

ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤ. ΑΘΗΝΑΣ
(Α.Σ.Δ.Α.)

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ

ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ

Α' ΦΑΣΗ • ΜΑΪΣ 1990

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΓΡ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ	Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος
Σ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΤΟΣ	Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος
Φ. ΧΡΥΣΟΛΟΥΡΗ-ΤΑΓΚΑΛΑΚΗ	Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος
ΔΙΑ ΜΠΕΛΛΟΥ	Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος
Δ. ΚΟΥΜΑΣ	Γεωπόνος
Η. ΧΛΥΚΑΣ	Δασολόγος
Γ. ΜΑΧΑΙΡΑΣ	Πολ. Μηχαν. - Υδραυλικός
Δ. ΤΑΓΚΑΛΑΚΗΣ	Μηχ/γος Ηλεκτρολόγος
Μ. ΠΡΥΙΟΣ	Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος
Κ. ΖΕΚΚΟΣ	Πολ. Μηχ. - Συγκοιν/γος
Χ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ	Δασολόγος
Η. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ	Περιβαλλοντολόγος
Κ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ	Πολεοδόμος
Μ. ΡΟΣΣΙΕ	Αρχιτέκτων
Η. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ	Γεωπόνος
Η. ΤΣΕΝΕΣ	Οικονομολόγος
Θ. ΠΡΕΣΒΕΛΟΣ	Τοπογράφος Μηχανικός
Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	Τοπ. Συγκοινωνιολόγος
Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗΣ	Πολ. Μηχαν. - Υδραυλικός
ΟΛΓΑ ΣΕΛΛΑ	Επιμέλεια

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ:

Κ.Ε.Π.Α.Μ.Ε.: ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ και
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Ε.Ε. Χερσώνος 3 · Τηλ.: 36 21 035 · 36 35 129
Σ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΤΟΣ · ● Φ. ΧΡΥΣΟΛΟΥΡΗ-
ΤΑΓΚΑΛΑΚΗ Ο.Ε. Κοδριγκτώνος 18 · Τηλ.: 82 20 116

- Στη σύνταξη της μελέτης αυτής, σημαντική υπήρξε η προσφορά, τόσο σε απόψεις όσο και στον προσανατολισμό των προτάσεών μας, των κ.κ.:
 - Δ. Σκαμπά, προέδρου του ΑΣΔΑ, και των τεχνικών του συμβούλων,
 - Β. Κατσαρού, δημάρχου Καματερού.
 - Β. Χαρίοη, προέδρου του "Οργανισμού της Αθήνας" (Ρ.Σ.Α.)
 - καθ. κας Άλκη Σερέλη-Χρονοπούλου
 - κας Χρ. Γιριτζήνα, πολ. μηχ. του Ο.Α.Σ
- Ακόμη συνέβαλαν καθοριστικά οι σύμβουλοι κ.κ.: Δ. Κούμας- γεωπόνος, Ν. Χλύκιας-θασολόγος, Γ. Μαχαρασ-πολ. μηχ. υδραυλικός, Δ. Ταγκαλάκης-μηχ. πλευτρολόγος, Κ. Ζένικος-πολ. μηχ. συγκοινωνιολόγος, Μ.χ. Πρήλος - αρχιτέκτων πολεοδόμος, που, αφιλοκερδώς και με κίνητρο το πάθος γιά τα αισθητά προβλήματα περιβάλλοντος στην Αθήνα, μας διέθεσαν πολύτιμα στοιχεία και τις ειδικές τους αισθητές επιστημονικές γνώσεις.
- Ταυτόχρονα ζητούμε κατανόηση από όσους δεν αναφέρονται εδώ συνομαστικά, παρά το ότι η συμβολή τους, γραπτή ή προφορική, πάντα συχνά καθοριστική γιά τη δουλειά μας. Η πλούσια βιβλιογραφία ας είναι ένα μεγάρε ευχαριστώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	1
1.1 ΤΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	1
1.2 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	1
1.2.1 Τα τρία επίπεδα εξυπρέπητος των βασικών αναγκών	1
1.2.2 Οι πραγματικές ανάγκες των κατοίκων	4
1.2.3 Ο ρόλος του Ποικίλου - το περιβάλλον ξώς μας	4
1.3 ΤΟ ΒΟΥΝΟ	6
1.3.1 Γεωγραφική θέση	6
1.3.2 Ιστορική προσέγγιση	6
1.3.3 Ιθιοκτησιακό καθεστώς	10
1.3.4 Οικολογικό περιβάλλον	12
1.3.5 Κυκλοφοριακή κατάσταση στην περιοχή μελέτης	20
1.3.6 Κρίτικη αντιμετώπιση της κατάστασης στο Βουνό	22
1.4 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ	25
1.4.1 Γενικές παρατηρήσεις	25
1.4.2 Φυσικογεωργικά χαρακτηριστικά της Περιοχής Ευρύτερης Επιρροής	28
1.4.3 Κλιματικά χαρακτηριστικά της περιοχής ευρύτερης επιρροής	30
1.4.4 Ρύπανση της ατμόσφαιρας	32
1.5 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ	38
1.5.1 Περιγραφή των Δήμων	43
1.5.2 Βασικός υφιστάμενος και επαπειλούμενος κοινωνικός εξοπλισμός στη ζώνη επαφής	45
1.5.3 Η οδική επικοινωνία	47
1.5.4 Ιδιαίτερες ιλιμαντικές συνθήκες των Δυτικών Συνοικιών	48
1.5.5 Η ρύπανση	56
2. ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	
2.1 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	63
2.1.1 Υγεία - Νοσοκομείο Δυτικής Αθήνας	63
2.1.2 Σικοπευτήριο	67
2.1.3 Βιομηχανικές περιοχές	69
2.1.4 Camping τοπγεών	71
2.1.5 ΟΔΔΥ	73
2.1.6 Στρατόπεδα	73
2.1.7 Χωματερή	75
2.1.8 Ζώνη Δάσους Χαϊδαρίου	77
2.1.9 Εγκαταστάσεις για Ολυμπιακούς-Μεσογειακούς Αγώνες	79
2.2 ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	81
2.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ρ.Σ.ΑΘΗΝΑΣ (ΡΣΑ/85), Γ.Π.Σ. ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ	82

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	83
2.3.1	83
P.Σ.Α./85	83
2.3.2 Γ.Π.Σ. Δήμων	83
2.3.3 Άλλοι φορείς	84
2.4 ΑΝΤΙΤΙΘΕΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	84
2.5 ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΥΓΕΙ, ΤΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙ	85

3. Η ΑΝΑΔΑΣΩΣΗ	87
3.1 ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΣ ΣΚΟΠΟΣ	87
3.2 ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ	89
3.3 ΤΟ ΝΕΡΟ	91
3.4 Η ΛΙΠΑΣΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ	93
3.4.1 Αντιτετώπιση της έλλειψης χώματος	93
3.4.2 Χρησιμότητα και δυνατότητες λιπασματοποίησης	94
3.4.3 Μέθοδοι λιπασματοποίησης - ανακύκλωση	95
3.4.4 Πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα των δύο μεθόδων	96
3.4.5 Σύσταση σιουπιδιών	98
3.4.6 Τεχνικά χαρακτηριστικά εγκαταστάσεων λιπασματοποίησης	99
3.4.7 Εμπειρία στην Ελλάδα	99
3.4.8 Η Διεθνής Εμπειρία	101
3.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑΔΑΣΩΣΗΣ	103
3.6 ΚΟΣΤΟΣ - ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	104
3.7 ΕΠΙΛΟΓΗ ΦΥΤΩΝ	104
3.8 Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΑΣ	106

4. ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ	109
4.1 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ	109
4.2 ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΗΜΕΡΑ	120
4.3 ΤΟ "ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ" ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	121
4.3.1 Ανάγνεση της Δυτικής Αθήνας σε κοινωνικές εξυπηρετήσεις Β' Βαθμού	121
4.3.2 Αποικέντρωση + συγκέντρωση	122
4.3.3 Το δευτεροβάθυτο κέντρο κοινωνικής ζωής των Δήμων της Δ. Αττικής	123
4.3.4 Ρόλος του κέντρου Β' Βάθμιας ποντίδας Αυτοδιοίκησης Προϋποθέσεις επιτυχίας	124
4.4 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ	126
4.4.1 Γενικά για το περιεχόμενο	126
4.4.2 Διοίκηση (Δημοτική-Δημόσια-Ιδιωτική) - Υπηρεσίες	127
4.4.3 Εμπόριο-Εστίαση	128
4.4.4 Τελωνοθλήματα	129

4.4.5 Ανασυχή-ψυχαγωγία-πολιτιστικές εκδηλώσεις	130
4.4.6 Υγεία - πρόνοια - περιβαλλον	131
4.4.7 Εκπαιδευση-μόρφωση	131
4.4.8 Τεχνολογικό-εργαστηριακό κέντρο	131
4.4.9 Δουλή του Κέντρου Κοινωνικής Ζωής Διττής Αθήνας	132
4.5 ΤΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΕ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΒΟΠ.	133
	135

5. ΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

5.1 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ.	137
5.1.1 Εδαφος - ιλία - βλάστηση	137
5.1.2 Μορφή και αλτια που διαμόρφωσαν την υφλοτάμενη ιατάσταση	138
5.1.3 Ρόλος των λατομείων στη διαμόρφωση του Ποικίλου	139
5.1.4 Δυνατότητα σε σχέση με το φυσικό και τεχνητό περιβάλλον	140
5.2 ΤΑ 12 ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ.	141
5.2.1 Γενικά	141
5.2.2 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Α'	144
5.2.3 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Β'	146
5.2.4 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Γ'	148
5.2.5 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Δ'-Ε'	150
5.2.6 ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΣΤ'	152
5.2.7 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Ζ'	156
5.2.8 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Η'	158
5.2.9 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Θ'	160
5.2.10 ΛΑΤΟΜΕΙΟ Ι'	162
5.2.11 ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΙΑ'	166
5.2.12 ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΙΒ'	168

6. ΜΙΚΡΟΑΝΑΨΥΧΗ ΣΤΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΟΙΚΙΛΟ

6.1 ΣΤΟΧΟΙ	171
6.2 ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ ΓΙΑ ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ - ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ	172
6.3 ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ ΧΩΡΟΙ "ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ" (PIC-NIC)	173
6.4 ΧΩΡΟΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ	174
6.5 ΣΗΜΑΝΣΗ	175
6.6 ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΑΘΛΗΣΗΣ-ΕΚΓΥΜΝΑΣΗΣ	176

7. "ΟΠΛΑ" ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΑΣ

7.1 ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΠΟΙΚΙΛΟ	179
7.2 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	179
7.3 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	181
	181

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

183

ΙΕΦ. 1. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

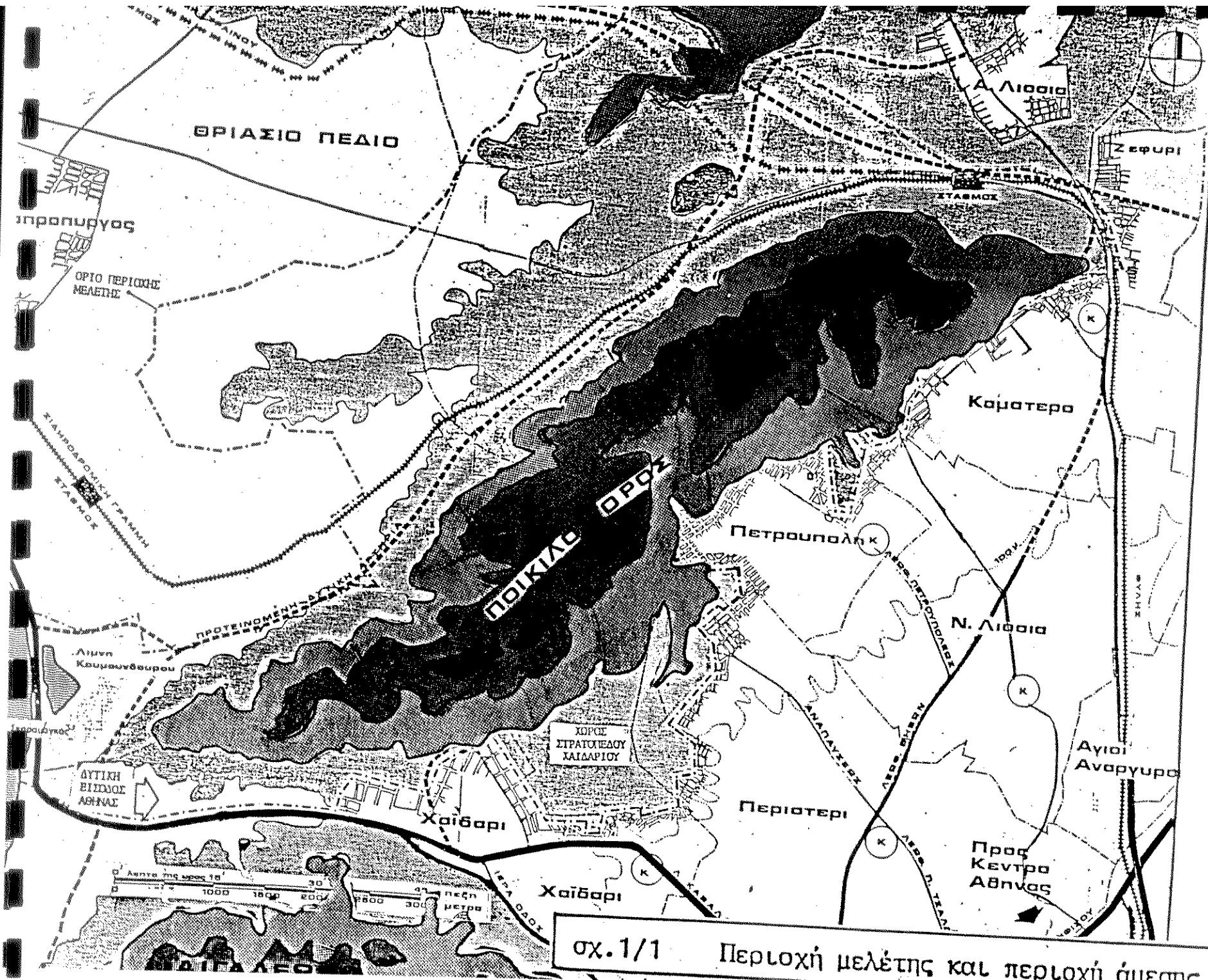
1.1. ΤΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

- Συμβατικά καθορίζεται το θέμα της παρούσας μελέτης:
"ΓΕΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ Α".
Η μελέτη μας ανατέθηκε από τον "Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας" (Α.Σ.Δ.Α.), το Δεκέμβρη του 1989.
Όπως φαίνεται καθαρά και στους σχετικούς χάρτες, το Ποικίλον Όρος αποτελεί τμήμα του όρους Αιγάλεω.
Σαν βασικός στόχος της μελέτης περιγράφεται στη σύμβαση: "η διεύρυνση των δυνατοτήτων αναψυχής γιά τους κατοίκους του λεκανοπεδίου και ιδιαίτερα των δήμων της Δυτικής Αθήνας".

1.2. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.2.1. Τα τρία επίπεδα εξυπηρέτησης των βασικών αναγκών

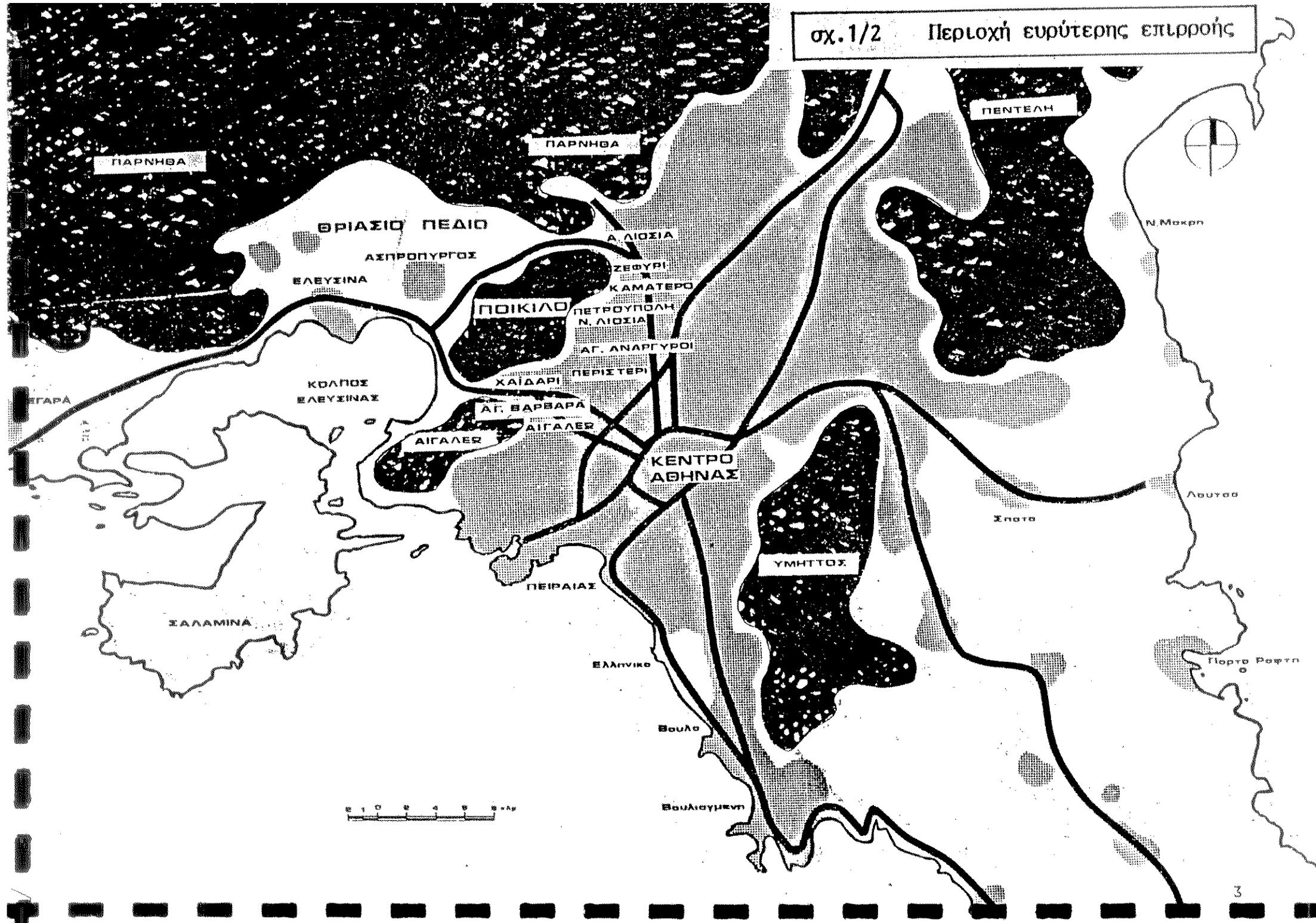
- Δεν είναι δύσκολο να καθορίσουμε συνοπτικά σαν στόχο της μελέτης μας την εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών των κατοίκων σε τρία επίπεδα:
α: στην ίδια την "περιοχή μελέτης", στα 28.000 στρέμματα δηλαδή που καταλαμβάνει το Ποικίλον Όρος με τις λοφώδεις εξάρσεις του, τονίζοντας ιδιαίτερα την έκταση του στρατοπέδου Χαϊδαρίου.
β: στην "περιοχή άμεσης επιρροής", μιά ζώνη δηλαδή γύρω γύρω απ' το βουνό, όπου κατοικούν 600.000 Αθηναίοι. Η ζώνη αυτή, των δήμων της Δυτικής Αθήνας και του θριάσιου Πεδίου, αποτελεί το τμήμα της Αττικής που βρίσκεται σε άμεση επαφή με το Ποικίλο και, ένεκα τούτου, υφίσταται εντονότερα την θετική ή αρνητική επίδραση των δύων συμβαίνουν στην "περιοχή μελέτης".
γ: στην "περιοχή ευρύτερης επιρροής" του ορεινού όγκου που μελετάμε, δηλαδή την πρωτεύουσα ολοκληρωτική κατοίκους.

σχ.1/1

Περιοχή μελέτης και περιοχή άμεσης επιρροής

σχ.1/2 Περιοχή ευρύτερης επιρροής

1.2.2. Οι πραγματικές ανάγκες των κατοίκων

■ Ιδιαίτερη σημασία έχει λοιπόν ο καθορισμός των πραγματικών ανάγκων των κατοίκων. Διαδικασία αριστά περίπλοκη σήμερα, όπου η καταναλωτική κοινωνία στην οποία ζούμε, με τους νόμους της ζουγκλάς να κυριαρχούν, με τους μύριους κινδύνους που ελλοχεύουν για το περιβάλλον διαβίωσή τους, σπάνια επιτρέπει στον καθένα να βλέπει ξεκάθαρα τι είναι το πιό αποφασιστικό για τη ζωή του, τη δική του και των παιδιών του. Οταν το σχύει τέτοιο κομψούζε αξιών σήμερα, διαπιστώνει δυστυχώς κανείς ότι δεν είναι πάντα απαραίτητο νάχουν πλήρως συνειδητοποιηθεί τα αληθινά συμφέροντα των κατοίκων. Ετοις δεν είναι λίγοι οι απλοί ανθρώποι η ιατρική συνέθυσης εκπρόσωποί τους, που επιθώκουν να καλύψουν βευτερεύουσες "ανάγκες" τους, μπερδεμένοι στα κοντόφθαλμα ιριτήρια της υπερκατανάλωσης και της ατομικής αντιπαράθεσης.

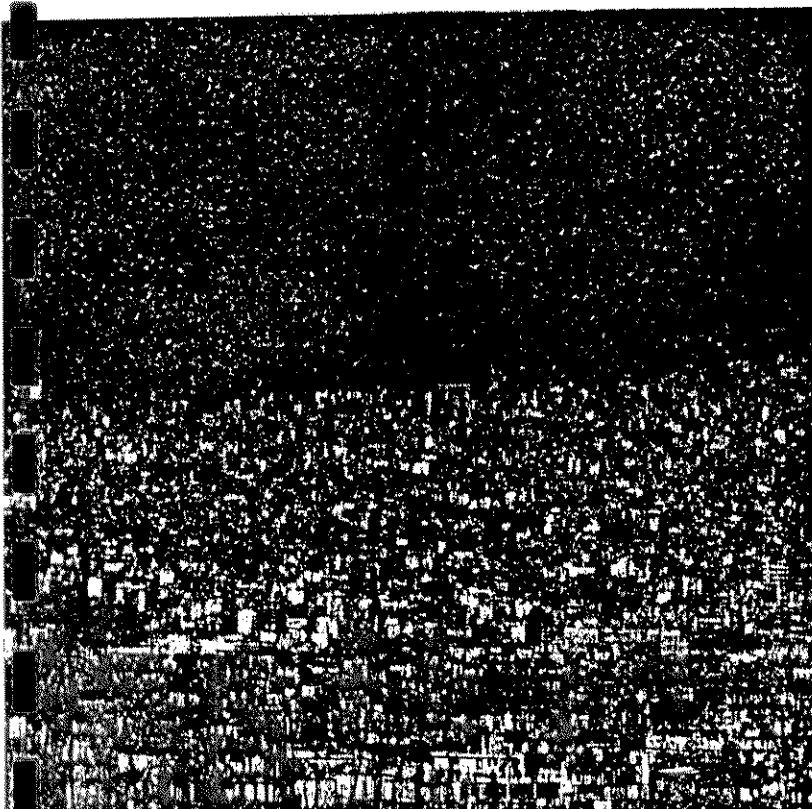
■ Οιως δεν μπορούμε απλώς να μιλάμε για ανάγκες, χωρίς να εξετάζουμε και τις δυνατότητες κάλυψή τους. Όυτε πάλι οι δυνατότητες είναι αντικείμενη, μια για πάντα, καθορισμένης Ισα-Ισα, εξαρτιώνται αποφασιστικά από τη βαρύτητα, τη σημασία που δίνουν οι αριθμοί πολιτικούς και κοινωνικού φορείς στο συγκεκριμένο παράγοντα. Χωρίς οι λόγοι γι' αυτό νάνει αποιλετικά οικονομικοί, αλλά και γνωστικοί-επιστημονικοί-ψυχολογικοί-καθαρά κοινωνικοί... Τέλος-τέλος: πολιτικοί.

■ Αυτή μας η πεποίθηση είναι και ο χυρότερος λόγος που τη μελέτη μας δεν την διεκρίνουμε σε "ανάλυση" και "πρόταση". Πιστεύουμε πως είναι λογικό σημαντικό να κατανοήσει ο αναγνώστης τη ρίζα των προβλημάτων, τα αλτιά της σημερινής κατάστασης, τις ελπίδες και τις δυνατότητες που υπάρχουν για αντιμετώπισή τους, παρά να καταφύγει απ' ευθείας στη φράση ή στο χάρτη που εκκονογραφεί την τελική μας πρόταση.

1.2.3. Ο ρόλος του Ποικίλου - το περιβάλλον ζωής μας.

■ Όσο προχωράει σε βάθος η επισταμένη διερεύνηση του θέματος "Ποικίλο Όρος", οδηγούμαστε ολο και περισσότερο στη διαπίστωση ότι, ανάμεσα στα πολλά και σημαντικά που μπορεί να προσφέρει η αξιοποίηση του ορεινού αυτού δύκου, που οριοθετεί το λειανοπέδιο της Αθήνας προς τα Δυτικά, το ΒΑΣΙΚΟ είναι ο ρόλος που μπορεί να παίξει στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος της Αθήνας. Ιδιαίτερα βέβαια στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος της περιοχής άμεσης επιρροής του Ποικίλου, δηλαδή της Δυτικής Αττικής, (Δυτικής Αθήνας και θριάσιου Νεύου).

Το Θέατρο Πέτρας από το Λυκαβηττό.

■ Ευτυχώς, τα τελευταία χρόνια, η καταφανήσ άξενη των περιβαλλοντικών προβλημάτων (η ατμόσφαιρα-το ιλία-το νέφος...) στην πρωτεύουσα μας έχει δημιουργήσει ένα κάποιο κατινούργιο ψυχολογικό ιλία. Ετοι υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες να αντιμετωπιστούν και από τους αρμόδιους παράγοντες της πολιτείας με διαφορετικό μάτι και με διάθεση έντονης, πολύπλευρης προσπάθειας, οι σοβαρές δυσκολίες που αντιμετώπισε και θα αντιμετωπίσει αναγκαστικά η μετατροπή του Ποικίλου Όρους σε σημαντικό θετικό παράγοντα για την καταπολέμηση του νέφους στην Αθήνα.

Γιατί ο στόχος αυτός όχι μόνο επιβάλλεται να επιτι�χθεί με κάθε μέσο, αλλά, στηριγμένοι στις μέχρι τώρα προσπάθειες, στη σημερινή εμπειρία και στην πολύπλευρη επιστημονική βιερεύνηση, ξέρουμε ότι μπορεί να επιτευχθεί. Η θετική επιρροή που μπορεί να υπάρξει από τη σωτήρι διαμόρφωση του Ποικίλου Όρους πάνω στο μειρόν και μεσοκλίμα, πάνω στο νέφος, στην πρωτεύουσα με τους μισούς σχεδόν κατοίκους της χώρας μας, τυποθετεί σε δεύτερη μοίρα όλες τις άλλες εξυπρετήσεις που μπορεί να προσφέρει το βουνό αυτό, κι ας μην είναι αυτές διόλου ευκαταφρόνητες.

■ Το πολύ ευχάριστο είναι ότι η ολοκλήρωση του βασικού στόχου, οι παρεμβάσεις που προτείνουμε, αποτελούν ταυτόχρονα την προϋπόθεση για την επίτευξη οποιουδήποτε από τους άλλους τρείς κυριότερους στόχους:

- τη μετατροπή του στρατοπέδου Χαϊδαρίου σε χώρο εξυπρέτησης των σημαντικότατων πολύπλευρων διευτεροβάθμιων κοινωνικών αναγκών των κατοίκων όλων των δήμων της περιοχής.
- τη διαμόρφωση των 17 ανοιχτών πληγών του βουνού, των γενρών πιό λατομείων, σε καταπράσινους τόπους αναψυχής, όπου μόνον πλούσια ψηλή βλάστηση, δέντρα, στο συντριπτικό ποσοστό της έκτασής τους μπορεί να φιλοξενεί τις κοινωνικές λειτουργίες που θα επιλεγούν αυστηρά και με περιβαλλοντικά κριτήρια.
- τη δημιουργία αριετών πόλων μειοδαναψυχής σε Αλάφορα, σιωτά επιλεγμένα σημεία του βουνού, πάντα μέσα σε κατάφυτο, ζωντανό, φιλόξενο περιβάλλον.

1.3.1. Γεωγραφική θέση

Το Ποικίλο όρος εκτείνεται στο μεγαλύτερο τμήμα του λεπτανοπεδού Αθηνών με κατεύθυνση από Β.Α. προς Ν.Δ. και αποτελεί τμήμα του όρους Αιγαίων, το οποίο κωρίζεται από το Αθηναϊκό από το βριάσιο πεδίο. Αρχίζεται από το Δήμο Καματερού και προχωρεί Ν.Δ. με μια μεγάλη κατάπτωση, στο ύψομετρο των 80 μ. μέχρι την περιοχή Χαϊδάρι-Δαφνί. Εκεί δημιουργείται κοιλάδα, π. οποία προχωρεί με κατεύθυνση από Α. προς Δ. και από την οποία διέρχεται η εθνική οδός Αθηνών-Πατρών. Η έκταση του Ποικίλου φτάνει τα 28.000 στρέμματα.

- Η υψηλότερη κορυφή του βρίσκεται βόρεια και είναι η Ζαχαρίτσα (453 μ.). Ακολουθούν η Βέρδη (366 μ.), το Βορινό (371 μ.) και άλλες ανώνυμες κορυφές. Το τμήμα προς τη μεριά του Ασπρόπυργου λέγεται Ζαβερβέλλα. Υπάρχουν επίσης μερικά μικρο-πλατύ, καθώς και λατομικοί χώροι που έχουν εγκαταληφθεί ως εικονογραφήσεις. Η μέση ηλιση των φυσικών πρανών είναι 35-75% ενώ στα λατομεία παρατηρούνται ηλισεις μεγαλύτερες του 60%. Λόγω της φύσης του πετρώματος (καροτικός ασβεστόλιθος), μεγάλος αριθμός ρευμάτων χαραδρώνει την επιφάνεια παρά τις ηλισεις που παρατηρούνται. Διοικητικά το Ποικίλο ανήκει στους Δήμους: Ασπρόπυργος, Φυλή, Αννα Λιόσια, Καματερό, Ν. Λιόσια, Πετρούπολη, Περιστέρι και Χαϊδάρι.

+

1.3.2. Ιστορική προσέγγιση

- Το Ποικίλο, αλλά και όλη την ευρύτερη περιοχή, το συναντάμε σε πολλά αρχαία κείμενα.

Ο περιηγητής Παυσανίας (Αττικά ΚΖ', παραγρ. 37) αναφέρει την ονομασία "Ποικίλον", θέλοντας να περιγράψει το ναό του Πυθίου Απόλλωνα. Η ονομασία που θόβηκε από τον Παυσανία δεν είναι τυχαία. Οι Αθηναίοι είχαν θώσει διάφορα ονόματα σε κάθε τμήμα της οροσειράς. Η ονομασία "Ποικίλον" προήλθε μάλλον σε αντιδιαστολή με την ονομασία "Κορυδαλλός" που υπάρχει για άλλο τμήμα του βουνού: όπως ο Κορυδαλλός είναι πουλί έτσι και το Ποικίλο είναι πάλι πουλί που τρώει τα αυγά του Κορυδαλλού. Ο λεξιογράφος Ναύχιος αναφέρει το "Ποικίλος" σαν πουλί που φέρει στύγματα και τρώει τα αυγά του Κορυδαλλού.

Από τον φιλόσοφο καὶ περιπατητὴ Δικαιάρχῳ, αλλὰ καὶ από άλλες γραπτές πηγές, συμπεραίνουμε ότι η περιοχή ήταν από το Ποικίλο είχε γεωργική χρήση καὶ ήταν κατάφυτη από οπωροφόρα, συκιές καὶ άλλα δέντρα καθώς καὶ από αμπέλια, ενώ σε σημαντικότατες εκτάσεις καλλιεργεύετο το ιερό δέντρο των Αθηνών, η ελιά.

Ο θουκυδίδης επίσης αναφέρει, ότι ο Περικλῆς ήταν ιάτοχος γατών καὶ οικοδομημάτων ἡ αγροτική εκεί σήμερα εκτείνονται οι Δήμοι Περιστερίου καὶ Χαϊδαρίου. Μεγαλύτερη όμως περιουσία από τον Περικλή είχε, στην εύφορη κοιλάδα θυτικά του Κηφισού, ο γιός του Μιλτιάδη, ο στρατηγός καὶ πολιτικός Κίμων.

Από μαρτυρίες του Καλλίμαχου, του Σενένα, του Στάτιου, του Παυσανία φαίνεται ότι ενώ υπήρχε πινήν θασιούλων κυρίως με πεύκα στο τμήμα του Κορυδαλλού, λίγα δέντρα φαίνεται να φύονται στο Ποικίλο, για λόγους που θα εξηγήσουμε στο κεφάλαιο των εδαφικών συνθηκών. Ο Παυσανίας αναφέρει ότι στην περιοχή Δαφνών υπήρχαν μεγάλες περιοχές καλυμένες με πικροδάφνες, στην περιοχή Δαφνών υπήρχαν μεγάλες περιοχές ήταν καθοριστικό για την ονομασία της περιοχής.

Στη συμβολή των οδών Καβάλας καὶ Ιεράς οδού υπήρχε το ιερό της Αφροδίτης με πλήθος λαζαριών κονχών για την τοποθέτηση αφερημάτων από τους προσκυνητές. Τα ερείπια του ναού σώζονται ως σήμερα.

Στα μέσα του 4ου αιώνα κατασκευάζεται πριονωτό τείχος 4.360 μ. περίπου, στην περιοχή που ελέγχει την είσοδο του Αθηναϊκού από το Θριάσιο πεδίο. Το στην περιοχή που ελέγχει την είσοδο του Αθηναϊκού από το Θριάσιο πεδίο. Το τείχος αυτό έχει το φυσικό χώρισμα μεταξύ της Πάρνηθας καὶ του Ποικίλου στην περιοχή Δέμα ἡ Κατάθεμα. Την κατασκευή του τείχους υπαγόρευσε η ανάγκη προστασίας της πόλεως των Αθηνών από τα μακεδονικά στρατεύματα του Φιλίππου Β μετά τη μάχη της Χαϊρώνειας. Τμήμα του τείχους σώζεται καὶ σήμερα μεταξύ Ασπροπύργου, Ανω Λιοσίων καὶ σιδηροδρομικής γραμμής Αθηνών-Κορίνθου.

Στους πρόποδες του Ποικίλου καὶ προς την Ελευσίνα βρίσκεται η λίμνη Κουμουνδούρου, οι αρχαίοι Ρεῖτοι. Η λίμνη αυτή ήταν ιερή, αφερημένη στη θέα Δήμητρα καὶ Κόρη. Το ψάρεμα στη λίμνη ήταν αποκλειστικό προνόμιο δύο ιερατικών οικογενειών της Ελευσίνας: των Ευμολπίδων καὶ των Κηφύων.

■ **BYZANTINOI XRONOΙ** Μεταξύ του Ποικίλου καὶ του Κορυδαλλού ανανείρεται η Μονή Δαφνίου, ἔνα Βυζαντινό κοινωτέχνημα καὶ ψηφιδωτό αριστούργημα της Αττικής. Από ορισμένους π. Ιερουσαλήμ της Μονής τοποθετείται στον 7ο ἡ 8ο αιώνα, άλλοι θεωρούν σαν χρόνο ανέγερσης της μονής το 492 μ.Χ. επί Αριαδίου του Ονυμού, η οποία διώς καταστράψηκε καὶ ανεγέρθηκε πάλι από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό στα μέσα του ΣΤ αιώνα μ.Χ. Για την ονομασία της διεστανταί οι απόψεις: Άλλοι θεωρούν ότι ονομάστηκε από τις δάφνες που

ΕΦΟΥΝΤΟ ΕΝΕΙ, άλλοι από το Ιερό του Δαφναίου Απόλλωνα, το οποίο υπήρχε και
ο Καμπούρογλου λέει, ότι η ονομασία πήθε από το Βυζάντιο προς την της
Παναγίας της Δάφνης.

Πολλά γεγονότα διαδραματίστηκαν και έγιναν πολλές μεταβολές στη μονή. Επί¹
Φραγκοκρατίας βρίσκεται ερειπωμένη, ανακανίζεται από τον Δουκα των Αθηνών
Δελαρός και ειλατινίζεται από τους φιλότεχνους Βενεδίκτους μοναχούς που
κατέλαβαν τη μονή. Στην τουρκοκρατία υπάρχουν ελάχιστοι μοναχοί. Στην
επανάσταση κυριεύεται από προδοσία, κατά την εισβολή του Κλουταχή στην
Αττική. Ο Κλουταχής αποκρούστηκε τελικά στο Χαϊδάρι καντά στην άλλητες
έπαυλη του θων (με οικίσκο όπου ο Γιάννης είχε ζωγραφίσει τις 4 εποχές) από
1.000 τακτικούς υπό τον Φαβιέρο και 2.000 ατάκτους υπό τον Καραϊσκάκη, οι
οποίοι εξόρμησαν από την Ελευσίνα.

Με την απελευθέρωση δεν της δίνεται σημασία. Από τους Βαυαρούς του Θωνα
χρησιμοποείται σαν στρατώνας, τις χρονιές 1883-85 σαν φρενοκομέτο και τέλος
το 1887 μεταβάλλεται σε στάβλο. Το 1895 άρχισαν εργασίες αναστύλωσης και
συντήρησης, σταμάτησαν όμως γιατί τελείωσαν οι πιοτώσεις και τελικά την
11η Ιουλίου 1935, ο αρχαιολόγος Ξυγκόπουλος δικύπιστώσε ότι ένα σημαντικό
ψηφιδωτό του ναού π "Πλατυτέρα" υπήρχε, αποικάλυψε το ψηφιδωτό το οποίο
δείχνει την Παναγία να κάθεται σε θρόνο και να κρατά τον Ιησού σε παιδική
ηλικία. Λείπει μόνο η κεφαλή της Παναγίας και το θείον Βρέφος.

■ **ΧΑΙΔΑΡΙ** Το Χαϊδάρι, στους πρόποδες του Ποικίλου, βρίσκεται δυτικά
του λευκανοπεδίου και συνδέεται με δύο σημαντικές φάσεις της Ελληνικής
ιστορίας. Με την επανάσταση του 1821 και με την Εθνική Αντίσταση της
Κατοχής.

Το 1826 ο Κλουταχής εισβάλλει στην Αττική. Ο Καραϊσκάκης σαν αρχιστράτηγος
τότε του ελληνικού στρατού τον αντιμετώπισε στην πολιορκία της Αιρόπολης. Ο
Φαβιέρος είχε οχυρωθεί με 1.000 τακτικούς στρατιώτες μέσα στο Παλατάκι, ενώ
τα άτακτα τμήματα του Καραϊσκάκη, (2.000 άνδρες), στις κατά μήνος των
λοφίσκων πτυχές. Μαζί του ήταν οι Βάσσος-Κριεζώτης-Περεβός κ.α. Στις 6
Απριλίου επιτέθηκαν οι σπαχήδες του Κλουταχή και άφησαν 100 περίπου
νεκρούς...

Στις 8 Αυγούστου ο Φαβιέρος ανοίχτηκε προς τον ίαμπο, όπου διασώθηκε ο
στρατός του από τον Καραϊσκάκη μετά από επέλαση των σπαχήδων.

Στη συνέχεια άρχισε να οικοδομείται η περιοχή, πρώτα από το Δρομοκαΐτειο,
το οποίο ιδρύθηκε από τον Χιώτη εφοπλιστή Δρομοκαΐτο, και στο τέλος του
περασμένου αιώνα άρχισε να δημιουργείται και η πρώτη συνοικία από Χιώτες,
κυρίως υπαλλήλους του ιδρύματος. Το 1924 εγκαθίστανται 60 οικογένειες
προσφύγων από τη Νέα Φώκαια. Απελλοτρίωσαν 1250 στρέμματα γιά λογαριασμό
τους. Εφτιαχνάν έτοι τον συνοικισμό Ν. Φώκαια σε επάφη με την Ιερά οδό.
Παράλληλα ο τελευταίος ιδρυκτής - ο Παληός- αγοράζει το κτήμα το 1900.
Το 1922 εμφανίζεται ένα ζευγάρι Μικρασιατών που αγόρασαν 4.800 στρέμματα

κατ' αρχής είναι η οικοπεδοποίηση. Ο Παλπός κρατάει το ιτήμα Χαϊδάρι μαζί με το Παλατάκι. Για την ιστορία του στρατοπέδου Χαϊδαρίου και την Εθνική Αντίσταση αναφέρονται στο συγκειριμένο κεφάλαιο "4".

■ **ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ** Οι μεγάλες καταστροφές στην περιοχή άρχισαν από το 1826, με την επίθεση επί του Κλουταχή στην Αθήνα, όπου καταστράφηκε όλο το πράσινο των πεθερών περιοχών και ο μεγάλος ελαιώνας που ξεκινούσε από τον Πειραιά και έφθανε ως την Πάρυπη. Ακολουθούν οι καταστροφές που οφείλονται στην πολιτική που εφάρμοζε το κράτος στην αποκατάσταση των προσφύγων. Ετοι το 1914 (όπως αναφέρει στο βιβλίο του ο Στέφανος Στεφάνου) οι πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας εγκαθίστανται στην περιοχή του Ποικιλού και Αιγάλεω και, μη έχοντας άλλους πόρους ζωής, υλοτομούν τα δάση και πουλάνε καιαρέξια στην Αθήνα και τον Πειραιά. Το 1922-1924 με την εγκατάσταση των προσφύγων από τη Μυρασία, όπου ο μεσός πληθυσμός τους εγκαταστάθηκε γύρω από την Αθήνα, συμπληρώθηκε, θα λέγαμε, η καταστροφή του υπόλοιπου πράσινου.

Αιολουθεί η κατοχή, όπου λόγω της πείνας των κατοίκων της Αθήνας εικερσώνονται ειπάσεις και καταστρέφονται από πυριαγιές οι λίγες συστάθες δύσσους που υπήρχαν στο Ποικιλό. Τις πυριαγιές έβαζαν οι Γερμανοί γιά να καταπιώξουν ή να μην αφήσουν να κρυφτούν εκεί αντάρτες.

Η σοβαρότερη όμως αλλοίωση του τοπίου, που αφορά το καθαυτό Ποικιλό, εμφανίζεται μετά το 1950 και συγκειριμένα με το ίδια εσωτερικής μετανάστευσης. Οικοδομούνται με γοργούς ρυθμούς οι γειτονικοί με το Ποικιλό Δήμοτ, κυρίως με αυθαίρετες κατασκευές. Οι επαρχιώτες μετανάστες μετοικιούν σε χώρους όπου υπάρχει η δυνατότητα φτηνής αγοράς οικοπέδου αφενός, και φτηνής κατασκευής αφετέρου, ενώ ταυτόχρονα το τοπίο έχει κάτι που να τους θυμίζει την επαρχία που άφοσαν. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά τα συγκεντρώνουν οι όμοροι με το Ποικιλό Δήμοτ. Οι ανάγκες γιά αδρανή υλικά διογινώνονται, με αποτέλεσμα να ξεφυτρώσουν πολλά λατομεία, που πληγώνουν το Βουνό. Όλες οι λατομικές ειμεταλλεύσεις έγιναν χωρίς συστατικά να υπάρχουν επιστημονικές ή τεχνικές προβλαγμάτες και χωρίς μέριμνα γιά περιβαλλοντική αποκατάσταση.

Οι καταστροφές όμως που έχουν συντελεσθεί στο τοπίο του Ποικιλού δεν σταματούν στα λατομεία... Το 1985 η ΜΟΜΑ καταστρέψει 3.000 μικρά πεύκα γιά να κατασκευαστεί Ολυμπιακό Σκιαπετήριο της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, η οποία με την υπ' αριθμ. 177151/8918/13.12.84 απόφαση της παραδίθεται έκταση 435 στρεμ. γιά τις αιοπετυκές ανάγκες του λαού της Αθήνας.

Οι Ο.Τ.Α. (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) της περιοχής κινητοποιούνται, σταματούν οι εργασίες και το θέμα παραπέμπεται στην Ολομέλεια του Τμήματος του Συμβουλίου Επιμετάλλευσης. Τον Οκτώβριο του 1987 στήνονται 2 πύργοι σκοποβολής γιά το αγώνισμα "trap" με ινηματικά όπλα. Αποτέλεσμα των θορύβων από την άσκηση του αγωνισμάτος είναι να ειγαταλείψουν την περιοχή πολλά ζώα, ενώ ρυπαννεται το περιβάλλον από την ανθρώπινη παρουσία.

Σήμερα η άσκηση του αγωνίσματος σταμάτησε μετά από παρεμβαση των οικολογικών οργανώσεων.

Η ρύπανση από σκουπίδια είναι αιόμα ένα μεγάλο πρόβλημα που συναντάται κατ στο Ποικίλο.

Από το 1977 που άρχισαν οι αναθασώσεις κατασκευάστηκε δίκτυο διαδρόμων για τις ανάγκες των εργασιών αλλά και για λόγους πυρασφάλειας. Αυτό το οδικό δίκτυο χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται για την απόρριψη μπάζων, αχρηστών αντικειμένων, αιόμα και σκουπιδιών από οικιακή χρήση.

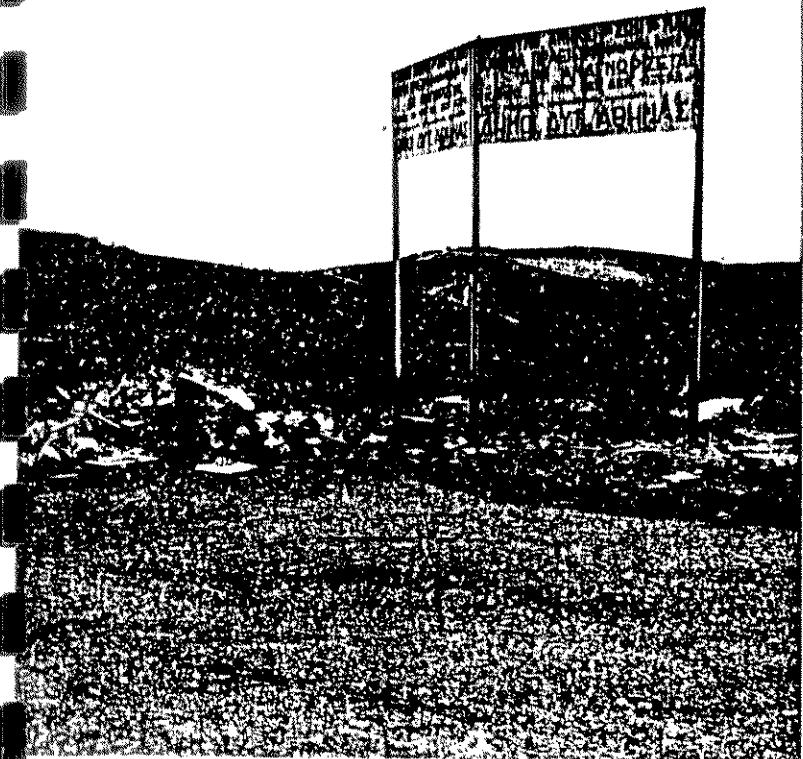
Καταστροφικά δρούν όμως για την πανίδα του Ποικίλου και τη λαθροθήρες λόγω της αφθονίας ωδικών πτηνών που υπάρχουν εκεί. Παρά την απεγόρευση του κυνηγιού εματοντάθες ωδικά πτηνά πιάνονται με ξόβεργες, ενώ η επιτήρηση της περιοχής είναι πολύ δύσκολη λόγω των πολλών εξόδων διαφυγής. *

1.3.3. Ιθιοκτησιακό καθεστώς

Η ιστορία του ιθιοκτησιακού προβλήματος στο Ποικίλο ξεκινά, όπως και για την υπόλοιπη Ελλάδα, τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και συγκεκριμένα μετά τις πρώτες νικηφόρες μάχες της επανάστασης του 21.

Ιθιοκτήτης εικείνη την περίοδο σημαντικών εκτάσεων εμφανίζεται ο Τούρκος Χατζή Αλή Χασεκής, του οποίου τα ιτήματα οι ιλπρονόμοι και απόγονοί του μοίρασαν ενώ διάρησαν και ένα κομμάτι στο Ελληνικό δημόσιο, εκεί που είναι σήμερα ο Βοτανικός ιήπος. Άλλος Τούρκος τοιφλινάς με τεράστιο ιτήμα (εκεί που σήμερα είναι το Χαιδάρι) εμφανίζεται ο Δερβής Αγάς. Το ιτήμα αυτό μετά από αλλεπάλληλες αγοραπωλήσεις είναι σήμερα ιθιοκτοίτης της Εθνικής Τράπεζας. Αιόμα μεγάλη έκταση περίου 7.000 στρεμμάτων, κατείχε και ο φερόμενος ως Αρβανίτης Πανούσης Βέρδης. Ο Πανούσης Βέρδης έφυγε από τη θιάσταντη θηβαία και εγκαταστάθηκε στο Ποικίλο, βόσκοντας μεγάλα κοπάδια με ζώα, ενώ αργότερα χρησιμοποίησε μέρος αυτών των εκτάσεων και γιά καλλιέργειες. Όταν πέθανε ο Πανούσης, ιλπρονομεί και διαχειρίζεται το ιτήμα η κόρη του Καλομοίρα, η οποία αφήνει σχεδόν γενικό ιλπρονόμο του ιτήματος το γιό της Παναγή Βέρδη. Ο Παναγής ανταλλάσσει τα ιτήματα με τον διηγυδό Ζωντανό, τον οποίο όμως σιωτώνει η Χαρίκλεια Βέρδη. Οι ιλπρονόμοι του Ζωντανού διωρίζουν το ιτήμα "Πεύκα Βέρδη" στο Ναό Κοιμίσεως Θεοτόκου της Μητρόπολης Λαμίας. Το ιτήμα αυτό δεν αξιοποιείται από τη Μητρόπολη Λαμίας, ενώ παραμένουν ουσιαστικά διαχειριστές οι Βέρδης.

Το 1927 η περιοχή φέρεται να ανήκει διτινά στους Αγαπητούς, χήρα Βέρδη και Σαμπάνη, ανατολικά στην οικογένεια Φιλίππου, Σταμάτη και Γρηγόρη Αλαφούγιαννη. Οι παραπάνω ιδρύουν εταιρεία με την επωνυμία "Α.Ε. Κηπουρόλεως" και προχωρούν σε κατάτμηση 300 στρ. σε οινοδομικά τετράγωνα, από τα οποία τα 126.310 τ.μ. πιουλάνε σε κάποιο συνεταιρισμό "ακτημόνων".

■ Το 1929 η περιοχή εντάσσεται στο σχέδιο πόλης. Το 1948 εμφανίζεται ο συνεταιρισμός "ΙΚΑ-ΟΣΕ", που αγοράζει 400 στρεμ. από τους Φιλίππου και Αλαφογιάννη. Μετά το 1950 ο συνεταιρισμός αρχίζει και πουλά οικόπεδα, τα οποία αγοράζονται κυρίως από δημοσίους υπαλλήλους, και αρχίζει η έντονη και νόμιμη ανοικοδόμηση μετά το 1970 όποτε επεκτάθηκε το σχέδιο πόλης.

■ Μετά το 1965 εμφανίζεται η Μπρόπολη Λαμίας, η οποία αρχίζει δικαιοτικό αγώνα διεκδίκησης της έκτασης από τους απογόνους Βέρδη. Στον πολύχρονο και με πλήθος ενγράφων δικαιοτικό αγώνα παρεμβαίνει το Ελληνικό Δημόσιο το 1972 με έγγραφό του, το οποίο αναφέρει ότι από το 1905 στο Κτηματολόγιο των Εθνικών Δασών Αττικής είναι καταγραμμένα σαν δημόσια ιτήματα οι περιοχές: Κορυθαλλός, Σπηλιά Μαρίνη, Ζαβερθέλλα και ιτήμα Βέρδη. Ουσιαστικά σήμερα βέβαια περιλαμβάνονται μόνον οι περιοχές Κασκαντάμι και Χαϊδαρόρεμα.

■ Οι όμοροι Δήμοι θεν παραμένουν θεατές της κατάστασης αλλά παρεμβαίνουν στη δικαιοτική διεμάχη διεκδικώντας τις εκτάσεις ώστε να αποδοθούν στο λαό της Δυτ. Αττικής. Αριετές φορές οι παρεμβάσεις δεν περιορίζονται "στα χαρτιά" αλλά γίνονται δυνατικά με δενδροφυτεύσεις και καταλήψεις. Οι δικαιοτικές αποφάσεις όμως δικαιώνουν μόνο τη μία πλευρά, καθιστώντας αριετά επικινδυνές τις παραπάνω ενέργειες.

■ Η σημαντικότερη παρέμβαση που έχει γίνει για το ξεικάθαρισμα του ιθιοκτησιακού καθεστώτος στο Ποκίλο είναι η ιτηματογράφηση του Υπ. Γεωργίας.. Με την ιτηματογράφηση καλύπτεται το 60% περίπου της συνολικής έκτασης του Ορεινού Ογκού. Από την ιτηματογράφηση αυτή, που αποτελεί μαζί με τις δικαιοτικές αποφάσεις τη μόνη έγκυρη πηγή καθορισμού των εκτάσεων σχετικά με τον ιθιοκτησιακό τους χαρακτήρα, προήγυπτε πώς η έκταση που έχει καταγραφεί ανήνει στο Ελληνικό Δημόσιο (είναι βασικά δασικές ή Αναδασωτέες περιοχές) εκτός των λατομείων Θεάτρου Πέτρας, "Βάθοσου", "Ταλγκού", των Άλων Αγ. Αμπετρίου (Πετρούπολης), Ειρήνης (Καματερό), και τήν περιοχή Φοίνικα που είναι Δημοτικά, των λατομείων Γρηγορίου και Μουσαμά (Καματερό) που ανήνουν στη Γ. Γραμ. Αθλητισμού και των παραχωρημένων εκτάσεων του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ που ανήνουν σε φορείς Δημοσίου (ΟΣΚ, Γ.Γ.Α.) και στους Δήμους Χαϊδαρίου και Περιστερίου (Πάριο Νεολαίας-πατέινιες χαρές). Είναι ιθιωτικές οι εκτάσεις στο λατομείο Ασφαλτοεκχύμης-Αλκιών συνολικής επιφάνειας 404 στρ. (ιθιοκτησία Γιάτση), μεγάλες ιθιοκτησίες στο Βορειο Αιρό (έκτασης η οποίη μία κάτω των 2.000 τ.μ.) στα όρια των Δήμων Καματερού και Ανω Λιοσίων, μεγάλες εκτάσεις στην περιοχή λατομείων Φλώρα-Βέλλα και Στακανδάρη, πολύ μεγάλη έκταση Β.Δ., επιφανείας 3.000 στρ., βόρεια του λατομείου Μουσαμά και σε επαφή με τον ΟΔΔΥ και το στρατόπεδο Ξηρούτσινη (ιθιοκτησίες πάνω από 4.000 τ.μ.). Τέλος διεκδικώνται 3.500 στρ. από τις οικογένειες ΒΕΡΔΗ-ΑΓΑΠΗΝΤΟΥ στο τιμήμα βόρεια του ΚΕΒΟΠ και νοτία του λατομείου Γρηγορίου (μέχρι να εκδικαστούν οι προσφυγές τους, η έκταση είναι δημόσια). Ανακεφαλαιώνοντας μπορούμε να θεωρήσουμε πώς από την περιοχή που

έχει ιττηματογραφηθεί από το Υπ. Γεωργίας και από τους χώρους που ήδη ανήκουν σε φορείς του Δημοσίου ή των ΟΤΑ, το 70% της συνολικής έκτασης ανήκει στο Δημόσιο ή τους ΟΤΑ.

■ Μεγάλες ιδιωτικές ιδιοκτησίες είναι του Γιαντζή και στα Β.Δ., στην περιοχή των Ανω Λιοσίων. Ιδιωτικές ιδιοκτησίες κάτω των 2.000 τ.μ. έχουμε ελάχιστες (περίπου 10-15 ποι φθάνουν μέχρι και 250 τ.μ.) στο βόρειο τμήμα, στα όρια των Δήμων Καματερού και Ανω Λιοσίων.
Επισημανούμε πως το σύνολο των εκτάσεων είναι εκτός σχεδίου και υηδιείνται στις διατάξεις της Ζώνης Οικοτοπικού Ελέγχου Αττικής, που προβλέπει όριο κατάτμησης τα 20 στρ. Αιώρη ότι το σύνολο των εκτάσεων του Ποικίλου (ιττηματογραφημένων ή όχι από το Υπ. Γεωργίας) είναι χαρακτηρισμένες θασικές ή αναδασωτέες, εκτός των ιδιωτικών ιδιοκτησιών που βρίσκονται στο βόρειο και δυτικό μέρος του Ποικίλου στα όρια του Δήμου Ανω Λιοσίων, που είναι χαρακτηρισμένες ως καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Μετά τα παραπάνω είναι φανερό πως η βασική πρόταση-επιθώξη της μελέτης για την αναδάσωση και φύτευση του Ποικίλου δεν προσκρούει σε μεγάλο βαθμό σε ιδιοκτησιακά προβλήματα.

1.3.4. Οικολογικό περιβάλλον

■ Εδαφικές συνθήκες

Στην υπό μελέτη περιοχή, λόγω καταστροφής από μακρού χρόνου της προστατευτικής βλάστησης και της έντονης βιάζωσης, το έδαφος παρουσιάζεται διαιρεούμενο και περιορίζεται κυρίως στις κοιλότητες μεταξύ των βράχων και στις οχισμές τους. Το έδαφος αυτό έχει χρώμα ερυθρό, τύπου Terra rossa, έχει αργιλλώδη υψή (άργιλλος 40%), αληαλική χημική αντίθραση ($\text{PH}=7.4$), καλά εφοδιασμένο με βάσεις ασβεστίου, καλίου και μαγνησίου, αλλά είναι φτωχό σε οργανική ουσία. Λόγω της αργιλλώδους υψής του εδάφους, της φύσεως και της δομής του υποκειμένου πετρώματος (παρουσία μεγάλων οχισμών), στα εδάφη του Ποικίλου δρους παραπρετακάτα τους θερινούς μήνες σοβαρή έλλειψη νερού.

Στο μεγαλύτερο τμήμα του όρους (90%) εμφανίζεται γυμνός βράχος και γενικά έχει σκληρό ανάγλυφο.

Το νότιο τμήμα του Ποικίλου, σε ποσοστό περίπου 2%, καλύπτεται από εδάφη, τα οποία προέρχονται από κολλωδιακές αποθέσεις. Είναι σχετικώς βαθιά εδάφη, μετικανοποιητική περιεκτικότητα σε χαλίνια και λίθους, που έχουν μεταφερθεί με τη βοήθεια της βαρύτητας και προέρχονται από τη μηχανική αποσάρθρωση των υπερκείμενων βράχων.

■ Κλιματικές συνθήκες

Τα κλιματικά στοιχεία που υπάρχουν για την περιοχή του Ποικίλου όρους είναι τα παρακάτω :

	Ιαν.	Φεβρ.	Μάρτ.	Απρ.	Μΐην.	Ιούν.	Ιούλ.	Αύγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοέμ.	Δεκ.	
ΒΕΡΝΟΚΡΑΣΙΑ	Ηεση	9,3	10,0	11,7	16,0	21,5	28,2	28,6	28,6	24,6	19,0	14,8	11,1
	Ηεση μέγιστη	13,4	14,1	18,8	20,2	25,7	30,8	32,9	32,9	28,8	23,1	19,1	16,0
	Ηεση ελάχιστη	8,5	8,8	8,8	10,2	14,7	19,2	22,1	22,2	18,7	14,3	10,4	7,1
	Απόλυτης μέγιστη	23,1	22,9	28,1	21,4	38,6	38,5	46,4	43,5	39,5	32,0	27,8	23,2
	Απόλυτης ελάχιστη	-8,0	-4,8	-3,0	0,5	7,6	12,1	16,4	18,0	9,0	8,2	6,2	-3,0
	Ηεση απολύτων μέγιστων	19,0	19,4	22,3	25,8	32,2	36,4	38,2	38,3	34,3	28,0	23,9	20,5
	Ηεση απολύτων ελάχιστων	-0,8	-1,0	1,3	4,7	10,1	14,9	18,4	18,4	13,9	9,1	4,3	1,3
Ηεση σχετική υγρασία		77	78	72	66	60	53	47	48	56	66	74	77
ΥΕΤΟΣ	Ηεση ώρας θετου	60,8	41,8	42,6	24,0	22,7	10,4	8,1	8,1	16,2	58,5	60,7	64,4
	Μέγιστο ώρας βροχου	49,2	47,8	51,6	47,4	55,8	28,6	29,0	45,5	38,0	71,7	58,9	83,0
ΗΕΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΠΟΥ ΣΗΜΕΙΩΣΗΣ	Υετός	12,7	10,1	9,7	7,2	8,9	3,7	1,7	1,3	4,0	7,8	9,6	11,6
	Βροκή	12,0	9,7	9,8	7,2	8,8	3,7	1,7	1,3	4,0	7,8	9,6	11,4
	Χιόνι	1,0	0,6	0,3									0,3
	Καταγγέλια	0,8	1,0	1,0	1,0	1,7	1,4	1,2	0,8	1,1	2,0	1,4	1,2
	Ελάχιστη θερμοκρασία (0 C)	2,0	1,2	0,4									0,6
	Μέγιστη θερμοκρασία 0 C	0,1											

Από τα στοιχεία που υπάρχουν προιύπτουν τα πιο κάτω συμπεράσματα σχετικά με τις ιλιματικές συνθήκες:

α. Στο ομβροθερμικό διάγραμμα BAGNOUL-GAUSSSEN η ξηρή περιόδος αρχίζει από τον Απρίλιο και διαρκεί μέχρι τον Σεπτέμβριο. Ο σταθμός ανήκει στο έντονο θερμομεσογειακό βιόκλιμα με ξηρές πημέρες από 125-150.

β. Από τον τύπο του ομβροθερμικού πηλίκου του EMBERGER

1000.p

Q2 = -----

M+μ

όπου: R = ετήσια καταιρημνίσματα σε χιλιοστά.

M = ο μέσος όρος θερμοκρασιών του θερμότερου μήνα σε βαθμούς Κελσίου (C).

μ = ο μέσος όρος θερμοκρασιών του ψυχρότερου μήνα σε βαθμούς Κελσίου (C).

Έχουμε Q2 = 49,4

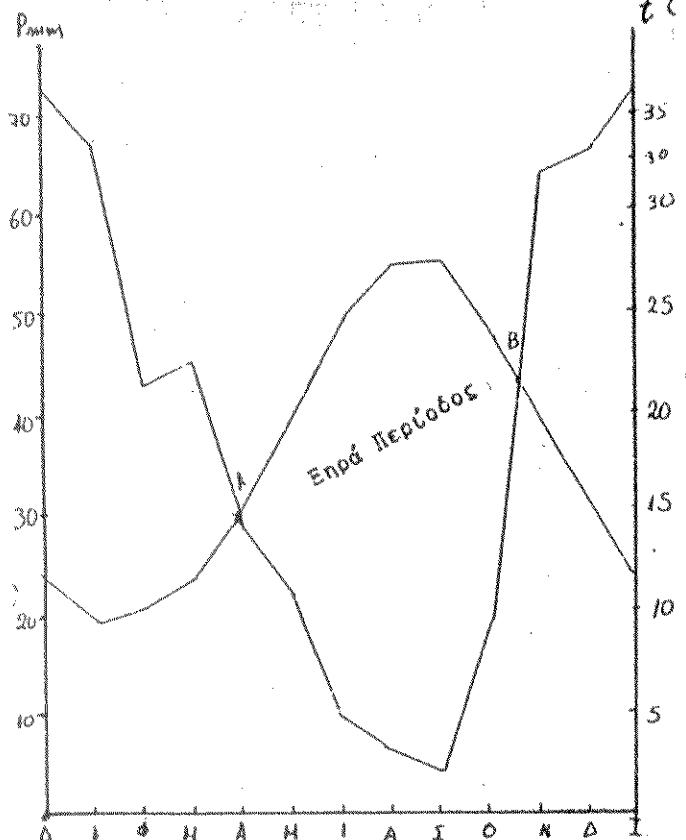
Με μέσην ελάχιστη 5,5 βαθ. C. του ψυχρότερου μήνα, ο σταθμός κατατάσσεται στον πιο ξέρο όροφο με ήπια χειμώνα.

Πι.ν. 1/2 ΟΜΒΡΟΘΕΡΜΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Bagnouls - Gausson

$$p = 2t$$

M. L. Ελευσίνας

Πι.ν. 1/3 ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΧΝΟΤΗΓΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΗΣ ΑΝΕΜΟΥ
ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΟ.
ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΒΛΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΤ	B	BA	A	NA	N	ΝΔ	Δ	ΒΔ	Αεροτόμα
0									34,33
1.	2,06	0,39	0,51	0,34	1,05	0,66	0,55	0,73	6,29
2.	6,69	0,68	1,04	0,54	3,33	1,16	0,93	1,55	15,90
3.	9,46	0,62	1,23	0,88	5,51	1,29	1,18	1,86	21,81
4.	7,04	0,43	0,61	0,28	1,75	0,42	0,81	1,33	12,67
5.	3,43	0,30	0,16	0,11	0,52	0,08	0,44	0,60	5,64
6.	1,48	0,06	0,03	0,04	0,20	0,01	0,20	0,30	2,33
7.	0,43	0,03	0,01	0,02	0,05	0,01	0,07	0,11	0,73
8.	0,11	0,02	0,01		0,03		0,02	0,07	0,26
9.	0,01				0,01			0,01	0,03
10.	0,01								0,01
Αερ.	30,72	2,50	3,62	1,99	12,45	3,63	4,20	6,56	100,00

Στοιχεία ετών 1961-1980.

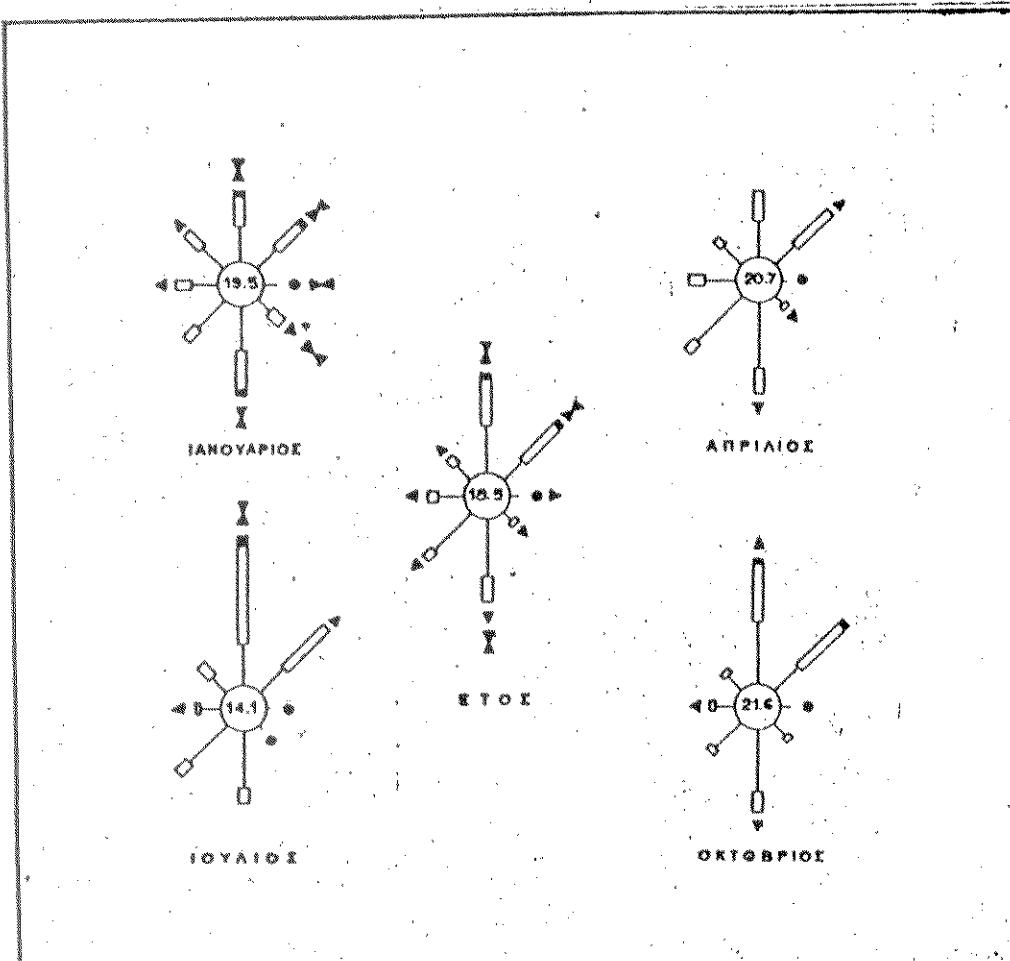
Δύναμη σε κλίμακα BEAUFORT.

Παρατηρήσεις ώραν 08,00 , 14,00 , 20,00.

ΔΙΓΛΑΣΩ

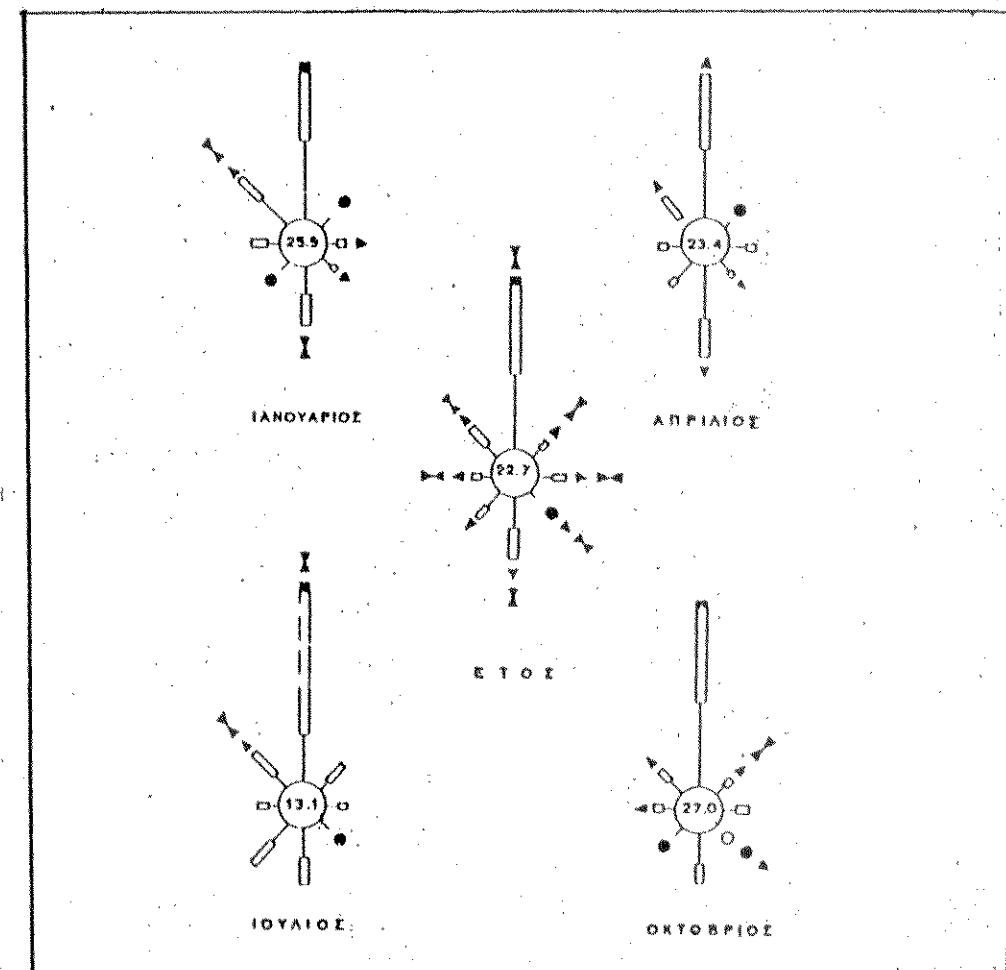
	<u>ΕΤΗΣΙΟΣ</u>	
1. Θερμοκρασία άέρος	17,3	<u>ΣΤΑΘΜΟΣ</u>
2. Εχετική υγρασία	65	(Βοτανικός)
3. Μέσος διημέριος ήλιοφανείας	118,3	(Άστεροδοκοπείον)
4. Βροχεράι ήμέραι	107,5	
	(17,5 διαθενεῖς)	
5. "Ανεμοί κατά τὴν θερινήν περίοδον	(32,8 μέτριοι)	
	(1,5 Ισχυροί)	
	(0,1 θυελώδεις)	

Δείκνυται δυνάμων ὡς πρὸς τὴν συχνότητα, τὴν έντασιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν

ΔΕΠΡΟΠΥΡΓΟΣ

	<u>ΕΤΗΣΙΟΣ</u>	
1. Θερμοκρασία άέρος	18,0	<u>ΣΤΑΘΜΟΣ</u>
2. Εχετική υγρασία	65	(Έλευσίς)
3. Μέσος διημέριος ήλιοφανείας	128,2	
4. Βροχεράι ήμέραι	83,3	
	(16,6 διαθενεῖς)	
5. "Ανεμοί κατά τὴν θερινήν περίοδον	(35,8 μέτριοι)	
	(2,3 Ισχυροί)	
	(0,8 θυελώδεις)	

Δείκνυται δυνάμων ὡς πρὸς τὴν συχνότητα, τὴν έντασιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν

Τα στοιχεία του σταθμού δεν θα πρέπει να θεωρούνται αντιπροσωπευτικά για όλη την έκταση λόγω της διαφοράς υψομέτρου με το Ποτιλό, οπου οι βροχοπτώσεις είναι υψηλότερες, η μέση μεγιστηριακή του θερμότερου μήνα είναι μικρότερη και η μέση πλάχτη του ψυχρότερου μήνα μικρότερη.

Εποι, ανανεφαλατώνοντας, θεωρούμε ότι μέχρι υψομέτρου 300 μ. ανήκει στο έντονο θερμομεσογειακό βιόκλιμα, ενώ πάνω από το υψόμετρο αυτό μεταβαίνει στο ασθενές θερμομεσογειακό με αριθμό βιολογικών ξηρών 100 ως 125 στη θερμή θερινή περίοδο.

- γ. Οι επικρατέστεροι άνεμοι είναι οι βόρειοι.
- δ. Οι πιθανότητες παγετού είναι μικρές.

■ **Επίδραση του δάσους στο κλίμα:** Η επίδραση του δάσους στο γενικό κλίμα που επικρατεί σε μιά περιοχή και στο φυσικό περιβάλλον της μπορεί να αναλυθεί:

- Στην αύξηση της σχετικής υγρασίας του αέρα.
- Στη μείωση της επίδρασης των ηλιακών ακτίνων
- Στην επίδραση στη θερμοκρασία του αέρα.

α. με την απορρόφηση της θερμότητας κατά την διάσπαση του CO₂ και κατά την διαπνοή.

β. με την ταπείνωση της θερμοκρασίας από τη σκίση των κατώτερων ορόφων του δάσους.

γ. με την εξειδωτική επίδραση που έχει το δάσος πάνω στις ακραίες θερμοκρασίες και ιδιαίτερα στις μέγιστες.

~ στη ρύθμιση της υδατικής διαίτης (υδρονομική επίδραση του δάσους) και στην προστασία των εδαφών από τη διάβρωση. Το δάσος με τις ικόνες και τους κορμούς των δέντρων, την ξηρή φυλλάδα, τους θάμνους και την υπόλοιπη βλάστηση εμποδίζει την γρήγορη επιφανειακή απορροή των νερών της βροχής και τα αναγκάζει έτοι να διαθεούνται με αργό ρυθμό μέσα στο έθαφος. Από την άποψη του πορώδους, της υδατοχωρητικότητας και της ταχύτητας διήθησης, το δάσος υπερτερεί απέναντι σε όλα τα άλλα χερσαία οικοσμοστήματα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ένα τετραγωνικό μέτρο διαστικού εδάφους αποθηκεύει 250-300 λίτρα νερού, που σημαίνει ότι συγκρατεί 2.500 κ.μ. νερού στο εκτάριο. Άυτή η δυνατότητα αποδήμευσης, και μάλιστα γρήγορης, μεγάλων ποσοτήτων νερού στο βασικό έδαφος έχει ιδιαίτερη σημασία γιά δύο λόγους:

α. Γιατί το αποθηκευμένο νερό αποδίδεται σταδιακά κατά τη θερινή ξηρή περίοδο, εξασφαλίζοντας την υπαρξη και διατήρηση του ίδεου του οικοσμοστήματος.

β. Γιατί προσφέρει την αποτελεσματικότερη προστασία στο έδαφος με την αποτροπή και άμβλυνση της επιφανειακής απορροής και των πλημμυρών.

Συγκριτικές έρευνες που έγιναν σε μεγάλη κλίμακα στην Πολιτεία Mississippi των ΗΠΑ από τους Ursic and Dendy (Brechtel 1969) κατέληξαν στα γενικά στοιχεία του παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝ. 1/6 Επιφανειακή απορροή και διάβρωση σε σχέση με τη μορφή κάλυψης του εδάφους.

Κάλυψη εδάφους	Ποσοστό επιφανειακής % απορροής του συνόλου της βροχόπτωσης (1.320 mm)	Ετήσια διάβρωση +/ha
Αγρός (βαμβάκι)	34	10,00
Λιβάδι	29	0,80
Δάσος πλατ. πεύκης	10	0,05
Αναδασώσεις	2	0,01

Μιά επίσης γενική συγκριτική θεώρηση για τη διάβρωση σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ δόθηκε από τον Gottschalk (1958), για την οποία ο Richter (1978) πρόσφατα δέχεται ότι λοχύει περίπου με τις ίδιες αναλογίες και στη Μεσευρώπη. Η συγκριση αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝ. 1/7 Ποσοστά διάβρωσης εδάφους σε σχέση με το γενικό έδαφος.

Είδος κάλυψης εδάφους	Διάβρωση % γενικής βλαστήσεως επιφάνειας
Τελείως γυμνή βλαστήσεως επιφ.	100%
Αμπελώνες & Οπωρώνες χώρες υποβλάστηση	90%
Σιτηρά λίγο μετά τη σπορά	40%
Σιτηρά λίγο πριν το θερισμό	10%
Λιβάδι πλούσιο σε βλάστηση	5-1%
Δάσος	<1%

Σε διτι αφορά τέλος την ποιότητα νερού που αποδίδεται απ' αυτές τις "δασοδεξαμενές", αρκει να αναφέρουμε πως σε ένα λίτρο νερού από υπαιθριο περιβάλλον μετρήθηκαν 950 κολοβακτηρίδια, ενώ αντίστοιχα σε νερό από δάσος πεύκης μόλις 18!. Ισως είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί επίσης πως σε αρκετές χώρες τα τελευταία χρόνια γίνονται σημέρεις και μελέτες ανακύλωσης του νερού με χρησιμοποίηση του δασικού εδάφους σαν φίλτρου.

- **Χλωρίδα** Είναι γνωστό ότι η φυσική βλάστηση είναι η έμφραση των φυσικών και βιοτικών συνθηκών που επικρατούν σε μιά περιοχή. Η υποβάθμιση των δασικών διαπλάσεων και ακόμα περισσότερο η καταστροφή και εξαφάνιση των δασών σε μιά περιοχή, έχει σαν συνέπεια να εξασθενούν ή και να μηδενίζονται οι επιδράσεις τους πάνω στο γενικό κλίμα της περιοχής και στο φυσικό περιβάλλον της.

Στην υπό μελέτη περιοχή κυριαρχεί σήμερα ως δευτερώδεις είδος η *Pinus halepensis* με υπόροφο από σεισμύλλα πλατύφυλλα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι τεχνικές φυτείες, που έχουν εγκατασταθεί από το 1978 και μετά. Η αναγέννηση δεν υπάρχει λόγω των ανθρωπογενών επεμβάσεων (πυρκαϊές-βοσκή). Από τα θαμνώδη είδη κυριαρχεί το πουργάρι και η αγριελιά. Επίσης υπάρχουν μεγάλες εκτάσεις που καταλαμβάνονται από τη δευτερογενή διάπλαση των "φρυγάνων" από *PHLOMIS FRUTICOSA* (ασφάκα).

Στα υψηλότερα σημεία υπάρχουν άτομα χνοώδους θρύσ που προέρχονται από αναδασσώσεις και γιά το συγκεκριμένο είδος είχαν επιτυχία περίπου 5%. Αναλυτικότερα τα είδη που συναντώνται είναι:

<i>Pinus halepensis</i>	<i>juniperus phoenicea</i>
<i>pinus pinea</i>	<i>Pistacia lentiscus</i>
<i>Cupressus sempervirens</i>	<i>Pistacia terebinthus</i>
" <i>Arizonica</i>	<i>Malva Cretica</i>
" <i>macrocarpa</i>	<i>Phlomis Aruticosal</i>
<i>Ceratonia Siligua</i>	<i>Euphorbia acanthothamno</i>
<i>Cercis siliquastrum</i>	<i>Asparagys acutifolins</i>
<i>Pyrus amigdaliformis</i>	<i>Tencrium polium</i>
<i>Quercus pubescens</i>	<i>Capparis rupestris</i>
" <i>Aegilops</i>	<i>juniperus oxycedrus</i>
<i>Olea oleaster</i>	" <i>phoenicea</i>
<i>Ailanthus Glandulosa</i>	<i>Calycotome Villosa</i>
<i>Spartium junceum</i>	<i>Erica verticillata</i>
<i>Nerium Oleander</i>	" <i>arborea</i>
<i>Quercus coccifera</i>	<i>Corydophyllum capitatus</i>
<i>Thymus capitatus</i>	

■ Πανίδια Παλιότερα, όπως φαίνεται από μαρτυρίες και από λατορικά κείμενα, το λεκανοπέδιο της Αττικής ήταν πλούσιο σε θηράματα και άγρια ζώα. Ειδικά γιά το Ποτικόλο όμως φαίνεται ότι ουδέποτε υπήρχαν άγρια μεγάλα ζώα. Αντίθετα αρχαίοι συγγραφείς, όπως ο Πανοστίλιος και ο Στράβωνας αναφέρουν ότι στην περιοχή αφθονούσαν ποικιλίες πουλιών. Ο θεόφραστος ο Αθηναίος, αναφέρει και συγκεκριμένα είδη όπως πέρδικες όλων των ειδών και κορυδαλλούς.

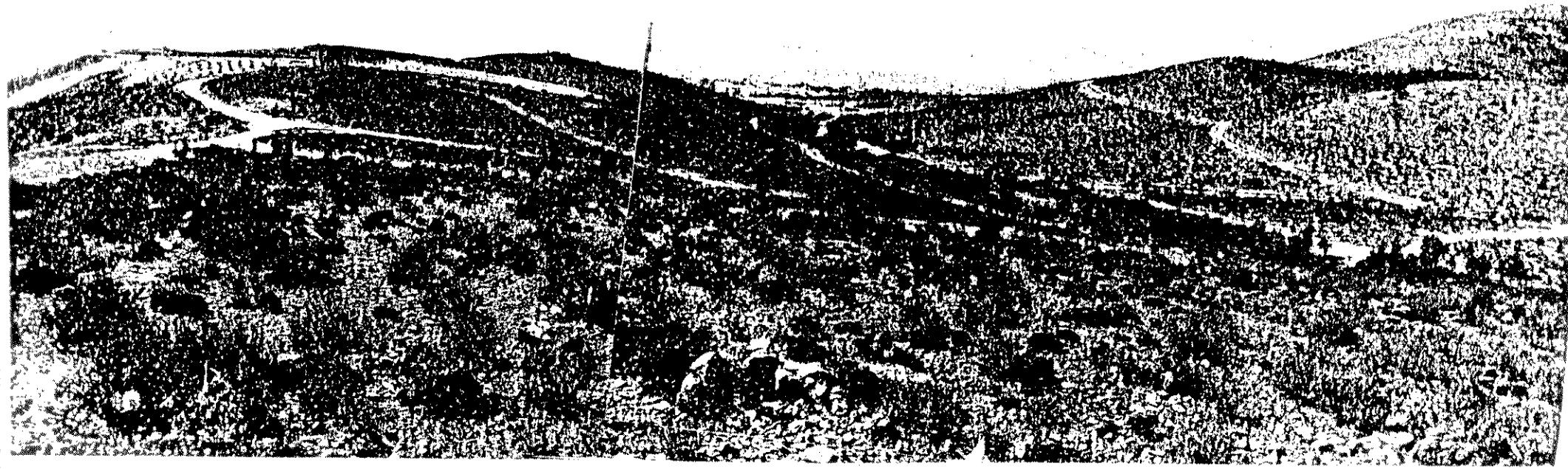
Σήμερα η κατάσταση δεν έχει αλλάξει θεαματικά οσον αφορά τα είδη που ζουν στο Ποικύλο: Σε αυτό συνετέλεσε και η απαγόρευση του κυνηγιού από το 1959. Εποικανά τη λαθροθήρια συναντάμε σε αφθονία τα παρακάτω είδη:

Πτηνά
Πετροπέρδικα
Κοτούφι
γαλιάντρα
Καρθερίνα
φλώρος
Σαΐνια
ψάσες
Αγριοπεριστέρα

Θηλαστικά
λαγός
Νυφίτσα
Αλεπού (ελάχιστες)

Ερπετά

Ελάχιστες οχιές.

Σημερινή άποψη του Ποικύλου Όρους.

1.3.5. Κυκλοφοριακή κατάσταση στην περιοχή μελέτης

Η κυκλοφοριακή κατάσταση του Ποικίλου πρέπει να διαχωριστεί σε δύο επίπεδα:

- a. Το πρώτο αναφέρεται στη σύνδεση του σαν ενότητα με τις γύρω περιοχές κατοικιας, τα κέντρα των Δήμων, τις βασικές δραστηριότητες στο λειανοπέδιο και το Κέντρο της Αθήνας και εμπεριέχει τις βασικές προσπελάσεις σ' αυτό.
- b. Το δεύτερο αποτελεί το εωτερικό κυκλοφοριακό δίκτυο, δηλαδή το δίκτυο των δρόμων που καθορίζουν τις πορείες και συνδέουν τις δραστηριότητες μέσα στον Ορεινό Όγκο.

■ **Υψηστάμενο δίκτυο - Προσπελάσεις.** Το υψηστάμενο δίκτυο των κυκλοφοριακών αξόνων (αρτηρίες και ουλλεικήριοι), που συνδέουν το Ποικίλο με την άμεση περιοχή του συστατικά χρησιμεύει για την εξυπηρέτηση των λειτουργιών του αστικού ιστού και έμμεσα χρησιμοποιείται σαν αύστημα προσπελάσης προς τον Όρεινο Όγκο. Εποι μπορούμε να θεωρήσουμε πως, λόγω της μέχρι σήμερα υποβάθμισης του Βουνού και της ανυπαρξίας λειτουργιών, που θα το καθιστούσαν πόλο έλξης επισινεπτών και χρηστών, το υψηστάμενο δίκτυο των κυκλοφοριακών αξόνων το παρακάμπτει και η πρόσβαση σ' αυτό γίνεται μόνο από τοπικό δίκτυο δευτερεύουσας σημασίας.

Η μεντριούδερη κυκλοφοριακή αρτηρία που οδηγεί έμμεσα στο Ποικίλο είναι η Λεωφόρος Καβάλας (Εθνική οδός) που ορίζει και το Νότιο άκρο του. Δυτικά σημαντικός αξόνας προσπελάσης θίλης της περιοχής μελέτης είναι η "Σκαραμαγκά-Ανω Λιοσία" που συνδέει τον Ασπρόπυργο με τη Ανω Λιοσία Ανατολικά το Βόρειο τμήμα του Ποικίλου συνδέεται με τη Λεωφ. Φιλής που στην προέκτασή της φθάγει στη Λιοσίων.

Τέλος υπάρχει ένα σύνολο παράλληλων μεντριούδων ουλλεικηρίων που διαπερνούν τους Δήμους που συνορεύουν με το Ποικίλο, διέρχονται από τα κέντρα των Δήμων και καταλήγουν στο Βουνό (με υποβαθμισμένη την κίνηση προς το Βουνό, δεδομένου ότι δεν υφίσταται κίνηση προς αυτό). Τέτοιοι δρόμοι είναι η Εθνική Αντιστάσεως στο Περιστέρι, η Πετρουπόλεως, η Μητροβδάφνη στο Καματερό. Οι δευτερεύοντες αυτοί ύξονες συνδέονται μέσα στον αστικό ιστό με τη Λ. Θηβών που διαπερνά το σύνολο των Δήμων της Δυτικής Αθήνας, παράλληλα προς την κατά μήνος ανάπτυξη του Ποικίλου.

Είναι φανερή η έλλειψη ουλλεικηρίου που να συνδέει, στους πρόποδες του Βουνού, τους Δήμους, να οριοθετεί την περιοχή κατοικίας, και να οδηγεί από τον αστικό ιστό προς το Ποικίλο και τις κατά μήνος του.

■ **Προτεινόμενο θίκτυο** Στις μέχρι τώρα προτάσεις δύο είναι οι ιαθοριστικές για την αξιοποίηση του Ποικίλου. Η δημιουργία της Δυτικής και Ανατολικής Περιφερειακής λεωφόρου του Αιγαίου. Η δυτική συνδέει το Ποικίλο νότια με την Εθνική οδό στο ύψος του Σκαραμαγκά (και με τον τρόπο αυτό συνδέει με το Θριάσιο και τον Πειραιά) και στο βόρειο μέρος με την Σταυρού-Ελευσίνας (και διαμέσου της τελευταίας με όλο το λειανοπέδιο). Η δυτική περιφερειακή λεωφόρος αξιοποιεί το δυτικό Ποικίλο και συνδέει τις λειτουργίες που θα χωροθετηθούν με το σύνολο της Αττικής. Η ανατολική θα μπορεί να παίξει το ρόλο του ορίου της κατοικημένης περιοχής και να συνδέει το Ποικίλο με την Καβάλας και πιθανόν τη Σταυρού-Ελευσίνας, να συνδέει τις τοπικές κεντρικές συλλεκτηρίους των Δήμων μεταξύ τους. Πάντως διατηρούμε σοβαρές επιφυλάξεις με τις σημερινές χαράξεις της, εντιμώντας πως πρέπει να μελετηθούν περισσότερο.

Εμείς προτείνουμε συμπληρωματικά άμεση σύνδεση του χώρου του στρατοπέδου Χαϊδαρίου με την Καβάλας και δημιουργία της Ανατολικής περιφερειακής από το βόρειο όρο του στρατοπέδου μέχρι το Καματερό και τη νέα δυτική είσοδο της Αθήνας (καταργώντας τη διέλευσή της από το στρατόπεδο και από την περιοχή του Ανω Δάσους στο Χαϊδάρι). Δεν συμφωνούμε δηλαδή με τη χρησιμοποίηση της για διερχόμενη - *transit* μικλοφορία, αλλά μόνο για μίνηση προς και από το κέντρο διαμερίσματος που χωροθετείται στο "στρατόπεδο ΚΕΒΟΠ" και για σύνδεση των άλλων χωροθετημένων λειτουργιών. Παράλληλα θα φτάνει στο νότιο άκρο του στρατοπέδου οδική πρόσβαση από τους νότιους δήμους της περιοχής άμεσης επιρροής.

■ **Εσωτερικό μικλοφοριακό θίκτυο Ποικίλου** Το υφιστάμενο θίκτυο έχει κατασκευαστεί για να εξυπηρετεί μόνο τις ανάγκες των εγκατεστημένων στρατοπέδων και των λατομείων που λειτουργούσαν στο Βουνό. Γι' αυτό και είναι ίσως ποιότητας, δεν υπάρχει κατά μήκος προσπέλαση του Βουνού σύτε και σύνδεση των υφισταμένων εγκαταστάσεων, ενώ υπάρχουν περιοχές που δεν καλύπτονται (δεν προσεγγίζονται) και δεν έχουν διανοιχθεί δρόμοι πυροπροστασίας. Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό του σημερινού θίκτυου είναι η ανυπαρξία όδευσης από τις "εισόδους" προσπέλασης του Βουνού προς το εσωτερικό του.

Εμείς προτείνουμε συγκεκριμένες ειδόθους από τον ίδιο προς το Βουνό, δρόμο κατά μήκος του Βουνού, που αιολουθεί τις υπομετρικές καμπύλες και τη μορφολογία του εδάφους και διέκπεπτη πεζοδρόμων που συνδέουν τις χωροθετημένες χρήσεις και λειτουργίες, περνώντας μέσα από τις προς αναθάσωση εκτάσεις. Το θίκτυο που προτείνουμε καταλήγει στις εισόδους του Βουνού, κάνει ευκολή την προσπέλαση σε ίδιο σημείο του και σπρίζεται στην "ήπια" μικλοφορία (μικρή ταχύτητα για τον ασφαλτοστρώμένο δρόμο, μύρια σύνδεση των λειτουργιών με πεζοδρόμους-ποδηλατοδρόμους όπου επιτρέπουν οι ωμοτρικές διαφορές) ενώ καλύπτει τη διέλευση για πυροπροστασία.

■ **Υφιστάμενα ιτίρια στην περιοχή μελέτης**

■ Στο Ποικίλο υπάρχουν σήμερα ελάχιστα διάσπαρτα εγκατεστημένα ιτίρια, σημαντικές ιτιριακές συγκεντρώσεις στους χώρους του στρατοπέδου και πολύ μικρή (εως αμελητέα) τάση γιά εγκατάσταση νέων ιτιρίων. Συγκεκριμένα στην κατηγορία των διάσπαρτων ιτιρίων περιλαμβάνονται το ιτίριο δίπλα στην αντέννα του Δίσιλου 10 (παλιό υπάρχον μικρό ιτίριο που μετατράπησε σε χώρο αποθήκης και φυλάκιο της αντέννας), μικροί αποθηκευτικοί χώροι του Αγαπητού, οι παλιοί σπαστήρες στο θέατρο Λέτρας (έχει αξιοποιηθεί σαν αναψυκτήριο) και στο λατομείο Ασφαλτοτεχνικής. Συγκεντρώσεις ιτιριακές έχουμε δύο κατηγοριών: η πρώτη περιλαμβάνει τις εγκαταστάσεις του στρατοπέδου Ξηρογιάννη και του ΟΔΔΥ που είναι πολύ μικρές και ασήμαντες. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις πιο σημαντικές συγκεντρώσεις ιτιρίων στα στρατόπεδα Αεροπόριας και ιδίως στο ΚΕΒΟΠ. Προκειται γιά ιτίρια διώροφα ή τριώροφα που καλύπτουν έκταση (με τον περιβάλοντα χώρο τους) περίπου 500 στρ., σε σχετικά καλή κατάσταση, που μπορούν εύκολα να μετατραπούν και να αξιοποιηθούν για άλλες χρήσεις.

1.3.6. Κρττική αντιμετώπιση της κατάστασης στο Βουνό.

Στο Ποικίλο όρος έγιναν ιάποιες επεμβάσεις αναδασωτικές κύρια από το 1978 και μετά. Οι επεμβάσεις αυτές έγιναν σε μεγάλη κλίμακα από τη Διεύθυνση Αναδασωσεών Αττικής του Υπουργείου Γεωργίας και σε μικρότερη κλίμακα (τοπικές επεμβάσεις) από τους Δήμους της περιοχής, συλλόγους και οικολογικές οργανώσεις.

Η μικρότερη προσπάθεια, η πιο οργανωμένη και προγραμματισμένη, άρχισε και συνεχίζεται ακόμη σήμερα από τη Διεύθυνση Αναδασωσεών του Υπουργείου Γεωργίας, η οποία αναδάσωσε μεγάλες επιτάσεις. Βέβαια η κατάσταση των αναδασωσεών αυτών σήμερα είναι απογοητευτική. Τα δενδρύλλια που φυτεύθηκαν από το 1978 μέχρι σήμερα εμφανίζουν νανώδη μορφή και αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους που θα αναλύσουμε παρακάτω.

Το 1977 υπήρξε σκέψη από την τότε ιατρένη να πρασινάσει τα γυμνά βουνά της Αττικής: Υμηττό, Αιγάλεω και Ποικίλο. Για το λόγο αυτό ιδρύθηκε η Διεύθυνση Αναδασωσεών Αττικής, η οποία ανέλαβε να υλοποιήσει το σχέδιο της ιατρένης. Στα πλαίσια αυτού του σχεδίου συντάχθηκε μελέτη "αναδάσωσης και διαμόρφωσης του τοπίου του όρους Αιγάλεω" στην οποία περιλαμβάνεται και το Ποικίλο, από ομάδα ειδικών επιστημόνων του Υπουργείου Γεωργίας.

Οι αναδασωτικές εργασίες που εκτελέστηκαν με βάση τη μελέτη αυτή στόχευαν:

- a. στην αποικατάσταση του οικολογικού περιβάλλοντος του Ποικίλου όρους που διαταράχθηκε και στην προστασία και αύξηση του πράσινου στο χώρο αυτό.
- b. στην κατασκευή στο χώρο έργων υπαίθριας αναψυχής-προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης του τοπίου.
- c. στη διάνοιξη δρόμων απαραίτητων, τόσο για την προστασία των συστάδων δάσους που θα δημιουργηθούν, δυσκόλως και τη λειτουργία του δάσους που θα ιθρυθεί.

Γνώμη μας είναι, αν εκτιμήσουμε τη σημερινή κατάσταση του Ποικίλου όρους, ότι οι στόχοι αυτοί δεν επιτεύχθησαν και αυτό βέβαια έχει την εξήγησή του. Επισημαίνουμε τις αλλαγές ότι αναδασώσεις σε μεγάλη κλίμακα σε τόσο διαμενείσες εδαφικές και κλιματικές συνθήκες στην Ελλάδα γίνονται για πρώτη φορά, χωρίς να υπάρχει προηγούμενη εμπειρία. Αν προσθέσει κανείς εδώ και την έλλειψη νερού που παρατηρείται στην περιοχή, ολοιληπρώνεται η εικόνα των λόγων που δεν θα μπορούσαν οι αναδασώσεις αυτές να είναι επιτυχείς. Οι αναδασώσεις που έγιναν, λοιπόν, ήταν καταδικασμένες να παίξουν τον ρόλο του απλού "πρασινάσματος" της περιοχής του Βουνού, αφού έγιναν σ' αυτές τις συνθήκες (κλιματικές και εδαφικές) και ποτίζονταν δύο φορές το χρόνο, τα τρία πρώτα χρόνια, λόγω της έλλειψης νερού.

Επίσης ένας άλλος σημαντικός παράγοντας, καθοριστικός θα λέγαμε στην καθυστέρηση ανάπτυξης των δενδρυλλίων, είναι η βοσκή, αφού ακόμα και σήμερα οι εκτάσεις αυτές βόσκονται. Το μέγεθος της ζημιάς που οφείλεται στην βοσκή μπορεί να το διαπιστώσει κανείς συγκρίνοντας κάποια τμήματα πάνω από το Καματερό που δεν βόσκονται, με τις υπόλοιπες αναδασώσεις που βόσκονται.

Επίσης δεν έχει ληφθεί καμιά μέριμνα και κανένα μέτρο προστασίας των φυτωρίων της Χαλεπίου πεύκης από την πιτουσιάπη, που εμφανίζει ειτεταμένες ζημιές. Πρέπει άμεσα να γίνει καταπολέμηση της, είτε με αεροψεκασμούς είτε με ίλαδεύσεις.

Τρίτος και σημαντικός λόγος καθυστέρησης της ανάπτυξης των αναδασώσεων είναι ότι οι αναδασώσεις αυτές εγκαταλείφθηκαν στην τύχη τους, δηλαδή πέρα από τα δύο ποτίσματα που έγιναν στα δύο-τρία πρώτα χρόνια δεν έγινε καμιά καλλιεργητική φροντίδα, π.χ. σκαλλισματα, αραιώσεις, λιπάνσεις, ι.λ.π. Έτσι ώστε να βοηθηθούν κάποια δενδρύλλια να αναπτυχθούν εκεί τουλάχιστον που οι συνθήκες το επέτρεπαν. Εξαίρεση παρουσιάζουν εκτάσεις που αναδασώθηκαν στις όχθες ρευμάτων, με ευκάλυπτους και κυανόφυλη ακαία και εμφανίζουν πολύ καλά αποτελέσματα.

Βέβαια με τα πιο πάνω αναφερόμενα δεν θέλουμε να υποτιμήσουμε την αξιόλογη προσπάθεια που έγινε τόσο από άποψη μελέτης δύο και εκτέλεσης του έργου, αλλά θα τονίσουμε τη διαφορετικότητα του σήμερα από τις συνθήκες που επικρατούσαν το 1977. Συγκεκριμένα θα λέγαμε ότι η μελέτη και οι εργασίες

που εκτελέστηκαν, πέρα από το ότι γίνονται για πρώτη φορά στη χώρα μας σε τόσο δυσμενείς συνθήκες, ήταν προσαρμοσμένες στη λογική των πιστώσεων που θέλετε η αρμόδια Υπηρεσία για το σκοπό αυτό.

Αυτό επισημαίνεται για να σημειώσουμε την διαφορετική αντίληψη και ευαισθησία που δεν υπήρχε για το φυσικό περιβάλλον (και το περιβάλλον της Αττικής ιδιαίτερα!) πριν από δέκα χρόνια και που υπάρχει σήμερα. Τα προβλήματα περιβάλλοντος έχουν αναδειχθείσαν τα κυριότερα προβλήματα της Αττικής σήμερα και αυτό έχει ως συνέπεια την αλλαγή νοοτροπίας και τη διάθεση περισσότερων πιστώσεων για το σκοπό αυτό. Επίσης τώρα υπάρχει μια συσσωρευμένη έμπειρια 13 χρόνων σε δ.τι αφορά την αναδάσωση γυμνών εικάσεων που αποκτήθηκε στην πράξη πλουτίζοντας τη γνώση, π.χ. μπάζωμα βραχιδών εικάσεων με χώμα εκμαφών, όπως η περίπτωση της Αργυρούπολης.

Με τα σημερινά δεδομένα λοιπόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σημαντική μεν αυτή η προσπάθεια, αλλά προσπάθεια που δεν λύνει το πρόβλημα της περιοχής. Στόχος δεν είναι απλώς το πρασινισμα του βουνού, αλλά να δημιουργηθεί ένα δάσος στην περιοχή που θα μπορεί να παλεξει τον ρόλο του φίλτρου για τους ρύπους που κατευθύνονται από το Θριάσιο πεδίο προς την Αθήνα, καθώς και τους ρύπους από το μέντρο της Αθήνας προς το Θριάσιο. Πρέπει να αλλάξει το μηροκλίμα και το μεσοκλίμα της περιοχής καθώς και να δώσει την δυνατότητα αναψυχής στους κατοίκους των υποβαθμισμένων ουνούκιων της Δυτικής Αττικής.

Ειπώς από τις προσπάθειες του Υπουργείου Γεωργίας υπάρχουν και μάποιες πολύ μηρές επεμβάσεις των δήμων της περιοχής καθώς και συλλόγων και οινολογικών οργανώσεων σε πολύ μηρή μήλιμα. Οι προσπάθειες αυτές χαρακτηρίζονται από μια δίψα των κατοίκων της περιοχής να αποκτήσουν πράσινο, αλλά τους λείπει η στήριξη της προσπάθειας σε επιστημονικά δεδομένα και η ενταξή της σε ένα γενικότερο σχέδιο ανάπτυξης της περιοχής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προσπάθεια που γίνεται αυτήν την εποχή από κάποιο σύλλογο να αναδασώσει τα 400 στρέμματα που ειχεράθηκαν για να γίνει το Σιοπευτήριο, το οποίο τελικώς δεν θα γίνει. Γίνεται αναδάσωση χωρίς μελέτη και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να φυτεύονται σήμερα μεγάλα φυτά, τα οποία έχουν ανάγκη από έδαφος και νερό, που δεν υπάρχουν στην περιοχή και ως εις τούτου είναι καταβιβασμένα.

Σήμερα πιστεύουμε ότι τα δεδομένα άλλαξαν σε δ.τι αφορά την γενικότερη αντίληψη για το φυσικό περιβάλλον και το περιβάλλον της Αττικής ιδιαίτερα. Εχει αποκτηθεί μια έμπειρια από αναδασώσεις σε δυσμενείς εδαφικές, μήλωματικές και υδρολογικές συνθήκες, που μας δίνει την δυνατότητα επανεξέτασης του όλου προβλήματος σε διαφορετική βάση, με πολύ καλύτερη προοπτική.

Πέρα από τη μελέτη και εκτέλεση των αναδασώσεων στο Ποικίλο όρος από την Διεύθυνση Αναδασώσεων του Υπουργείου Γεωργίας έγιναν και οι εξής ανότιη επεμβάσεις στην περιοχή.

α. Μελέτη και κατασκευή υπόθεσών τέως, βόλει και υπάσιετ στην Πετρούπολη και το Περιστέρι.

β. Μελέτη και εκτέλεση έργων Δασικής Ανασυγκόμισης στο Δάσος Χαϊδαρίου.

Τα έργα αυτά ήταν σημαντικά, πρόσφεραν και προσφέρουν αριετά στους κατοίκους της περιοχής, είναι όμως λίγα και δεν μανοποιούν τις ανάγκες της περιοχής. Ένας άλλος τομέας, στον οποίο δεν αναφερθήκαμε καθόλου, είναι η επέμβαση στα ανενεργά λατομεία αδρανών υλικών της περιοχής, τα οποία είναι αριετά. Αυτό θα αντιμετωπιστεί πιο κάτω σε ειδικό μεφάλαιο που αναφέρεται στην αξιοποίηση των λατομείων της περιοχής.
(ιεφ. 5).

1.4. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

1.4.1. Γενικές παρατηρήσεις

■ Το Ποικίλον όρος αποτελεί έναν από τους κύριους φυσικογεωγραφικούς παράγοντες του μεσοιλίματος του Λειανοπεδίου της Αθήνας (βλ. βιβλ. 38 και 13). Οποιαδήποτε επέμβαση σε αυτό θα επηρεάσει ποικιλότροπα τη διαμορφωση των μεσοιλίματικών συνθηκών της Μεζονος περιοχής της πρωτεύουσας. Αυτό και μόνο αριετί να θεωρήσουμε σαν Περιοχή Ευρύτερης Επιρροής του Ποικίλου Όρους ολόκληρο το Λειανοπέδιο της Αθήνας. Θέση που εντοχήσεται από το γεγονός, ότι η προτεινόμενη από τη μελέτη νέα χρήση του Στρατοπέδου Χαϊδαρίου, μαζί με τις σχετικές ρυθμίσεις (Απομένωση Διοίκησης και υπηρεσιών, συγκοινωνιακές ρυθμίσεις κλπ.), τείνουν να έχουν γενικότερες επιπτώσεις στο Λειανοπέδιο (ποιότητα ζωής, ικινοφοριακό, ρύπανση, κλπ.).

■ Το Θριάσιο Πεδίο, που είναι στα δυτικά του Λειανοπεδίου της Αττικής περικλείεται από το Αιγάλεω, την Πάρνηθα, τον Κιθαϊρώνα και τον Πατέρα. Δύο άνοιγμα του Αιγάλεω επιτρέπουν την επικοινωνία του Θριάσιου με το Λειανοπέδιο της Αττικής. Το ένα άνοιγμα βρίσκεται στο ύψος των Ανω Λιοσίων και το άλλο στο ύψος του Δάσους Χαϊδαρίου.

Οι μετεωρολογικοί παράγοντες και τα ιλιματολογικά χαρακτηριστικά ενδός τόπου επιδρούν στη διαμόρφωση των μέσων επιπέδων και των αιχμών ρύπανσης τόσο άμεσα, όσο και έμμεσα. Ο άμεσος γιά παράθετυμα επιβρά άμεσα, συντελώντας στην θιάχυση και μεταφορά των ρύπων. Η θερμοκρασία, η υγρασία και η ηλιοφάνεια επιδρούν έμμεσα στην παραγωγή δευτερογενών ρύπων και καθορίζουν την αλληλεπίδραση των ρύπων στην ατμόσφαιρα.

Η βροχή συντελεί στην κατακρύμνιση των αιωρημάτων. Όλοι οι πιο πάνω παράγοντες επηρεάζουν την ένταση και την έκταση των επιπτώσεων της ρύπανσης πάνω στον άνθρωπο, στα φυτά, στα ζώα και γενικά στο περιβάλλον. Ως

ιλιματολογικές και μετεωρολογικές συνθήκες μπορούν όμως να μεταβάλλονται ικάτω από την πίεση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα στο τοπικό επίπεδο (μικροκλίμακα).

Σύμφωνα με τα στοιχεία των σταθμών μέτρησης της θερμοκρασίας στο λεκανοπέδιο, προκύπτει ότι η λειτουργία της πόλης (κυριολοφορία, θέρμανση, ήλπ.) δημιουργεί στο κέντρο της πόλης μιά "θερμική νησίδα", δημοση η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας είναι 0,35 βαθμούς Κ περίπου.

■ Από τα στοιχεία που υπάρχουν φαίνεται ότι το επίπεδο ύψους των βροχοπτώσεων στην ορεινή περιοχή και στα βόρεια πρόστια κυμαίνεται μεταξύ 600 και 1100 χιλιοστόμετρων, ενώ στη μεγαλύτερη έκταση του λεκανοπέδιου το μέσο ύψος είναι περίπου 400 χιλιοστόμετρα. Το μεγαλύτερο μέρος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας συγκαταλέγεται μεταξύ των ξηρότερων περιοχών της χώρας.

Η μεταβολή της θερμοκρασίας του αέρα ανά 100 μέτρα ύψους, η κατακόρυφη δηλαδή θερμοβαθμίδα, παίζει σημαντικό ρόλο στην παγιδευση ή όχι ρύπανσης. Όσο πιο μικρή είναι η κατακόρυφη μεταβολή της θερμοκρασίας του αέρα, τόσο πιο ασθενείς είναι οι αναταρακτικές και οι προς τα πάνω μεταφορικές κινήσεις του ατμοσφαρικού αέρα. Κατά συνέπεια η ρύπανση παγιδεύεται ικάτα ένα μεγάλο ποσοστό στο ατμοσφαρικό στρώμα που βρίσκεται ιοντά στην επιφάνεια της γης, στα 600 πρώτα μέτρα, και κυρίως μεταξύ 70 και 200 μέτρων. Η συχνότητα εμφάνισης των θερμοκρασιανών αναστροφών παραμένει σχεδόν σταθερή στη διάρκεια του χρόνου. Οι περισσότερες από αυτές τις αναστροφές οφείλονται στη νυχτερινή ακτινοβολία της γης, είναι μικρής χρονικής διάρκειας και διαλύονται λίγο μετά την ανατολή του ηλίου. Τις μεσημβρινές ώρες η συχνότητα αναστροφών εμφανίζεται σημαντικά μειωμένη, ενώ έχουν τη μεγαλύτερη συχνότητά τους την Ανοιξη.

■ Τις τελευταίες δεκαετίες, και ιδιαίτερα τη δεκαετία του 80, παρατηρείται μια σημαντική μείωση της ορατότητας στην Αθήνα (7,1 βαθμοί στη δεκαετία του 30, 6,3 βαθμοί το 84, ικάτα μέσον όρο). Η μείωση της ορατότητας φαίνεται να συνδέεται με την αύξηση της ρύπανσης στην ατμόσφαιρα.

Οι άνεμοι που επικρατούν στην Αθήνα καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου φαίνεται να προέρχονται από βόρειες διευθύνσεις. Η επίβραση της θάλασσας έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση νότιων και δυτικών ανέμων (θαλάσσια αύρα). Σπάνια εμφανίζονται ανατολικοί ή δυτικοί άνεμοι γιατί εμποδίζονται κυρίως από τα βουνά.

Στην περιοχή του λεκανοπέδιου αναπτύσσονται τρία διαφορετικά ρεύματα θαλάσσιας αύρας που παρνούν μέρος στο σχηματισμό της τελικής ροής του ανέμου. Η μια έχει ροή ικάτα μήνας του Αξονα Β.ΒΑ.Ν.ΝΔ και προέρχεται από το Σαρωνικό. Η άλλη έρχεται από την πεδιάδα των Μεσογείων (Σπάτα) με ιατεύθυνση Α-Δ. Η τρίτη σχηματίζεται στον ιόλο της Ελευσίνας και έχει ροή

κατά μήκος του άξονα ΔΝΔ-ΑΒΑ. Η αύρα αυτή επιθερά στην τελική διαμόρφωση της ροής του ανέμου, περνώντας μέσα από το πέρασμα μεταξύ Πάρνηθας και Αιγάλεω. Το καλοκαίρι και κατά τη διάρκεια των ζεστών ημερών υπάρχει αρκετή θερμότητα εδαφους και έτσι υπάρχει θαλάσσια αύρα σχεδόν κάθε μέρα. Η μεγαλύτερη ένταση του αέρα από Βορρά έχει σαν αποτέλεσμα τη σημαντική ή πλήρη ανατροπή της επιθραστης της θαλάσσιας αύρας μέσα στο λειανοπέδιο. Οι παραθαλάσσιες περιοχές βρίσκονται κάτω από την επιθραση της θαλάσσιας αύρας, ενώ το εσωτερικό λειανοπέδιο των Βορείων ανέμων.

Η θαλάσσια αύρα ξεκινά γύρω στις 8.00 το πρωί, λίγο μετά το μεσημέρι βρίσκεται στο μαξιμουμ της ενώ εξασθενεί τις απογευματινές ώρες και λίγο πριν τα μεσάνυχτα αλλάζει κατεύθυνση και γίνεται απόγετα αύρα.

■ Η επέκταση του τοιμέντου σε πλάτος και σε ύψος έχει σαν συνέπεια την εμφάνιση της "θερμικής νησίδας" και τη μείωση της ταχύτητας του ανέμου, ιδιαίτερα κοντά στην επιφάνεια της γης. Από δεδομένα του Αστεροσημείου προκύπτει ότι τις τελευταίες ιδιαίτερα δεικνυτές εμφανίζεται σημαντική μείωση της ταχύτητας του ανέμου της τάξης του 44%.

Η αστικοποίηση, η τοιμεντοποίηση της πόλης επηρεάζει σημαντικά τις ανεμολογικές συνθήκες της πρωτεύουσας, άρα και τις συνθήκες και τα επίπεδα ρύπανσης.

Μειώνεται η δυνατότητα διασκόρπισης της ρύπανσης, ενώ και το περιβάλλον γίνεται αισθητά πιο θερμό και απονεικιστικό κατά τη διάρκεια των θερμών περιόδων (αστικό θερμοκόπιο).

■ Οι ρύποι απομακρύνονται από την ατμόσφαιρα με διάφορους μηχανισμούς: καταιρήμνιση, ξηρή απόθεση, δέσμευση στη βλάστηση (σωματίδια), υγρή καταιρήμνιση, απορρόφηση ή αντίθραση στην επιφάνεια της γης, μετατροπή σε δευτερογενείς ρύπους μέσω φωτοχημικών αντιθράσεων, μεταφορά στη στρατόσφαιρα ήλι. (αέριοι ρύποι). Π.χ.:

Τα σωματίδια ή αέριοι ρύποι ενσωματώνονται σε σταγόνες βροχής ή υγρασίας, η θάλασσα δεσμεύει SO₂, το έθαφος O₃, το CO πηγαίνει στη στρατόσφαιρα, το NO₂ συμμετέχει σε φωτοχημικές αντιθράσεις ήλι.

Το δάσος παίζει σημαντικό ρόλο για την απομάκρυνση: SO₂ (διοξείδιο του θείου), O₃ σοντος O₃, Μονοξειδίων και διοξειδίων του Αζώτου (NO, NO₂), διοξείδιου του Ανθρακια (CO₂), Μεθανίου CH₄, Υδρογονανθράκων. Όλοι αυτοί οι ρύποι εμφανίζουν υψηλές τιμές συγκέντρωσης στην ατμόσφαιρα της ευρύτερης περιοχής της αθήνας και η βλάστηση θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στην απομάκρυνσή τους.

■ Το δάσος με το φύλλωμα, τα ίλαδιά και το φλοιό των δέντρων, τους θάμνους και τα χόρτα έχει μιά τεράστια ικανότητα συγκράτησης στερεών σωματιδίων (σιδόνια, αιθάλης, ήλι), τα οποία διαφορετικά θα αιωρούνταν στην ατμόσφαιρα. Υπολογίζεται πως ενα ήταρτο δάσους ιωνοφόρων μπορεί να

συγκρατήσει μέχρι 32 τόνους σιδόνης, ένα ι. Η δάσους πλατύφυλλων μέχρι 64 τόνους. Αυτή η δυνατότητα έχει όμως αποτέλεσμα ο αέρας μέσα στο δάσος να είναι απαλλαγμένος σχεδόν από οπεραδά σιδατίθια, αλλά συγχρόνως και από μικρόβια, τα οποία συγκρατήθηκαν επίσης με τη σιδόνη από το φύλλωμα. Σχετικές μετρήσεις στην περιοχή του Παρισιού έδειξαν πως ένα Ι.Π. αέρα μέσα στην πόλη περιείχε 4.000.000 μικρόβια, γιατί να μειωθεί στα πάρια σε 1.000 και σε γειτονικό δάσος δρυός μόνο σε 50.

Πέρα όμως από τη φυσικομηχανική επίθραση του δάσους γιατί απορρύπανση του αέρα, έχουμε και τη βιοχημική και απορρυπαντική δράση, μέσα από τη διαδικασία του μεταβολισμού των δέντρων. Τα δέντρα του δάσους καταναλώνουν ιύρια CO₂ για την αφομοίωση με παράλληλη παραγωγή O₂. Ενα εκτάριο δάσους παράγει περίπου 4 τόνους οξυγόνου το χρόνο. Αν αφαιρέσουμε από αυτή την ποσότητα του 1,5 τόνο που είναι οι ανάγκες των ζωιών των φυτών, έχουμε καθαρή παραγωγή 2,3 τόνων O₂ (ποσότητα που επαριετίζεται δέκα ανθρώπους). Διαπιστώνεται λοιπόν πως το δάσος συμβάλλει αποφασιστικά, τόσο στη διατήρηση και ευφρονία του ιώκλου του οξυγόνου, δύσος και στη διατήρηση χαμηλής της περιεκτικότητας της ατμοσφαρίας σε CO₂ και άλλα οξειδία (SO₂ κτλ.).

1.4.2. Φυσικογεωγραφικά χαρακτηριστικά της Περιοχής Ευρύτερης Επιφροής

Μορφολογία. Το λειανοπέδιο της Αττικής, ή Αθηναϊκό πεδίο, ειντείνεται από Ν.Δ. προς Β.Α. και περιβάλλεται ολόγυρα, υπό μορφή πεταλού, από Βουνά. Αυτά είναι, το όρος Πάρνηθα ή Οσιά (υψόμετρο 1413 μ.) στη Β. πλευρά, τη Πεντέλη ή Πεντελικό όρος (υψ. 1109 μ.), στα ΒΑ, ο Υμηττός ή Τρελλός (υψ. 1026 μ.) στα Α και ΝΑ. Το μορφολογικό πέταλο ολείνεται στα Δ και ΝΔ με το Βουνό Αιγάλεω (υψ. 468 μ.). Το Αιγάλεω χωρίζεται στην περιοχή του Δαφνιού, σε Βόρειο Αιγάλεω ή Ποικίλο ή Ζαχαρίτσα ή Δαφνοβούνι (υψ. 453 μ.) και σε Νότιο Αιγάλεω ή Σκαραμαγκάς.

Τα όρη που περικλείουν την Αθήνα δεν είναι διαχωρισμένα, αλλά συνδέονται με αυχένες, δηλαδή ανάγλυφο μικρού υψομέτρου. Εποι έχουμε μεταξύ της Πάρνηθας, και της Πεντέλης τον αυχένα του Μπονιατού ή Ολου (υψ. 350 μ.), που εξασφαλίζει την επικοινωνία του λειανοπέδιου με τις βοιωτικές πεδιάδες και τον αυχένα του Σταυρού ή Γαρυνητού (υψ. 216 μ.), ο οποίος βρίσκεται μεταξύ Πεντέλης και Υμηττού και εξασφαλίζει προσπέλαση στην πεδιάδα των Μεσογείων. Μεταξύ της Πάρνηθας και του Ποικίλου υπάρχει ο αυχένας Δέμα ή του Καματερού (υψ. 177 μ.) και μεταξύ Ποικίλου και Αιγάλεω ο αυχένας του Δαφνιού (υψ. 126 μ.), που συνδέει το λειανοπέδιο με το θριάσιο πεδίο.

Το λειανοπέδιο της Αθήνας χωρίζεται σε ανατολικό και δυτικό με μιά χαμηλή και διακοπότομη βουνοσειρά που έχει διεύθυνση ΒΑ-ΝΔ και αποτελείται από τα Τουρκοβούνια (υψ. 338 μ.), τον Λυκαβηττό (υψ. 277 μ.) και τους λόφους της Αιρόπολης (υψ. 156 μ.), του Αρετού Πάγου (υψ. 115 μ.), του Αστεροσημοπέλου ή

των Νυμφών (υψ. 104 μ.), της Πνύκας (υψ. 109 μ.), του Φιλοπάππου (υψ. 147) και του Αγοραίου Κολωνού (υψ. 68 μ.) πάνω στον οποίο είναι χτισμένο το θησείο.

■ **Υδρογραφία.** Οι ιλιματικές συνθήκες που επικρατούν στο λειανοπέδιο της Αθήνας, η μορφή και η σύσταση των ανάγλυφου και η έκταση της αντίστοιχης λειάνης απορροής δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη υπολογίσιμων ποταμών. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο μόνο μικρούς ποταμούς-χειμάρρους και τους ακόμη πιο μικρούς παραποτάμους τους. Ο Κηφισός έχει την αρχή του στον αυχένα του Μπογιατού, διασχίζει το Δ. Τμήμα του λειανοπεδίου και καταλήγει στον Φαληρικό Όρμο, αφού κατά τη διαδρομή του δεχθεί τα νερά της Πάρνηθας, της Πεντέλης και του Αιγάλεω. Πιό αξιόλογοι παραπόταμοι του είναι το Κεφαλάρι ή Κοινιναράς, που ξεκινάει από την περιοχή Κοινιναρά της Κηφισιάς και ο Ποδονύφτης (αρχ. Περσός), που έχει τις πηγές του στη Μονή Πεντέλης, περνάει από το Χαλάνδρι, την Καλογρέζα, τη Φιλαδέλφεια και συναντά τον Κηφισό, στην περιοχή Τρελές Γέφυρες. Ο Ιλισός κατεβαίνοντας τις πλαγιές του Υμηττού διέσχιζε το Δ. τμήμα του λειανοπεδίου και χύνονταν στον δρόμο του Φαλήρου. Σχεδόν όλος ο Ιλισός έχει καλυφθεί και χρησιμοποιείται σήμερα σαν αποχετευτικός αγωγός.

Υπάρχει αιδία ένα πλήθος από μεγάλα και μικρά ρέματα που συμπληρώνουν το υδρογραφικό δίκτυο του λειανοπεδίου, όπως είναι στον Υμηττό το Κακόρεμα, το Λικόρεμα και το Κατσικόρεμα, στην Πεντέλη το Κρυονέρι και το Βαθύ Ρέμα, στην Πάρνηθα το ρέμα της Κρύας Βρύσης, το Ρέμα της Αγιάς Τριάδας και τη Πιροδαφανέζα και στο Αιγάλεω, το ρέμα Πιροδάφνη.

■ Η αναφορά στα στοιχεία του υδρογραφικού δίκτυου του λειανοπεδίου γίνεται, γιατί έχουν ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργία ευνοϊκών μικροιλιματικών συνθηκών στο λειανοπέδιο. Στην περιαστική ξώνη τα ρέματα συμβάλλουν και ενισχύουν την κίνηση των καθοδικών ρευμάτων ψυχρού αέρα προς τον δομημένο χώρο. Διασχίζοντας τον οικιστικό λοτό, λειτουργούν σαν αεραγωγοί που επιτρέπουν την οριζόντια κίνηση και ανανέωση του αέρα της πόλης, αυξάνοντας μάλιστα τοπικά την οριζόντια συγκρότωση της ταχύτητας του αέρα, μέσω αεροπρωθυπτικών φαινομένων (jet effect).

Η μορφολογία του λειανοπεδίου, όσο και οι ορεινοί δύκοι που το περιβάλλουν, σε συνδυασμό με την έλλειψη πολεοδομικού σχεδιασμού του οικιστικού πλέγματος, δεν ευνοούν την ανανέωση των αερίων μαζών σε συνθήκες ασθενούς ανέμου ή υπνευμίας και ατμοσφαιρικής ευστάθειας και τέλος θερμοκρασιακών αναστροφών επιφάνειας, προιαλώντας δυσμενείς βιοκλιματικές συνθήκες και καιής ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα στην πόλη της Αθήνας (βλ. βιβλ. 66).

■ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

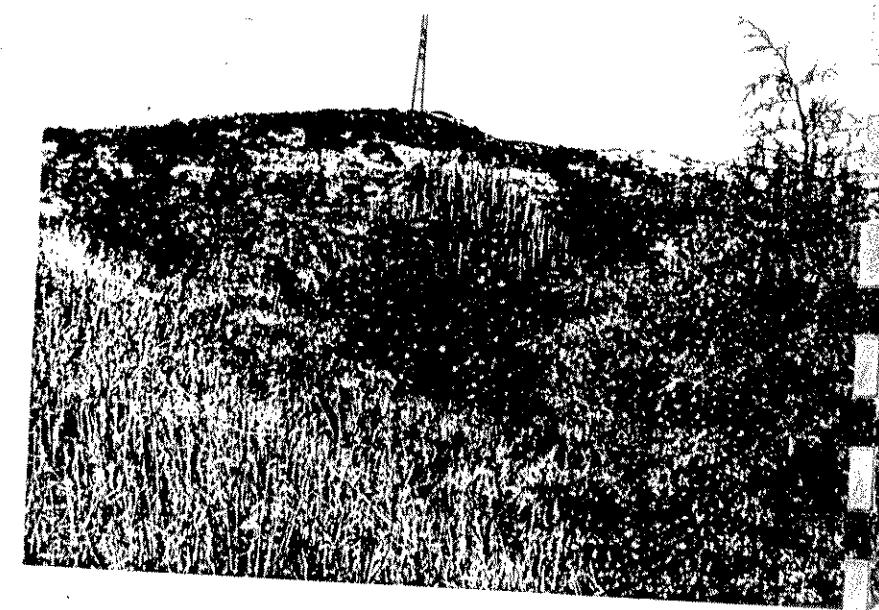
■ Δεν θα ασχοληθούμε με τους δυναμικούς και φυσικογεωγραφικούς παράγοντες του μακροκλίματος, όπως η αντικυκλωνική και η υψησταική δραστηριότητα ήλπι, που παθορίζουν γενικά το ιλία της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Αττικής, αλλά θα σταθούμε στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του λειανοπεθου και μάλιστα μόνο σε εκείνα που μας ενδιαφέρουν από την άποψη της μελέτης και των στόχων της.

Οι κυριότεροι φυσικογεωγραφικοί παράγοντες του μεσοκλίματος στο λειανοπέδιο της Αθήνας είναι:

- a. Η ένταση, το σχήμα, ο προσανατολισμός και η ιλιση του λειανοπεθου.
- b. Ο χαρακτήρας του ανάγλυφου των ορεινών όγκων που το περιβάλλουν.
- c. Οι υδάτινες μάζες του Σαρωνικού ήλιου και
- d. Η ζώνη του περιαστικού πρασίνου.

■ Οι παράγοντες αυτοί μειονωμένα ή σε συνένδυσμό μεταξύ τους, επηρεάζουν ποικιλότροπα τη διαμόρφωση των μεσοκλιματικών συνθηκών της Αθήνας.
• Συγκεκριμένα οι ορεινοί όγκοι, εκτός των ιλασικών λεπτομεργιών τους (ορογραφική νέφωση, βροχή, χιόνια, ήλιο), περιστέλλουν σε μεγάρο ή μεγάλο βαθμό την ένταση των ανέμων του θυτικού και κυρίως του βορείου και ανατολικού τομέα, συντελούν πολλές φορές στη δημιουργία λοχών καταβατικών ανέμων σε ορισμένα σημεία, κυρίως των βορείων και β.α. προαστίων της Αθήνας και οι θυτικοί, πολύ περισσότερο όμως οι ανατολικοί ορειγούς όγκοι περιστέλλουν σημαντικά τη διάρκεια της ηλιοφάνειας.

Η θάλασσα περιορίζει το ήριο και τον ιαύωνα κατά την ψυχρή και θερινή εποχή αντίστοιχα. Σε συνδυασμό με την ξηρά, δρα ως θερμή ή ψυχρή δεξαμενή, συντελώντας κατά τη διάρκεια της θερμής κυρίως εποχής στην ανάπτυξη της απόγειας και θαλάσσιας αύρας, επηρεάζοντας το λειτοτρόπιο της θερμόκυρσατα και την υγρασία της ατμόσφαιρας. Η θαλάσσια αύρα είναι τοπικός λίγεμος που πιέζει κατά τη διάρκεια αίθριων πμερών και κυρίως κατά το διάστημα από 2-3 ώρες μετά την ανατολή, μέχρι και 1-2 ώρες πριν τη δύση του ήλιου. Πιέζει από νότιες και νοτιοδυτικές κυρίως διευθύνσεις και ψθάνει πολλές φορές μέχρι των παρυφών της Πάρνηθας και της Πεντέλης. Άλλωστε δηλαδή αποστάσεις μέχρι και 18-20 χλμ., ενώ συγχρόνως εξαιροθενεί ανάλογα με την απόσταση της από την ακτή. Το ύψος που φτάνει δεν υπερβαίνει στις 110 πολλές περιοχές της Αθήνας τα 500 μ. και μάλιστα μόνο όταν είναι λοχών, ενώ όταν είναι ασθενής, το ύψος της δεν υπερβαίνει τα 250 ή το πολύ τα 300 μ. Στην πρώτη περίπτωση μπορεί να εκδηλωθεί στις πλαγιές των ορεινών όγκων του λειανοπεθου υπό μερική αναβατού ανέμου. Η μεγαλοτή ταχύτητα της εμφανίζεται

στον όρμο του Ν. Φαλήρου και φθάνει μέχρι τα 10m/sec. Την άνοιξη και το φθινόπωρο η μέγιστη ταχύτητα της φθάνει τα 8m/sec, ενώ τον χειμώνα μόλις που φθάνει τα 2-3 m/sec.

Αντίθετα π. απόγεια αύρα αρχίζει να εκδηλώνεται 2-3 ώρες μετά τη δύση του ήλιου και μπορεί να διατηρηθεί μέχρι και λίγο μετά την ανατολή του ήλιου, έχει μικρό ύψος, ξεπερνώντας σπάνια τα 100 μ. και εμφανίζεται σαν ασθενής καταβατός άνεμος στα βόρεια πρόσωπα της Αθήνας.

■ Η ζώνη του περιαστικού πρασίνου αναφέρεται κυρίως στη βλάστηση των Βουνών που περικλείουν το λευκανοπέδιο Αθήνας και αποτελείται από δάση δειφύλλων-πλατυφύλλων, πεύκης, ελάτης, θαμνώδεις εκτάσεις και βοσκοτόπους. Η γενική κατάσταση παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. (Στοιχεία 1977):

ΠΙΝ. 1/8

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΔΑΣΟΣΚ. ΕΚΤΑΣΗ	ΜΕΡΙΚΟΣ ΔΑΣΟΣΚ.	ΒΑΜΝΟΣΚ. ΕΚΤΑΣΗ	ΦΡΥΓΑΝΟ-ΤΟΠΟΙ	ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΑΓΟΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ
ΠΑΡΝΗΘΑ	73.720 100%	39.690 54%	17.025 23%	--	9.725 13%	5.385 7%	1.895 4%
ΠΕΝΤΕΛΗ	128.342 100%	31.430 84%	37.135 29%	--	--	12.870 10%	46.207 37%
ΥΜΙΝΤΟΣ	81.320 100%	16.865 21%	39.355 48%	8.360 10%	9.930 2%	4.755 6%	1.965 2%
N. ΑΙΓΑΛΕΩ (Σκαραμαγκά) ΠΟΙΚΙΛΟΝ (B. Αιγάλεω)	44.500 100%	8.050 18%	4.950 11%	6.500 12%	24.000 54%	350 4%	1.650 4%
ΣΥΝΟΛΟ	327.792 100%	96.035 30%	98.465 30%	13.860 4%	43.655 13%	23.360 7%	52.417 16%

Στοιχεία σε στρέμματα.

Η συνολική έκταση του λειανοπεδίου της Αθήνας είναι της τάξης των 2.500.000 στρέμμάτων. Από αυτά τα 300.000 στρ. ανήκουν στο Σχέδιο Πόλης και τα 327.000 στρ. καλύπτονται από περιαστικό πράσινο. Τα 1.837.000 στρ. που απομένουν αποτελούν κενές έκτασεις.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα, το περιαστικό πράσινο είναι ανοικοδόμητα κατανεμημένο σε βάρος των δυτ. ουνοτικών. Και η κατανομή αυτή δεν είναι μόνο ποσοτικά διομένης -μόνο το 7,3% του συνολικού περιαστικού πρασίνου- αλλά καιρικά ποιοτικά. Στις δυτ. ουνοτικές αναλογεί μόνο το 8,3% του συνόλου των διασυκεπών έκτασεων του λειανοπεδίου και ο χαρακτήρας τους είναι ποιοτικά υποβαθμισμένος. Στα επιλυμένα από τη διάβρωση εδάφη των ορεινών δυγών του Αιγαίου, η χαλέπιος έχει νανοποιηθεί και δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να πάιξει τον περιβαλλοντικό ρόλο του πλήρως ανεπτυγμένου δάσους.

Θα αναφερθούμε εδώ οπνη επίδραση του πρασίνου συνολικά (αστικού και περιαστικού), τόσο στις μεσο-μεταριζοματικές συνθήκες, όσο και στη βελτίωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

* Το αστικό και περιαστικό πράσινο αμβλύνει τις θερμοκρασίες του περιβάλλοντος. Τις μειώνει το καλοκαίρι με τη διαπονή, τις αυξάνει το χειμώνα λόγω σχετικής υγρασίας. Ενα ώριμο δέντρο διοχετεύει στην ατμόσφαιρα έως 400 λίτρα νερό την ημέρα, που τασδυναμεί με απορρόφηση 230.000 Kcal/ημέρα. Η απορρόφηση θερμότητας γίνεται από τον περιβάλλοντα χώρο, μετώνοντας τη θερμοκρασία του κατά 3-4°C. Τον χειμώνα, αντίθετα, το πράσινο μπορεί να ανεβάσει τη θερμοκρασία κατά 1-5°C.

* Δημιουργεί ρεύματα αέρα προς και από την πόλη. Λόγω της διαφοράς θερμοκρασίας των χώρων πρασίνου με την υπόλοιπη δομημένη έκταση σημιτουργούνται περιορισμένης ύλιμακας, αλλά σαφώς ανακουφιστικά ρεύματα αέρα. Σε περίπτωση διασύνδεσης περιαστικού-αστικού πρασίνου τα ρεύματα είναι ταχυρότερα και μπορούν να φθάσουν την ταχύτητα των 3,3 m/sec.

* Λόγω μεγαλύτερης θερμοχωρητικότητας από τη δομημένη περιοχή, δεν ευνοεί τη δημιουργία θερμοκρασιανών αναστροφών, που συνδυάζονται με ταχυρές τιμές ρύπανσης. Αντίθετα τα δομικά υλικά (μπετόν, γυαλί), τα υλικά επίστρωσης δρόμων (άσφαλτος) και επίστρωσης πεζοδρομίων (πλάκες, τοίχεντο), παρουσιάζουν ανακλασιμότητα θερμότητας, μετώνονταν την θερμοχωρητικότητα του αέρα στο επίπεδο του εδάφους και ευνοούν τις θερμοκρασιανές αναστροφές.

* Εχει θετικές επιπτώσεις στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Οι χώροι πρασίνου είναι ελεύθεροι χώροι, όπου δεν υπάρχουν πηγές ρύπανσης (κυιλοφορία, βιομηχανία, θέρμανση) και ευνοούν τη διάχυση, άρα την αράιωση των ρύπων.

* Συγγρατεί τα αιωρούμενα σωματίδια των ατμοσφαιρικών ρύπων με μηχανισμούς ανάλογους με αυτούς των φίλτρων και ανανεώνει την εικανότητα αυτή μετά τη δροχή. Η διανατότητα συγγράτησης ποικίλει κατά κατηγορία φυτοκάλυψης. Το γυαζόν συγγρατεί ποσότητα 3-6 φορές μεγαλύτερη από το γυμνό έδαφος. Τα δέντρα 30-60 φορές περισσότερο. Διαφορές υπάρχουν και μεταξύ των ειδών. Στις συνθήκες της Αθήνας φυτά με τραχεία φυλλική επιφάνεια, όπως η

πικροδάφνη (*Nerium Oleander*) και το Βιμπούρνο (*viburnum tinus*) συγκρατουν μεγαλύτερες ποσότητες σκόνης και αιωρουμένων σώματιδων, από άλλα είδη με λεία, στιλπνή επιφάνεια (βλ. βιβλ. 36).

* Εχει την ικανότητα να απορροφά μέσω των στομάτων και να συγκρατει χημικά διάφορους αερορρυπαντές, όπως μονοξειδίο του άνθρακα (CO), διοξειδίο του θείου (SO₂), διάφορες ενώσεις του αζώτου, υδρογονάνθρακες, δζον, ήλιο. Ένα άλσος με δέντρα ύψους 4,5 μ. φιλτράρει υπεριείμενο αέρα περιεκτικότητας σε δζον 150 μ.ρ.β. (μέσον στο δισεκατ.), σε τέτοιο βαθμό ώστε στον υπόροφο περιεκτικότητα πέφτει στα 30 μ.ρ.β.

* Μειώνει και απορροφά τους θορύβους. Μετρήσεις δείχνουν μείωση του θορύβου κατά 0,17 dB (υτεσιμέλε) γιατί κάθε π¹ δενδρώδους επιφάνειας.

* Εχουν βακτηριοστατική δράση. Τα φύλλα διαφόρων φυτών εμπρίνουν ουσίες φαινολικής φύσης με αντιβιωτική δράση, όπως τερπένια και ταννίνες με αποτέλεσμα ο περιβάλλον το πράσινο αέρας να είναι υγιεινότερος γιά τους κατοίκους της πόλης. Στο κέντρο του Παρισιού, στη μονάδα όγκου του αέρα μετρήθηκαν 4 εκατ. βακτήρια, ενώ στο βάσος του Fontainebleau μόνον 60.

■ Οι παράγοντες του μικροκλίματος της Αθήνας

* Οι πιό σημαντικοί παράγοντες του μικροκλίματος της Αθήνας είναι:

- a. Η λοφοσειρά κατά μήκος του κεντρικού άξονα του λεκανοπεδίου.
- b. Οι διάφορες μεμονωμένοι διάσπαρτοι λόφοι, οι απουδαλότεροι από τους οποίους είναι ο λόφος του Αρβηττού (υψ. 133 μ.), της Συκελίας (υψ. 78 μ.), του Στρέφη (υψ. 163 μ.), του Σιουζέ (υψ. 67 μ.) και Ιππιού Κολωνού (υψ. 55 μ.), το Τουριοβούνι (υψ. 153 μ.) στο Κερατούνι, της Καστέλλας (υψ. 87 μ.) και της Πειραιώνης (υψ. 48 μ.).
- c. Τα διάφορα μικρορέματα, στη σημασία των οποίων αναφερθήκαμε παραπάνω.

- b. Οι σημαντικές συγκεντρώσεις αστικού πρασίνου (όπως Εθνικός Κήπος, Άλσος Πεθίου του Αρεως, του Παγκρατίου, της N. Σικύρνης, της Φιλαθέλφειας, το Πευκοδάσος του Ψυχικού και της Φιλοθέης, ήλπ.).

* Στο αστικό πράσινο θα σταθούμε τιθιαίτερα, γιατί η κατανομή του δίνει μιά πρώτη εικόνα της χωρικής κατανομής ευνοϊκών μικροκλίματων στην πόλη της Αθήνας, αλλά ταυτόχρονα λόγω της ευνοϊκής λειτουργίας του σε σχέση με την ατμοσφαιρική ρύπανση, που αναπτύζει παραπάνω, δίνει πρώτες πληροφορίες γιά την ύπαρξη επιβαρυμένων και ευνοημένων περιβαλλοντικά περιοχών.

Θα στηριχτούμε στα στοιχεία της ειδικής μελέτης απογραφής αστικού πρασίνου, των τριμάτων ποιότητας ατμοσφαιρικής ρύπανσης και υψηλοφορίας του ΠΕΡΠΑ, που με τη σειρά τους στηρίχτηκαν στη δουλειά του Οργανισμού της Αθήνας, μιά και φαίνεται η μοναδική γιά την ώρα προσέγγυτο. Το υψηλό ποσοστό αστικού πρασίνου της τάξης του 7%, που καταγράφουν, έρχεται σε αντίθεση με τις μέχρι τώρα εκτιμήσεις που ανεβάζουν το ποσοστό πρασίνου της Αθήνας μεταξύ 2 και 3%. Αυτό οφελείται στο ότι στην έννοια του αστικού πρασίνου

συμπεριλαμβάνουν όλους τους χώρους πρασίνου, ανεξαρτήτως ποιότητας, και ποσότητας βλάστησης (π.χ. έχουν συνυπολογιστεί ακόμα και οι νησίδες των διασταύρωσεων), με κίνδυνο να έχουν ενταχθεί στο αστικό πράσινο και εκτάσεις που έχουν περισσότερο τον χαρακτήρα ανοικτού χώρου και λιγότερο τον χαρακτήρα του πρασίνου. Παρ' όλα αυτά η καταγραφή αυτή δίνει μιά ενιαία βάση προσέγγισης και σύγκρισης των διαφόρων περιοχών της Αθήνας και ιρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη.

* Στο "χάρτη κατανομής αστικού πρασίνου" που παρατίθεται (βλ. σχ. 1/5), η περιοχή του λεκανοπεδίου έχει διατρέθει σε 210 τμήματα, τα οποία κατατάσσονται με βάση το ποσοστό πρασίνου στις εξής κατηγορίες:

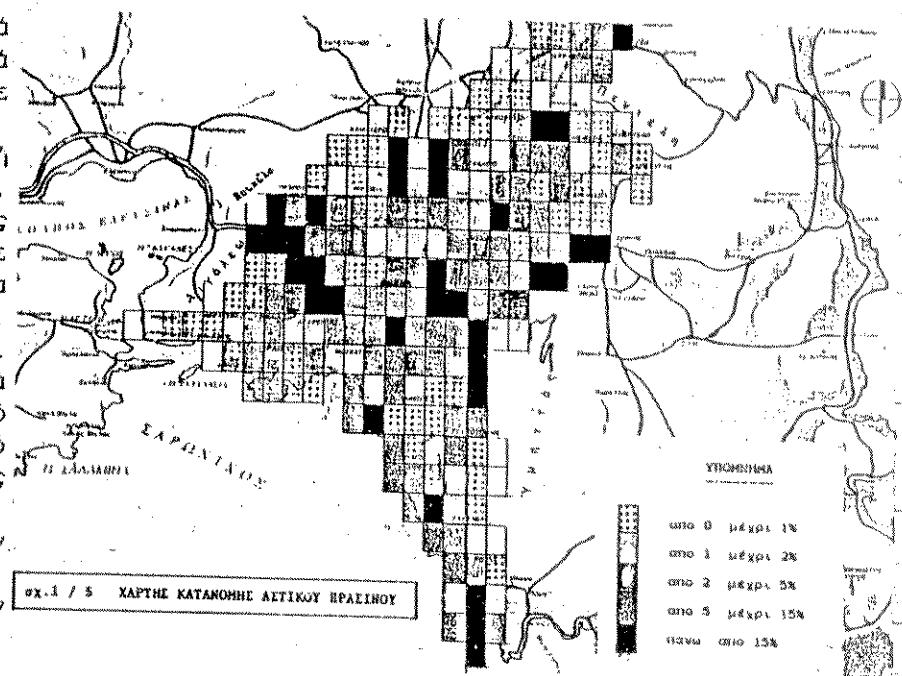
από 0-1%, από 1-2%, από 2-5%, από 5-15% και από 15% και πάνω.
Το λεκανοπέδιο χωρίζεται σε 4 τομείς προσανατολισμού με κέντρο την Ομόνοια.
Η γεωγραφική κατανομή του αστικού πρασίνου είναι η εξής:

ΒΑ Τομέας 5,8%
ΝΑ Τομέας 12,5%
ΝΔ Τομέας 5,8%
ΒΔ Τομέας 8,0%

Η υπεροχή του Ν.Α. τομέα αποδίδεται στη συμπεποχή του Εθνικού μήπου, στο τόξο πρασίνου της παραβαλάσσιας ζώνης και στο πράσινο των οικισμών που βρίσκονται στους πρόποδες του Υμηττού και εφάπτεται με το περιαστικό πράσινο.

Τόσο στο χάρτη διανομής αστικού πρασίνου, όσο και στην κατάταξη του κατά τομείς προσανατολισμού, διαφεύγει ουσιαστικά το "ιδιωτικό" πράσινο αλλά και το περιαστικό, δίνοντας γενική εικόνα αρκετά τροποποιημένη σε σχέση με την απλή αισθηση της κατανομής του πρασίνου που έχουμε.

Πράγματι το ιδιωτικό πράσινο που δεν περιλαμβάνεται στην καταγραφή αυτή είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένο σε περιοχές (κατά μανόντα στα βόρεια πρόσωπα), όπου ο συντελεστής μάλιστας είναι πολύ μεγαλύτερος σε σχέση με τις άλλες περιοχές και όπου υπάρχει ουβαρή ανάπτυξη μήπου (π.χ. Ψυχικό, Φιλοθέη), με αποτέλεσμα η πραγματική εικόνα να είναι τελείως διαφορετική. Ανάλογα τούχουν και γιά το περιφερειακό, περιαστικό πράσινο (Εκάλη, Πεντέλη, μ.π.), όπου χωρίς να εντάσσεται τυπικά στην έννοια του αστικού πρασίνου παίζει ρόλο στη διαμόρφωση της γενικής κατάστασης του πρασίνου. Παρ' όλα αυτά γίνεται σαφές ότι τα βόρεια πρόσωπα και τα ανατολικά είναι πολύ πιο ευνοημένα μεγαλύτερα (τουλάχιστον δύον αφορά αυτόν τον παράγοντα) από τα δυτικά και τα νοτιοδυτικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι περιοχές Καματερού, Πετρούπολης, Ν. Λιοσίων, όπως φαίνεται από τον χάρτη, κατατάσσονται στην κατηγορία πρασίνου από 0-1%. Το Περιστέρι στην κατηγορία 1-2% και 2-5% και οι Ν.Δ. περιοχές Περάματος, Κερατσινίου, Δραπετοώνας στην κατηγορία από 0-1%. Κατάσταση που επιδεινώνεται αν συνυπολογίσουμε και το ποσοστό περιαστικού πρασίνου που τους αναλογεί.

ταύτια και αν θεωρήσουμε ότι το Αιγάλεω και Ποικίλο θα αναδασωθούν στο 100% της έκτασής τους- που είναι πολύ μειρότερο από τις ευνοημένες ανατολικές και βόρειες συνοικίες της Αθήνας.

* Σημότερο είναι να αναφερθούν και οι μεγάλοι χώροι αστικού πρασίνου, γιατί έχουν ενθαλψέρον για μια μελλοντική μελέτη δημιουργίας διασυνδεθεμένου συστήματος αστικού-περιαστικού πρασίνου, που είναι: Αλιμος, Άλσος ιτήματος Συγγρού, Άλσος Εθνικής Αντίστασης, Πεδίο Αρεως, Λόφος Αρδηττού, Λυκαβηττός, Αττικό Άλσος, Εθνικός Κήπος, Άλσος Καϊσαριανής, Λόφος Φιλοπάππου, Χαϊδάρι, Ν. Λιόσια, Άλσος Φιλαδέλφειας, Μονή Δαφνίου, Βύρωνας, Αγ. Παρασκευή, Δημοτικό, Άλσος Αιγάλεω, Πανεπιστημιούπολη, Σικελευτήριο Καϊσαριανής, Παραθαλάσσια ζώνη Γλυφάδας, Βουλιαγμένη Λαυρίου, Καβούρι, Συμμαχικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο, Άλσος Πουλάκη, Κολλέγιο, Λόφος Στρέφη, Λόφος Φινόπουλου, Πάρκο Ελευθερίας, Άλσος Συγγρού, Μονή Αγ. Ιωάννου.

ΠΛ. 1/9

Γενικά χαρακτηριστικά και διακόμανση των κλιματικών συνθηκών στη διάρκεια του έτους. *

Θερμοκρασία (°C)	Ιαν.	Φεβρ.	Μάρτ.	Απρ.	Μάι.	Ιούν.	Ιούλ.	Αύγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοέμ.	Δεκ.	Επόμενη
Μέση μήνια	9,4	10,1	11,6	15,2	20,1	24,6	27,1	27,0	23,2	18,3	14,7	11,2	17,7
Μέση μέγιστη	2,8	13,9	15,7	20,0	25,0	29,7	32,4	32,4	28,6	22,6	18,7	14,7	22,2
Μέση ελάχιστη	6,6	7,1	8,2	11,4	16,0	20,1	22,7	22,7	19,1	15,1	11,7	8,4	14,1
Απόλυτος μέγιστη	21,5	25,3	27,8	29,9	35,4	37,5	41,2	42,6	37,3	32,6	26,2	22,1	42,6
Απόλυτος ελάχιστη	-4,5	-2,7	-0,5	3,4	7,7	12,7	16,4	16,1	10,5	5,9	0,9	-2,7	-4,5
Υψης βροχοπτώσεων (mm)	56,5	42,9	37,9	23,2	23,2	8,8	3,8	5,2	15,8	61,6	55,8	65,2	398,8
Ημέρες βροχής	14	12	12	10	9	5	2	2	4	9	11	14	104
Εξάτμιση (mm)	66,1	68,0	88,2	117,8	153,5	203,7	254,0	248,7	169,6	110,3	72,3	67,0	1619,1
Σχετ. υγρασία αέρα (%)	73	70	67	62	59	51	47	48	56	67	73	73	62
Ταχύτητα ανέμου (m/s)	2,6	2,6	2,6	2,1	1,8	2,1	2,6	2,6	2,4	2,4	2,0	2,4	2,4
Τιμή νέφωσης (1/10)	5,6	5,5	5,6	4,8	4,3	2,9	1,7	1,5	2,7	4,3	5,2	5,4	4,1
Ηλιοφάνεια (h)	135,6	151,9	183,1	240,5	309,7	347,2	385,7	367,0	278,5	214,9	167,3	138,4	2919,3
Ωακή ηλιακή ακτινοβολία (cal/m ₂ .day)	163,5	233,4	326,8	450,9	539,0	589,1	591,5	530,6	419,6	291,0	197,9	147,4	--

* Σημ.: Κλιματικός μέσος όρος για περίοδο πολλών χρόνων στο Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Ο Επρός χαρακτήρας του ιλίματος στο λεκανοπέδιο δεν οφείλεται μόνο στο γενικό χαμηλό ποσοστό της σχετικής υγρασίας του ατμοσφαιρικού αέρα, αλλά και στην αναμοιώμωφη εποχιακή κατανομή του.

■ Ο Ανέμος

* Οι συνθήκες των ανέμων στο λεκανοπέδιο καθορίζονται από το ανάγλυφο και ιδιαίτερα από τους ορεινούς όγκους του Υμηττού και του Αιγαίου. Η ταχύτητα των ανέμων φαίνεται στον παραπάνω πίνακα 1/9. Η μέση συχνότητα των διευθύνσεων του ανέμου για την περίοδο 1951-1969 (Κατασύλπηση 1970), δείχνει ότι επικρατεί ο βοριάς (18%), ακολουθούμενος από τον Β.Α. (15,5%). Μεγάλη συχνότητα έχουν επίσης ο Νοτιάς (15,5%) και ο Ν.Δ. (12%). Με μεγαλύτερες ταχύτητες πνέουν οι Β. και Β.Α. ανέμοι. Το ποσοστό της απνοιάς είναι υψηλό (17,8%). Οι Νότιοι-Νοτιοδυτικοί ανέμοι που πνέουν από την θάλασσα, μεταφέρουν στο λεκανοπέδιο αέριες μάζες με υψηλή σχετική υγρασία. Για το λόγο αυτό θεωρούνται, ιδιαίτερα το καλοκαίρι που επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες, βιοκλιματικά διαμενείσ.

■ Κατανομή των μετεωρολογικών παραμέτρων στο χώρο και αστικό ιλίμα

* Περισσότερη ομπασία από τις μέσες τιμές των μετεωρολογικών παραμέτρων, έχει η οριζόντια κατανομή και διαφοροποίησή τους και ώριμα της θερμοκρασίας, της υγρασίας και του βαθμού υγρασίας του αέρα, στις επί μέρους ένοττητες του λεκανοπεδίου. Γιατί μόνο έτσι μπορούμε να έχουμε σαφή εικόνα των βιοκλιματικών συνθηκών και τις επιπτώσεις τους στους κατοίκους μας πόλης. Είναι εξάλλου γνωστό ότι οι ακραίες τιμές των μετεωρολογικών παραμέτρων και ο χρόνος έκθεσής σε αυτές ευθύνονται για σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων και μπορούν να προκαλέσουν ακόμα και τον θάνατο και όχι οι μέσοι όροι.

* Οι παράγοντες που συμβάλλουν στις αποιλίσεις από το μέσο όρο, συνδέονται με τη σχετική θέση της υποενότητας μέσα στο λεκανοπέδιο, ιδιαίτερα την απόσταση της από τη θάλασσα και το ανάγλυφο και μία σειρά πολεοδομικούς παράγοντες που καθορίζουν το αστικό ιλίμα. Αυτοί είναι οι χρήσεις γης (οικιστική, βιομηχανική, ανοικτός χώρος, χώρος πρασίνου ήλπ.), τη πυκνότητα της δομής και το ύψος οικοδομών, ο προσανατολισμός των πεντάλων οδιών αρτηριών σε σχέση με τη διεύθυνση των επικρατούντων ανέμων, το πλάτος των δρόμων, ο βαθμός κάλυψης του εδάφους από δομικά υλικά (ασφαλτόστρωση, επίστρωση πεζοδρομίων, βιομηχανικός χώρος, ήλπ.) και τέλος ο τύπος φυτοκάλυψης (ανοικτός, ήλειστος, ήλπ.).

Με δεδομένη την υπερβολική και ανεξέλεγκτη επέκταση της πόλης, οι παράγοντες του αστικού ιλίματος τείνουν να κυριαρχήσουν στο φυσικό ιλίμα σε σημαντικό μέρος της Αθήνας, που εκτείνεται πολύ πέραν του παραδοσιακού της

κέντρου, δημιουργώντας μιά εκτεταμένη "θερμική νησίδα" αριετών χιλιομέτρων, με περιβάλλον αισθητά πιό θερμό και αποπνευτικό, ιδιαίτερα κατά τη θερμή περίοδο (αστικό θερμοκήπιο).

■ Η μέση ετήσια θερμοκρασία στο λειανοπέδιο (πιν. 1/9) είναι $17,7^{\circ}\text{C}$. Στην πραγματικότητα όμως υπαλλίνεται από μια μεγύστη τιμή $18,6^{\circ}\text{C}$ στο κέντρο της πόλης (πλ. Βάθης) και μιά ανάλογη τιμή, $18,5^{\circ}\text{C}$ στο λιμάνι του Πειραιά, σε μιά ελάχιστη τιμή $16,1^{\circ}\text{C}$ στις Δυτ. πλαγιές του Υμηττού (Καρέας). Ενδιάμεσες θερμοκρασίες εμφανίζουν το Ψυχικό $16,6^{\circ}\text{C}$, το Αλσος Συγγρού και το Πεδίον του Αρεως με $17,1^{\circ}\text{C}$ και το αεροδρόμιο του Ελληνικού με $17,4^{\circ}\text{C}$ (βλ. βιβλ. 36).

Οι διαφορές φαίνονται πιό έντονα, αν περιοριστούμε στους θερμούς μήνες του χρονού Ιούνιο-Αύγουστο. Τότε το υπερθερμασμένο κέντρο της πόλης (πλ. Βάθης) είναι κατά $2,4^{\circ}\text{C}$ θερμότερο από το Ψυχικό και τον Καρέα και κατά 3°C από τον Εθνικό Κήπο, που κι αυτός βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Εδώ γίνεται εμφανής ο θετικός ρόλος του αστικού πρασίνου. Στην περίπτωση της θερμής περιόδου οι αυτόχθονες παράγοντες του αστικού άλιματος γίνονται καθοριστικοί. Η μεγάλη διαφορά δεν δημιουργείται τόσο από τις τιμές της μεγύστης θερμοκρασίας (απογευματινές ώρες), δού από τις τιμές της ελαχιστης (πρωινές ώρες). Η μέση ελαχιστη θερμοκρασία του Αυγούστου για την πλ. Βάθης είναι $22,8^{\circ}\text{C}$, για τον Εθνικό Κήπο $18,7^{\circ}\text{C}$ και για το Ψυχικό 19°C , δηλαδή μιά διαφορά της τάξης των $3,8-4,1^{\circ}\text{C}$. Αυτό σημαίνει ότι η πυκνή δόμηση και ο υψηλός βαθμός ιάλισης του εδάφους με υλικά επιστρωσης, εκδηλώνουν τις αρνητικές τους επιπτώσεις περισσότερο τις νυκτερινές ώρες, συγκρατώντας την θερμότητα και εμποδίζοντας την αισθητή πτώση της θερμοκρασίας (μικρό πιερήσιο θερμοκρασιανό εύρος). Αυτή η λειτουργία της θερμικής νησίδας έχει πολύ θυσμενές βιοιλιματικές επιπτώσεις, γιατί, περιορίζοντας το ρυθμό ψύξης του αέρα την νύκτα, εξαφανίζει το αναισουφιατικό αισθήμα της δροσιάς, που προκαλεί το μεγαλύτερο εύρος πιερήσιας θερμοκρασίας και τη πτώση της θερμοκρασίας από τη μεγύστη στην ελαχιστη τιμή της. Αντίθετα στη διάρκεια της ημέρας λόγω της σκίασης που προκαλεί η πυκνή δόμηση, η διαφορά στη θερμοκρασία δεν είναι αισθητή.

Αλλαγές στο κλίμα

* Είναι φανερό ότι τα πράγματα δεν ήταν από πάντοτε έτσι. Το πέταλο που περιβάλλει το λεκανοπέδιο ήταν μάποτε "ευχή θεού". Μετώνυμα την ένταση των ανέμων, δημιουργούσε ήπιες κλιματικές ουνθήκες και ευχάριστο περιβάλλον για τους κατοίκους της παλιάς Αθήνας, που εμπνεύστηκαν στα τραγούδια τους και στις άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις από το κλίμα της. Άλλα και από αποψη καταφύγου, φυσικού περιβάλλοντος για αναψυχή - ψυχαγωγία για τους Αθηναίους που ξερωάνινταν στο τοιμέντο και στην άσφαλτο, το "πέταλο" έπρεπε νάναι "γούρι" ή "ευχή θεού". Διαστυχώσ ούτε κι αυτό συμβαίνει. Ας σας πει με πολλά λόγα πώς να γίνει στο προσεχές μέλλον.

βάλουμε τα δυνατά μας να γίνει στο πρόσωπο μας.
Αυτά όλα όμως δταν η Αθήνα ήταν σχετικά μικρή. Οταν υπήρχε μιά αρμονική
ιασσορροπία ανάμεσα στα πολεοδομικά και οικονομικά μεγέθη και το οικολογικό
τους περιβάλλον. Σήμερα με την αλογιστη ανάπτυξη της πόλης, το πέταλο
έγινε μιά θανάσιμη μέγγενη που αφίγγει στον κλοιό της την Αθήνα και το
λεικανοπέδιο, ένας δοικιμαστικός αώλήνας, μέσα στον οποίο λαμβάνουν χώρα
πολύπλοκες χημικές αντιδράσεις, τα αποτελέοματα των οποίων στην υγεία των
κατοίκων του θα χρειαστούν αρκετά χρόνια για να αποτιμηθούν πλήρως.
Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τους 1.600 νεκρούς τον Αύγουστο του 1987, δεν
τους σκότωσε μόνον ο καύσωνας, τους σκότωσε και αυτή η πόλη. Γιατί ενώ ο
καύσωνας δεν ήταν τοπικά περιορισμένος στην Αθήνα -όλη η Ελλάδα τον ενίωσε
στο πετού της- η συντριπτική πλειοψηφία των νεκρών ήταν εγγεγραμμένη στα
μέτοχα των Λόριων της Μείζονος Περιοχής πρωτεύουσας.

μπτρια των διημών της μετεωρολογίας και από την περιοδο 1868-1978. Οι αστικοποίηση του λεκανοπεδίου προκάλεσε αλλαγές στο ιλίμα. Οι σημαντικότερες είναι η μεταβολή της θερμοκρασίας και της ταχύτητας του ανέμου. Συγκεκριμένα αύξηση των εποχιών τιμών της θερμοκρασίας του αέρα κατά την περίοδο 1868-1978, με πιό σημαντική του χειμώνα ($1,33^{\circ}\text{C}$) και σπανιότερα της άνοιξης ($0,67^{\circ}\text{C}$), του καλοκαιριού ($0,56^{\circ}\text{C}$) και του φθινοπώρου ($0,33^{\circ}\text{C}$). [I. Δικαιάσμος].

Η ταχύτητα του ανέμου καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 1901-1976, παρουσιάζει σαφή μείωση που εμφανίζεται πιο έντονη κατά τα τελευταία 50 χρόνια και ιδιαίτερα στην περίοδο 1971-1976, που η μείωση ήταν της τάξης του 44%.

1.4.4. Ρύπανση της ατμόσφαιρας

Ο παραινέτω πίνακας δίνει μιά συνολική εικόνα της κατάστασης της αποδοχατερικής ρύπανσης στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας (περιλαμβάνεται και η Βιομηχανία στο Θριάσιο Πεδίο).

ΠΛV. 1/10 Μάσες τιμές των τελευταίων δεκαετιών
και εξαετίας 1971-1976 της ταχύτητας
του αγώνου (π/5) στην Αθήνα (Αστερ.)

Період	Tax, м/с	Період	Tax, м/с
1901-1910	3,83	1941-1950	3,32
1911-1920	3,54	1951-1960	2,65
1921-1930	3,52	1961-1970	2,32
1931-1940	3,50	1971-1978	2,00

ΠΗΓΕΣ ΡΥΠΟΙ	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ		ΒΕΡΜΑΝΗ		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Τόννοι	Ποσ. %	Τόννοι	Ποσ. %	Τόννοι	Ποσ. %	Τόννοι	Ποσ. %
Καρνός	-3.300	64	859	17	1.035	19	8.195	100
Σιμοτίδια	90	0	0	0	21.206	100	21.296	100
Διοξ. του θελου (SO2)	1.410	7	3.690	21	12.696	72	17.796	100
Οξειδία αζώτου (NOx)	17.400	67	1.391	5	7.181	28	25.972	100
Μονοξ. διάρακτα (CO)	323.750	100	380	0	449	0	324.579	100
Υδρογονάνθρακες	46.200	68	190	0	21.747	32	68.137	100

Ο πίνακας δίνει την κατάσταση της ρύπανσης που προκαλείται από τους πρωτογενείς ρύπους εισελνους θηλ. που εκπέμπονται απευθείας από τις διάφορες πηγές ρύπανσης, είτε κινητές (μεταφορικά μέσα) είτε σταθερές (βιομηχανίες, βιοτεχνίες, θέρμανση). Οι πηγές αυτές είναι υπεύθυνες για το νέφος αιθαλομίχλης (smog).

■ Όμως την τελευταία δεκαετία η Αθήνα υποφέρει κυρίως από τους δευτερογενείς ρύπους, που προκαλούν το φωτοχημικό νέφος. Οι δευτερογενείς ρύποι είναι ενώσεις που προκύπτουν από πρωτογενείς ρύπους, όπως οι υδρογονάνθρακες και τα οξειδία του αζώτου με την επίδραση της ηλιακής αιτινοβολίας και τη βοήθεια της θερμοκρασίας και της υγρασίας.

Πρόδρομος της φωτοχημικής ρύπανσης είναι το NO2, το οποίο απορροφά την ηλιακή αιτινοβολία, φωτολύεται και οξειδώνει το οξυγόνο της ατμόσφαιρας σε δίον (O3), παρουσιά υδρογονανθράκων. Εκτός από το O3, άλλοι φωτοχημικοί ρύποι που δημιουργούνται με τις φωτοχημικές αντιδράσεις είναι νιτρικά άλατα, νιτρικό σένικο καθώς και οργανικές ενώσεις όπως τα P.A.N. (υπεροξυαινετυλλονιτρίτια), ή ακρολείνη και παράγωγα πολυκυαλικάνων αρωματικών υδρογονανθράκων (PAH).

Το πρόβλημα της φωτοχημικής ρύπανσης είναι σήμερα το κύριο πρόβλημα της Αθήνας. Στις αρχές της 10ετίας του 80 υπήρχε μιά λοστοποίηση πρωτογενούς και φωτοχημικής ρύπανσης. Η λοστοποίηση αυτή ανατράπηκε σταθερά υπέρ της φωτοχημικής ρύπανσης. Οι πιο πρόσφατες επεμβάσεις με έκτακτα περιοριστικά μέτρα αφορούν αποικιεστικά τις υπερβάσεις των ορίων του NO2, ενώ παλιότερα αφορούσαν τον καπνό και το NO2 ή αιόδια παλιότερα αποικιεστικά τον καπνό. Η έξαρση του φωτοχημικού προβλήματος οδήγησε στην ανάγκη καθιέρωσης τον Αύγουστο του 1989, ορίων λήψης έκτακτων μέτρων και γιά το οζον.

■ Διακυμάνσεις και αιχμές ρύπανσης Τα μετεωρολογικά και, προκειμένου για μεγάλες χρονικές περιόδους, τα ιλιματικά χαρακτηριστικά του λειανοπεδίου σε συνδυασμό με τις πολεοδομικές παραμέτρους που καθορίζουν τα χαρακτηριστικά του αστικού ιλίματος αποτελούν τον βασικό παράγοντα τόσο στη διαμόρφωση των μέσων επιπέδων όσο και των αιχμών της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, για την ορισμένη σταθερό επίπεδο παραγωγής ρύπων.

Αμεσοπική επίδραση έχουν οι άνεμοι και η ευστάθεια της ατμοσφαίρας που συντελούν στην οριζόντια και κατακόρυφη διάχυση και μεταφορά των ρύπων.

Εμμεσοπική επίδραση έχουν η θερμοκρασία (που καθορίζεται από τη χρήση θέρμανσης και άρα την παραγωγή των σχετικών με αυτή ρύπων), η ηλιοφάνεια και η υγρασία (που καθορίζουν την πρόσθια των χημικών αλληλεπιδράσεων των ατμοσφαιρικών ρύπων και την παραγωγή δευτερογενών ρύπων) και η βροχόπτωση (που συντελεί στην κατακρήμνιση των αιωρημάτων).

Στην πράξη ο κυριότερος παράγοντας για την εμφάνιση αιχμών ρύπανσης είναι το φαινόμενο της αναστροφής της κατακόρυφης μεταβολής της θερμοκρασίας του αέρα.

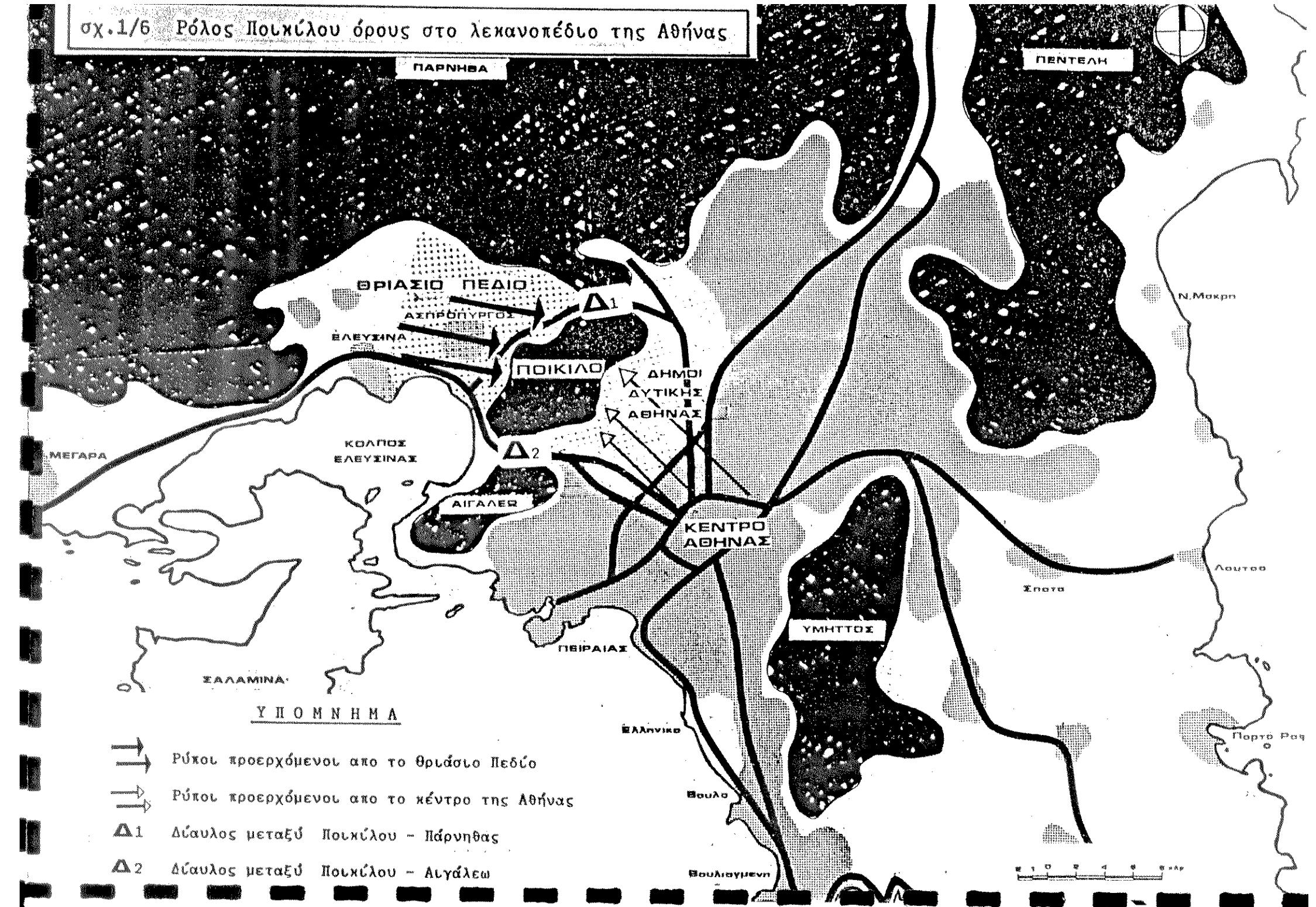
Μέσα στην τροπόσφαιρα η θερμοκρασία του αέρα μειώνεται με το ύψος. Η μέση μείωση της θερμοκρασίας είναι της τάξης των $0,6^{\circ}\text{C}$ ανά 100μ , και αναφέρεται σαν "κανονική θερμοβαθμίδα".

Το φαινόμενο της μείωσης της θερμοκρασίας του αέρα ανάλογα με το ύψος έχει σαν αποτέλεσμα τη διαρική κυκλοφορία του θερμού αέρα προς τα πάνω και την αντικατάστασή του με ψυχρότερες μάζες από τα πλάγια. Κατ' αυτόν τον τρόπο συντελείται μιά συνεχής διάχυση των ρύπων και αραιώση της ρύπανσης στο επίπεδο της πληγής. Ο μηχανισμός αυτός καταρρέει όταν για την οποιοδήποτε λόγο αντιστραφεί η μεταβολή της θερμοκρασίας, όταν δηλαδή η θερμοκρασία αντι να μειώνεται με το ύψος αυξάνεται. Η αναστροφή είναι τόσο δυσμενέστερη για τη ρύπανση όσο μεγαλύτερο είναι το πάχος της, η έντασή της, η διάρκειά της, η γεωγραφική έκταση που καλύπτει και όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος της. Ως αναστροφές ανάλογα με τα αιτιά τους διαιρίνονται σε αναστροφές αιτινοβολίας, τοπογραφίας και μεταφοράς.

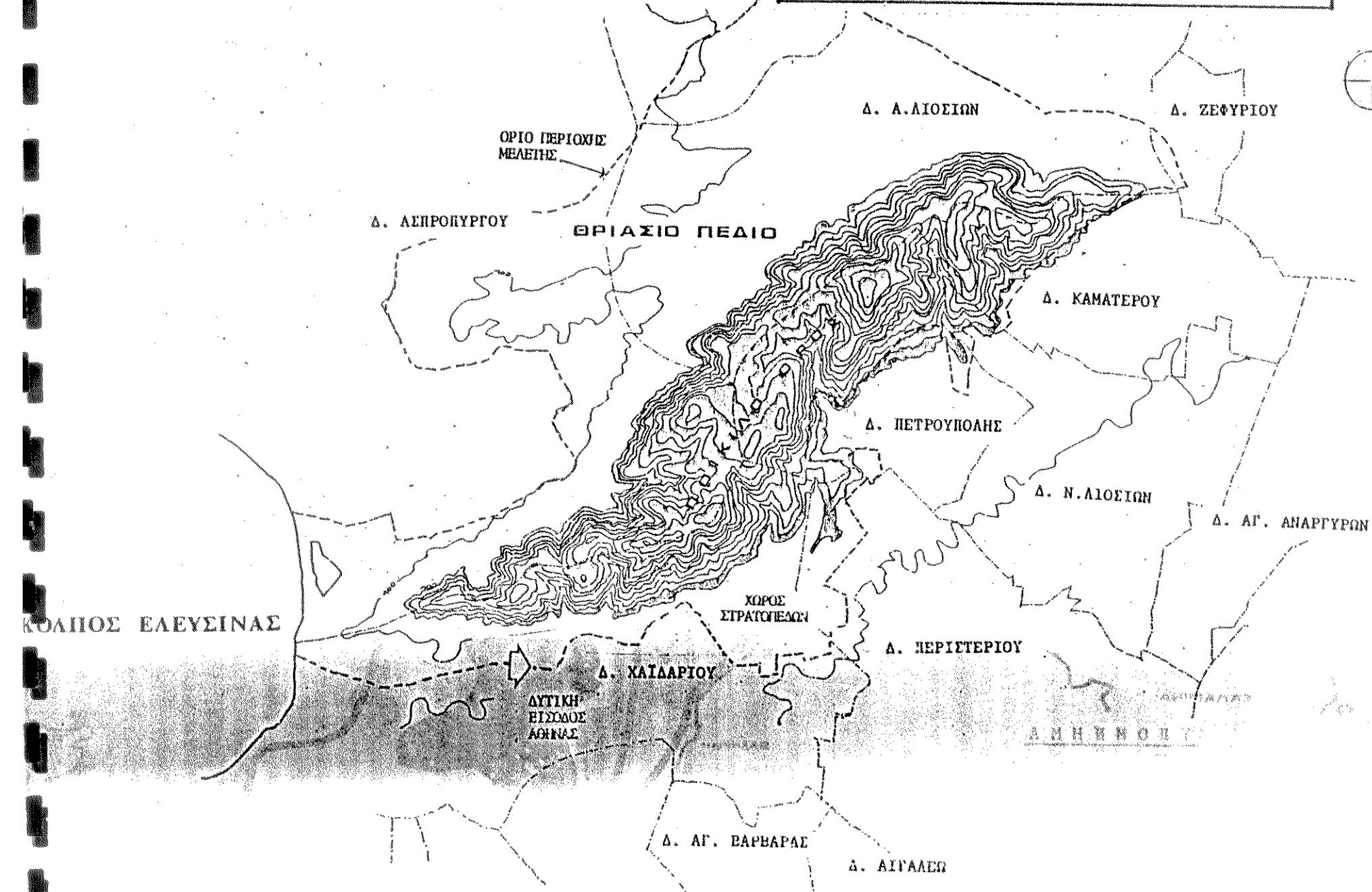
■ Αναστροφές Στην Αθήνα παρατηρείται μιά μεγάλη συχνότητα χαμηλών βραδυνών αναστροφών. Ως περισσότερες από τις αναστροφές αυτές, που οφείλονται στην νυχτερινή αιτινοβολία είναι μικρής χρονικής διάρκειας. Η συχνότητα εμφάνισής τους μένει σχεδόν σταθερή στη διάρκεια του χρόνου. Τις μεσημβρινές ώρες η συχνότητα των αναστροφών είναι οπαντικά μικρότερη. Ως μεσημβρινές αναστροφές παρουσιάζουν εποχιακή διακύμανση και έχουν μεγαλύτερη συχνότητα την περίοδο Μαρτίου-Ιουνίου.

Οι νυχτερινές αναστροφές μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για την ουσιώδευση πρωτογενών ρυπών με κύριο δείκτη τον ιαπνό, ενώ οι μεσημβρινές για την ουσιώδευση δευτερογενούς φωτοχημικής ρύπανσης με κύριο δείκτη το NO₂.

σχ.1/6 Ρόλος Ποικύλου όρους στο λεκανοπέδιο της Αθήνας

σχ.1/7 ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ - ΔΗΜΟΙ

από στοιχεία για τις θερμοκρασιακές αναστροφές μέχρι το έτος 1970 (Ι. Δικαιάνιος), προκύπτει ότι η λαχυρότερη αναστροφή θερμοκρασίας επιφάνειας, ήταν εκείνη που σημειώθηκε τη νύχτα (περί την 02.00' τοπική ώρα) της 24ης Απριλίου 1963, αφού είχε ύψος μόνο 90 μέτρα και τιμή κατακόρυφης θερμοβαθμίδας $-6^{\circ}\text{C}/100\text{m}$. Το πάχος του ατμοσφαιρικού στρώματος μέσα στο οποίο σχηματίζονται λαχυρές αναστροφές θερμοκρασίας, 8ηλαδή με κατακόρυφη θερμοβαθμίδα (ση τη μικρότερη των $-2,5^{\circ}\text{C}/100\text{ m}$. κυμαίνεται στην Αθήνα μεταξύ ελαχιστης τιμής 70 μ. και μεγίστης 200 μ.

Οι πολεοδομικοί παράγοντες επηρεάζουν κατ' αυτού την διακύμανση των ρύπων. Η επέκταση της δόμησης άμεσα, γιατί γιά τη θέρμανση των προστιθεμένων νέων όγκων απαιτείται επί πλέον κατανάλωση καισάριου με επαιδούσθιο την επί πλέον εκπομπή ρύπων. Επί πλέον η αύξηση του οικιστικού όγκου αποτελεί παράμετρο τόσο γιά τη δημιουργία εμποδίων στη διαφυγή της ρύπανσης κατ' άρα στη συσσώρευσή της μέσα στον αστικό ρυθμό, όσο και γιά τη δημιουργία θερμοκρασιακών αναστροφών που ευνοούνται από τα σύγχρονα δομικά υλικά. Σε ορισμένες περιπτώσεις αριετά συνηθισμένες στην Αθήνα, όπου ψηλά κτίρια συνθυάζονται με μικρά πλάτη οδών, οι δρόμοι λειτουργούν σαν γραμμικά φρέατα, όπου δια παράγεται από την κυκλοφορία στο επίπεδο του εδάφους παραμένει και συσσωρεύεται μέσα σ' αυτά, με αποτέλεσμα τη δημιουργία τοπικών κυρίως αιχμών στις τιμές των ρύπων.

Η επικράτηση τοπικών συστημάτων κυκλοφορίας του αέρα (σύστημα θαλάσσιας-απόγειας αύρας) στο λειανοπέδιο, έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ποιότητα του αέρα, επειδή προκαλεί επανακυκλοφορία του ήδη ρυπασμένου αέρα, πάνω από την πόλη και περαιτέρω εμπλουτισμό του με ρύπους από τη συνεχή δραστηριότητα των πηγών. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ώρες της απότομης αλλαγής της θερμούσας του ανέμου από Β ή ΒΑ σε Ν ή ΝΔ ($11.00-12.00$ και $20.00-21.00$ τον χειμώνα, $10.00-11.00$ και $18.00-19.00$ το καλοκαρι) συμπίπτουν ή ακολουθούνται αμέσως από τις ώρες που παρατηρούνται αιχμές στην πμερήσια διακύμανση της ρύπανσης. Συχνά μάλιστα η ποιότητα του αέρα που ξαναγυρίζεται στην πόλη με τη θαλάσσια αύρα (στη διάρκεια της πμέρας), έχει χημικό χαρακτήρα πολυπλοκότερο και πιθανόν και δυσμενέστερο γιά την υγεία από όσο είχε στην αρχική της μορφή (φωτοχημικές αντιθράσεις).

■ Το φράγμα και ο αυχένας Εκτός από το σύστημα θαλάσσιας-απόγειας αύρας, άλλη λειτουργία δυσμενής περίπτωση είναι η επικράτηση Ν-ΝΔ ανέμων. Στην περίπτωση αυτή, παρατηρείται μεγάλη συσσώρευση ρύπων στο λειανοπέδιο που αδυνατούν να διαφύγουν λόγω του φαννομένου του φράγματος (barrier effect), που προκαλείται από τους υψηλούς ορεινούς όγκους στα Β-ΒΑ του λειανοπέδιου. Το φαννόμενο έχει μεγαλύτερη συχνότητα την άνοιξη, που επικρατούν οι Ν-ΝΔ ανέμοι. Αέριες μάζες που μεταναστεύουν από το θριάσιο πεδίο, υπερπιδούν τη σχετικά χαμηλή και ομαλή κορυφογραμμή του όρους Αιγάλεω και λειταίτερά τον αυχένα του Δαφνιού, και τον αυχένα μεταξύ Αιγάλεω

καταργήσεις μεταφέροντας μαζί τους ρύπους της βιομηχανίας της Ελευσίνας και του Ασπροπύργου. Στην περίπτωση αυτή στη ρύπανση της Αθήνας προστίθεται και η βιομηχανική του θριάσιου, εμπλουτίζοντας τον αέρα της Αθήνας, σε συμπλέξα SO₂, NO_x και υδρογονάνθρακες (βλέπε πίνακα 1/11). Οι ευνοϊκότερες μετεωρολογικές συνθήκες για την ατμοσφαιρική ρύπανση της Αθήνας είναι η επικράτηση Β-ΒΑ ανέμων.

■ **Μια ιδιορρυθμία** Όσον αφορά τέλος τη γεωγραφική κατανομή των ρύπων της Αθήνας παρουσιάζεται μια "ιδιορρυθμία". Οι πρωτογενείς ρύποι εμφανίζουν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση και συχνά τιμές αιχμής στο κέντρο της πόλης (μεγάλη κυκλοφορία, πυκνή δόμηση) ή στον τόπο του δευτερογενή τομέα παραγωγής (βιομηχανία). Οι τιμές αυτές εξασθενίζονται προς την περιφέρεια του Λεκανοπεδίου. Οι δευτερογενείς, φωτοχημικοί ρύποι (όσον ιλπ.) εμφανίζουν τοχυρές τιμές στην περιφέρεια και αυθεντείς τιμές στο κέντρο της πόλης. Οι μέγιστες τιμές τους εμφανίζονται ότι σταθμό Λιοσίων, σε απόσταση 10 χλμ. ΒΔ από το κέντρο, όπου η μεταφορά τους, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, γίνεται με τη βοήθεια της θαλάσσιας αύρας. Αυτή η "ιδιαιτερότητα" εξηγείται από το γεγονός, ότι το μεν NO₂ δημιουργείται αριετά γρήγορα από το NO, που παράγεται από την κυκλοφορία και έτοι παραμένει κοντά στις περιοχές της υψηλής κυκλοφοριακής φόρτισης, ενώ το όσον παράγεται από το NO₂ με χρόνο ολοκλήρωσης της παραγωγής του γύρω στις 3-4 ώρες, διάστημα το οποίο για να μεταφερθεί με ένα συνήθη δίνεμο ταχύτητας 8m/sec στην περιφέρεια της πόλης. Όσον αφορά τη διαχρονική μεταβολή του όζοντος την ζετία 85-88 υπάρχει μια ανοδική τάση της τάξης του 15%, ειδικά στην περιφέρεια. Παρόμοια τάση στο κέντρο της πόλης εξουδετερώνεται από την αύξηση του NO που οξειδώμενο από το όσον, διάσπασε το τελευταίο σε O₂. Ετοιμασία εξηγείται η απαθερότητα των μετρήσεων του όζοντος στο σταθμό των Κατσοπαίων.

1.5. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

1.5.1. Περιγραφή των Δήμων

■ Σαν περιοχή διμεσης επιρροής θεωρούμε τη ζώνη των Δήμων που βρίσκονται γύρω από την περιοχή μελέτης (το Βουνό) και υφίστανται αμεσότερα την θετική ή αρνητική επιρροή των δύον συμβαίνοντων στην περιοχή μελέτης. Οι δήμοι αυτοί είναι:

- Το Αιγάλεω με έκταση 620 Ηα και πληθυσμό 82.000 άτομα περίπου σύμφωνα με το Γ.Π.Σ.
- Η Αγ. Βαρβάρα, με έκταση 200 Ηα και πληθυσμό 30.000 άτομα περίπου, σύμφωνα με το Γ.Π.Σ.
- Το Χαϊδάρι με έκταση 2.300 Ηα και πληθυσμό, σύμφωνα με το Γ.Π.Σ., 60.000 κατοίκους.
- Το Περιστέρι με έκταση 1.000 Ηα και πληθυσμό 155.000 κατοίκους.
- Η Πετρούπολη με 700 Ηα και πληθυσμό 34.000 κατοίκους.
- Τα Νέα Λιδσία με έκταση 900 Ηα και πληθυσμό 80.000 κατοίκους.
- Το Καματερό με έκταση 660 Ηα και πληθυσμό 25.000 κατοίκους.
- Το Ζεφύρι, με έκταση 160 Ηα και 8.000 κατοίκους.
- Οι Αγ. Ανάργυροι με έκταση 300 στρ. και πληθυσμό 30.330 κατοίκους.
- Τα Ανω Λιδσία με έκταση 3.900 Ηα και πληθυσμό 28.000 κατοίκους.
- Ο Ασπρόπυργος με έκταση 1020 Ηα (εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως 33 Ηα) και πληθυσμό 16.000 κατοίκους.

■ Οι δήμοι αυτοί, εκτός από τον Ασπρόπυργο, αποτελούν την περιοχή Διυτικής Αθήνας, η οποία με τους δήμους του Θριάσιου Λεδίου (Δήμος Ασπρόπυργου, Δήμος Ελευσίνας, Δήμος Μάνδρας, Κοινότητα Μαγούλας) αποτελούν τη Διυτική Αττική.

Σύμφωνα με τα αντίστοιχα Γ.Π.Σ. ο πληθυσμός στην περιοχή διμεσης επιρροής του Ποικίλου είναι γύρω στις 500.000 αλλά, όπως αναφέρουν αριθμόις παράγοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην περιοχή ζούν σήμερα πάνω από 850.000 άτομα.

■ Γεωγραφικά τα όρια αυτών των Δήμων οριοθετούνται προς Βορρά με το Ορεινό συγκρότημα της Πάρνηθας, ανατολικά με τον Κηφισόο και την Εθνική Οδό, νότια με το δήμο Κορυδαλλού και δυτικά με το όρος Αιγάλεω και το Ποικίλο. Προβιβάται για δήμους που η δημογραφική τους εξέλιξη υπήρξε ταχύτατη, (όπως φαίνεται και στο σχετικό πίνακα 1/11) με αποτελέσματα την καινή πολεοδομική ανάπτυξη και την έξαρση της αυθαίρετης δόμησης.

Οι κάτοικοι απασχολούνται κυρίως στο β' γενή τομέα στις διάσπαρτες εντός των Δήμων πολυάριθμες βιομηχανίες και στις κατασκευές. Αυτό φαίνεται και στον πίνακα 1/12 που απεικονίζει τη διάρθρωση της απασχόλησης κατά ιλάδο και κατά θέση στο επάγγελμα. Στον ίδιο πίνακα φαίνεται και η τάση, από το

1971 και μετά, μείωσης της απασχόλησης στον β' γενή τομέα προς άφελος του γ' γενή, όπως άλλωστε παρατηρείται για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτευούσας και το λεκανοπέδιο Αττικής γενικότερα.

Πτν. 1/13

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ - ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ 1971-1981 ΚΑΤΑ ΟΤΑ

Πτν. 1/12

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΟΤΑ 1940-1981

Α/Α ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΟΥ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ				ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ					
	1940	1951	1961	1971	1981 -81	1940	1951 -81	1961 -81	1971 -81	1981 -81
Αγ. Βαρβάρας	-	3.481	13.726	26.409	29.259	-	14.71	6.76	1.03	7.35
Αγ. Αναργύρων	4.642	8.418	18.448	26.094	30.320	5.56	8.16	3.53	1.51	4.68
Αργίλεω	17.888	29.464	57.840	79.961	81.906	4.75	6.98	3.29	0.24	3.81
Χαϊδαρίου	5.868	13.773	24.002	38.121	47.398	8.07	6.71	4.74	2.20	5.23
Πεντεπόλεων	21.637	35.733	79.335	118.413	140.858	4.71	8.30	4.08	1.75	4.69
Πετροπόλεως	841	1.612	8.520	18.631	27.902	8.75	18.12	8.14	4.12	9.64
Κομποτρόπη	560	783	3.304	11.382	15.933	2.77	18.49	13.17	3.20	8.45
Ν. Λυσσάς	3.980	5.460	31.810	56.217	72.427	2.82	18.27	5.86	4.37	7.33
Άνω Λιοσίων	1.602	1.666	3.348	11.388	18.802	0.36	7.23	13.02	4.00	6.81
Ζευκειόου	-	-	-	2.572	4.908	-	-	-	6.67	-
Σύνολο Δήμου	56.516	98.389	240.333	389.188	464.429					

Α/Α ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΟΥ	Όνομα Δήμου/Κοινωνίας	Πληθυσμός 1971/1981	Σύνολο	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ (%)						
				%	I	II	III	Ενεργός Πληθυσμός	1	2	3	4	5			
2. Άγ. Βαρβάρας		26.409	8.348	32.08	0.6	58.9	40.6	8.472	4.2	19.2	1.6	74.8	0.5			
		29.259	8.616	29.76	0.6	60.3	46.2	8.708	2.1	23.1	1.7	70.2	2.9			
6. Άγ. Αναργύρων		26.084	8.880	34.74	1.5	55.0	43.5	9.064	4.9	17.4	1.2	75.8	0.7			
		30.320	9.489	31.99	0.5	50.8	48.9	9.699	2.0	21.2	1.8	73.7	1.5			
8. Αιγάλεω		79.981	28.028	35.61	1.0	59.9	39.1	28.476	4.1	15.8	1.1	78.4	0.6			
		81.908	27.161	33.37	0.2	55.5	44.3	27.332	2.7	19.6	1.9	74.8	0.9			
28. Περιπτερίου		118.413	40.346	34.83	1.0	60.8	38.2	41.240	5.4	17.1	1.3	75.7	0.6			
		140.858	44.955	32.31	0.2	55.7	44.1	46.507	2.5	21.8	1.6	72.5	1.7			
29. Πετρουπόλεως		18.631	5.864	32.12	0.7	66.3	43.0	5.984	4.6	17.8	0.9	75.8	0.9			
		27.802	7.874	30.00	0.8	42.8	56.6	8.374	3.2	1.0	70.4	1.9				
32. Χαϊδαρίου		38.121	9.598	25.62	1.2	50.7	48.1	9.760	5.8	16.2	1.6	75.8	0.6			
		47.398	12.604	27.08	0.2	48.9	52.9	12.847	2.8	21.7	2.3	70.0	3.4			
26. Ν. Λυσσάς		56.217	18.304	33.23	0.9	61.0	38.1	18.680	4.6	17.1	1.2	76.8	0.3			
		72.427	21.614	31.74	0.9	54.6	44.6	22.886	2.5	22.8	1.3	71.2	2.1			
61. Ζευκειόου		2.572	788	32.04	2.5	68.0	29.4	1.824	1.9	15.0	3.9	77.7	1.5			
		4.908	1.650	33.84	3.2	52.9	43.9	1.660	0.6	19.9	6.4	74.1				
59. Άνω Λιοσίων		11.388	3.412	31.40	4.2	61.0	34.8	3.576	4.3	20.2	2.3	72.0	1.1			
		16.882	4.257	27.58	1.6	80.4	38.0	4.847	1.7	23.8	0.8	72.9	0.9			
19. Κομποτρόπη		11.382	3.658	33.21	2.3	65.2	32.6	3.780	4.0	15.8	1.4	77.9	0.5			
		16.693	4.466	29.16	2.4	68.7	38.9	4.546	1.5	21.8	2.0	74.8	0.2			
Σύνολο Δήμου		389.1888	127.212	32.68					129.864							
		464.429	142.486	30.67					146.304							

Πτν. σύγκολη περιεκτικότητα της στοιχεία από :

- το πολεοδομικό συγκρότημα πρωτευούσας
- το λεκανοπέδιο Αττικής
- το Δήμο Αθηνών

Πτν. σύγκολη περιεκτικότητα της στοιχεία από :

- το πολεοδομικό συγκρότημα πρωτευούσας
- το λεκανοπέδιο Αττικής
- το Δήμο Αθηνών

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ	1.124.109	1.378.688	1.852.708	2.540.241	3.027.331	1.87	3.00	3.21	1.77	2.45
ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.137.049	1.394.394	1.870.251	2.582.417	3.098.731	1.87	2.98	3.28	1.83	2.47
Δ. Αθηνών	481.226	558.484	627.564	867.023	886.737	1.31	1.23	3.29	0.21	1.50

*Πτν. ΕΙΣΥΠ σπουρφή 1910, 1951, 1981,
1971, σπουρφή 1991

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ	2.540.241	830.584	34.18	0.9	44.2	54.9	888.316	6.6	17.2	1.6	74.0	0.6
	3.027.331	986.828	33.22	0.6	38.6	80.7	1.005.795	4.6	20.3	1.9	71.6	1.0
ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ	2.582.417	844.092	32.68	1.0	44.4	54.6	882.148	6.6	17.3	1.5	73.8	0.7
	3.098.731	1.005.827	32.47	0.6	39.1	80.4	1.062.808	4.4	20.3	1.8	71.6	1.8

Δ. Αθηνών	867.023	295.332	36.73	0.7	33.5	65.7	318.984	7.8	17.7	1.5	72.2	0.9
	886.737	314.933	36.12	0.5	32.0	67.5	319.893	4.6	19.6	1.7	72.6	1.8

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: I. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ
II. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ
III. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ
1. ΕΠΙΦΟΔΕΙΣ
2. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΓΙΑ ΙΔΙΟ ΑΘΑΡΙΑΤΙΜΟ
3. ΣΥΜΒΑΣΟΥΝΤΑ ΜΕΛΗ
4. ΜΙΛΒΙΤΟΙ
5. ΜΗ ΔΗΔΟΣΙΑΝΕΣ

ΙΝΝΗΜΕΝΗ: Πάντα τα στοιχεία που δηλώνονται στην πρώτη σειρά παν δήμων και Κοινοτήσιμων τον έτος 1971 είναι η δεύτερη σειρά του έτους 1981.

1.5.2. Βασικός υφιστάμενος και επαπειλούμενος κοινωνικός εξοπλισμός στη ζώνη επαφής

Στους δήμους Χαϊδαρίου - Περιστερίου - Πετρουπόλεως - Νέων Αιγαίων και Κασταρεού η κατοικία έχει καταλάβει τμήματα του Ποικίλου φτάνοντας, και πολλές φορές ξεπερνώντας, τα 200 μ. υψόμετρο με συνεχή τάση για επέκταση. Για τους λόγους αυτούς η περιοχή μελέτης σε οριζόντια σημεία πάνω από το 200μ. συρρικνώνεται αφήνοντας εκτός, τμήματα του Βουνού που έχουν καταληφθεί κυρίως από την κατοικία. Τα Γ.Π.Σ. των παραπάνω δήμων σαφώς θέτουν όρια ενάντια σε αυτήν τη συνεχή αναρρίχηση της οικιστικής ζώνης προ το Βουνό, (όπως π.χ. η ανατολική περιφερειακή λεωφόρος), αλλά η αυθαίρετη δύνηση και οι συνεχείς διειδικούσεις εκτάσεων από φορείς και ιδιώτες παρουσιάζεται απαλτητική.

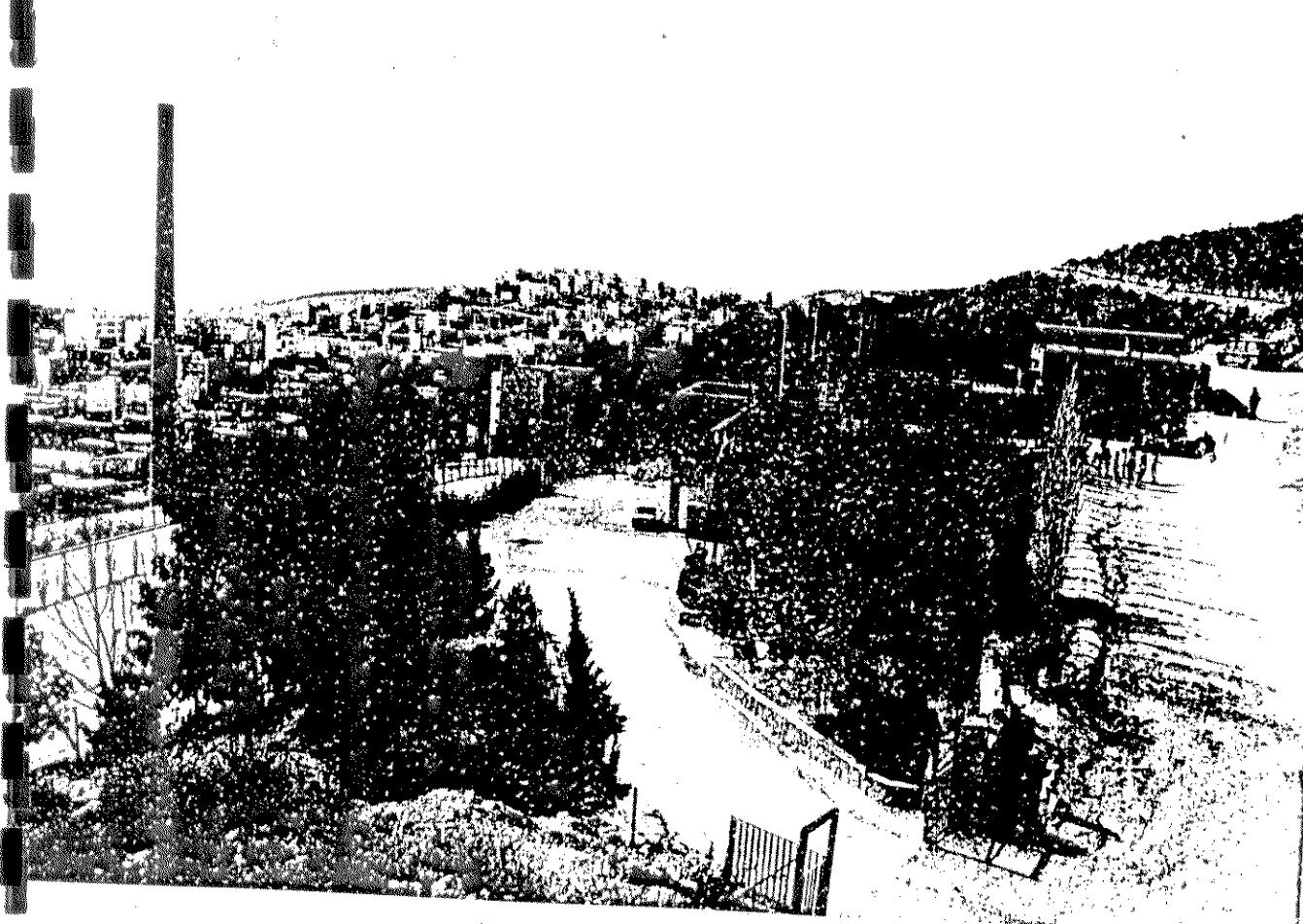
Τα κυριώτερα "εμπόδια" που περιορίζουν την επέκταση της οικιστικής ζώνης πρός το Βουνό είναι, εκτός της ίδιας της μορφολογίας του Ποικίλου (θηλασθή απότομες ιλισεις, χαράδρες ιλπ.), τα εξής:

- Τα λατομεία που είναι διάσπαρτα σε όλο το Βουνό.
- Το KEBOΠ που καλύπτει μια έκταση 3.600 στρέμματα στα σύνορα Χαϊδαρίου και Περιστερίου.
- Οι διειδικούμενες από ιδιώτες εκτάσεις πάνω στο Βουνό για ιάθε είδους ειμετάλλευση (λατομική-οικοπεδοποίηση, ιλπ.).
- Το Ψυχιατρείο στο Δαφνί.
- Ο Αρχαιολογικός χώρος στην περιοχή του Ιερού της Αφροδίτης και της σπηλιάς του Πανός στο Δήμο Χαϊδαρίου.

Αυτοί όμως οι περιοριστικοί παράγοντες για την περαιτέρω εξάπλωση της κατοικίας σε βάρος της ορεινής ζώνης του Ποικίλου αποτελούν σήμερα το κυριότερο πρόβλημα για την αρμονική σύνθεση του Βουνού με τους γύρω δήμους. Η σχέση πρέπει να είναι αμφίδρομη. Το Βουνό πρέπει (για να μπορεί να εκπληρώσει τον ρόλο του σαν πηγή ξεκούρασης-διασκέδασης και υγείας) να προφυλαχθεί, να εξωραϊσθεί και να τονιστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Στις τάσεις για επέκταση οικισμού σε βάρος του Βουνού δεν αντιδρούν με την ίδια αποφασιστικότητα όλοι οι δήμοι. Συνήθως στα όρια του σχεδίου πόλεως στις παρυφές του Ποικίλου, οι ίδιοι οι δήμοι προσβλέπουν για την ιάλιψη των αναγκών τους χώρους για κοινωνικό εξοπλισμό, όπως π.χ. αθλητικές εγκαταστάσεις, σχολεία, ιλπ.

Αμεση συνέπεια π συνεχής επέκταση των σχεδίων πόλεως σε βάρος του Βουνού, η θυσιολία προσπέλασης των κατοικιών προς αυτό και η ψυχολογική εντύπωση των κατοικιών, ότι μετά το τέλος του οικισμού τελειώνει και ο περιβάλλων τους χώρος. Είναι λοιπόν βασικό η βομβή των οικιστικών περιοχών γύρω από το Ποικίλο, που είναι κυρίως αναπτυγμένες κατά μήνας ενδός κυρίου άξονα ιάθετο προς το Βουνό, να αλλάξει. Η προσπέλαση των κατοικιών προς το Ποικίλο πρέπει να είναι άνετη και να υπάρχουν αριετοί ελεύθεροι χώροι διαμορφωμένοι κατάλληλα που να αποτελούν τις "εισόδους" προς το Βουνό.

ΙΙΙ πατέρων οι λατομητοί χώροι που βρίσκονται κοντά στους οικισμούς.
Δυστυχώς όμως τα Γ.Π.Σ. των περιοχών έχουν την τάση, αντί να το
ανακουφίσουν από τις άσχετες και περιβαλλοντικά επιζήμιες για το Βουνό
χρήσεις να το φορτώνουν "νομιμοποιώντας" τις ήδη υπάρχουσες χρήσεις, και
προτείνοντας νέες, όπως π.χ. τη ΒΙΟΠΑ στον Δήμο Ανω Λιοσίων και το
αθλητικό συγκρότημα στο λατομείο Γρηγορού.

Είσοδος στο θέατρο Πέτρας.

σχ.1/8 ΒΑΣΙΚΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΕΠΑΦΗΣ

ΕΡΙΑΣΙΟ ΠΕΔΙΟ

Απροπύργος

Λ = Απομείωση

ΔΙΥΑΓΕΣΤΗΡΙΑ

ЕТАПОЛЕДО
ЭПРОГИАНН

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΧΩΡΟΣ

ΖΩΝΗ ΔΑΕΟΥΣ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΟΤ

Хаїдап

BOTANIKO

Προς
Κεντρο
Αθηνας

Αγιοι
Άνδρες

Періодер

N. Alobaid

ΠΑΡΑΧΩΡΗΜΕΝΑ ΤΗΜΙΑΤΑ
ΤΟΥ ΗΟΙΚΙΔΟΥ ΟΡΟΥΣ.
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΕΙ ΚΟΙΝΟ-
ΝΙΚΟΥ ΕΞΩΠΛΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

ΟΛΥΜΠΙΑ
ΝΕΟΦΕΛΙ
ΑΓΩΝΕΣ

中華書局影印

18

...and the man who was born to be King.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙ

Хайвар

BOTANIKO

**ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ
ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΥΔΙΚΟΥ**

0ΔΔ

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

CAMPING
TEITANON

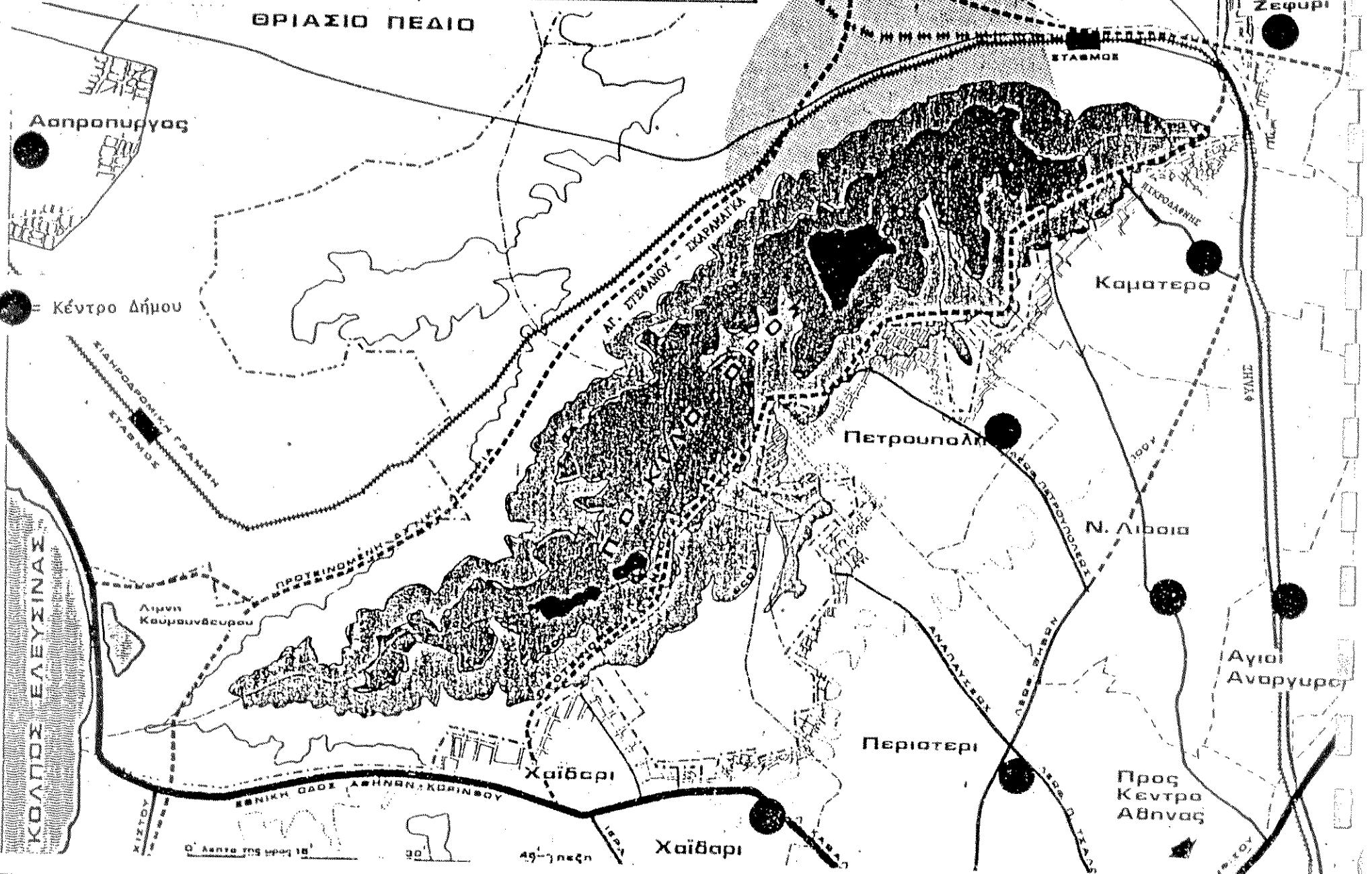
ΧΩΡΟΣ
ΣΚΟΠΕΥΤΗΡΙΟΥ

TZABERDEA
115

三

Петроуправ

σχ.1/9 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΒΑΣΙΚΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

1.5.3. Η οδική επικοινωνία.

Οι Δήμοι Χαϊδαρίου, Περιστερίου, Πετρουπόλεως, Ν. Λιοσίων, Καματερού, Ζευγίρης και Ανω Λιοσίων, αν και είναι γειτονικοί, εντούτοις έχουν δισκολία στη μεταξύ τους επικοινωνία.

Και αυτό γιατί κάθε δήμος αναπτύχνει ξέχωρα και μέσα από τιμαλτερες συνθήκες. Μόνοι δύονες επικοινωνίας η Φυλής και η Θηβών. Όμως η μεν πρώτη είναι ανεπαρκής για να καλύψει στη σημερινή της κατάσταση τον διαριώς αυξανόμενο ικανοφορτιακό φόρτο, η δε Θηβών διαιρούται στα Ν. Λιόσια. Στο Γ.Π.Σ. προβλέπεται η διάνοιξη της Θηβών μέχρι να συναντήσει την Λ. Γ.Π.Σ. Επίσης προβλέπεται η ανατολική περιφερειακή του Ποικίλου που θα συνθέει την Λ. Καβάλας με την Λ. Φυλής. Αυτοί οι δύο κύριοι δύονες ικανοφορίας εξασφαλίζουν την επικοινωνία των δήμων που βρίσκονται γύρω από το Ποικίλο και την άμεση σύνδεσή τους με το Βουνό. Κάθετα δε με τους δύο αυτούς δύονες αναπτύσσονται ήδη υπάρχοντες δευτερεύοντες δύονες ικανοφορίας που διασχίζουν κάθε δήμο και αποτελούν το μέντρο του.

Την περιοχή άμεσης επιρροής της μελέτης περικλειούν οι υπερτοπικής σημασίας δύονες που είναι:

- 1) Η λεωφ. Καβάλας.
- 2) Η εθνική οδός Αθηνών-Λαμίας.
- 3) Η προβλεπόμενη Σταυρού-Ελευσίνας.
- 4) Η Αν. Στεφάνου-Σιαραμαγιά (προβλεπόμενη Διυτική περιφερειακή).

οι οποίες δημιουργούν ένα ιδεατό τετράγωνο που θα επηρεάσει σημαντικά την ικανοφορία στην περιοχή και θα φέρει το Ποικίλο πιο κοντά στο υπόλοιπο λειανοπέδιο.

■ Στην περιοχή άμεσης επιρροής βα μπορούσαμε να πούμε ότι περιλαμβάνεται το ίδιο το Βουνό, οι δυτικές συνοικίες της Αθήνας και οι ανατολικές του Θριασίου. Αυτή η γεωγραφική οριοθέτηση της περιοχής ανταποκρίνεται περισσότερο στον χαρακτήρα των προτάσεων της μελέτης, στο επίπεδο οργάνωσης της Διοίκησης και των υπηρεσιών και των συναφών πολεοδομικών και συνιστωνυμιανών ρυθμίσεων και πολύ λιγότερο στην οικολογική διάσταση του έπιπλου, μια και φυσικά οι οικολογικές και βιοκλιματικές επιπτώσεις της επέμβασης μας ούτε ακολουθούν αυτοπρά... τα όρια των Δήμων, ούτε περιορίζονται από αυτά. Βα μερικούς στην γεωγραφική οριοθέτηση της περιοχής άμεσης επιρροής, μια και η επαιριβήσης οριοθέτηση με βάση την έκταση στην οποία η επέμβαση μας θα έχει άμεσες οικολογικές επιπτώσεις δεν μπορεί ούτε να μετρηθεί, ούτε να υπολογισθεί επαιριβώς τώρα.

■ Μηνή στοιχείων και βάση των παρατηρήσεων αποτελεί η ιονή μελέτη του Πολυτεχνείου του Βερολίνου (Τιντίτουτο Οικολογίας, τομέας Βιοκλιματολογίας) και της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών (Εργαστήριο Γεωργικής Μετεωρολογίας) (βλ. βιβλ. 36).

Οι περιοχές του λειανοπέδου με βάση τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά τους χωρίστηκαν ως εξής:

- Εσωτερικό της παράκτιας ζώνης: Μια περιοχή βάθους 3,5-4 χλμ. μεταξύ της ακτής και του κέντρου της πόλης. Ο Α-Δ αξονας της ζώνης αυτής εκτελνεται μέχρι τις πλαγιές των βουνών Υμηττός - Ν. Αιγάλεω, σε υψόμ. 120μ.
- Το χωρίως λειανοπέδιο: Αποτελεί την προς επέκταση της προηγούμενης ζώνης και περιλαμβάνει την χαμηλή πεδιάδα μεταξύ Αιγάλεω και Υμηττό. Στο δυτικό της μέρος έχει 40-120μ., ενώ αρχίζει να ανέρχεται Β.Α. μεταξύ Αττικού Αλσους και Υμηττού μέχρι υψόμ. 200μ..

Το ιύριος λειανοπέδιο διακρίνεται παραπέρα σε πρόστια και σε κέντρο της πόλης (αλληλουγναθεμένες, πυκνοδομημένες περιοχές).

- Το όρος Αιγάλεω: Το τμήμα του από υψόμ. 120-470μ.
- Το όρος Υμηττός: Το τμήμα του από υψόμ. 120-1026μ..

Η κάθε μία από τις περιοχές διακρίνεται παραπέρα με βάση τις χρήσεις γης.

■ Οι παρακάτω πίνακες δείχνουν τη μέση απόλληση της θερμοκρασίας του αέρα (σε βαθ. C) από τον Εθνικό κήπο, σε συνθήκες ατμοσφαιρικής σταθερότητας. Οι μετρήσεις έγιναν το καλοκαίρι του 1984, τόσο κατά τη διάρκεια της ημέρας όσο και της νύχτας.

ΠΛ. 1/18 Κατάσταση στη διάρκεια της ημέρας

Χρήση Φυσικά Χαρακτηριστικά	ΑΚΤΗ Οιράνι	ΚΑΤΙΕΣ ορέων με σχεδόν φυσική βλάστηση	Αραιοδομημένες περιοχές	Πυκνοδομημένες περιοχές	Κέντρο
Εσωτερικό παράκτιας κτισίου ζώνης	-0,6	---	+0,6	-0,6	---
Δεκανοναρέδιο Αθήνας Προστεία Κέντρο	----	----	+0,7 ----	+0,8 +0,7	+0,8
Αιγάλεω	----	+1,3	+0,8	+0,7	----
Υμηττός	----	-0,8 -0,4 †	-0,7	+0,3	----

* Περιοχή χωρίς φυτοκάλυψη (γυμνή).

ΠΛ. 1/18 Κατάσταση στη διάρκεια της νύχτας

Χρήση Φυσικά Χαρακτηριστικά	ΑΚΤΗ Οιράνι	ΚΑΤΙΕΣ ορέων με σχεδόν φυσική βλάστηση	Αραιοδομημένες περιοχές	Πυκνοδομημένες περιοχές	Κέντρο
Εσωτερικό παράκτιας κτισίου ζώνης	+3,3	----	+3,0	+3,2	----
Δεκανοναρέδιο Αθήνας Προστεία Κέντρο	----	----	+1,9 ----	+2,7 +2,5	+3,1
Αιγάλεω	----	+0,8	+1,3	+1,6	----
Υμηττός	----	-0,8 +0,8 †	+0,7	+1,1	----

* Περιοχή χωρίς φυτοκάλυψη (γυμνή).

■ Από τους πίνακες φαίνεται ότι στη διάρκεια της ημέρας η θερμότερη περιοχή του λειανοπεδίου είναι το όρος Αιγάλεω. Για να μην μας εφουσάξει η ιδέα ότι αυτή η θερμοκρασία αφορά κάποιο απομακρυσμένο σημείο της περιοχής του βουνού, μακριά από κατοικημένους χώρους, δίνουμε το ακριβέστερο σημείο του σταθμού μετρήσεων: Ανατολική πλαγιά του Ποικίλου, υψόμ. 220μ., 50μ. από τα όρια της Πετρούπολης. Η περιοχή είναι θερμότερη κατά 0,5°C από το κέντρο της πόλης, στην οποία δηλ. της θερμικής υποδιάστασης και 2°C από την αντίστοιχη πλαγιά του Υμηττού (περιοχή Καρρέα, ανάλογο υψόμ.).

Δεύτερες στη σειρά είναι οι αρατοδομημένες περιοχές, στους πρόποδες του βουνού, που αντίστοιχουν στα όρια των δυτικών συνοικιών, με θερμοκρασία ίση με το κέντρο της Αθήνας.

Αμέσως μετά έρχονται οι πικνοδομημένες περιοχές της Αθήνας, συμπεριλαμβανομένων και των πικνοδομημένων περιοχών των δυτικών συνοικιών. Εδώ φαίνεται η εντατική συμπεριφορά των περιοχών στις οποίες κυριαρχούν οι παράγοντες του αστικού ιλίματος. Κέντρο Αθήνας, πικνοδομημένες περιοχές δυτικών, ανατολικών και βόρειων συνοικιών έχουν θερμοκρασίες από 0,6-0,8 πάνω από την θερμοκρασία του Εθνικού ήπου.

Η πιονή δόμηση παντού, με τη μείωση της άμεσης αιτινοβολίας, λόγω συίσησης, μειώνει τις θερμοκρασίες. Ευτυχώς, την ύπατη τα πράγματα είναι διαφορετικά. Μετά τις πλαγιές του Αιγάλεω έχουν την αμέσως μετρότερη θερμοκρασία, 2,3°C χαμηλότερη από την θερμοκρασία του κέντρου. Ένα ωχρό καθοδικό ρεύμα αέρα, όχι τόσο τοχυρό όσο στον Υμηττό, αναινεύει τις αρατοδομημένες και πικνοδομημένες περιοχές των Δυτ. συνοικιών, που έχουν από τις σχετικά χαμηλότερες θερμοκρασίες του λειανοπεδίου (+1,3 και +1,6 αντίστοιχα). Οι θερμοκρασίες της είναι χαμηλότερες κατά 1,8 και 1,6°C αντίστοιχα από το υπερθερμαμένο κέντρο της πόλης.

Το πρώτο κατ' αρχήν πρόβλημα των Δυτ. συνοικιών είναι ότι υπερθερμαίνονται στη διάρκεια της ημέρας. Εδώ σημαντικός είναι ο ρόλος του βουνού. Ολοιληρείς το Αιγάλεω, λόγω ύψους, έκθεσης, με γυμνές από βλάστηση πλαγιές (φρυγανότοπος κατά ηύριο λόγο) και καρατικά ασβεστολιθικά πετρώματα, δέχεται για μεγαλύτερη διάρκεια της ημέρας την άμεση ηλιακή αιτινοβολία και μετατρέπεται σε έναν εξαιρετικό συσσωρευτή θερμότητας. Ο τεράστιος αυτός θερμοσυσσωρευτής επηρεάζει την γύρω περιοχή, που όπως είδαμε παραπάνω στερείται σχεδόν εντελώς αστικού πρασίνου. Η υπερθέρμανση αυτή, σε συνδυασμό με τα σχετικά χαμηλότερο υψόμετρο από τον Υμηττό, εξασθενίζει την θετική επίδραση του καθοδικού ωχρού ρεύματος αέρα τη ύπατη.

Μεγάλο ενδιαφέρον έχει η παρατήρηση των μελέτητων, την οποία παραθέτουμε αυτούσια (σελ. 69 της μελέτης, βιβλ. 36): "Ο Υμηττός χρησιμεύει σαν παράδειγμα για τον ρόλο της φυτοκάλυψης. Μετρήσεις που έγιναν σε γυμνές πλαγιές του Υμηττού έδειξαν ημερήσιες και υγιερινές θερμοκρασίες του αέρα που ήταν μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες σε πλαγιές καλυμμένες με δάσος και θάμνους."

Πράγματι, αν παραπρήσουμε στους πίνακες τις μετρήσεις με τον αστερίσκο, θα δούμε τα εξής ενδιαφέροντα: Στη θιάριετα της ημέρας οι θερμοκρασιανές διαφορές μεταξύ γυμνών και καλυμένων με βλάστηση περιοχών δεν είναι μεγάλες ($0,2^{\circ}\text{C}$). Τη νύχτα όμως οι θεύτερες είναι δροσερότερες κατά $1,3^{\circ}\text{C}$. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι γυμνές πλαγιές του Υμηττού έχουν την ίδια θερμοκρασία τη νύχτα με τις πλαγιές του Αιγάλεω, γεγονός που μας δίνει μια πρώτη πληροφορία για την αναμενόμενη βελτίωση στις θερμοκρασίες της περιοχής, που θα προκαλέσει η αναδάσωση του Ποικίλου όρους.

Κατανομή των θερμοκρασιών με διαφορετικές καιρικές συνθήκες.

Εχει σημασία να δούμε, στην θερμή περίοδο του έτους, ποιές είναι οι διαφορετικές καιρικές συνθήκες για τις οποίες.

ΝΟΥΤΕΡΙΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

* Μέσα προς τέλος Ανοιξης. Συνθήκες μικρής ανταλλαγής θερμότητας (άποντα ή δινεμος μικρής έντασης) Στη θιάριετα των μετρήσεων 15 Απριλίου - 15 Μαΐου επικρατούσαν ασθενείς Β. δινεμοι. Το κυρίως λειανοπέδιο καλύπτεται από εκτεταμένη θερμική νησίδα με θερμοκρασίες υψηλότερες κατά $6-7^{\circ}\text{C}$ από τις πλαγιές των Βουνών Υμηττός και Αιγάλεω. Η θερμική νησίδα δεν καλύπτει μόνο το κέντρο της Αθήνας και τον Πειραιά αλλά επεκτείνεται Δυτικά σε πυκνοδομημένες περιοχές. Το Δυτικό μέρος της πόλης (δυτικά από τη νοτιή ευθεία που συνδέει το Πεδίον του Αρεως με το Λυκαβηττό) έχει γενικά πολύ υψηλό επίπεδο θερμοκρασιών. Προς τα βόρεια του λειανοπέδιου εμφανίζεται σταθιανή πτώση των θερμοκρασιών, που αρχίζει από το Αττικόν Άλσος και φθάνει μέχρι και τους Δήμους Ν. Ιωσίων και Ν. Φιλαδελφείας.

* Αρχές καλοκαιριού. Ιθιές καιρικές συνθήκες, με επικράτηση ασθενεικού νοτιού ανέμου. Με εξαίρεση μικροδιαφορές, η κατανομή των θερμοκρασιών είναι ανάλογη με την προηγούμενη περίπτωση.

* Καλοκαρι, με την επικράτηση νότιων ανέμων. Η θερμική νησίδα ειτερεύεται 5 χλμ. βορειότερα καλύπτοντας τους Δήμους Περιστερίου, Πετρούπολης και Ν. Ιωσίων. Με βόρειους ανέμους, η περιοχή ψυχρού αέρα, που δημιουργείται από το ψυχρό καθοδικό ρεύμα του όρους Αιγάλεω, επεκτείνεται 1 χλμ. νοτιότερα μέσα στο λειανοπέδιο. Μια μικρή διαφοροποίηση υπάρχει στο Δαφνί. Τα καθοδικά ρεύματα ψυχρού αέρα είναι αισθητά στην περιοχή του Βοτανικού μήπου στο Δαφνί, το φαινόμενο όμως εξασθενεί στην Εθνική οδό, που λειτουργεί σαν γραμμική θερμική νησίδα (υπερθέρμανση λόγω του υψηλού βαθμού κάλυψης του εδάφους από την ασφαλτόστρωση και την κυκλοφορία). Σε συνθήκες άποντας η θερμική νησίδα επεκτείνεται πέραν από το Περιστέρι και φθάνει μέχρι το Δήμο Ν. Ιωνίας. Γενικά παρατηρείται ότι η κοιλάδα κατά μήκος της λεωφόρου Αθηνών δημιουργεί δέοντα από Δ-Α, που λειτουργεί σαν ανεμοθραύστης, περιορίζοντας την ταχύτητα τόσο των βορείων, όσο και των νοτίων ανέμων.

Ημερήσιες ουγκήμες

* Οι μετρήσεις έντιναν το καλοκαίρι από Ιούνιο ~ Αύγουστο, τις απογευματινές ώρες (16.30'). Με ουγκήμες B. ανέμων οι υπερθερμασμένες περιοχές βρίσκονται εκεί που υπάρχουν και οι υψηλές νυκτερινές θερμοκρασίες (παράλια, κέντρο πόλης, πυκνοδομημένες περιοχές δηλ. συνοικιών). Όταν επικρατούν νότιοι αεθενείς άνεμοι η κατάσταση εμφανίζεται διαφορετική. Οι δροσερές περιοχές βρίσκονται τώρα προς τα παράλια. Το κέντρο της πόλης και ολόκληρος ο Β.Δ. και Β.Α. τομέας του λειανοπεδίου υπερθερμαίνονται. Χαμηλότερες θερμοκρασίες έχουν μόνο οι πλαγιές των βουνών, οι λόφοι και οι ουγκηντρώσεις αστικού πρασίνου (πάρκα, ιδιαίτερα αρδευόμενα).

* Γενικά διαμενέστερες θερμοκρασιακές ουγκήμες επικρατούν στις Δ. Συνοικίες, όπως εξάλλου και σε ολόκληρο το λειανοπέδιο, όταν επικρατούν οι Ν.-Ν.Δ. άνεμοι.

Υγρασία.

Η κατάσταση δύον αφορά την υγρασία του αέρα δεν είναι καλύτερη. Στον πίνακα (1/17) φαίνεται για την περίοδο από το Μάρτιο του 1984 ως τον Απρίλιο του 1985 η μέση υγρασία πίεση των υδρατμών της ατμόσφαιρας (hPa), που υπολογίζεται από την οχετική υγρασία του αέρα και την θερμοκρασία, σε διάφορους σταθμούς του λειανοπεδίου.

ΠΛ. 1/17

Σταθμός	Μάρτ.	Ιούν.	Ιούλ.	Αύγ.	Σεπτ.	Οκτ.	Νοέμ.	Δεκ.	Ιαν.	Φεβρ.	Μάρτ.	Απρ.
1. Αλασάς Συγγρού	14,7	16,8	17,0	16,9	17,8	15,4	12,2	9,3	9,2	7,8	9,7	12,0
2. Αλασάς Ν. Ιδρούνης	14,9	18,3	18,5	16,7	17,0	15,6	11,6	8,4	8,4	6,6	8,7	10,1
3. Πλαγιά Λυκαβηττού	14,2	17,0	16,5	17,1	17,4	15,0	12,0	9,1	9,2	7,5	9,6	11,4
4. Κορυφή Λυκαβηττού	11,8	14,0	14,1	14,7	14,7	14,0	11,1	8,4	8,1	6,0	7,6	8,6
5. Ψυχικό	11,6	12,8	13,5	13,1	13,8	12,7	11,7	8,5	9,0	7,2	9,7	12,0
6. Καρρέας	13,8	15,6	16,6	15,6	16,8	14,8	11,1	8,8	8,0	6,4	8,4	9,5
7. Πετρούπολη	14,9	15,6	16,6	17,1	18,2	14,8	14,4	10,2	-	-	-	-
8. Πλατεία Βαστής	12,9	14,7	14,8	15,5	16,6	15,0	11,6	8,7	8,7	7,0	9,0	10,4
9. Εθνικός Κήπος	12,5	16,8	17,1	17,4	17,3	16,0	13,2	9,9	10,0	7,9	10,5	12,5
10. Αεροδρόμιο	14,4	15,3	16,6	17,0	17,7	14,9	11,9	8,9	9,3	7,4	9,8	11,7
11. Αυτεροσκοπείο	13,2	14,8	15,8	16,1	16,7	14,7	12,0	9,1	9,4	7,6	9,9	11,2

Ελλείψει στοιχείων για όλο τον χρόνο στον σταθμό της Πετρούπολης, θα συγκρίνουμε τις μετρήσεις των μπνών της θερμής περιόδου από Μάρτιο μέχρι Σεπτέμβρη. Είναι εξάλλου και η περίοδος που ενδιαφέρει περισσότερο από βιοκλιματική άποψη στις συνθήκες της Αθήνας.

Μετά τη Ν. Σιμύρη, που εμφανίζεται σαν η πιό υγρή περιοχή του λεκανοπεδίου, κατατάσσονται το Αλσος Συγγρού και η Πετρούπολη, η οποία εμφανίζεται μεγαλύτερη υγρασία από το Αεροδρόμιο που γειτνιάζει με τη θάλασσα. Η Πετρούπολη, όπως φαίνεται από τις μετρήσεις, έχει τη μεγαλύτερη πλερήσια διαιώμαση τιμών, με ένα ελάχιστο τα μεσάνυχτα (14hPa) και ένα μέγιστο το μεσημέρι, την ώρα της μεγαλύτερης θερμικής αιτινοβολίας (19hPa), το οποίο εμφανίζεται λίγο πριν η θερμοκρασία ψθάσει στο μέγιστο. Στη δημιουργία αυτού του μετεωρολογικού παράδοξου, (από την άποψη ότι η Πετρούπολη βρίσκεται στην ενδοχώρα, αριετά μακριά από τη θάλασσα και στερείται αστικού πρασίνου, που θα δικαιολογούσε μια τοπική αύξηση της σχετικής), παίζει σημαντικό ρόλο το Ποικίλο όρος. Επειδή είναι γυμνό και έντονα καρστικό, οι υγρές αέριες μάζες έλιονται προς αυτό, με το φαινόμενο της οριζόντιας μεταφοράς (advection) στα ανώτερα στρώματα, κατά πάσα πιθανότητα από τα Β. Πρόστετα που είναι υγρότερα. Τις νύχτες του καλοκαιριού όταν επικρατούν ασθενείς ή τσιχυροί Β-Β.Α. άνεμοι, οι Δυτ. συνοικίες είναι ξηρές. Αντίθετα με Ν.-Ν.Δ ανέμους οι πυκνοβομπιένες περιοχές είναι υγρές. Μετρήσεις που έγιναν με κινητό συνεργείο, το καλοκαίρι του 85, στα πλαίσια της Ιθιάς μελέτης, απέδειξαν ότι όταν πνέουν Δυτ. άνεμοι, υγρές αέριες μάζες που προέρχονται από τον κόλπο της Ελευσίνας διασχίζουν το θριάσιο και τον Ασπρόπυργο και διεισδύουν στο λειανοπέδιο από τον αυχένα του Δαφνιού και τον αυχένα ανάμεσα Ποικίλο και Πάρνηθα. (tunnel effect). Εκείνο που δεν μπόρεσε να εξετασθεί στα πλαίσια της μελέτης, αλλά κατά την άποψη μας έχει σημασία, είναι ο ρόλος των ανθρωπογενούς προέλευσης υδρατμών στη δημιουργία τοπικά, αιχμών σχετικής υγρασίας στις Δυτ. συνοικίες, ιδιαίτερα σε συνθήκες άπνοιας και μάλιστα στη διάρκεια της πμέρας. Αυτό γιατί υποψιαζόμαστε, ότι η μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανίας στις Δυτ. συνοικίες, σε συνδυασμό με την ύπαρξη σημαντικών οδικών αρτηριών υπεραστικής σημασίας, θα έχει σαν αποτέλεσμα τη μενάλη παραγωγή υδρατμών, προϊόντων των καύσεων. Η διάχυση των θερμών υδρατμών στο περιβάλλον σε συνθήκες άπνοιας, προϋποθέτει κατακόρυφη κίνηση των υδρατμών, που σε συνθήκες ατμοσφαιρικής σταθερότητας και με τις συχνές θερμοκρασιακές αναστροφές που εμφανίζονται στην Αθήνα, δεν είναι καθόλου δεδομένη.

■ **Βιοκλιματικές συνθήκες στις Δυτικές συνοικίες.**

Συνθήκες βιοκλιματικού stress, με διαμενείς επιπτώσεις στην υγεία γενικά, αλλά και στη ζωή ορισμένων ατόμων που κατατάσσονται σε ομάδες υψηλού κινδύνου (καρδιοπαθείς, ασθματικοί κλπ.) δημιουργούνται όταν πολύ υψηλές

θερμοκρασίες συνδυάζονται με εξέσου υψηλές τιμές σχετ. υγρασίας ή πλεονεκτικής συθρατυών (πάνω από 18,8hPa). Όταν η αισθητή θερμοκρασία είναι υψηλή, η ατμόσφαιρα είναι πινγνηρή και δημιουργείται αισθητική δυσφορίας στους ανθρώπους. Ενας δείκτης του αποτιντικού της ατμόσφαιρας είναι η ισοδύναμης θερμοκρασία (equivalent temperature). Αυτή ορίζεται σαν η θερμοκρασία που αποκτά ο αέρας, όταν ολόκληρη η ποσότητα υγρασίας που περιέχει συμπυκνώνεται και σπουδαίως απομακρύνεται υπό την μορφή βροχής ή δρόσου, διαδικασία στην οποία η λανθάνουσα θερμότητα εξάτμισης ελευθερώνεται και συμβάλλει στην αύξηση της θερμοκρασίας του αέρα. Όταν η ισοδύναμη θερμοκρασία ξεπερνά τους 56°C, τότε η λειτουργία της θερμορύθμισης γίνεται δυσχερής στους ανθρώπους και εμφανίζονται συμπτώματα έντονης δυσφορίας.

Οι παρακάτω πίνακες δίνουν τη μέση μηνιαία και τη μεγλοτη μηνιαία ταυδύναμη θερμοκρασία στο Αιγαίον ηθέλιο για τους μήνες από Μάρτιο έως Σεπτέμβριο 1984.

FLV. 4/19

ΣΤΟΔΙΟΣ	Μάρτ.	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	Σεπτ.	Μάρτ.	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	Σεπτ.
	Μέση μηνιαία					Μέση μέγιστη				
1. Αλόος Συγγρού	42,6	48,7	51,1	49,7	49,6	51,5	56,4	59,0	56,9	57,5
2. Αλόος Ν. Σμύρνης	43,3	51,1	54,2	50,1	48,9	50,4	58,1	62,2	57,5	69,5
3. Πλαγιά Λυκαβηττού	41,8	49,0	50,0	50,4	49,9	50,8	57,6	58,7	58,3	57,6
4. Κορυφή Λυκαβηττού	37,8	43,8	46,2	45,6	44,8	43,5	48,9	52,1	51,3	51,1
5. Ψυχικό	39,2	41,5	45,2	42,8	43,5	47,2	48,4	52,2	48,4	49,1
6. Καρρέπις	40,8	45,6	48,3	47,0	47,8	47,2	53,9	55,9	54,2	57,1
7. Πετρούπολη	43,4	46,1	50,2	50,4	51,4	53,2	53,4	58,1	58,3	61,1
8. Πλατεία Βερετσ	41,3	46,2	49,2	49,7	49,4	46,8	52,0	55,5	55,0	56,1
9. Εθνικός Κήπος	38,6	45,8	49,9	49,3	47,8	44,9	53,1	57,1	56,5	56,1
10. Αεροδρόμιο	41,0	45,8	48,9	50,2	49,9	45,9	50,7	54,0	55,1	54,1
11. Αστεροσκοπείο	40,4	45,6	49,8	49,0	49,0	44,7	49,9	55,0	53,6	52,

Μεγαλύτερη σημασία από τις μέσες τιμές, έχει να θούμε για πόρες ώρες η τισθύναμπι θερμοκρασία ξεπερνά τους 56°C, στο ίδιο χρονικό διάστημα (Μάρτς - Σεπτέμβριος 1984) και για τις ίδιες περιοχές.

Προηγείται η Ν. Σμύρνη με 710 ώρες, ακολουθεί η Πετρούπολη με 610 και το Αλασ Συγγρού με 570.

Η πιο διαμενής βιοκλιματικά περιοχή της Αθήνας είναι η Ν. Σμύρνη, η οποία τον Ιούλιο εμφανίζει μέση θερμοκρασία 54,2°C, μεγιστηριακή 62,2°C και 290 ώρες πάνω από την κρίσιμη θερμοκρασία των 56°C. Ακολουθεί η Πετρούπολη, η οποία έχει 3 μήνες (Ιούλιο - Σεπτέμβριο) με μέγιστες θερμοκρασίες 58,1 - 58,3 - 51,4 αντίστοιχα, πάνω από τους 56°C. Ειπώς τούτου έχει τον χειρότερο Σεπτέμβρη του Λειανοπεδίου με 51,4°C μέση θερμοκρασία, 61,4°C μεγιστηριακή και 170 ώρες πάνω από τους 56°C. Τα πράγματα για την Πετρούπολη δεν είναι τόσο τραγικά, διότι φαίνονται εκ πρώτης όψης, για ένα απλό λόγο. Η διαμενής κατάσταση στη Ν. Σμύρνη οφείλεται κύρια στη γειτνίαση της με τη Θάλασσα. Η κατάσταση στην Πετρούπολη οφείλεται κύρια στην παντελή έλλειψη αστικού και περιαστικού πρασίνου και στην παρουσία και λειτουργία του Βουνού, που, δημοσίευσε γυμνό, λειτουργεί σαν θερμοσυσσωρευτής και πόλος έλξης των υδρατμών. Στην περίπτωση της Ν. Σμύρνης δεν μπορούμε φυσικά να κάνουμε πολλά πράγματα, ούτε την θάλασσα να απομακρύνουμε, ούτε τη Ν. Σμύρνη να μεταφέρουμε, Στη Πετρούπολη όμως, στις Δυτ. συνοικίες γενικότερα και στο Ποικίλο ειδικότερα, η παρέμβαση του ανθρώπου μπορεί να τροποποιήσει σημαντικά τη κατάσταση.

Ειπώς από την τισθύναμπι θερμοκρασία, δύο άλλοι σημαντικοί βιοκλιματικοί παράγοντες είναι η ημερήσια υπερθέρμανση και ο ρυθμός ψύξης (cooling-rate) της ατμοσφαράς τη νύχτα. Στην πρώτη περίπτωση, η υπερθέρμανση μετριέται με τον αριθμό των Τροπικών ημερών, δηλ. των ημερών που η θερμοκρασία του αέρα, φθάνει και υπερβαίνει τους 30°C και αιδία πιο αποτελεσματικά μετριέται με τον αριθμό των ωρών, που υπερβαίνουν αυτή τη θερμοκρασία. Αντίστοιχα ο βαθμός ψύξης μετριέται με τις ώρες που η θερμοκρασία πέφτει κάτω από τους 20°C. Οσον αφορά τις δύο αυτές παραμέτρους, η Πετρούπολη δεν έχει πρόβλημα. Η κατάσταση είναι, ιδιαίτερα δύον αφορά την υπερθέρμανση, επιβαρυμένη για την Πλατεία Βάθης, το Αλασ Συγγρού και το Πεδίον του Αρεως. Θα σταθούμε και θα ερμηνεύσουμε την τελευταία περίπτωση, που είναι φανομενικά "περίεργη" γιατί έχει ενδιαφέρον για την επέμβαση που θα προτείνουμε για το όρος Ποικίλο. Το Πεδίον του Αρεως (210 στρέμματα), μολονότι δέχεται τις ίδιες ποσότητες νερού με τον Εθνικό ιήπο (160 στρέμματα), κατά την καλοκαιρινή περίοδο που αρδεύονται, 1400m³/ημέρα και 1300m³/ημέρα αντίστοιχα, έχει σημαντικά υψηλότερες θερμοκρασίες απ' αυτόν. Υπάρχει όμως μια σημαντική διαφορά. Ο Εθνικός ιήπος έχει υψηλό ποσοστό φυτοϊάλυψης καλεστού τύπου (72% δένδρα και θάμνοι), το δε Πεδίον του Αρεως φυτοϊάλυψη ανοικτού τύπου, με διακοσμητικά δένδρα και θάμνους, πολύ χαμηλού ποσοστού (47%) και πάρα πολλούς ανοικτούς χώρους (53%) με υψηλό μάλιστα ποσοστόκαλυψης του εδάφους (τοιμέντο, πλάκες).

1.5.5. Η ρύπανση

■ Οι Δυτ. αυνούκιες είναι από τις πιο φορτισμένες περιοχές του λειανοπεδίου, δύον αφορά τη ρύπανση. Αναφερθήκαμε ήδη στις μεγάλες συγκεντρώσεις δύοντος που έχει μετρήσει το ΠΕΡΠΑ, με μεγίστη τιμή στα λιβάδια. Σύμφωνα με τα δεδομένα από πειραματικές και επιθημιολογικές μελέτες που έγιναν διεθνώς, το δύον δημιουργεί προβλήματα στην υγεία. Το 90% του δύοντος που αναπνέουμε συγκρατείται από τον οργανισμό. Απ' αυτό το 15-20%, στην αρχή του αναπνευστικού συστήματος. Ερεθίζει τα μάτια και το πεπτικό σύστημα και μειώνει την αντίσταση του οργανισμού στα βακτήρια. Παραμονή σε μία συγκεντρωση $0,8 \text{mgO}_3/\text{m}^3$ αέρα, πάνω από 48 ώρες έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση της λειτουργικότητας των πνευμόνων. Μειώνει την απόδοση των αθλητών και γενικά είναι πιο επικινδυνό για τους αθλούμενους, των οποίων οι πνεύμονες υπερλειτουργούν. (Βλέπε βιβλ. 78).

Τα αίτια της αυξημένης ρύπανσης στις Δυτ. αυνούκιες είναι τα εξής:

- Η συγκεντρωση της βιομηχανίας.
- Η ικιλοφορτική φόρτιση από υπεραστική και προαστελικές συγκοτυνωνίες και μεταφορές.
- Η γειτνίαση με τις ιστιαίτερα ρυπαομένες περιοχές του Σιαραμαγιά, του Ασπροπύργου και της Ελευσίνας.

Η συγκεντρωση της βιομηχανίας.

■ Η ιύρια συγκεντρωση των βιομηχανιών μονάδων βρίσκεται στη Δυτική περιοχή του λειανοπεδίου, πιο συγκεκριμένα στις εκτός σχεδίου περιοχές του Ελαιώνα, στον δίκαιο Αθηνών - Πειραιώς, στο Αιγάλεω, στο Περιστέρι (τυπογραφεία, συνεργεία, βιομηχανίες ετούμων ενδυμάτων). Οχι πολύ μακριά βρίσκεται η ζώνη του Περάματος με τις ναυπηγοεπισιευστικές μονάδες και οι βιομηχανικές περιοχές του Πειραιά, Κερατούνι και Δραπετώνα. Οι περιοχές με υψηλή συγκεντρωση βιομηχανίας, παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης καυσίμων και υψηλότερα επίπεδα παραγωγής ρύπων.

Ο παρακάτω πίνακας δίνει τις βιομηχανίες με κατανάλωση καυσίμων πάνω από 1000 τόνους μαζούτ/χρόνο. (Βιβλ. 80).

Πιν. 1/19

Δήμος,	Αριθμός βιομηχανιών	Κατανάλωση καυσίμου %	Τόνοι ανά έτος
Αθήνα	13	14,0	100.890
Καλλιθέα	1	0,3	1.860
Μοσχάτο	7	1,8	13.190
Ταύρος	3	0,6	4.120
ΑΓ. Ι. Ρέντης	6	1,2	8.280
Πετραλάς	11	2,9	20.670
ΑΓ. Βαρβάρα	1	0,3	2.225
Αιγάλεω	3	2,0	14.480
Δραπετσώνα	2	4,0	153.700
Κερατσίνι	1	0,0	240
Πετρούπολη	1	0,1	600
Περιστέρι	2	0,4	3.060
Μαρούσι	2	0,2	1.500
Μεταμόρφωση	1	0,6	4.179
Κηφισιά	2	0,7	5.065
Ηράκλειο	1	0,2	1.230
Ν. Ιωνία	1	0,2	1.134
Ν. Φιλαδέλφεια	1	0,1	510
Ελευσίνα	9	24,8	178.630
Ασπρόπυργος	11	27,5	197.720
Λοιπές περιοχές	4	0,7	5.800
Σύνολο ΑΤΤΙΚΗΣ ¹	80	100,0	719.080

Στους παρακάτω πίνακες δίνονται οι εκπομπές ρύπων στο Λεκανοπέδιο της
Αθήνας στο θριάσιο πέδιο και συνολικά.

Πίν. 1/20 Εκπομπές στο λεκανοπέδιο της Αθήνας
από βιομηχανίες.

Ρύπος	Εκπομπές Τόννοι / Ετος
Καπνός	693
Σωματίδια	3.348
SO ₂	4.163
NO _x	3.816
CO	241
Υδρογονάνθρακες	15.818

Πίν. 1/21 Εκπομπές ρύπων στο θριάσιο πέδιο
από βιομηχανίες

Ρύπος	Εκπομπές Τόννοι / Ετος
Καπνός	340
Σωματίδια	17.495
SO ₂	8.523
NO _x	3.354
CO	206
Υδρογονάνθρακες	4.911

Πίν. 1/22 Συνολικές εκπομπές ρύπων στο θριάσιο
πέδιο και στο λεκανοπέδιο Αθηνών από
τις βιομηχανίες.

Ρύπος	Εκπομπές Τόννοι / Ετος
Καπνός	1.033
Σωματίδια	20.843
SO ₂	12.086
NO _x	7.170
CO	447
Υδρογονάνθρακες	20.729

Κυκλοφοριακή φόρτωση

■ Δεν αναφερόμαστε στην αστική συγκοινωνία γιατί, λίγο ως πολύ, όλες οι συνοικίες της Αθήνας επιβαρύνονται απ' αυτή. Το "προνόμιο" του Δυτ. Τομέα του Λειανοπεδίου είναι ότι φιλοξενεί δύο τερματικούς σταθμούς υπεραστικών λεωφορείων στον Κηφισσό και στη Λιοσίων. Από στοιχεία του Τμήματος Λεωφορείων στον Κηφισσό και στη Λιοσίων. Από στοιχεία του Τμήματος Κυκλοφορίας του ΠΕΡΠΑ προκύπτει ότι από μεν τον τερματικό σταθμό Κηφισσού διακινούνται 10.000 επιβάτες την μέρα, με σύνολο αφίξεων - αναχωρήσεων 332, διελεύσεων 6.000 με αναχωρήσεις - αφίξεις 210. Οι αριθμοί από δε τον σταθμό Λιοσίων 6.000 με αναχωρήσεις - αφίξεις 210. Οι αριθμοί αφορούν μία μέση, συνήθη κατάσταση και όχι τις περιόδους αιχμής (γιορτές, θερινή περίοδο), οπότε παρατηρείται σημαντική αύξηση στα δρομολόγια. Οι ώρες αιχμής είναι το πρωΐ, οπότε γίνονται κυρίως οι αναχωρήσεις και το βράδυ, που γίνονται οι αφίξεις. Στους παραπάνω αριθμούς πρέπει να προστεθούν οι αναχωρήσεις - αφίξεις των υπεραστικών λεωφορείων του Ο.Σ.Ε. για την Πελοπόννησο που ανέρχονται σε 46/μέρα, για τον λόγο ότι χρησιμοποιούν για την διέλευσή τους τη λεωφόρο Αθηνών. Συνολικά τη υπεραστική κίνηση στην Εθνική οδό Αθηνών - Κορίνθου, με βάση στοιχεία διελεύσεων από τα Διόδια, δινεται στον παραπάνω πίνακα.

ΠΛ. 1/23

ΕΒΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΩΝ-ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ετήσιες διελεύσεις τροχοφόρων από τα διόδια (έτος 1988)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΟΙΚΥΚΛΑ ΤΡΑΚΤΕΡ	ΕΠΙΒΑΤΗΓΑ Ι.Χ. μέχρι 10 θέσεων ημιφορτηγά μέχρι 3,5 τν.	ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ ΦΟΡΤΗΓΑ (διεδουλικά)	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΦΟΡΤΗΓΑ (τριπλούλικα)	ΦΟΡΤΗΓΑ ΝΤΑΛΙΚΕΣ (ρυμουλκούμενα)
ΕΙΣΟΔΟΣ	45.900	3.596.200	363.500	103.000	143.400
ΕΞΟΔΟΣ	55.100	4.297.100	389.100	101.900	148.000

■ Στη διέλευση από τις υπεραστικές οδικές αρτηρίες των Δυτ. Συνοικιών πρέπει να προστεθούν τα 92 δρομολόγια την ημέρα που πραγματοποιούνται από τις προαστειακές γραμμές Δυτ. Αττικής, καθώς και τα φορτηγά και άλλα τροχοφόρα, που εισέρχονται στην Αθήνα από τα διόδια λαμίας και ματευθύνονται είτε στις βιομηχανίες της περιοχής για φόρτωση - εκφόρτωση,

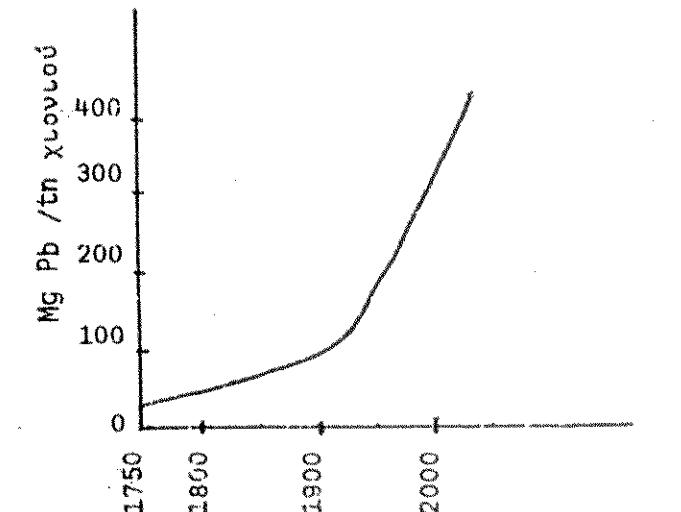
είτε μέων Κηφισού στον Πειραιά. Τέλος, οι θιελεύσεις από την παλιά Εθυική οδό, που δεν περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα, καθώς και οι μετακινήσεις τροχοφόρων που δεν φθάνουν μέχρι τα διόδια.

Η Γειτνίαση με το Θριάσιο Πεδίο.

Η παραγωγή ρύπων στο Θριάσιο αναφέρθηκε παραπάνω. Είναι φανερό, με δύο έχουν επωθεί, ότι μαζί με τις υψηλές αέριες μάζες, μεταφέρεται και ένα μέρος των ρύπων της βιομηχανικής περιοχής. Στοιχεία για τις αποστάσεις μεταφοράς των ρύπων και την ένταση της ρύπανσης στο Θριάσιο, δίνει η μελέτη "Μόλυνση του εδάφους και της βλαστήσεως στο Θριάσιο Πεδίο" (βλ. βιβλ. 138). Ειπώσ από τις συγκεντρώσεις του ανθρακικού ασβεστίου και του φθορίου, η κατανομή στο χώρο των υπολογίων στοιχείων στο έδαφος και στα φύλλα των δέντρων της περιοχής βρέθηκε ανεξάρτητη από την επικρατούσα διεύθυνση των ανέμων, πιθανόν λόγω των πολλών και διάσπαρτων πηγών ρύπανσης. Οι ολικές συγκεντρώσεις του καδμίου, μολύβδου, ψευδαργύρου και βεντινίου αλάτων στο έδαφος βρέθηκε αντίστοιχα 5-30, 2-3, 2 και 7 φορές μεγαλύτερη του κανονικού. Διαστυχώς η έρευνα είχε σαν επίκεντρο την Ελευσίνα και μελέτησε κυρίως την περιοχή προς το αεροδρόμιο, χωρίς να επεκταθεί προς τον Ασπρόπυργο και τον Σιαράμαγκα, όμως τα συμπεράσματα που αφορούν τις αποστάσεις, μπορούν να μεταφερθούν χωρίς ιινδύνους ασβαρού λάθους. Η περιοχή των υψηλών συγκεντρώσεων ρύπων βρίσκεται σε μιά απτίνα 3-4 χλμ. από τις πηγές εκπομπής. Τα συμπεράσματα της μελέτης συμπίπτουν με τα πορίσματα σχετικών ερευνών, που αποδεικνύουν ότι ο μολύβδος λόγω της κινητής του διαμέτρου (συνήθως 0,1-3 μM) μπορεί να μεταφέρεται σε μεγάλες αποστάσεις. Ετοιμενείται και η παρουσία του στα χιόνια της Γρειλανδίας, όπου τα τελευταία 30 χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη συσσώρευση (βλ. πίνακα 1/24).

Ολες βέβαια αυτές οι αναφορές και οι υποθέσεις γίνονται ελλείψει συγκειριμένων μετρήσεων και στοιχείων του ΠΕΡΙΤΑ, που, ενώ επίσημα υποθέτει την μεταφορά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από το Θριάσιο στο Λειανοπέδιο, σε συνθήκες επικράτησης N-N₂ ανέμων, δεν έχει μπορεσει αιώνα να τη μετρήσει. Υπάρχουν βέβαια έμμεσες μετρήσεις, μέσω βιολογικών δεικτών, που ενταχθούν την άποψή μας. Με βάση την έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, τοιμέσιας οικολογίας, Τιμήμα Βιολογίας "Οι επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη δομή και λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων της Αττικής" (βλ. βιβλ. 79), η μεταβολική δραστηριότητα του εδάφους στις περιοχές Σιαράμαγκα, Πετρούπολης και Κορυδαλλού είναι ιδιαίτερα αυξημένη, σε σχέση με άλλες περιοχές του λειανοπέδιου, που αντικατεπλίζουν μικρότερο πρόβλημα ρύπανσης. Η μεταβολική δραστηριότητα του εδάφους μετρήθηκε με βάση την παραγωγή από αυτό CO₂. Το παραγόμενο CO₂ είναι αποτελεσμα της εναπόνευσης δραστηριότητας των ριζών και των μικροβιακών οργανισμών. Με δεδομένο ότι οι

Πίν. 1/24

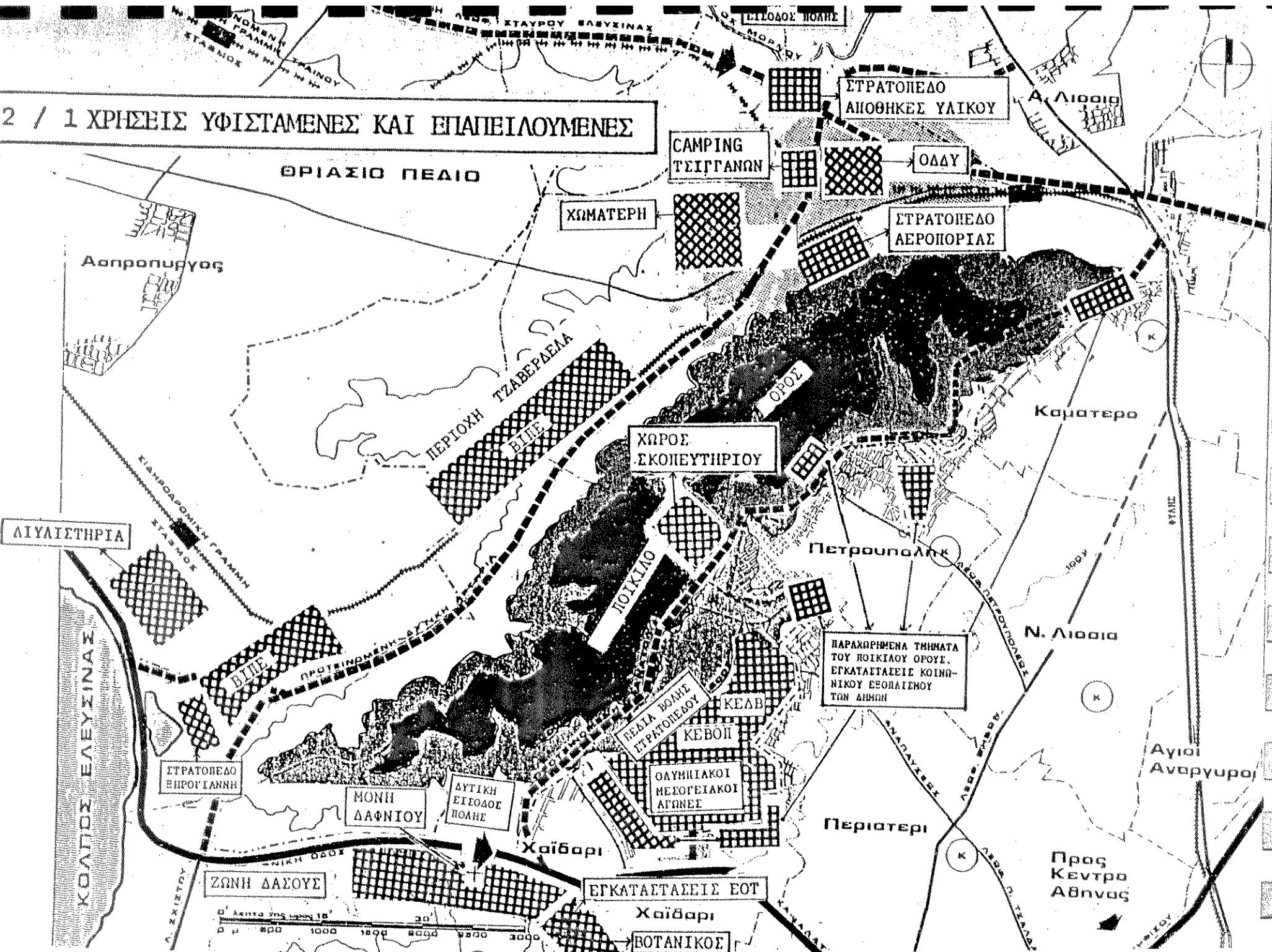

Μόλυβδος στα χιόνια της Γρειλανδίας

παραπάνω περιοχές είχαν μικρότερη φυτοϊάλιση από όλες περιοχές (για
παράδειγμα ο Σιαραμαγιάς είχε 28,3%, η Πετρούπολη 49,2%, ενώ η Πάρνηθα
78,9% και ο Υμηττός 81,1%) – κατά συνέπεια μικρότερη ριζική βιόμαζα και
συνολικά μικρότερη αναπνευστική δραστηριότητα των ριζών, το πλεόνασμα
παραγόμενου CO₂ ήταν αποτέλεσμα μικροβιακής δράσης. Τα εδάφη αυτά ήταν
φτωχά σε οργανική ουσία γιατί να υποθέσει κανεὶς ότι το παραγόμενο CO₂ ήταν
αποτέλεσμα αποδόμησης της. Το συμπέρασμα είναι ότι οι μικροβιακοί
οργανισμοί στα εδάφη αυτά χρησιμοποιούν σαν πηγή άνθρακα ή ενέργειας και
τα δύο, διάφορους αερορυπαντές, κυρίως υδρογονάνθρακες, αλδεύδες και
βενζολικά παράγωγα που συγκρατούνται από το έδαφος. Η παραγωγή CO₂, σε
ορισμένες μάλιστα περιοχές, ήταν πολύ μεγαλύτερη, από εκείνη που έδειξαν
μετρήσεις πρίν 7,6 και 5 χρόνια. Οι παρατηρήσεις της Ερευνητικής Ομάδας
του Εργαστηρίου Γεωργιτής και Εφαρμοσμένης Μικροβιολογίας της Α.Γ.Σ.Α.,
καθ. Κ. Μπαλής κ.α., σε αιθυλενοτρόφα και αικετυλενοτρόφα μικρόβια στο
Λεκανοπέδιο. Είναι γνωστό ότι το έδαφος συγκρατεί μέσα από βιωτικές και
αβιωτικές διεργασίες διάφορους ρυπαντές. Στην περίπτωση της Αθήνας, λόγω
των συχνών θερμοκρασιανών αναστροφών, οι ρυπαντές παραμένουν εγγύτερα στην
επιφάνεια του εδάφους γιατί μεγαλύτερο διάστημα και κατ' αυτόν τον τρόπο έχει
αποκατασταθεί μιά τσορροπλα στη διάχυσή τους, που πιθανά συμπεριλαμβάνει τη
συγκράτησή τους στο έδαφος μέσω δεσμών αντίστοιχων με αυτούς που συγκρατούν
το O₂ και το CO₂ στο έδαφος, παρά τη μεγάλη τους πτητικότητα.
Η τιμανότητα του εδάφους να συγκρατεί και να αποδομεί τους διάφορους
ρυπαντές είναι ένα εξειδικευμένο φαινόμενο, που περιορίζεται σε ορισμένο
αριθμό μικροβιακών ομάδων, οι οποίες έχουν τη βιοχημική τιμανότητα της
συγκεκριμένης αποδόμησης. Αντίστοιχα ο πληθυσμός της κάθε εξειδικευμένης
μικροβιακής ομάδας, εξαρτάται από τη δυνατότητα να έχει στη διάθεση του και
σε τιμανοποιητική ποσότητα τον συγκεκριμένο ρυπαντή. Ετοι μπορούμε να
συμπεράνουμε ότι στις περιοχές αυτές έχει γίνει ένα είδος εμπλουτισμού του
εδάφους με μικροβιακές ομάδες, που διασπούν ατμοσφαιρικούς ρύπους σε
σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι σε όλες περιοχές του λεκανοπέδιου,
λόγω της πολύχρονης φυσικής επιλογής που επιβλήθηκε στο οικοσύστημα από τη
μενεχή επίθραση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Η υψηλή παραγωγή CO₂ στον Σιαραμαγιά και στις περιοχές πίσω από το όρος
Αιγάλεω (Πετρούπολη και Κορυδαλλό), αποτελεί αφενός βιολογικό δείκτη της
μεταφοράς ρύπων από το θράσος, επίσης δείκτη της αυτόχθονης ρύπανσης στις
Δυτ. συνοικίες, αφετέρου δύμας απόδειξη ότι το Βουνό θα έπρεπε να έχει
μετατραπεί σε ένα τεράστιο προστατευτικό φίλτρο, απορρόφησης και αποδόμησης
των αερορυπαντών.

σχ.2 / Η ΧΡΗΣΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΕΣ

ΚΕΦ. 2. ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

2.1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

2.1.1. Υγεία - Νοσοκομείο Διπτικής Αθήνας

Στην περιοχή μελέτης είναι εγκατεστημένες χρήσεις "Υγείας" μητροπολιτικής ή και εθνικής εμβέλειας με βασικό πυρήνα το Δημόσιο Ψυχιατρείο και το Δρομοιδίτειο.

Το Δημόσιο Ψυχιατρείο είναι εγκατεστημένο στο νότιο τμήμα του Ποτιάλου, στο δήμο Χαϊδαρίου, στην περιοχή Δαφνί, και βρίσκεται σε επαφή με την Εθνική οδό (Καβάλας), που αποτελεί και την κύρια προσπέλαση στο χώρο. Είναι υπερτοπικής σημασίας γιατί καλύπτει το σύνολο των αναγκών όχι μόνο της Αττικής αλλά και του μεγαλύτερου τμήματος της χώρας. Καταλαμβάνει έκταση περίπου 60 στρεμμάτων, με ποσοτικά επαρκή ιτεριακό εξοπλισμό, (όχι όμως και πολοτικά, -τα πρώτα ιτέρια κατασκευάστηκαν το 1890) και διαμορφωμένο τον αιώνιυτο χώρο.

Σήμερα η εγκατάσταση και λειτουργία του ψυχιατρείου παρουσιάζει προβλήματα που πηγάζουν:

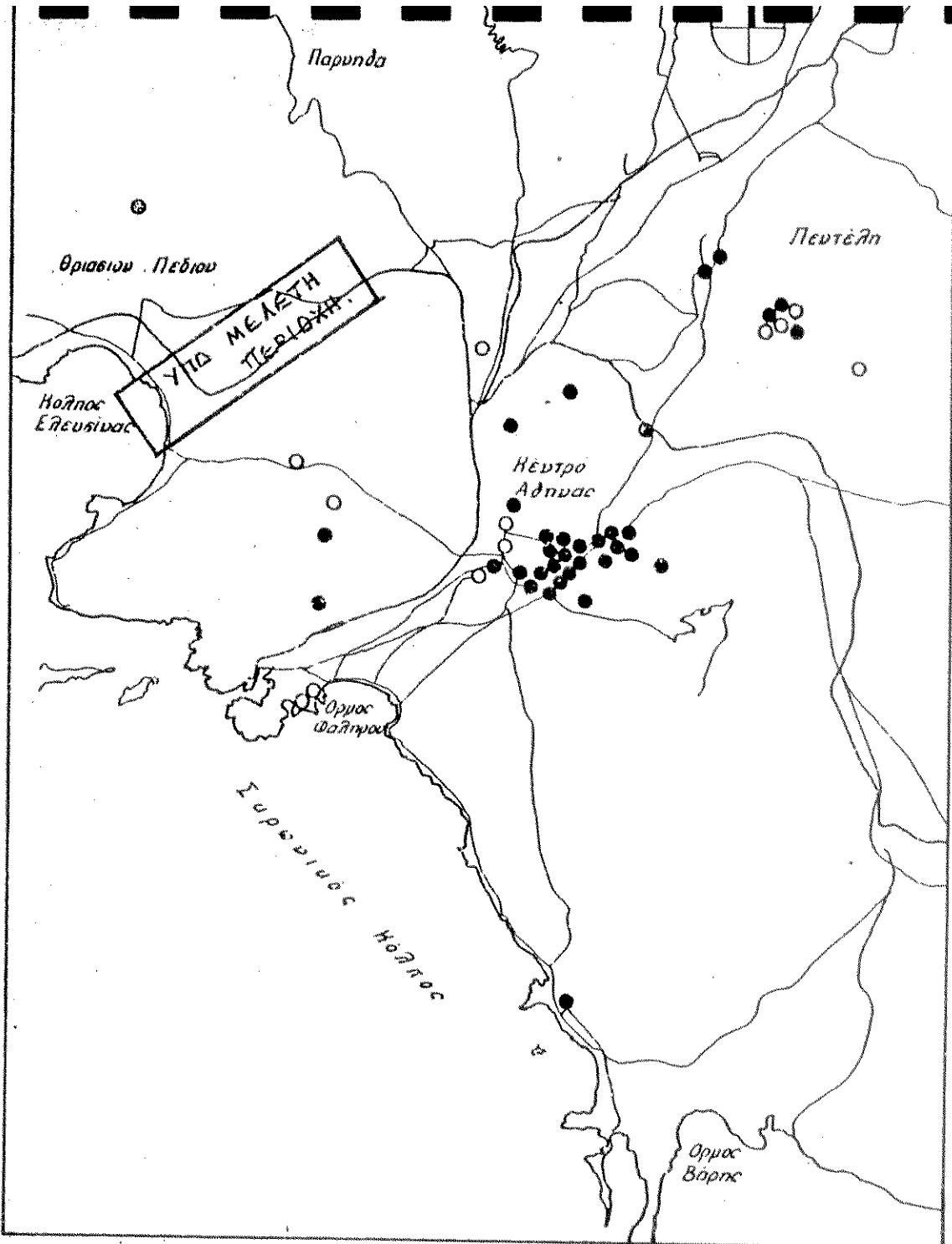
- Από το γεγονός ότι η σύγχρονη τάση της ψυχιατρικής οδηγεί στην εγκατάλειψη των μεγάλων υπερτοπικών ιδρυμάτων και αυτοστροφά στην προσάθετα επανένταξης των ασθενών, και πολύ περισσότερο των ναρκωμανών, στο ίμεσο ιονωνικό περιβάλλον τους. Ετσι, οι εγκαταστάσεις και η λειτουργία του Ψυχιατρείου είναι ξεπερασμένη και μπορεί σταδιακά να μετεγναθεστατάση σε μικρές αποικεντρωμένες μονάδες.
- Η λειτουργία του Δημόσιου Ψυχιατρείου δεν προσφέρει τίποτα στην ευρύτερη περιοχή των δήμων του ΑΣΔΑ, και πολύ περισσότερο στο δήμο Χαϊδαρίου όπου είναι εγκατεστημένο, ενώ αντίθετα επιβαρύνει την περιοχή με την εγκατάσταση μιας υπερτοπικής χρήσης, που προκαλεί ειδικά προβλήματα στη γύρω περιοχή κατοικίας.

Το Ποτιάλο κατά συνέπεια, λειτουργούσε σαν υποδοχέας (σε επίπεδο χώρας) μιας υπερτοπικής χρήσης, χωρίς τον απαιτούμενο σχεδιασμό και προγραμματισμό, με αποτέλεσμα το μεν ψυχιατρείο να λειτουργεί προβληματικά (αφού ο βασικός στόχος της επανένταξης των ασθενών δεν επιτυγχάνεται), η δε γύρω περιοχή να επιβαρύνεται σημαντικά. Είναι άλλωστε αίτημα των δήμων να απομακρυνθεί το Δημόσιο Ψυχιατρείο, αίτημα που θεωρούμε εύλογη τη σταθεραιότητα του.

Αντίθετα, όταν αναφερόμαστε στο Νοσοκομείο της Διπτικής Αθήνας, υποδηλώνουμε τη βασική ανάγκη και έλλειψη στην περιοχή της χωροθέτησης και λειτουργίας Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου που να καλύπτει τις ανάγκες των 10 δήμων του ΑΣΔΑ (πληθυσμός 800.000 κατ. στο ίμεσο μέλλον).

χ.2 / 2 ΥΓΕΙΑ - ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ ΑΘΗΝΑΣ.
Υφιστάμενες χρήσεις υγείας.

- Βασικοί τείλα
- ο Θεραπευτήρια

2.1.2. Σκοπευτήριο

■ Επιμαντικό τμήμα του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ (έκτασης περίπου 1.500 στρεμ.) λειτουργεί σαν πεθέλιο βολήσι. Η λειτουργία του πεθέλιου βολήσ, ανεξάρτητα από το χρονοθετικό ραμπανά για την απομάκρυνση του στρατοπέδου, πρέπει όμεσα να σταματήσει. Αυτό είναι απολύτως απαραίτητο, γιατί το πεθέλιο βολήσ βρίσκεται σε επαφή με κατοικημένη περιοχή, υποβαθμίζεται την περιοχή και το Ποικίλο, καταστρέφει το φυσικό του περιβάλλον. Η μέχρι σήμερα υποβάθμιση του Ποικίλου και η λειτουργία του πεθέλιου βολήσ δημιουργήσαν τις προϋποθέσεις για την επιλογή χώρου του Ποικίλου, για την εγκατάσταση Εθνικού Σκοπευτήριου. (Βλεπ. σχ. 2/1 και 2/3).

■ Το 1984 παραχωρήθηκαν 435 στρέμματα για την κατασκευή Ολυμπιακού Σκοπευτηρίου. (Απόφαση Γ.Γ.Α. με αριθμό 177151/8918/13.12.84). Ο προϋπολογισμός του έργου ήταν 550 εικατ., η κατασκευή θα ολοιληρωνόταν σε τρία χρόνια, με σκοπό να γίνουν οι μεσογειακοί σκοπευτηρικοί αγώνες του 1991 κι αργότερα οι Ολυμπιακοί του 1996. Τα έργα άρχισαν τον Ιανουάριο του 1985 σε έκταση 150 στρέμματων με αποψίλωση και καταστροφή 3.000 μικρών δέντρων (μικρά πεύκα που είχαν φυτευθεί στην οργανωμένη αναδάσωση του Υπ. Γεωργίας από το 1982). Τον Οκτώβριο του 1987 στήθηκαν δύο πύργοι σκοποβολής για το αγώνισμα "trap" με κυνηγετικά όπλα, με αποτέλεσμα η περιοχή να υποβαθμίζεται ακόμη περισσότερο και να μεταβληθεί σε ρυπαίνοντα σιδουριδότοπο (διάσπαρτα ωστεγγιά, κουτιά, υτενεκεδάκια, γύψινα πιάτα και μολυβένια σκάγια). Με τις κινητοποιήσεις των ΟΤΑ και των κατοίκων, τα έργα σταμάτησαν και έγινε προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας, που το 1988 γνώμοδότησε καταρχήν για το σταμάτημα των έργων και την απομάκρυνση του Σκοπευτηρίου. Η εγκατάσταση του σκοπευτηρίου αντικειμενικά υποβαθμίζει το Ποικίλο ως υπερτοπικό πόλο πρασίνου αναψυχής, γιατί καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον, αποτρέπει την εγκατάσταση άλλων κοινωφελών λειτουργιών και αξιοποίησή τους, ενώ δεν προσβέτει κανένα όφελος στην αναψυχή και τη δράση των κατοίκων της περιοχής. Λειτουργεί έξω από τις αθλητικές δραστηριότητες των κατοίκων και παράλληλα υποβαθμίζει έντονα την περιοχή και αφαίρει τις όποιες δυνατότητες ανάπτυξης της. Δεν βρίσκεται ούτε καν στη λογική της δημιουργίας τρίτου πόλου αθλητικών δραστηριοτήτων στο λειανοπέδιο, με βάση το σχεδιασμό των Ολυμπιακών Αγώνων. Αντίθετα, την πιό ρυπογόνα (αισθητικά, οπτικά, ακουστικά, λειτουργικά) και απομονωμένη (δεν δημιουργεί συνθήκες ομαδοποίησης αθλημάτων) αθλητική δραστηριότητα την χωροθετούν στο Ποικίλο, πέρα από κάθε ολοκληρωμένο και μελετημένο σχεδιασμό, με μόνο κρύταρι τη σπουρινή υποβάθμιση και έλλειψη αξιοποίησης του Ποικίλου.

■ Το Εθνικό Σκοπευτήριο δεν πρέπει να χωροθετηθεί σε οποιοδήποτε χώρο του Ποικίλου. Η χωροθέτηση υπερτοπικού πυρήνα αθλητικών δραστηριοτήτων να ακολουθεί τους παρακάτω άξονες:

- Την προσεκτική επιλογή του χώρου, ώστε να μην υποβαθμίζεται το φυσικό περιβάλλον.
- Τη δημιουργία πυρήνα αθλητικών δραστηριοτήτων που να απαντούν στις άμεσες ανάγκες των κατοίκων της γύρω περιοχής επιρροής.
- Τη χρησιμοποίηση αυτών των εγκαταστάσεων από τους κατοίκους.
- Την ένταξη του χώρου και των αθλητικών δραστηριοτήτων στο γενικότερο σχεδιασμό του Ποικίλου.

2.1.3. Βιομηχανικές περιοχές

■ Στη Νοτιο-δυτική πλευρά του Ποικίλου, στα δρα του Δήμου Ασπροπύργου, είναι εγκατεστημένες συγκεντρώσεις βιομηχανικών μονάδων, μέσα στη ζώνη άμεσης επιρροής του Ορεινού Όγκου. (βλ. σχ. 2/4 και 2/1).

Η βασικότερη και μεγαλύτερη μονάδα είναι τα διυλιστήρια Ασπροπύργου, που αποτελεί και την κυριότερη πηγή ρύπανσης στην περιοχή. Στη συνέχεια υπάρχουν διάσπαρτες μονάδες υψηλής και μεσαίας ρύπανσης. Οι βιομηχανίες λειτουργούν με τυπικά νόμιμες άδειες λειτουργίας (εγκειρισμένες από το Υπ. Βιομηχανίας) και οι περιοχές οπου είναι εγκατεστημένες έχουν χαρακτηρίστει με το Ι. Διάταγμα 84/9984 των Υπ. Βιομηχανίας και ΥΠΕΧΩΔΕ, "Βιομηχανικές περιοχές". (ΒΙΠΕ)

■ Οι μέχρι σήμερα νομοθετικές ρυθμίσεις (ΦΕΚ 429Δ/27.6.86 και ΦΕΚ 675/37) που αφορούν τις συγκειριμένες βιομηχανικές περιοχές, νομιμοποιούν τη λειτουργία των βιοι, μονάδων και τις διαχωρίζουν σε 3 ζώνες: τη ζώνη των διυλιστηρίων, που είναι υψηλής όχλησης και δύο ζώνες μέσης και χαμηλής όχλησης, (τη ζώνη που καλύπτει τη γειτονική περιοχή των διυλιστηρίων και τη ζώνη της Τζαβερδέλα).

Η ύπαρξη και η λειτουργία των βιομηχανικών μονάδων και ιδίως των διυλιστηρίων έχει επιβαρύνει σημαντικά το περιβάλλον της άμεσης και της ευρύτερης περιοχής, καταστρέφοντας τη λίμνη Κουμουνδούρου και την παραλία Ασπροπύργου, καταστρέφοντας το φυσικό περιβάλλον σε τμήμα του Ποικίλου, δημιουργώντας συβαρά προβλήματα στην υγεία των κατοίκων της περιοχής και αυξάνοντας την ατμοσφαιρική ρύπανση συνολικά από λειανοπέδιο (συμμετοχή στη δημιουργία του νέφους).

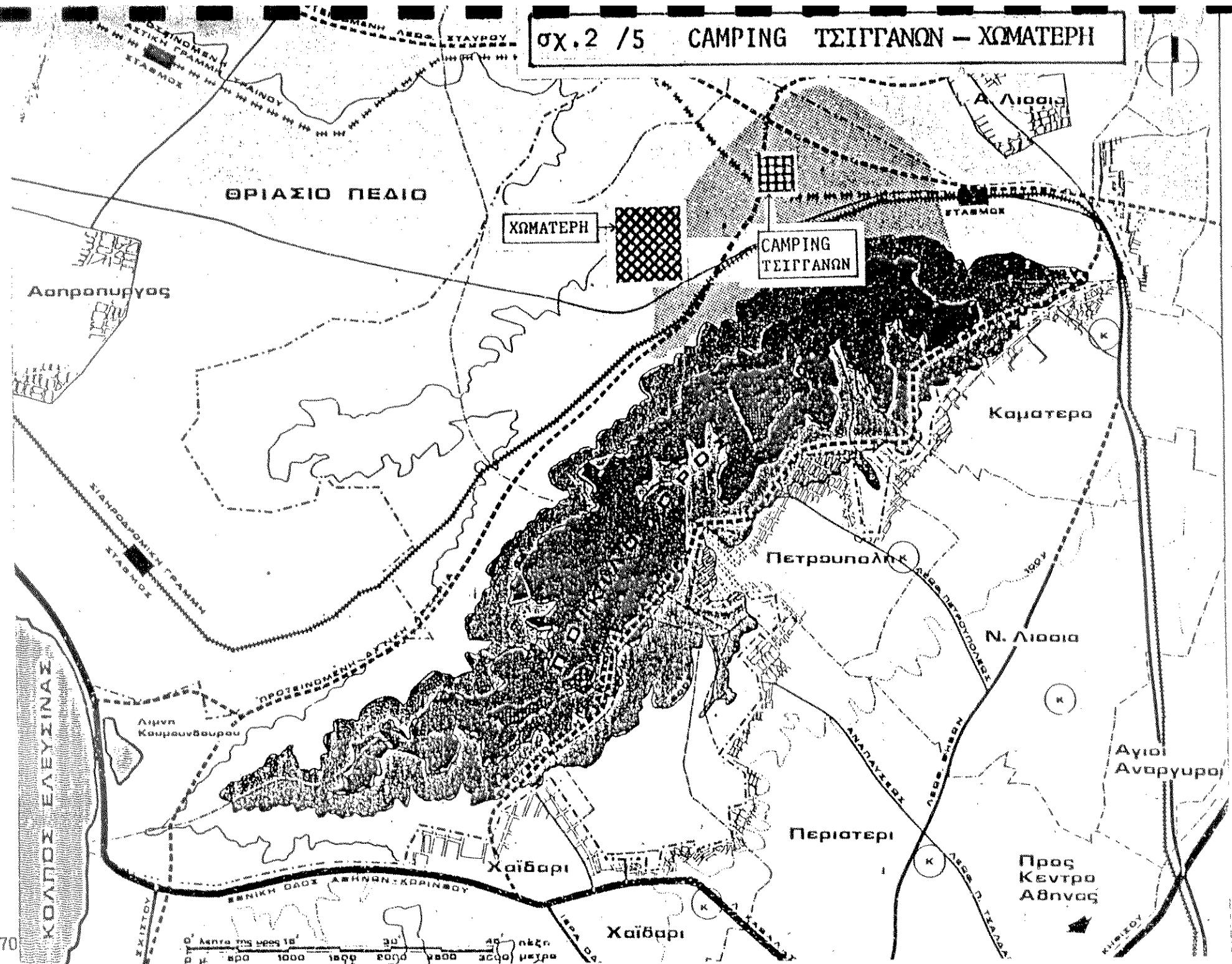
■ Για να περιοριστούν οι συνέπειες από τη λειτουργία των εγκατεστημένων βιομηχανιών μονάδων πρέπει άμεσα να υλοποιηθούν τρεις άξονες ενέργειών:

- Να αναδασωθεί το τμήμα του Ποικίλου που συνορεύει και περικλείει τις ΒΙΠΕ, γιά να αποτελέσει φράγμα-ασπίδα στην ατμοσφαιρική ρύπανση.
- Να απαγορευθεί η εγκατάσταση νέων βιομηχανιών μονάδων στις ΒΙΠΕ και να εισουχρονιστούν οι υπάρχουσες (κυρίως με φίλτρα).
- Να καταργηθεί η ΒΙΠΕ Τζαβερδέλας, στην οποία άλλωστε είναι εγκατεστημένες μόνον 3-4 μονάδες (η υπόλοιπη περιοχή θα χρησιμεύει γιά εγκατάσταση νέων ή μετεγκατάσταση βιομηχανιών) και να αποδοθεί η περιοχή σε γεωργική χρήση.

Επισημανούμε πως σε επαφή με την ΒΙΠΕ Τζαβερδέλας βρίσκεται ο οικισμός "Νεοκτίστων", που, με βάση το Γ.Π.Σ. Δήμου Ασπροπύργου, εντάσσεται στο σχέδιο. Κατά συνέπεια π η εγκατεστημένη χρήση της κατοικίας σε συνδυασμό με τις ελάχιστες προφυλάξεις της υγείας των κατοίκων αποικείουν την εγκατάσταση νέων βιομηχανιών μονάδων.

■ Η κατάργηση της ΒΙΠΕ Τζαβερδέλας απαιτεί την έκδοση Ι. Διατάγματος που να τροποποιεί το Π.Δ. 84/84 και να καταργεί τις κοινές υπουργικές αποφάσεις ΥΠΕΧΩΔΕ-ΥΒΕΤ (4298/86 και 675Δ/87).

σχ.2 /5 CAMPING ΤΣΙΓΓΡΑΝΩΝ – ΧΩΜΑΤΕΡΗ

2.1.4. Camping τοιγγάνων

- Στη βορειο-θυτική πλευρά του Ποικίλου, στα ορια του Δήμου Ανω Λιοσίων είναι χωροθετημένο Camping για εγκατάσταση Τοιγγάνων. Το Camping καταλαμβάνει επίπεδη έκταση 70 στρεμ. και "συνορεύει" με τη χωματερή των Α. Λιοσίων, τον ΟΔΔΥ και δύο ανενεργά λατομεία. (Βλ. σχ. 2/1 και 2/5). Ενώ η χρήση του camping, όπου μπορούν να εγκαθίστανται και διαβίοιν τοιγγάνοι στην περιοχή είναι επιθυμητή, (άλλωστε οι τοιγγάνοι αποτελούν σημαντικό τμήμα των κατοίκων, το 10% της περιοχής Α. Λιοσίων), η τοποθέτηση του είναι τελείως αιατάλληλη. Και τούτο γιατί, απ' τη μία βρίσκεται ανάμεσα σε οχλούσες χρήσεις (ιδίως η χωματερή που είναι υποβαθμισμένη και από την άλλη βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από τον οικιστικό ιστό των γύρω περιοχών κατοικιας, με αποτέλεσμα την απομόνωση των τοιγγάνων και την προσθήκη επιπλέον δυσκολιών για την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο, που είναι επιθυμητή.
- Θεωρούμε επιβεβλημένη τη χωροθέτηση οργανωμένου camping τοιγγάνων σε σωστή θέση που δεν θα τους απομονώνει, αλλά αντίθετα θα τους εντάσσει, στον κοινωνικό και οικιστικό ιστό. Η ένταξη του χώρου που καταλαμβάνει σήμερα το camping θα συμβάλει στην περιβαλλοντική αποκατάσταση της χωματερής που πρέπει να απομακρυνθεί. Ακόμα θα πρέπει να επισημανθεί πως στο χώρο του camping δεν έχουν γίνει έργα υποδομής, ενώ ο εξοπλισμός του είναι στοιχειώδης, ελλειπής και πρόχειρα κατασκευασμένος.

$\sigma_X \cdot 2/6 = 0. \Delta. \Delta. Y.$

四

0ΔΔ

ΘΡΙΑΣΙΟ ΠΕΔΙΟ

Ασπροπιυρυος

卷之三

MANOASPIAN FRAMES
ATABRUS

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

7

Хайбоу

Хайвари

Периодер

Προς
Κεντρο
Αθηνας

Αγιοι
Αναρχυρα

Капитерр

Петроцент

N. Aloor

26

This is a detailed historical map of the Acropolis and surrounding areas of Athens, likely from the mid-20th century. The map shows the Acropolis itself with its various temples and structures, including the Parthenon and Propylaea. It also depicts the surrounding landscape, including the Pnyx Hill and the Areopagus. Modern landmarks like the Panathenaic Stadium and the National Garden are also shown. The map is labeled in both Greek and English. A scale bar at the bottom indicates distances up to 1000 meters. The map is oriented with North at the top right.

2.1.5. ΟΔΔΥ

■ Οι εγκαταστάσεις του ΟΔΔΥ (Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού) καταλαμβάνουν έναν επίπεδο χώρο στα Βόρειοθυτικά του Ποικίλου, έκτασης 220 στρ., στα όρια του Δήμου Ανω Λιοσίων. Ο ΟΔΔΥ αποτελεί υπηρεσία του Υπ. Οικονομικών και ο χώρος χρησιμεύει σαν αποθήκη αυτοκινήτων που προσεκτάται να δημοπρατηθούν ή να διατεθούν για άλλες χρήσεις. (βλ. σχ. 2/1 και 2/6).

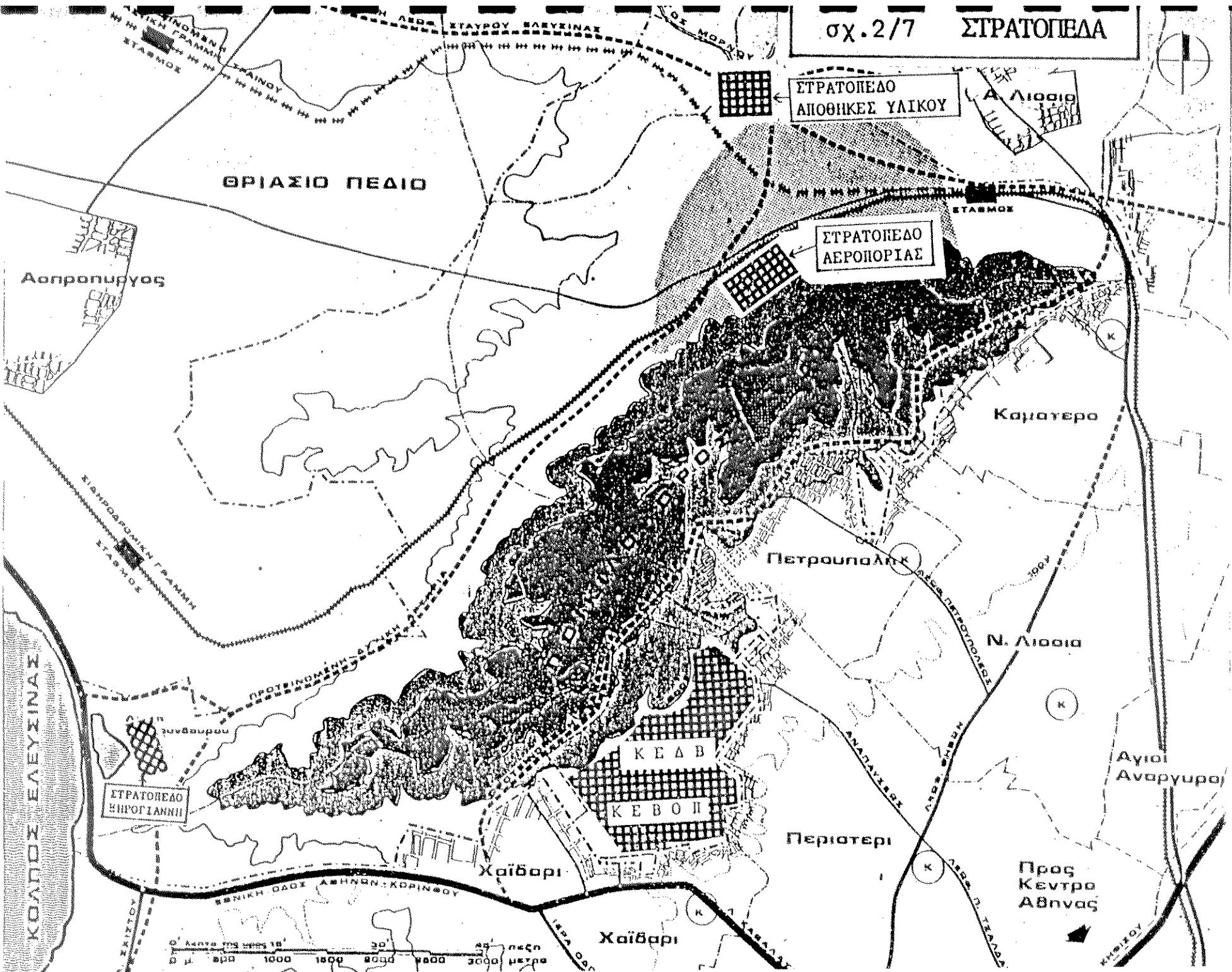
Ο χώρος που είναι εγκατεστημένος ο ΟΔΔΥ παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- βρίσκεται στη συμβολή της υπάρχουσας σιδηροδρομικής γραμμής και της προτεινόμενης Διατικής Περιφερειακής του Αιγαίου με τη Σταυρού Ελευσίνας.
- συνορεύει και αποτελεί "ενότητα" με τη χωματερή, τα δύο στρατόπεδα, τα 2 ανενεργά λατομεία, δημιουργώντας έναν πυρήνα ρύπανσης και έντονα υποβαθμισμένης περιοχής (με αιχμή την ατμοσφαιρική και αισθητική ρύπανση).
- Η περιοχή που είναι εγκατεστημένος ο πυρήνας της ρύπανσης που αναφέρθηκε παραπάνω βρίσκεται στο φυσικό "άνοιγμα" που δημιουργείται από το Βόρειο άκρο του Ποικίλου μέχρι τους πρόποδες της Πάρνηθας.. Αποτελεί δηλαδή η περιοχή ένα διαύλο διερχόμενου αέρα μεταξύ θριάσιου και Διατικής Αθήνας. Σήμερα ο αέρας που διέρχεται επιβαρύνεται τελες από τη χωματερή και δευτερεύοντως από τις άλλες χρήσεις.

■ Αν συνυπολογίσουμε:

- τη σημασία της θέσης που βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του ΟΔΔΥ, που απαιτεί χρήσεις που να εξυγιαίνουν και να αναβαθμίζουν τον αέρα που διέρχεται,
- την οπτική και αισθητική ρύπανση που δημιουργούν οι λίστες οι εγκαταστάσεις και τα αχρηστευμένα και αποθηκευμένα αυτοκίνητα
- το γεγονός ότι η χωροθέτηση του ΟΔΔΥ αποτελεί την επιβάρυνση της ηδη υποβαθμισμένης περιοχής με μια υπερτοπικής σημασίας χρήση, άχρηστη για την περιοχή,

θεωρούμε πως ο ΟΔΔΥ πρέπει να απομαιρυνθεί. Στη θέση του, σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική αποκατάσταση της χωματερής και την απομάρυνση των στρατόπεδων, πρέπει να δημιουργηθεί τοχυτή ζώνη πρασίνου αμυντική γέφυρα της Αθήνας μεταξύ Ποικίλου και Πάρνηθας.

2.1.6. Στρατόπεδα

■ Στην περιοχή μελέτης του Ποικίλου είναι εγκατεστημένα και λειτουργούν τέσσερα στρατόπεδα.

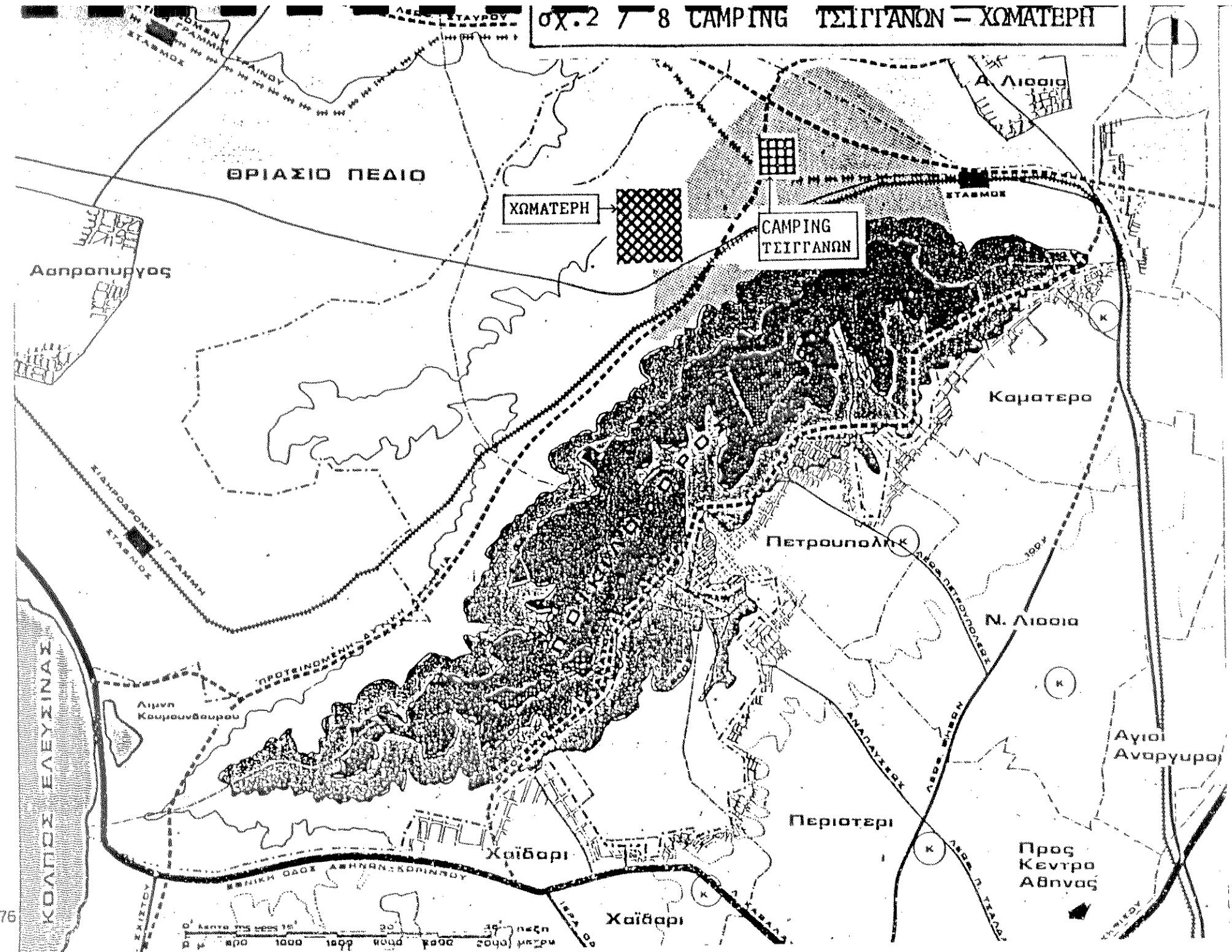
Το στρατόπεδο ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ, Νοτιο-Ανατολικά, συνολικής έκτασης 3.600 στρεμ., στα βιοικητικά όρια των Δήμων Χαϊδαρίου και Περιστερού, το στρατόπεδο Αεροπορίας έκτασης 250 στρ. και του Στρατού Ξηράς έκτασης 376 στρ. Βόρεια, στα βιοικητικά όρια του Δήμου Ανα Λιοσίων και το στρατόπεδο Νοτιοανατολικά πάνω από τη Λίμνη Κουμουνδούρου στα βιοικητικά όρια του Δήμου Ασπροπύργου. (Βλ. σχ. 2/1 και 2/7).

■ Το στρατόπεδο ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ καταλαμβάνει επίπεδο χώρο που έρχεται σε επαφή με τον οικιστικό Ιστό και αποτελεί βασική "ελασθή" του Ποικίλου από την οικιστική περιοχή. Συνδέεται με την εθνική οδό και αποτελεί τη φυσική προέκταση της πόλης προς το Βουνό και τη φυσική ενδιάμεση ζώνη ανάμεσα στον ορεινό δύκο και τις κατοικίες. Ειδικότερα για το στρατόπεδο αυτό θα αναφερθούμε σε επόμενο μεφάλαιο.

■ Τα στρατόπεδα στο Βόρειο μέρος (αεροπορίας και στρατού) συγκροτούν με τις άλλες χρήσεις που είναι χωροθετημένες, (τη χωματερή, το ΟΔΔΥ, το camping τοινγάνων και τα λατομεῖα) μια ομάδα χρήσεων που αποτελούν έναν από τους βασικούς πυρήνες ρύπανσης και υποβάθμισης της περιοχής. Το στρατόπεδο της Αεροπορίας είναι κατά το 1/3 διαμορφωμένο, και το υπόλοιπο τμήμα του είναι φυτεμένο (με ελαιόδεντρα, οπορώφόρα, κλπ). Έτοιμο για διαμορφωμένο μέρος βρίσκονται εγκατεστημένα διάσπαρτα μικρά ιτήρια που στεγάζουν γραφεία. Έτοιμο στρατόπεδο του στρατού Ξηράς, στο Βορειότερο μέρος, ο χώρος έχει αποψιλωθεί και στεγάζει αποθήκες υλικού, ενώ το μεναλύτερο τμήμα του χρησιμοποιείται σαν χώρος στάθμευσης στρατιωτικών αυτοκινήτων εκτός λειτουργίας, που περιμένουν να προσφέρουν ίσως κάποτε τα ανταλλακτικά τους σε κάποια μονάδα. Ετοιμαστέοι είναι τα δύο αυτά στρατόπεδα, ενώ δεν στεγάζουν σοβαρές και αναγκαίες λειτουργίες, συντελούν στην υποβάθμιση της περιοχής, δεσμεύοντας παράλληλα σημαντικές εκτάσεις στο ευαίσθητο σημείο του φυσικού ανοιγματος-δίσταλου άερα- που δημιουργείται μεταξύ Ποικίλου και Πάρνηθας. Μετά τα παραπάνω γίνεται φανερό, πώς οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις αποτελούν βασικό άξονα-μοχλό της παρέμβασης για την αξιοποίηση και αναβάθμιση του Ποικίλου, με πρώτη μακριά αρχήν και απαραίτητη ενέργεια τη μετεγκατάστασή τους και την απελευθέρωση του χώρου που καταλαμβάνουν.

Το μεγάλο στρατόπεδο ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ θα πρέπει να μετατραπεί σε κεντροβαρικό πόλο έλξης κοινόχρηστων και κοινωνικών λειτουργιών που να καλύπτουν τις ανάγκες των Δήμων της περιοχής και την ελασθή προς το Ποικίλο. Τα δε στρατόπεδα στο Βόρειο τμήμα, σε συνδυασμό με την απομάκρυνση των άλλων οχλουριών χρήσεων της ενότητας της και την περιβαλλοντική αποκατάσταση του χώρου που καταλαμβάνουν, να μετατραπούν σε ζώνη πρασίνου που θα συμβάλλει στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

σχ. 2 / 8 CAMPING ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ - ΧΩΜΑΤΕΡΗ

2.1.7. Χωματερή

■ Η χωματερή βρίσκεται στο Βόρειο-θυτικό τμήμα του Ποικίλου, στα όρια του Δήμου Ανω Λιοσίων και έχει έκταση 700 στρ.(ΒΔ. σχ. 2/1 και 2/5).

Καταλαμβάνει επίπεδη έκταση αποτελώντας την κύρια πηγή ρύπανσης της περιοχής και μέρος της "ομάδας" των ρυπογόνων χρήσεων που είναι συγκεντρωμένες στο Β.Δ. Ποικίλο: (χωματερή, θαλασσογένεια, τα δύο στρατόπεδα, οι υπηλοφοριακοί άξονες, ιλπ.).

Θα πρέπει να έπισημάνουμε πως η χωματερή των Ανω Λιοσίων είναι η μόνη σχεδόν λειτουργούσα χωματερή αυτή τη στιγμή, και δέχεται 1200 τ. την ημέρα, σε σύνολο 3.500 τ/ημέρα απορριμμάτα της περιφέρειας Αττικής. Επί πλεόν επειδή η χωματερή στο Σχιστό ικετεύει σύντομα, είναι πιθανό το μεγαλύτερο ποσοστό των απορριμμάτων να μεταφέρονται, τουλάχιστον για τα μεταβατικά περίοδο, στη χωματερή Α. Λιοσίων, μέχρι να βρεθούν λύσεις για την διάθεση των απορριμμάτων.

■ Η απρογραμμάτιστη και ανορθολογική χρήση της χωματερής τόσα χρόνια και η έλλειψη των πιο στοιχειωθών έργων υποδομής, έχει καταστρέψει το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον σε μεγάλη ακτίνα, με άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και στην υποβάθμιση του δυτικού μέρους του Ποικίλου.

Με το ρυθμό και τον τρόπο που γίνεται σήμερα η απόθεση των απορριμμάτων, υπολογίζεται ότι σε δύο χρόνια η χωματερή θα είναι υπερεσμένη ποσοτικά, ενώ ήδη η λειτουργία της είναι προβληματική λόγω της ιδιαίτερα υψηλής όχλησης του περιβάλλοντος (άεριος ρύπανση και ρύπανση των νερών του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα). Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί και το γεγονός ότι η χωματερή βρίσκεται στο άνοιγμα-θλαυρό του αέρα- ανάμεσα στο Βόρειο τμήμα του Ποικίλου και τους νότιους πρόποδες της Πάρνηθας. Ετοι η διέλευση του αέρα προς και από τη λεικανοπέδιο της Αθήνας επιβαρύνεται με την αυξημένη ατμοσφαιρική ρύπανση της χωματερής.

Θεωρούμε πως η χωματερή των Ανω Λιοσίων πρέπει να σταματήσει να λειτουργεί σε διάστημα 1, το πολύ, 1,5 χρόνου. Ανεξάρτητα πάντως από το χρόνιο διάστημα λειτουργίας, η περιβαλλοντική αποιαστάσταση-αξιοποίηση του χώρου της χωματερής πρέπει να αποτελέσει άμεσα αντικείμενο ειδικής μελέτης για να προγραμματιστούν και ειτελεστούν έγκαιρα τα απαραίτητα έργα, πριν δημιουργηθούν μη αναστρέψιμες περιβαλλοντικές αλλοιώσεις.

■ Η προτεινόμενη μελέτη-πρόγραμμα, θα πρέπει να λάβει υπόψη όλους τους γενικότερους και επιμέρους σχεδιασμούς που στοχεύουν στην ολοιληριωμένη αντιμετώπιση των απορριμμάτων στην Περιφέρεια Αττικής και να εναρμονίσει τα προτεινόμενα έργα μετατροπής και νέας λειτουργίας του χώρου της χωματερής των Ανω Λιοσίων, με τα υπόλοιπα έργα διαχείρισης απορριμμάτων στην Περιφέρεια Αττικής (έργα ανάπλασης-μετατροπής χωματερής Σχιστού, νέα χωματερή στο Θριάσιο, σταθμοί μεταφόρτωσης, ιλπ.)

Ασπροπυργος

ΘΡΙΑΣΙΟ · ΠΕΔΙΟ

— 10 —

第146頁

Канатерс

Петрополь

N. V. Diodov

Αγιοι

Προσ
Κεντρο
Αθηνας

Періодер

ΕΙΣΟΔΟΣ

ΜΟΝΗ
ΔΑΦΝΙΟΥ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΩΤ

BOTANIKOE

2.1.8. Ζώνη Δάσους Χαϊδαρίου

■ Με την ονομασία "Ζώνη Δάσους Χαϊδαρίου" χαρακτηρίζουμε τη ζώνη που βρίσκεται Νότια του Ποικίλου, οριοθετείται από την Εθνική οδό (Καβάλας) και περιλαμβάνει το Διοικητικό Κήπο, τις εγκαταστάσεις του ΕΟΤ (γιαρτή κρασιού), την είσοδο της πόλης με τις διαμορφώσεις πρασίνου, καθώς και τη Μονή Δαφνιού. Η ζώνη αυτή δεν είναι εγκατεστημένη πάνω στο Ποικίλο, βρίσκεται όμως στην άμεση απίνα επιρροής του και αντιτροφα. Είναι μιά υπερτοπική ζώνη Πολιτισμού-Αναψυχής και Πρασίνου, που αποτελεί και την είσοδο της πόλης από το Θριάσιο. Είναι χωροθετημένα σ' αυτήν:

■ Ο Διοικητικός Κήπος βρίσκεται στο τέρμα της Ιεράς Οδού, απέναντι από το Δημόσιο Ψυχιατρείο Δαφνίου. Κληροδότημα του Ιδρύματος Διοικητηρίου και ιδιοκτησία του Πανεπιστημίου της Αθήνας, ο Διοικητικός Κήπος καταλαμβάνει έκταση 1.500 στρ., από τα οποία είναι διαμορφωμένα μόνο τα 200. Θα πρέπει να σημειωθεί πώς υπάρχει μελέτη για τη συνολική αξιοποίηση του Κήπου, που έχει εκπονηθεί από Γερμανούς μελετητές. Ο χώρος σήμερα είναι ιλειστός και αναξιοποίητος και δύνατος στο κοινό. Πρότασή μας είναι να διαμορφωθεί και δημιουργηθεί στο σύνολο του χώρου ένας πλήρης Βοτανικός ήπος, όπου θα καλλιεργούνται είδη από την Ελληνική και Παγκόσμια Χλωρίδα. Υπάρχει η ιατρική ιατρική υποδομή και οι ιατάλληλες συνθήκες, έτσι ώστε με την ιατασιεύση και τη χωροθέτηση μειρών εγκαταστάσεων που θα κατασκευαστούν το χώρο επισιέψιμο, ο Κήπος να αποτελέσει πόλο έλξης για τους κατοίκους ολοκληρου του λειανοπέδου της Αττικής.

■ Σ' επαφή με το Διοικητικό ήπο βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του ΕΟΤ, όπου γίνεται η γιαρτή του κρασιού. Οι εγκαταστάσεις είναι ξεπερασμένες, με αποτέλεσμα, αν και ο χώρος είναι ιδιαίτερου φυσικού ιάλλους, να χρησιμοποιείται από τους κατοίκους και να λειτουργεί μόνο μετά την περίοδο της γιαρτής του κρασιού. Προτείνουμε την ενοποίηση του χώρου με τον Διοικητικό Κήπο, την ολοκληρωμένη διαμόρφωσή του και τη δημιουργία σύγχρονων εγκαταστάσεων πολιτιστικών και αναψυχής, συμπληρωματικών του Βοτανικού Κήπου, που να χρησιμοποιείται από τους κατοίκους της περιοχής του ΑΣΔΑ και τους επισιέπτες των υπερτοπικών εγκαταστάσεων.

■ Στην προέκταση της ενότητας του Διοικητικού ήπου και του χώρου του ΕΟΤ, βρίσκονται οι διαμορφώσεις της είσοδου του Χαϊδαρίου, που περιλαμβάνουν χαμπλό πράσινο, αθλητικά, ιαθιστικά, πεζοδρόμιο κλπ.

■ Η ζώνη αυτή του πρασίνου, αναψυχής και πολιτιστικών ολοκληρώνεται με τη μονή Δαφνίου που αποτελεί βυζαντινό μνημείο ιδιαίτερης ιστορικής και αισθητικής αξίας.

■ Η αντιμετώπιση όλων αυτών των χρήσεων ενοποιημένα μας δίνει τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε τη ζώνη στην οποία αναφερόμαστε. Αυτή θα αποτελεί ένα μεγάλο γραμμικό λειτουργικό πάρκο, που θα συνδέεται και προεκτείνεται στο υπερτοπικό πράσινο του όρους Αιγάλεω. Η ζώνη αυτή (με το

σχ.2 / 10 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ-ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Апропиация

ΘΡΙΑΣΙΟ ΠΕΔΙΟ

LANDSCAPE DESIGN
STAMON

ΛΑΤΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ
ΜΕΣΟΓΕΙΑΝ
ΑΓΩΝΕΣ

Хаїб

Хаїбаг

Періодер

Προς
Κεντρο
Αθηνας

1014

N. Algoia

8

60

2.1.9. Εγκαταστάσεις για Ολυμπιακούς-Μεσογειακούς Αγώνες

■ Έτοιμο του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ στο Χαϊδάρι, έχει διατυπωθεί η άποψη-διειδήκηση από τον ΑΣΔΑ (και τον ίδιο της περιοχής ξέχωριστα) να εγκατασταθεί ο τρίτος πόλος διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων. Η πρόταση αυτή προϋποθέτει την άμεση μεταφορά των στρατιωτικών εγκαταστάσεων και τη μετατροπή του χώρου σε γιγάντιο σύμπλεγμα αθλητικών εγκαταστάσεων (αθλητικό πυρήνα Ολυμπιακών Προδιαγραφών). Σ' αυτό θα διεξαχθούν κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων αντίστοιχα επιλεγμένα αγωνίσματα, ενώ μετά το τέλος των Αγώνων ο χώρος θα αποδοθεί στους αθλητικούς συλλόγους και στους κατοίκους της περιοχής. Η πρόταση αυτή προϋποθέτει φυσικά την πολιτική Βούλησης και τον αντίστοιχο σχεδιασμό της διάσπασης των αθλητικών κέντρων (πυρήνων) διεξαγωγής των αγώνων σε επιλεγμένα σημεία του λεκανοπεδίου, με στόχο την αναδιοργάνωση και ανασυγρότηση των λειτουργιών της πόλης, της ιδιωτικής βασικών αναγιών υποδομής και τις την αναβάθμιση του δυτικού υποβαθμισμένου τμήματος του λεκανοπεδίου. Η λογική, που αναφέρθηκε πιο πάνω, δεν επικράτησε, και έτσι καθορίστηκαν σαν πόλοι διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων το ΟΑΚΑ και η περιοχή του Ιπποδρόμου στο Φαληρικό Δέλτα.

■ Παρ' όλα αυτά, στο πλαίσιο της πρότασής μας για τη δημιουργία κέντρου διευτεροβάθμιων πολύπλευρων κοινωνικών εξυπηρετήσεων στο στρατόπεδο, είναι δυνατή η χωροθέτηση μεγάρων αθλητικών εγκαταστάσεων μέσα και σε συνδυασμό μ' αυτό. Επίτης συνεδριακών εγκαταστάσεων που μπορεί στους Μεσογειακούς Αγώνες να χρησιμοποιηθούν για τη στέγαση του απαραίτητου κέντρου διεξαγωγής συναντήσεων των αθλητικών ομοσπονδιών. Η πρόταση αυτή, προϋποθέτει την κατασκευή ενός ιτύρου έκτασης τουλάχιστον 2.000 τ.μ., και θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από κονθύλια για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων (που άλλωστε, με βάση τις προδιαγραφές, προϋποθέτουν την κατασκευή τέτοιου ιτύρου, με τη χρήση που περιγράφαμε). Το ιτύρο αυτό θα μετατραπόταν μετά τη διεξαγωγή των Μεσογειακών Αγώνων σε συνεδριακό κέντρο και κέντρο ειδικής εργασιών.

Θα πρέπει να επισημάνουμε αιώνιη τον κίνδυνο της αποσπασματικής χωροθέτησης μεμονωμένων αθλητικών δραστηριοτήτων που "περισσεύουν" ή δεν "χωρούν" στα σχεδιασμένα Αθλητικά κέντρα (όπως τοξοβολία, σκοποβολή, ιλπ.). Η άποψή μας είναι ότι πρέπει να αποφευχθούν τέτοιες χωροθετήσεις στο Ποικίλο. Ως μόνες επιθυμητές αθλητικές εγκαταστάσεις είναι εμείνες που αφορούν αθλητικές δραστηριότητες μαζικού αθλητισμού, που μπορούν, μετά το τέλος των αγώνων να αποδοθούν στους κατοίκους της περιοχής και να καλύψουν τις βασικές ανάγκες κοινωνικής υποδομής.

Τέλος αναφερόμενοι στον τομέα του Αθλητισμού θα πρέπει να τονίσουμε πως το Ποικίλο μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιηθεί και σαν χώρος ελεύθερου λαϊκού αθλητισμού (χωρίς "επαγγελματικές" αθλητικές εγκαταστάσεις) για τρέξιμο, περπάτημα, ανώμαλο δρόμο, κολύμπι, αθλητικά παιχνίδια, αθλοπατιδίες, ιλπ.

Παλατάκι και το λόφο του Προφήτη Ηλία, σε απόλυτη συνάρτηση με τον απέναντι υπερβοτικό πόλο διευτεροβάθμιας κοινωνικής ζωής στο στρατόπεδο Χαϊδαρίου, θα αποτελέσει μιάν ιδιαίτερη "δυτική είσοδο της Αθήνας".

Οι απόψεις των Δήμων της περιοχής άμεσης επίπροστης του Ποικίλου, (ιδιαίτερα: Χαϊδάρι, Περιστέρι, Λευκόπολη, Αγ. Ανάργυρος, Καματερό και Ασπρόπυργος), που είναι κοινές όσον αφορά το περιεχόμενό τους δηλαδή τον τρόπο και τις μεθόδους αναβάθμισης και αξιοποίησης του Ποικίλου, έχουν εικραστεί σε αποφάσεις Δημοτικών Συμβούλιων, σε κοινή σύσκεψη των Δήμων και έχουν ομαδοποιηθεί και εξειδικεύεται από τον ΑΣΔΑ (έγγραφα του ΑΣΔΑ προς πρωθυπουργό κ. Τζανετάκη, πρόγραμμα ΑΣΔΑ για ένταξη έργων στο ΣΠΑ, συνέντευξη τύπου προέδρου ΑΣΔΑ, κλπ.).

Η κυριαρχη ἀποψη για το Ποικίλο, που εικράζει τη βασική τοποθέτηση και επιθυμία των Δήμων, των φορέων και των ίδιων των κατοίκων, διεισδύει τη μετατροπή του Ποικίλου σε πόλο Πράσινου και Αναψυχής της Δυτικής Αθήνας. Προβλέπει την απομάρυνση των ρυπανόνων εγκαταστάσεων που συντελούν στην υποβάθμιση του ορεινού όγκου και ολόκληρης της περιοχής, την αναδάσωση του βουνού και τη χωροθέτηση, των απαραίτητων εγκαταστάσεων κοινωνικής υποδομής. Ετοι μάτι να καλυφθούν όλες άμεσες και επιτακτικές ανάγκες της πυκνοδομημένης περιοχής και παράλληλα να γίνει το δύοντο λειτουργικός πόλος έλξης για τους κατοίκους και επισιτέπτες.

Συγκειριμένα με σειρά σπουδαιότητας, οι προτάσεις των ΟΤΑ και των κατοίκων μπορούν να καταγραφούν ως εξής:

- α. Αναδάσωση, σε μεγαλύτερη έκταση, του Ποικίλου.
- β. Απομάρυνση των στρατοπέδων, ιδίως του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ Χαϊδαριού, και μετατροπή τους σε χώρο πρασίνου-αναψυχής- πολιτιστικών και άλλων εγκαταστάσεων κοινωνικού εξοπλισμού.
- γ. Δημιουργία στο χώρο του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ Χαϊδαριού αθλητικού πυρήνα Ολυμπιακών προβλαγμάτων, που θα αποτελέσει τον τρίτο πόλο διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων.
- δ. Δημιουργία στην περιοχή του Νοοκομείου Δυτικής Αθήνας, με τον σαφή προσδιορισμό ότι θα προμετατίθεται για Γενικό Νοοκομείο, Πανεπιστημιακό, που θα καλύπτει το σύνολο της περιοχής.
- ε. Απομάρυνση της κυανατερής Άνω Λιοσίων, περιβαλλοντική αποκατάσταση της έκτασής της και της γύρω περιοχής.
- ζ. Αποκλεισμός της δημιουργίας Σκοπευτηρίου και περιβαλλοντική αποκατάσταση του ήδη κατεστραμμένου χώρου, όπου επρόκειτο να εγκατασταθεί.
- η. Μετατροπή του Διοικητείου Κήπου σε Εθνικό Βοτανικό Κήπο, με αξιοποίηση όλου του χώρου και απόδοσή του στους κατοίκους.
- θ. Ματαίωση της δημιουργίας της ΒΙΠΕ Τζαβερθέλλας.
- ι. Εγκατάσταση στο Ποικίλο δραστηριοτήτων αθλητισμού, πολιτιστικών και αναψυχής (με βάση τις ελλείψεις που έχουν καταγραφεί στα ΓΠΣ).

13) Περιβάλλοντας του Σήμαν Φερρείου σήμερα

- (a) Η πολεοδομική φύσης περιβάλλοντος της ζώνης Πρεμαργίας
- (b) Απενεργή θεραπείας ετών, από την παραχώρηση
- (c) Διαφύρρυγμα Ηλιοτροπίας Ράδιο Κ.Γ.Ε.Α.
- (d) Πρεμαργία αναδύοντας 1979, Σαδάρης
- (e) Σειρα Πρεμαργία προσέσσων (τη δεύτερη)
- (f) Διαφύρρυγμα Χίρεος Πρεμαργίας εκπομπέων (Θραύρος Τσαρος) στην Ηλιοτροπία
- (g) Διαφύρρυγμα περιπολικής άρο Σ.Ε.Π. στην Πρεμαργία, Σαδάρης
- (h) Ο Πρεμαργόντερος Ράδιο Κ.Γ.Ε.Α. (είναι παλιό Φερρείο Περιβάλλοντος) Εργασία στα θερινή ημέρα (μέσης ηλιοφάνειας) στην οροπίδη (γρήγορο) ηλιοφάνεια ή ηλιονοσοροτόνος Αττικής και η οροφή της Τροιζήν.

Ιερά Μητρόπολη

6

Η. Φιναρχεύτης Ραι Διδυμίου Τίττιανού τον
τούς φίστιφος, και την αναναφέση των ΟΤΑ
της Εργασιού ειναυ Ραις ανάγειος με
την Ηλευθερίας οραγίας των πατικάρων
τοιχογράφων Χριστού Χίση, με αφεν
αναγένεση την Αγιανάρχης να εχει έργα
την Κατασκευή της Κερασαρίου, η οποία στην
τοιχογράφη των Πατικάρων
υπαρχεί με την Αγιανάρχης Χίση,
την Αγιανάρχης την Κερασαρίου
και την Αγιανάρχης την Κερασαρίου
Αγιανάρχης.

1. Δημιουργία της κατάλληλης κυκλοφοριακής υποδομής για διεύθυνση πρόσβασης στο Ποικίλο, λειτουργού του οδικού δικτύου, αποσυμφόρηση του αστικού τοπίου και σύνδεση των λειτουργιών που είναι εγκατεστημένες σ' αυτόν. Η βασική αυτή υποδομή υλοποιείται με τις προτεινόμενες κυκλοφοριακές αρτηρίες, τη Διτσική και Ανατολική περιμετρική του Αιγαίου, που παρακάμπτουν τον διαμηνόντος τοπό και διασυνδέουν τους Δήμους.

2.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ρ.Σ. ΑΘΗΝΑΣ (ΡΣΑ/85), Γ.Π.Σ. ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΚΟΙΝ. ΦΟΡΕΩΝ

Οι προτάσεις και κατευθύνσεις που εμπεριέχονται στο υπάρχον θεματικό πλαίσιο και αφορούν την περιοχή μελέτης, μας και γενικότερα την περιοχή διεύθυνσης επιρροής μπορούν, να συνοψιστούν:

R.S.A./85

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο έχει τρεις βασικές κατευθύνσεις που αφορούν διεύθυνση την περιοχή που μελετάμε:

- Προβλέπει την αναβάθμιση κατά προτεραιότητα, της Διτσικής περιοχής του Λειανοπεδίου, με στόχο την εξειδορρόποτη των χωροθετημένων χρήσεων στην πρωτεύουσα και την ανασυγκρότηση των λειτουργιών του Λειανοπεδίου. Ετοι, καταγράφει σαν απαραίτητη τη χωροθέτηση ιεντριών λειτουργιών στη Διτσική Αθήνα, την οργάνωση των ιεντριών των Δήμων, την αναβάθμιση των περιοχών κατοικίας και ιθίων την ανάπτυξη υπερτοπικών πόλων αναψυχής και πρασίνου.
- Προβλέπει την Αναδάσωση του Ποικίλου, την προστασία του και τη μετατροπή του σε πόλο Πρασίνου και Αναψυχής.
- Προβλέπει τη δημιουργία του κυκλοφοριακού διενονά Σταυρού Ελευσίνας-Αγ. Παρασκευής και των συλλεκτηρίων Ανατολικής και Διτσικής Περιμετρικής Αιγαίου.

2.3.2. Γ.Π.Σ. Δήμων

Τα Γενικά Πολεοδομικά των Δήμων αναφέρονται βασικά στις κατοικημένους, εντός σχεδίου περιοχές. Από τις προτάσεις τους πάντως, αυτές που αφορούν διεύθυνση την περιοχή μελέτης μας, ξεχωρίζουν:

- Η απομάρινση του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ και η μετατροπή τμήματός του σε υπερτοπικό ιεντρο πολιτιστικό και Αναψυχής (Χαιδάρι). Εγκατάσταση σε ζώνη γύρω από το στρατόπεδο (έχει ήδη παραχωρηθεί) λειτουργιών κοινωνικού εξοπλισμού όπως το Πάρκο Νεολαΐας, αθλητικές εγκαταστάσεις, παιδική χαρά, Σχολεία, κ.α.

- β). Η διαμόρφωση της περιοχής Φοίνικα (Περιστέρι) σε πόλο αθλητικού και αναψυχής (παρδική χαρά, πλατεία, αναψυκτήριο, μλπ.).

γ). Η διαμόρφωση του λατομείου Πέτρας (Πετρούπολη) σε υπερτοπικό πολιτιστικό πόλο -θέατρο Πέτρας, εγκαταστάσεις αναψυχής.

δ). Διαμόρφωση του Αλαους Αγ. Δημητρίου (Πετρούπολης) σε πόλο πράσινου και αναψυχής.

ε). Διαμόρφωση του Πάριου Ειρήνης (Καματερό) σε πόλο πράσινου και αναψυχής.

στ. Διαμόρφωση Αθλητικού Σταδίου στο Καματερό.

Ακόμα, τα Γ.Π.Σ. εντοπίζουν τις ελλείψεις σε εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού, με βάση τις ανάγκες και τα standards. Θεωρούμε πως αυτά πρέπει να εγκατασταθούν μέσα στον αυτικό λοτό, σε κάθε γειτονιά, εκεί όπου υπάρχουν οι ανάγκες, και το Ποικίλο "να λειτουργήσει" σαν υπερτοπικός πόλος πράσινου με μητρές εγκαταστάσεις αναψυχής και δραστηριότητες για όλους τους κατοίκους της Δυτικής Αθήνας.

2.3.3. Άλλοι πρόβληματα

Δίνουμε σχετικά, προς το παρόν, μεριά θετυπώσατε αφίσες και πρόχειρες σημειώσεις δημοτικών φορέων Δυτ. Αθήνας.

2.4. ΑΝΤΙΤΙΘΕΜΕΝΑΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Οι χρήσεις που βρίσκονται σε αντίθεση με την αναβάθμιση και σωτηρία περιβάλλοντος αξιοποίηση του Ποικίλου είναι οι κάθε λογής ρυπογόνες χρήσεις. Σαν τέτοιες θεωρούνε:

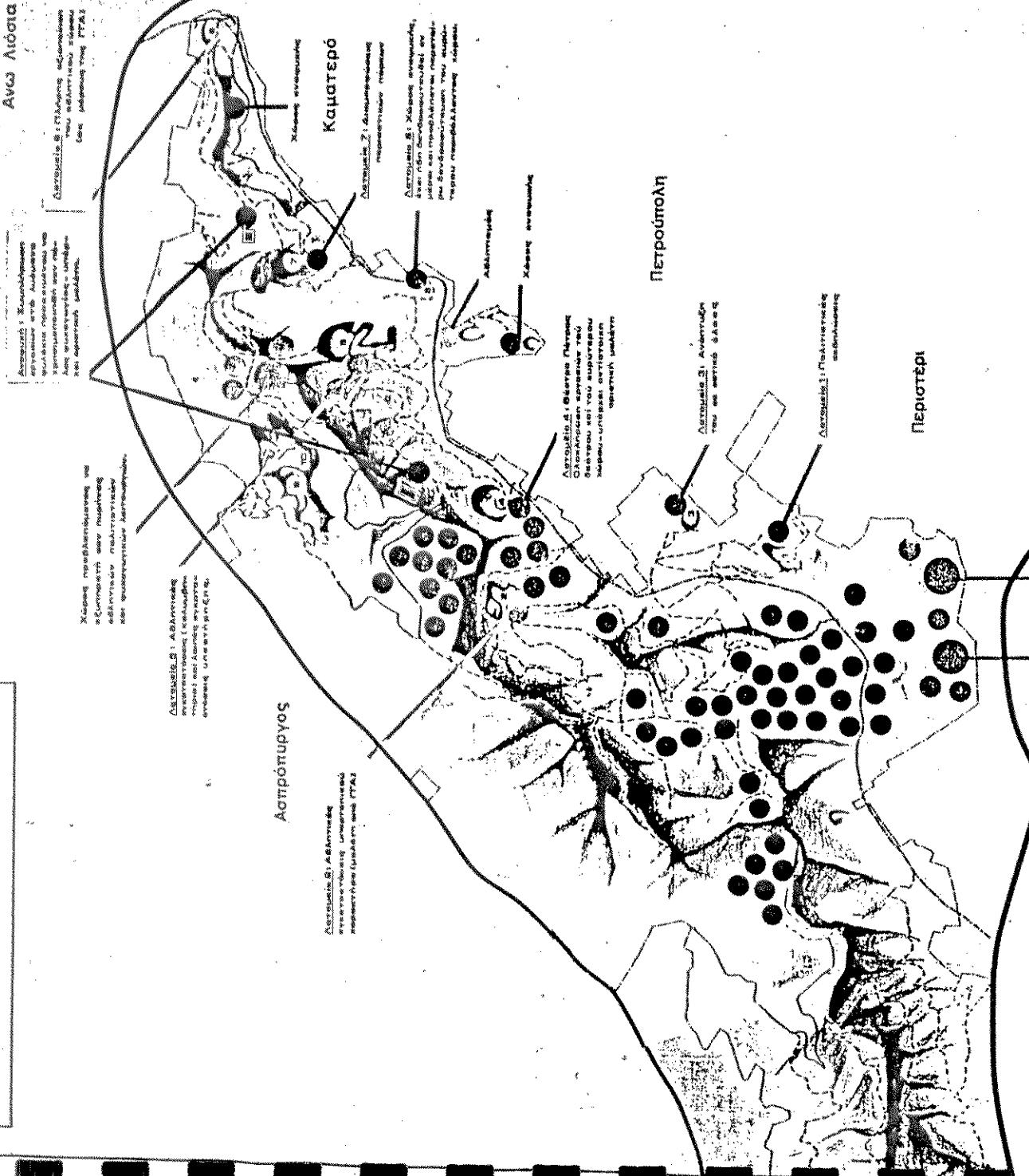
- τα οπρατόπεδα
 - τη χωματερή
 - το Σινοπευτήριο
 - την ΒΙΠΕ Τζαβερδέλλας
 - τον ΟΔΥ
 - τις αποψιλωμένες και κατεστραμμένες περιοχές
 - τα εγκαταλειμμένα λατομεῖα.

Ολες οι παραπάνω χρήσεις συμβάλλουν στην ατμοσφαιρική ρύπανση, στην οπτική ρύπανση και στη ρύπανση των υπογείων νερών, ιδιαίτερα η χωματερή και την ΒΙΠΕ. Ειτός από τη ρύπανση, οι χρήσεις αυτές δημιουργούν συνθήκες υποβάθμισης, καταλαμβάνουν χώρους κατάλληλους για αξιοποίηση και χωροθέτηση εγκαταστάσεων που θα μεταβάλλουν το Ποικίλο σε πόλο σρόθης ανάπτυξης Τέλος καθιστούν αδύνατη κάθε προσπάθεια αναβάθμισης του βουνού με συνέπειες καταστροφικές για τους κατοίκους της Δυτικής Αθήνας και επιπλέοντες ο' όλοι το λειαναγοπέδιο.

6) Hipocaccus:
Tō Europe Rai. Thaikayou. Melekk. Ma
emperors were from India. Hippocaccus
Hippocampus. Kai. avanthi. Kailash
Kai. ayur. Xeicay. ova. jecay. Odei
Aufiay. ~~As~~ his. from kai. from
J. kai. Tō Trixilia Hippocampus
Hippocampus As quinto

ΟΙ ΔΗΜΟΙ Καρατερού - Πετρούπολης ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΝ

πίσην. Απόφευκε Β. Καρατερού - Ν. Πασχιάδα
α. περιφ. στρεμ. 25/88 Δ.Σ. β. απειδ. αποφ. 25/88 Δ.Σ

ΥΠΟΛΟΥΨΙΑ

- περιοχή αναδασσωστής
- αθλητισμός
- πολιτιστικός δραστηριότητες - αναψυχή
- ασφαλτοστρώση
- στοπιροβράκι γραμμή
- δασικοί δρόμοι!
- Λεωφόρος Καρατερού
- προτεινόμενη οδική αρτηρία από το Ριζοπόστικο Σχέδιο Αθηνας
- ΚΛΙΜΑΚΑ 1:20.000

ΔΕΝΔΡΟΦΥΤΕΥΣΗ

μα στη Γαλιπ

σ' ένα ανθρώπινο

περιβάλλον

28-29
Νοέμβρη
1987

ΑΙΓΑΛΕΩ

ΚΟΙΛΙΟΝ Όρος

Εγκοινωνίας Δημόσιας

ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΑΓΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ ΑΙΓΑΛΕΩ ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΟΥ ΝΕΩΝ ΛΟΣΙΩΝ

ΤΕΡΙΖΤΕΡΙΟΥ ΤΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ
και ΚΟΙΛΟΤΗΣ ΖΕΦΥΡΙΟΥ ΦΥΛΛΩΝ

2.5. ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΥΓΕΙ, ΤΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙ

Με βάση την άποψη ότι το Ποικίλο πρέπει να διαμορφωθεί σε υπερτοπικό πόλο Πρασίνου, λειτουργικό, μεντρικό άξονα της περιβαλλοντικής εξυγίανσης και αναβάθμισης της Δυτικής Αθήνας, προτείνουμε:

- a. Να αναδασωθεί το Ποικίλο και να μετατραπεί σε πάρκο-πνεύμονα, καθοριστικό παράγοντα ανάσχεσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η αναδάσωση, με επιλεγμένα δέντρα, θα επιφέρει την περιβαλλοντική και οινολόγική αποκατάσταση του, θα ανασχέσει τη σημερινή επιβαρυντική λειτουργία του ως "θερμοσυσσωρευτή", θα συμβάλλει στην ελάττωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο λειανοπέδιο, θα βελτιώσει το περιβάλλον στην περιοχή άμεσης επιρροής του και θα προσφέρει στους κατοίκους της περιοχής του ΑΣΔΑ ένα λειτουργικό Πάριο αναψυχής. Η Αναδάσωση του Ποικίλου στοιχειώθεται τη μεγαλύτερη ανάγκη και δυνατότητα του Βουνού και ιαθορίζει τη βασική χρήση και λειτουργία του, που είναι το πλούσιο - υπλό πράσινο.
- b. Να απομάκρυνθούν τα στρατόπεδα, ιδίως το στρατόπεδο ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ, άμεσα. Η απομάκρυνση των στρατοπέδων ιρίνεται αναγκαία, γιατί αυτά υποβαθμίζουν και ρυπαίνουν το Βουνό, ενώ καταλαμβάνουν τους πιο λειτουργικά απαραίτητους χώρους. Το στρατόπεδο ΚΕΒΟΠ-ΚΕΔΒ να μετατραπεί σε πόλο πρασίνου (ιδίως ο χώρος που καταλαμβάνουν σήμερα τα πεδία Βολής), σε χώρο εγκατάστασης βασικών μεντρικών λειτουργιών σε ίσια είσοδο προς το Βουνό (τη ζώνη που θα συνδέει το Ποικίλο με τον αστικό ιστό). Οι δυνατότητες αξιοποίησης του Ποικίλου προϋποθέτουν την απομάκρυνση των στρατοπέδων με πρώτη - πρώτη ανάγκη το στρατόπεδο Χαϊδαρίου.
- c. την περιβαλλοντική αποκατάσταση του βορειοανατολικού τμήματος του Ποικίλου, που αποτελεί το βασικό άνοιγμα-θίσαυλο σύνδεσης της Δυτικής Αθήνας με το Θριάσιο. Αναγκαία προϋπόθεση η απομάκρυνση της χωματερής Άνω Λιοσίων, του ΟΔΔΥ και των δύο στρατοπέδων (αεροπορίας και αποθήκευσης υλικών στρατού). Μετά την απομάκρυνση των παραπάνω ρυπογόνων χρήσεων, ο χώρος πρέπει να φυτευτεί και να λειτουργήσει σαν ζώνη υψηλού πρασίνου (με παράλληλη φύτευση και των λατομείων που βρίσκονται στο χώρο του).
- d. Να αποκατασταθούν περιβαλλοντικά τα λατομεία. Να φυτευθούν και να χωροθετηθούν σ' αυτά επιλεγτικά χρήσεις κοινωνικής υποδομής, σε μιαρό ποσοστό της επιφανείας τους.

ε. Να δημιουργηθούν ζώνες μικροαναψυχής σε επιλεγμένα σημεία. Τα σημεία αυτά θα συνδέονται με δίκτυο πεζοδρόμων, χώρων "στάσης", χώρων ανάπτυξης ήπιων μορφών αναψυχής.

στ. Να μην εγκατασταθεί Σκοπευτήριο και να αποκατασταθεί περιβαλλοντικά ο χώρος που αποφιλώθηκε για τη δημιουργία του.

ζ. Να απομακρυνθεί η ΒΙΠΕ Τζαβερδέλλας και να φυτευτεί ο χώρος της.

η. Να δημιουργηθεί ζώνη Δάσους Χαϊδαρίου, που θα περιλαμβάνει πλήρη βοτανικό Κήπο (Διευμήθειος Κήπος και εγκαταστάσεις ΕΟΤ), τη διαμορφωμένη θυτική είσοδο της πόλης, τη μονή Δαφνίου. Η ζώνη αυτή θα είναι ένα γραμμικό πάρκο με εγκατεστημένες πολιτιστικές δραστηριότητες.

θ. Να απομακρυνθεί το camping τσιγγάνων και να αναζητηθεί η επίλιον του προβλήματος της στέγασής τους με λύσεις που δεν θα τους απομονώνουν, αλλά αντίθετα θα τους εντάσσουν στον κοινωνικό και οικιστικό ρυθό.

Όλα τα παραπάνω στοιχειοθετούν το πλαίσιο της πρότασής μας, που περιλαμβάνει τις χρήσεις που αναγκαίστηκε να απομακρυνθούν και τις λειτουργίες που πρέπει να δημιουργηθούν για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες ώστε να αναβαθμιστεί το Ποινίλο.

3. Η ΑΝΑΔΑΣΩΣΗ

3.1. ΕΠΙΔΙΚΩΜΕΝΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

■ Η υποβάθμιση των δασικών διαπλάσεων, και περισσότερο η καταστροφή και εξαφάνιση των δασών σε μιά περιοχή, έχει σαν συνέπεια να εξασθενούν ή και να μπεντυζονται οι επιδράσεις τους πάνω στο γενικό ιλίμα της περιοχής και στο φυσικό της περιβάλλον.

Το τοπικό ιλίμα γίνεται ξηρότερο και, ιδιαίτερα με τη διαταραχή της ιδιαίτερης διαίτας, το έδαφος διαβρώνεται και εκπλύνεται, γίνεται αβαθές και φθάνει μέχρι την παντελή εξαφάνιση. Το έδαφος όμως χρησιμεύει και ως αποθήκη νερού. Ωστός θα είναι το έδαφος του περισσότερο νερό κρατάει και αποθηκεύει στην υγρή περίοδο για να το χρησιμοποιήσει η βλάστηση τη θερμή και ξηρή περίοδο.

Όταν λοιπόν το έδαφος γίνεται αβαθές, μειώνονται οι ποσότητες νερού που μπορούν να αποθηκευτούν, αυξάνεται δηλαδή η ξηριστήτη (xericite) της περιοχής. Αυτή η αύξηση της ξηριστήτης προκαλεί την άνοδο της "μεσογειακότητας" (mediterraneitēs) που ελοχωρεύει σε ανώτερους, υγρότερους και δροσερότερους βιοικλιματικούς ορόφους. Η αλλαγή και μετάβαση του βιοικλιματος προς το ξηρότερο αντικατοπτρίζεται και από την αλλαγή των φυτικών διαπλάσεων που μεταβάλλονται σε ξηροφυτικές. Παρατηρείται λοιπόν το φαινόμενο, μια περιοχή που ανήκει στις υπο-μεσογειακές και μεσο-μεσογειακές διαπλάσεις των φυλλοβόλων δρυών και στους αντίστοιχους βιοικλιματικούς ορόφους να έχει ξηροθερμότερες διαπλάσεις "αειφύλλων πλατυφύλλων" ή ακόμη "ξηροφυτικές διαπλάσεις" των "φρυγάνων" που είναι συνέπεια της δράσης του ανθρώπου πάνω στη βλάστηση και στο φυσικό περιβάλλον.

Η αλλοίωση αυτή της φυσικής βλάστησης και η αντικατάστασή της λόγω της υποβάθμισης της, από άλλες θερμοβιότερες και ξηροφυτικές διαπλάσεις σημαίνει ότι το τοπικό ιλίμα της περιοχής, στην οποία έγινε αυτή η υποβάθμιση, μετατοπιστήκει κατά ένα ή δύο βιοικλιματικούς ορόφους προς τους ξηρότερους, παρόλο που το γενικό ιλίμα έμεινε το ίδιο.

■ Τέτοια παραθετικά έχουμε άφθονα στις μεσογειακές χώρες. Η δυτική Κρήτη της οποίας το υγρό ιλίμα είναι ιαθαρά δασικό, παρουσιάζει περιοχές οι οποίες, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, δίνουν την εντύπωση στεππών και ημερήμων με τις φυργανικές διαπλάσεις που κυριαρχούν. Στη Ν.Α. Ιστανιά συναντάμε επίσης στέππες. Η ανάλυση όμως των ιλιματικών στοιχείων δείχνει ότι το γενικό ιλίμα ήταν ευμενές για μεσογειακές δασικές διαπλάσεις. Ο Σαχαριανός Ατλαντας, σήμερα ορεινή έρημος, έχει αιώνιη έχην δασών που εξαφανίστηκαν από τον ανθρώπο και όχι από ιλιματική μεταβολή.

■ Επειτα από όλη αυτή την περιγραφή και ανάλυση, μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής:

Η επαναφορά και αποκατάσταση των φυσικών διαστικών διαπλάσεων σε μια περιοχή σημαίνει και επαναφορά και αποκατάσταση των ιλιματικών συνθηκών της περιοχής. Αυτός είναι και ο ρόλος του δάσους και η επίδραση του στο ιλίμα. Όσηγός στις προσπάθειές μας είναι ο χάρτης βλάστησης (της φυσικής βλάστησης-ιλίμακας) της περιοχής στην οποία θέλουμε να επέμβουμε. Γνωρίζοντας ποιά είναι η φυσική βλάστηση μιάς περιοχής, που βρίσκεται με καθαρά επιστημονικές μεθόδους που στηρίζονται στη Βοτανική, στη φυτογεωγραφία, στη φυτοκοινωνιολογία και στην οικολογία, την συγκρίνουμε με την υπάρχουσα σημερινή βλάστηση. Η απόσταση που τη χωρίζει, τα στάδια δηλαδή που απέχει από την πραγματική φυσική βλάστηση-ιλίμακα της περιοχής μας δείχνει, το βαθμό, το μέγεθος και τη διασκολία των προσπαθειών που θα πρέπει να καταβληθούν για να αποκατασταθούν οι φυσικές συνθήκες μιας περιοχής και φυσικά το ιλίμα της.

■ Με βάση τα πιό πάνω αναφερόμενα και τη θέση του Ποικίλου Όρους στο λειανονέδιο Αττικής συμπεραίνεται ότι είναι επιτακτική η ανάγκη αναδάσωσης και δημιουργίας δάσους στην περιοχή. Το Ποικίλον ορος είναι ένας γυμνός δύκος, που δεσπόζει των Διατικών συνοικιών και επηρεάζει ποικιλότροπα τις ιλιματικές συνθήκες και την κατάσταση της ατμοσφαρικής ρύπανσης, τόσο σ' αυτές όσο και ευρύτερα. Η αρνητική του λειτουργία έγκειται στο ότι, λόγω έκθεσης, καρστικής, ασβεστολιθικής σύστασης των πετρωμάτων και περιορισμένης φυτοκάλυψης, αποτελεί ένα τεράστιο συσσωρευτή θερμότητας. Για τους λέισους λόγους, λειτουργεί σαν οφθαλγάρι που έλλει ουρές αέρες μάζες από τα Β πρόσωτα, μέσω του φαινομένου της οριζόντιας μεταφοράς. Οι ουρές μάζες κατέρχονται με τα καθοδικά ρεύματα προς το δομημένο χώρο, όπου συσσωρεύονται αυξάνοντας τη σχετική υγρασία της ατμοσφαρίσας, κύρια τις θερμές ώρες της ημέρας. Η θετική του λειτουργία έγκειται στον περιορισμό της έντασης των Ν -ΝΔ ανέμων, που δημιουργούν δισμενείς βιοκλιματικές συνθήκες και στη δημιουργία φράγματος στη μεταφορά αερορρυπαντών από το θριάσιο στο λειανονέδιο. Το βουνό, μέσα από διαβικασίες φυσικής επιλογής και εμπλουτισμού, έχει μετατραπεί σε ένα τεράστιο φυσικό φίλτρο συγκράτησης και αποδόμησης μιάς σειράς ρύπων (υδρογονάνθρακες, ήλιπ.). Το μικρό σημερινό ποσοστό φυτοκάλυψης δεν έχει ουσιαστικά κατέστη θετική επίδραση στις ιλιματικές συνθήκες της άμεσης περιοχής επιρροής. Από στοιχεία αθημοσύευτης πτυχίας μελέτης, υπό την εποπτεία του Εργαστηρίου Γεωργικής Μετεωρολογίας της Α.Γ.Σ.Α., μόνο μιά πυκνοφυτεμένη με πεύκα περιοχή στο βουνό, πάνω από την Νετρούπολη, έχει θετικές επιπτώσεις στο δομημένο χώρο στα κατάντη. Οι φυργανότοποι και η αραιή και χαμηλή βεντροφύτευση δεν έχουν κατέστη επίδραση.

Η αναδασωτική προσπάθεια σε τέτοια περιβάλλοντα και οι οικονομικές θυσίες για μια οικολογική επαναφορά είναι επιβεβλημένες, αφού έχουν σαν στόχο την επαναφορά και αποκατάσταση των ιλιματικών συνθηκών, με τη δημιουργία πρασίνου για την περιοχή ανάλογα με τα περιαστικά άλση ή άλλων ευρωπαϊκών ορατών, αλλά διαφορετικής ιλιμανίας και βομβής.

Μια συστηματική, μεγάλης ιλιμανίας, αναδασωτικής ποικιλίου όρους στοχεύει στην ενίσχυση της Ζώνης Περιαστικού πρασίνου της Αθήνας, αποτελείται απαραίτητο Βήμα στη δημιουργία διασυνδεθεμένου συστήματος αστικού-περιαστικού πρασίνου, τόσο στις Δυτ. συνοικίες όσο και στο λειανοπέδιο γενικότερα και ενδυναμώνει το ρόλο του ορεινού όγκου σαν ρυθμιστικής ζώνης (Buffer-Zone), μεταξύ θριασίου πεδίου και πόλης της Αθήνας. Για όλους αυτούς τους λόγους η αναδασωτική ποικιλίου γίνεται σημαντικός παράγοντας βελτίωσης των βιοιλιματικών συνθηκών και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης τούτο στην περιοχή Αμεσης Επιρροής (Δυτ. Συνοικίες) όσο και στην Περιοχή Ευρύτερης Επιρροής (Λειανοπέδιο).

■ Πριν προχωρήσει κανείς σε μια ολοκληρωμένη μελέτη αναδασωσης της περιοχής και προσδιοριστούν οι φάσεις επέμβασης, θα πρέπει να αναλυθούν οι βασικοί συντελεστές που είναι απαραίτητοι για τη δημιουργία έδους, δηλαδή οι εδαφικές και υδρολογικές συνθήκες της περιοχής.

3.2. ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ

■ Το μεγαλύτερο τμήμα της υπό μελέτη περιοχής του Ποικιλού όρους, λόγω της από χρόνια στέρησης της ιλιματικής φυσικής της βλάστησης, έχει υποστεί έντονη διάβρωση, με αποτέλεσμα την έκπλυση του εδάφους και την εμφάνιση του μπτρικού πετρώματος. Το λιγό έδαφος και αυτό ποικιλού βάθους, εμφανίζεται μεταξύ των διάσπαρτων ρωγμών των βράχων ιαθώς και κατά θέσεις παραπρούμενες κολλουβιταινές αποθέσεις συνέπεια μηχανικών δυνάμεων. Χωρίς την ανθρώπινη επέμβαση η προοδευτική εξέλιξη της βλάστησης απαιτεί μακρόχρονη διαδικασία και μόνο με τεχνητή υποβοήθηση είναι δυνατόν να αποκατασταθεί η ταρροποίηση του περιβάλλοντος. Η επέμβαση του ανθρώπου γίνεται με την επιλογή των κατάλληλων ειδών, την διαμόρφωση του εδάφους, λίπανση και εμπλουτισμό αυτού με οργανική ουσία και τέλος την άρδευση γιά να αναπληρωθούν οι διαμενείς ιλιματικές συνθήκες από άποψη υδατικών συνθηκών. Τα στοιχεία αυτά δηλαδή ό,τι αφορά το έδαφος, δεν ελπιζόσαν υπόψη, ή θεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν από το Υπουργείο Γεωργίας. Ετοι λοιπόν το πρώτο που πρέπει να γίνει είναι η βελτίωση των εδαφικών συνθηκών, με επιχωμάτωση και λίπανση. Υπάρχουν στοιχεία από προηγούμενες εμπειρίες όπου η επιχωμάτωση με μεταφορά μπαζών και χώματος εισιαφής είχε πολύ θετικά αποτελέσματα στην αύξηση των φυτών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι αναδασωσεις σε έδαφος που επιχωματώθηκε με μπάζα

στην περιοχή του Δήμου Αργυρούπολης, καθώς και οι επιχωματώσεις πε μπάζα και χώμα εκσιαφής στα Τουρκιοβούνια στο λεγόμενο ΑΤΤΙΚΟ Άλσος. Υπάρχει και σχετική μελέτη του Δασολόγου-Οικολόγου Δ/ντη του Ιερύματος Μεσογειακών Οικοσιαστημάτων κ. Γ. Μαυρομάτη, όπου αποδεικνύεται ότι, μεταφορά μπάζων και χώματος εκσιαφής μας δίνει τη δυνατότητα επιλογής διαφορετικών ειδών για αναδάσωση από ό,τι στο μπτρικό πέτρωμα.

Ετοι λοιπόν πρέπει καταρχήν να βοηθήσουμε τις ήδη υπάρχουσες αναδασώσεις με επιχαμάτωση και μετά να προβούμε σε επιχαμάτωση γυμνών εκτάσεων όπου οι ήλισεις μας το επιτρέπουν. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι εκτάσεις που συνορεύουν με οικισμούς, παρουσιάζουν μεγάλες ήλισεις, καθιστώντας δύσκολη η από την επιχαμάτωση από μια πρώτη θεώρηση. Βέβαια αυτό μπορεί να ξεπεραστεί με τη μέθοδο των βαθμίδων, (πεζούλες) είτε αυτές γίνουν με πρωθητήρες (μηνολυτόζες) είτε με τη μέθοδο του πλέγματος.

■ Μπορούμε να χωρίσουμε τις εργασίες βελτιώσης των εδαφικών συνθηκών σε τέσσερις φάσεις, οι οποίες μπορούν να γίνονται και παράλληλα.

α. Βελτίωση των εθιμικών συνθηκών με επιχωμάτωση των ήδη αναδοσώμενων εκτάσεων.

8 Μπρέγια π ροτεράνη στην απόφαση της Δικαιοσύνης για την επίβαση των κανονισμών της ΕΕ για την παραγωγή από την Ελλάδα.

γ. Βαθμίδωναν κατεπικυρωσται γενικά την απόφαση της συνέλευσης (να δημιουργηθούν δηλαδή "περιοχές"), κατεπικυρώσται.

Α Μαργαρίτα και επιχωνιάτρων Λατονείων.

■ Το μπάζωμα κάτι π επιχωμάτωση μπορεί να γίνει με χόμια εικονικών από οικοδομές ιαθώς και με χόμια που προέρχεται αρό τον καθαρισμό των ρεμάτων που έχει η ΕΥΔΑΠ (70-100 τόνοι την εβδομάδα), το οποίο βέβαια είναι πολύ νόστιμο.

Στα απομείλα του βουνού που θα γίνει επιχωμάτωση, είτε με μπάζα, είτε με χώμα από τον καθαρισμό χειμάρρων της ΕΥΔΑΠ, πρέπει να γίνει εμβολιασμός με επιφανειακό χώμα από το βουνό. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιταχύνουμε το προσέδιες εμπλουτισμού της επιχωμάτωσης, με τους επιθυμητούς μικροοργανισμούς, που αποδομούν τους ρυπαντές. Ο εμβολιασμός πρέπει να γίνει από το επιφανειακό χώμα, βάθους έως 10-15 cm. Άνεν απαιτούνται μεγάλες ποσότητες, πλήν όμως καλό θα είναι να μήν γίνει ανάκειξη επιχωμάτωσης-εμβολίου, αλλά το εμβόλιο να απλωθεί μετά την τοποθέτηση της επιχωμάτωσης. Υπάρχουν και άλλες πραγτικότερες τεχνικές εμβολιασμού, με αποφυγή διασποράς χώματος, πιθανά με επιφανειακή άρδευση, με νερό εμπλουτισμένο με τους επιθυμητούς μικροοργανισμούς, που θα μελετηθούν αργότερα.

μη τιμοργανισμού, που θα μετέτρεψεν αυτόν σε
θεβαία, κατά την επιχωμάτωση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η υπάρχουσα
φυσική βλάστηση και δεν θα πρέπει να μπαζώνουμε γενικώς και αοριστικά, αλλά
οι θεσεις που εκτιμήσουμε ότι η υπάρχουσα βλάστηση δεν μπορεί να ξεπεράσει
τη γενική μορφή της.

Ειδικότερα για το κόστος άρδευσης, παραδειγματικά αναφέρουμε ότι το 1988, για να καλυφθούν οι ανάγκες της δίνοντας Αναδασώσεων Αττικής του Υπ. Γεωργίας, που αφορούν 190.000 φυτάρια, δαπάνηθηκαν 12.000.000 δρχ. (Η συνάντηση αντλούχει σε κατανάλωση 29.000 κ.μ. νερό). Αναλυτικά καταγράφεται το πίνακα 3.1.

<u>Έτος</u>	<u>Αριθμός φυτών</u>	<u>Εκτάση σε στρ.</u>	<u>Δαχτυλ.</u>
1977	750.210	16.500	121.835.963
1978	741.155	12.950	119.802.533
1979	594.720	8.420	82.454.359
1980	443.400	7.900	138.955.455
1981	376.570	5.240	135.572.958
1982	254.530	3.725	150.316.023
1983	237.850	3.660	187.092.854
1984	248.670	3.825	195.197.727
1985	196.629	2.907	193.879.289
1986	230.000	3.284	124.372.923
1987	211.580	2.501	139.202.899
1988	198.000	2.828	165.325.880
ΣΥΝΟΛΟ	4.483.314	73.820	1.754.008.863

Το όνομα δαπάνης που αναφέρεται στον πίνακα, περιλαμβάνοντας, εκτός της στήλης του νερού, και τα εργατικά, πλοιωσηνικά και γενικότερα δλα τα δραστηριότητες.

Το χώμα που πρέπει να μεταφερθεί είναι πολύ μεγάλη ποσότητα, γιατί εκτιμιέται ότι θα χρειαστεί να γίνει επιχωμάτωση στις γυμνές ειπάσεις με χώμα ύψους ενός μέτρου.

Τέλος το έδαφος αυτό που πρέπει να εμπλουτιστεί με οργανικές ουσίες, διάφορα έδαφοβελτιωτικά και λιπάσματα.

3.3. ΤΟ ΝΕΡΟ

■ Η προγραμματισμένη τρόφοδότηση του Ποικίλου όρους με νερό αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπλασή του. Από τα μέχρι τώρα γνωστά στοιχεία η διάθεση του νερού αυτού αποτελεί ένα πρόβλημα, που η λύση του επηρεάζεται από πολλές παραμέτρους. Δύο είναι οι βασικοί τομείς έρευνας όπου παρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για την τεχνοοικονομικά πλέον ανατί λύση.

- Πρώτον η προέλευση του νερού (και τεχνικά χαρακτηριστικά του)

- Δεύτερον η διάθεσή του.

Όσον αφορά το πρώτο θέμα μιά πρώτη προσέγγιση μας οδηγεί στις εξής παραμέτρους:

- αναγκαία ποσότητα.
- αναγκαία ποιότητα
- κόστος άντλησης και μεταφοράς.

Όσον αφορά την προέλευση του νερού, εφαρμόσιμες καταρχήν φαίνονται οι περιπτώσεις:

- από τον αγωγό του Μόρνου (ΕΥΔΑΠ)
- από τα επεξεργασμένα λύματα του BIOKA της Μεταμόρφωσης.
- από γεωτρήσεις.
- από αφαλάτωση θαλασσινού είτε υφάλιμου νερού.

■ Η αναγκαία ποσότητα θα καθορίστεται στη δεύτερη φάση της μελέτης, μετά την οριστικοποίηση συνολικά των χρήσεων νερού. Θεωρούμε όμως καταρχήν (ώστε με τη μέθοδο διαδοχικών προσεγγίσεων να προσδιορίσουμε την αναγκαία ποσότητα) μιά ανάγυρη της τάξης των 600.000 κ.μ. ετησίως. Θεωρούμε δε ότι αυτό απαιτείται 150 μέρες το χρόνο. Επομένως η πημερήσια ζήτηση ανέρχεται σε 4.000 κ.μ.

Η ετήσια ποσότητα ανέρχεται σε 1 τοις χιλίοις της συνολικής κατανάλωσης της ευρύτερης περιοχής της πρωτεύουσας (υπολογίζεται σε 600.000.000 κ.μ. το χρόνο).

■ Η ποιότητα και το κόστος μεταφοράς και άντλησης συνδέεται με την πηγή που τελικά θα επιλεγεί. Υπάρχουν διάφορες δυνατότητες:

α. από την ΕΥΔΑΠ είναι δυνατή η μεταφορά με αγωγό της ποσότητας που προσδιορίστηκε σε υπόμετρο περίπου 200 μ. και σε απόσταση περίπου 1 χλμ. Είναι πλέον προφανές ότι το ιόστος άντλησης υιοθετείται σε μέτρια επίπεδα σχετικά με τις άλλες λύσεις, και η πόλοτητα του νερού είναι η καλύτερη δυνατή (πόσιμο).

είναι η καλύτερη δυνατή (ποσότη).
β. Ο BIO-KA της Μεταμόρφωσης αποχετεύει περίπου 15.000 ή.μ. πημένων στον μεντρικό αποχετευτικό αγωγό. Αυτά τα επεξεργασμένα λύματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τις χρήσεις του βουνού μετά από μιά τριτοβάθμια επεξεργασία. (Ηδη, υφίστανται επεξεργασία 8ου βαθμού). Λαμβάνοντας το υψόμετρο της Μεταμόρφωσης στα 150 και μιά απόσταση από το βουνό 5 χλμ. περίπου, συμπεραίνουμε ότι από κάποιος μεταφοράς και άντλησης η λύση αυτή έχει διαμενέστερη από την προηγούμενη. Επίσης η ποιότητα των νερών μετά την τριτοβάθμια επεξεργασία, (το κάποιος της οποίας θα πρέπει επίσης να υπολογιστεί!) έχει μεγάλη σημασία: αφενός για το ούστημα διαθέσεως που θα επιλεγεί και αφετέρου για την οριοθέτηση των χρήσεων. Διότι πιθανή αστοχία του ουστήματος επεξεργασίας σημαίνει ουγκεντρώσεις αιωρούμενων στερεών και οργανικές ρυπάνσεις μεγαλύτερες από τις επιτρεπόμενες.

* για τη λειτουργία στάγματος (κίνδυνος εμφράσεως των φίλτρων και των ίππων)

* για την ελεύθερη πρόσβαση ανθρώπων στις αρδευόμενές εκτάσεις βάσει της υγειονομικής υπηρεσίας.
 Αντιμετώπιση περιόδων συντήρησης και βλαβών της εγκαταστάσεως επέξεργασίας οδηγεί στο συμπέρασμα σχετισμού της για 5 000 ή μ. τημεροτοίς καθώς και στη δημιουργία αποταμευτών (δεξαμενές-λίμνες) δυνατότητας συνολικά 30.000 ή.μ.

γ. Μιά υδρογεωγραφική μελέτη θα έπρεπε να καθορίσει την ποσότητα νερών που θα μπορούσε να αντληθεί στους πρόποδες του βουνού. Είναι ολοφάνερο ότι ο' αυτή την περίπτωση έχουμε να αντιμετωπίσουμε μακρομετρικό ύψος τουλάχιστον 100-150 μέτρα μεγαλύτερο από τις δύο προηγούμενες περιπτώσεις και θα πρέπει αυτό να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Σε αυτή την περίπτωση η εκμετάλλευση της Αιολικής ενέργειας (αιολικό πάρκο με αγελαγεννήτριες) φαίνεται συμφέρουσα εάν συνδυαστεί με πληροφορίες (που πρέπει να εξακριβωθούν) για σημαντικό αιολικό δικτυακό σε περιοχές κοντά στο βουνό.

8. Η τελευταία δινατότητα για την προμήθεια του αναγκαίου νερού προέρχεται από την αφαλάτωση θαλασσινού νερού. Και εδώ πρέπει να τονιστεί το μεγάλο κόστος για την άντληση, καθώς και το ιδότος των ευημαριστάσεων αφαλάτωσης.

Η περίπτωση των θερμικών αφαλατωτών θα εξασφαλίζει καλύτερη και σταθερότερη ποιότητα τελικού υγρού, σε σχέση με άλλες μεθόδους επιεξεργασίας.

■ Η διάθεση του νερού εξαρτάται και προσδιορίζεται καταρχήν από τις παρακάτω παραμέτρους:

- είχη και καλλιέργειες φυτών και δέντρων.
- εκτάσεις προς άρδευση.
- υψός και ιλισεις των εκτάσεων αυτών
- ποιότητα και ποσότητα παρεχόμενου νερού.

Η δυνατότητα χρησιμοποίησης δεξιαμενών αποταμίευσης έχει μεγάλη σημασία και για την επιλογή του τρόπου διαθέσεως. Σαν τέτοιους βλέπουμε:

- σταγόνη άρδευση
- άρδευση με βιτιοφόρο.

Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί η τροφοδότηση με υπόγεια άρδευση καθώς και αυλάκια.

Καθοριστικό ρόλο για την επιλογή του τρόπου διάθεσης θα παίξει επίσης η ποιότητα του εδάφους. Ειταράται όμως καταρχήν, ότι, ένας συνδυασμός κάποιων ή και όλων από τις παραπάνω μεθόδους θα αποτελέσει και την τεχνοοικονομικά σωστή λύση του προβλήματος διάθεσης.

3.4. Η ΛΙΠΑΣΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

3.4.1. Αντιμετώπιση της έλλειψης χώματος.

■ Το πρόβλημα της έλλειψης χώματος και της διάθερσης του Ποικίλου Όρους προτείνεται ν' αντιμετωπιστεί με συνδυασμό διαφόρων λύσεων:

α. Προκήθετα χώματος από τον καθαρισμό ρεμάτων που ιάνει η ΕΥΔΑΠ/Υπηρεσία Χειμάρρων. Όπως είπαμε, η ΕΥΔΑΠ θα μπορούσε να εξασφαλίζει 70-100 τόνους χώμα την εβδομάδα, το οποίο είναι πολύ γόνιμο και κατάλληλο για δενδροφύτευση μετά από προηγούμενη συνεργασία και προγραμματισμό.

β. Προκήθετα λάσπης από τον βιολογικό καθαρισμό της Μεταμόρφωσης, αφού προηγούμενα γίνεται συστηματική παραιολογίθηση της ποιότητας της λάσπης (εξέταση: εμφάνισης, περιεκτικότητας σε βαριά μέταλλα, συγκέντρωσης αλάτων, παρουσίας PCBs, οργανικού υλικού κλπ.). Η ποιότητα της λάσπης που θα αναμετανέται με το χώμα θα προσδιοριστεί μετά από δοκιμές και σε συνδυασμό με τις άλλες λύσεις (ποιότητα χώματος, διαθέσιμη ποσότητα εδαφοβελτιωτικού από λιπασματοποίηση οργανικών από τα σικουπίδια, διαθέσιμη ποσότητα κοπριάς από πτηνοτροφικές και ιππινοτροφικές μονάδες.)

- γ. Λιπασματοποίηση των οργανικών υπολειμμάτων από τα οικιακά απορρίμματα, για την προμήθεια εδαφοβελτιωτικού. Το εδαφοβελτιωτικό μπορεί να προστίθεται σε ποσότητα 1 τόνος / 1-3 στρέμματα, αλλά για την ακριβή αναλογία πρέπει να υπάρξει στενή παρακολούθηση των ποσοτικών χαρακτηριστικών του εδαφοβελτιωτικού και του διαθέσιμου χώματος. Για την λιπασματοποίηση των οργανικών είναι απαραίτητη μία προσεκτική αξιολόγηση των υπαρχουσών εναλλακτικών λύσεων (παρουσίαση δεδομένων πιό κάτω). Μαζί με τα υπολειμμάτα τροφίμων από σκουπίδια δημοτών, μπορεί να γίνεται και λιπασματοποίηση υπολειμμάτων από βιομηχανίες τροφίμων.
- δ. Προμήθεια κοπριάς από κτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες (Ασπρόπυργος, Μέγαρα), αν εξασφαλιστεί διωρέαν η παραχώρηση τους για τις ανάγκες του προγράμματος.
- ε. Λιπασματοποίηση των φύλλων και των ιλαδιών από το ιλάθεμα δέντρων στους δρόμους, τις πλατείες, ήλι.

3.4.2. Χρησιμότητα και δυνατότητες λιπασματοποίησης.

- Η λιπασματοποίηση των οργανικών υλικών (περισσεύματα τροφών από οικιακά απορρίμματα, υπολειμμάτα βιομηχανιών τροφίμων, ιλαδιά-φύλλα, ήλι.), πη μετατροπή τους δηλαδή σε λόσπη, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εδαφοβελτιωτικό, προτείνεται γιατί μπορεί να συνδυάσει δύο ανάγκες ταυτόχρονα:
 - βελτίωση της ποιότητας του εδάφους με αύξηση της γονιμότητάς του, και
 - μείωση του δύκον των οικιακών απορρίμμάτων που καταλήγουν στη χωματερή, με ταυτόχρονη αξιοποίηση τους για περιβαλλοντικούς και οικονομικούς λόγους.

Το εδαφοβελτιωτικό, το τελικό προϊόν της ζύμωσης των οργανικών υλικών, περιέχει άξωτο, που βοηθάει στη γονιμότητα του εδάφους. Η αξία του είναι μεγάλη εξαιτίας της μειανότητάς του να συγκριτεί την μυρασία, κάτι που το ίσωνει εξαιρετικά χρήσιμο για το έδαφος. Με το εδαφοβελτιωτικό επιτορέφουν ξανά στη γή τα θρεπτικά συστατικά, τα οργανικά συστατικά και τα ξηνοστοιχεία που της έχουν αφαιρεθεί. Η αναμειξη χώματος με εδαφοβελτιωτικό διευκολύνει την διελοδωση των ριζών και δίνει έδαφος που δουλεύεται πολύ εύκολα. Η χρησιμότητα του εδαφοβελτιωτικού από σωστή λιπασματοποίηση έχει αναγνωριστεί διεθνώς και διερεύται κατάλληλη λόση για πάρια, δάσοι, ήλι., μία λύση που είναι ταυτόχρονα και οικονομική. Ηδη εφαρμόζεται στις ΗΠΑ, στην Ιανωνία, Δ.Γερμανία, Σουηδία, Δανία, Αυστρία, Ιταλία, Ελβετία, ήλι.

- Οι δύο ελενχόμενοι χώροι διάθεσης των απορριμάτων στην Αττική (Ανω Λιοσίων και Σχιστού) έχουν φτάσει σε ιορεσμό. Ο σημερινός τρόπος διάθεσης των απορριμάτων θα συναντήσει σοβαρά αδιέξοδα, αν δεν έχει ήδη αντιμετωπίσει. Ήδη ήλεινει η χωματερή στο Σχιστό, ενώ μέσα στα επόμενα δύο χρόνια προβλέπεται να διαιρώσει τη λειτουργία της και η χωματερή Ανω Λιοσίων. Η εξεύρεση νέων κατάλληλων χώρων συναντάει πολύ σοβαρές δυσκολίες και σίγουρο είναι ότι, εκτός από τις περιβαλλοντικές συνέπειες, θα υπάρξουν και οικονομικές: τα τέλη για τη διάθεση των απορριμάτων προβλέπεται να αυξηθούν κατακόρυφα. Οι αντιδράσεις των πολιτών εξαιτίας της υποβάθμισης του περιβάλλοντος από τον σημερινό τρόπο διάθεσης και τον δύνο των οικιακών απορριμάτων μπορεί να οδηγήσουν σε ιονωνικές συγκρούσεις και να δυσκολέψουν αύρια περισσότερο την εξεύρεση νέων χώρων για την δημιουργία νέων χωματερών.
- Τόσο το περιβαλλοντικό-ιονωνικό, όσο και το οικονομικό ιδανικό από τον σημερινό τρόπο διάθεσης των απορριμάτων σε χωματερές κάνουν σήμερα ελκυστική την ιδέα ανακύλωσης υλικών, δημιουργίας μέταλλα και λιπασματοποίησης των οργανικών υπολειμμάτων στα τρόφιμα.

3.4.3. Μέθοδοι λιπασματοποίησης - ανακύλωσης

- Γιά την ανακύλωση και λιπασματοποίηση υπάρχουν δύο μέθοδοι, που η ίδια μιά παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Γιά την επιλογή του ενός από τα δύο συστήματα χρειάζεται να προηγηθεί συστηματική μελέτη των δεδομένων της περιοχής και των λειτουργιών σε πειραματικό επίπεδο προγράμματος, ώστε να αξιολογηθούν οι δυνατότητές τους στην οικισμείνη περιοχή. Προτείνεται η χρησιμοποίηση ενός ή περισσότερων λατομείων γιά τη οικισμέντρωση των υλικών προς διάθεση και ανακύλωση (χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο, μέταλλα) και των υλικών προς λιπασματοποίηση. Η χρησιμοποίηση εδαφοθετητικού δεν μπορεί να γίνει με την έναρξη του προγράμματος των επεμβάσεων στο Ποινίλο Όρος, αλλά μετά από ένα διάστημα 1-2 χρόνων, αφού προηγηθεί ένα πειραματικό στάδιο και λειτουργία κατόπιν της εγκατάστασης λιπασματοποίησης. Γιά το πρόγραμμα λιπασματοποίησης θα μπορούσε να υπάρξει συνεργασία με φορείς όπως ο ΕΣΔΚΝΑ, η Γεωπονική, το ΕΜΠ, το ΕΛΚΕΠΑ, ήλπ., που έχουν κάποια σχετική εμπειρία πάνω στο θέμα της λιπασματοποίησης.
- Η χρηματοδότηση του προγράμματος μπορεί να γίνει εν μέρει από Κοινωνικούς πόρους (πρόγραμμα ENVIROC, Reward, ήλπ.) μιά και η ανακύλωση και λιπασματοποίηση είναι τομείς που αυτή την περίοδο βρίσκουν την έντονη οικονομική υποστήριξή της Κοινότητας. Άλλα εν μέρει μπορούν και να

αυτοχρηματιστοθεών από την εξοικονόμηση πόρων που θα προέλθουν από: κόστος διάθεσης στη χωματερή, μεταφορά στην χωματερή, καλύτερη αξιοποίηση προσωπικού στα όρια των δήμων, έσοδα από πώληση υλικών για ανακύλωση. Υπάρχουν αριετές τεχνικές μέθοδοι λιπασματοποίησης, με κυριότερες: ζύμωση σε βιοαντιδραστήρα, μέθοδος windrow και aerated static pile.

■ Εξάλλου η λιπασματοποίηση μπορεί να γίνει σε αναερόβιες συνθήκες (οπότε παράγεται και ενέργεια με τη μορφή βιοαερίου: CH₄ μεθάνιο και CO₂ διοξείδιο του άνθρακα 60:40) ή με την παρουσία αέρα.

Γιά την λιπασματοποίηση υπάρχουν δύο συστήματα σε συνδυασμό με την ανακύλωση:

- π μηχανική διαλογή, που συνήθως χρειάζεται και χειρωνακτική διαλογή γιά τον διαχωρισμό των υλικών (γυαλί, μέταλλα, οργανικά) και μετά αιολουθεί π λιπασματοποίηση.
- η διαλογή στην πηγή, όπου οι πολίτες διαχωρίζουν τα υλικά κατά κατηγορίες: χαρτί, γυαλί, μέταλλα, αλουμίνιο, πλαστικά, οργανικά. Οι υπηρεσίες καθαριότητας συλλέγουν τα υλικά χωριστά και οδηγούν το χαρτί, γυαλί, μέταλλα, αλουμίνιο, πλαστικά γιά ανακύλωση, ενώ τα οργανικά γιά λιπασματοποίηση.

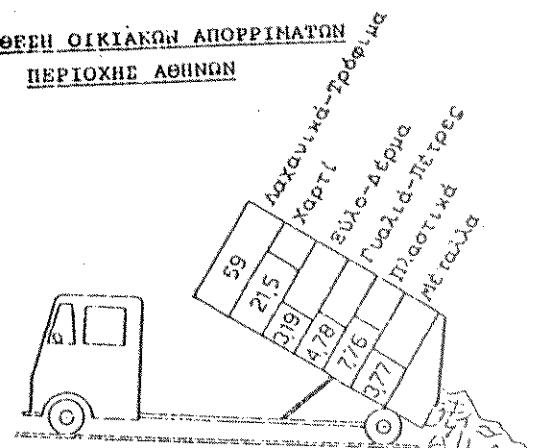
3.4.4. Πλεονεκτήματα-μετονεκτήματα των δύο μεθόδων

Μηχανική διαλογή:

Π λ ε ο ν ε ι τή μ α τ α: Με μηχανικό και χειρωνακτικό τρόπο γίνεται ο διαχωρισμός των υλικών και τα οργανικά οδηγούνται σε εγκατάσταση λιπασματοποίησης, ενώ τα ανακτούμενα υλικά μπορούν να πωληθούν. Υπάρχει μιά μείωση του όγκου των σκουπιδιών που φτάνει το 70-90% του αρχικού όγκου, με αποτέλεσμα στην χωματερή να διατίθεται το 10-30%. Η σχετική τεχνολογία είναι ευρύτατα διαδομένη, ετοιμοπαράδοτη και δεν χρειάζεται δαπάνες ενημέρωσης του κοινού, ξεχωριστού συστήματος συλλογής των απορριμμάτων (χωριστοί κάδοι, ειδικό γερανοφόρο δίχτυα, κλπ.) δεν είναι απαραίτητη η συμμετοχή του κοινού.

Μ ε ι ο ν ε ι τή μ α τ α: Η εγκατάσταση απαιτεί υψηλή δαπάνη κατασκευής και έχει υψηλό λειτουργικό κόστος. Η ποιότητα των ανακτώμενων υλικών (γυαλί, μέταλλο) δεν είναι τόσο καλή και αυτό έχει ωστε αποτέλεσμα μειωμένα έσοδα από την πώλησή τους. Μπορεί να υπάρχουν προβλήματα από βλάβες ή διακοπές στην εγκατάσταση, χάνεται η μεγαλύτερη ποσοτητα χαρτιού, που δεν μπορούσε να ανακτηθεί και να ανακυλωθεί. Χάνονται έτσι και οικονομικοί

ΕΥΝΟΕΙΡΗ ΟΙΚΙΑΚΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

• κατά βάρος

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΝΕΡΒΑ 1983
ΤΟΜΟΣ V

πόροι από την πώληση του χαρτιού. Περισσότερες μεταφορές προς τον χώρο επεξεργασίας και μεταφόρτωση/μεταφορά του υλικού που παραμένει για απόρριψη στη χωματερή.

Διαλογή στην πηγή:

Π λ ε ο ν ε ι τή μ ατ α: Εχει χαμπλό κόστος λειτουργίας και απαιτεί μικρή δαπάνη για εγκαταστάσεις. Ο διαχωρισμός των υλικών γίνεται στην πηγή και έτσι η ποιότητα των υλικών είναι καλύτερη. Το κόστος για το σύστημα συλλογής των υλικών δεν είναι αναγνωστικά μεγαλύτερο από το σημερινό σύστημα συλλογής. Η τιμή πώλησης των υλικών είναι καλύτερη. Με ένα καλό σχεδιασμό μπορεί να γίνει καλύτερη αξιοποίηση του προσωπικού, αφού το χαρτί, γυαλί, μέταλλα, αλουμίνιο, κλπ, δεν είναι απαραίτητο να συλλέγονται κάθε μέρα. Συνεπέρει στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των πολιτών και στη συμμετοχή τους έμπρακτα στην προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος.

Μ ε λ ο ν ε ι τή μ ατ α: Για την επιτυχία του προγράμματος είναι απαραίτητη: η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ των πολιτών, η σωστή ενημέρωση σε μακροχρόνια βάση, ένα πικνό δίκτυο κάθων για να συγκεντρώνονται χωριστά τα υλικά, ταυτική συλλογή των οργανισμών για να μην δημιουργούνται προβλήματα υγιεινής, καθαριότητας και γενικά δυσφήμισης του προγράμματος, ασφάλιση των κάθων ώστε να μην αφαιρείται το περιεχόμενό τους από ρανιοσυλλέκτες, ταυτικός καθαρισμός (πλύσιμο) των κάθων, ιδιαίτερα για τα οργανικά την καλοκαιρινή περίοδο. Ειδικά για τα οργανικά υπάρχουν δύο εναλλακτικές λύσεις: σακούλες χάρτινες ανθεκτικές για τα οργανικά ή βοχεία για το σπίτι, που θα τα αδελάσουν οι πολίτες σε μεγαλύτερους κάθους, τοποθετημένους από το δήμο. Μπορούν να χρησιμοποιούνται και χρωματιστές πλαστικές σακούλες με ειδική σήμανση για τα οργανικά, αλλά τότε θα υπάρχει μεγάλη ποσότητα πλαστικού μέσα στο εθαφοβελτιωτικό ή θα πρέπει να προβλέπεται η απομάκρυνση των πλαστικών (με κοσικινίσμα). Η ενημέρωση για την ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών έχει κάποιο κόστος.

■ Η εμπειρία έχει δείξει ότι το κόστος της εγκατάστασης λιπασματοποίησης και της ανάπτυξης του δικτύου κάθων για διαλογή στην πηγή μπορεί να αποσβεστεί μέσα σε 3-5 χρόνια. Εξάλλου μπορεί να καλυφθεί το κόστος για τους κάθους από Κοινοτικούς πόρους ή εν μέρει από την Βιομηχανία αναιώνιλωσης υλικών (χαρτιού, γυαλιού, αλουμινίου), που δείχνει αυτή την περίοδο έντονο ενδιαφέρον για συγκεντρωση υλικών προς αναιώνιλωση για να καλύψει τις ανάγκες της. (Χρησιμοποιημένο χαρτί και αλουμίνιο αξίας 200.000.000 δρχ. εισάγεται για τις ανάγκες της Βιομηχανίας αναιώνιλωσης, γιατί δεν αρκούν οι ποσότητες που συγκεντρώνονται στην Ελλάδα, ενώ οι Βιομηχανίες αυτές επενδύουν σήμερα μεγάλα ποσά σε τεχνολογίες αναιώνιλωσης).

3.4.5. Σύσταση σικουπιδιών...

- Χρήσιμα στοιχεία για τη σωστή επιλογή της μεθόδου και της τεχνικής για την ανακύκλωση και λιπασματοποίηση μπορούν να εξαχθούν από τη μελέτη: "Αναλύσεις Οικιακών Απορριμάτων με Στατιστικά Παραδείγματα Μεθόδους στην Ευρύτερη Περιοχή Αθηνών" (Βιβλ. 147) που επισυνάπτονται:
- Σύμφωνα με τα στοιχεία, ο κάθε ιάτοικος της ευρύτερης περιοχής Αθηνών παράγει περίπου ένα (1) κιλό σικουπιδιών τη μέρα, που η σύστασή τους οπιζόντως είναι:

χαρτί:	17-20%	πλαστικό:	6,2-7,2%
μέταλλα:	3,5-5,0%	οργανικά:	55-60%
γυαλί:	2,0-2,5%	υφάσματα:	3,3%-6,2%
αδρανή-υπόλοιπα:	5,0-8,0%		

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η συμμετοχή των οργανισμών οικιακών σικουπιδιών είναι πολύ μεγάλη και ένα πετυχημένο πρόγραμμα ανακύκλωσης-σικουπιδιάς μπορεί να πετύχει μείωση του δύκου των σικουπιδιών προς διάθεση σε χωματερή μέχρι και 80-90%.

Από το ένα κιλό λοιπών σικουπιδιών που παράγει ο κάθε ιάτοικος μπορούν να λιπασματοποιηθούν τα 500 γραμμάρια, για να προκύψουν περίπου 400 γραμμάρια εδαφοβελτιωτικού ανά ιάτοικο ανά ημέρα (10% μείωση δύκου λόγω απωλειών νερού, αερίων, άλπ.). Μπορούν να προκύψουν λοιπόν 120 κιλά εδαφοβελτιωτικού ανά ιάτοικο το χρόνο (300 μέρες).

- Για συμμετοχή στο πρόγραμμα του 10% του πληθυσμού της περιοχής σε αρχική φάση, του 30% σε δεύτερη φάση και σε τελική περίπτωση του 70% προκύπτουν αντίστοιχα:

για 10% σε σύνολο πληθυσμού 500.000 = 50.000 τόνοι (120x50.000) εδαφοβελτιωτικό το χρόνο.

για 30% σε σύνολο πληθυσμού 500.000 = 150.000 τόνοι (120x150000) εδαφοβελτιωτικό το χρόνο.

για 70% σε σύνολο πληθυσμού 500.000 = 350.000 τόνοι (120x350000) εδαφοβελτιωτικό το χρόνο.

Μείωση δύκου σικουπιδιών που προκύπτει μόνο από τη λιπασματοποίηση

για συμμετοχή 10% : 150 κιλά/ιατ. χρόνο x 50.000 = 7.500 τόνοι

για συμμετοχή 30% : 150 κιλά/ιατ. χρόνο x 150.000 = 22.500 τόνοι

για συμμετοχή 70% : 150 κιλά/ιατ. χρόνο x 350.000 = 52.500 τόνοι

3.4.6. Τεχνικά χαρακτηριστικά εγκαταστάσεων λιπασματοποίησης

Οι εγκαταστάσεις λιπασματοποίησης μπορούν να επεξεργάζονται από ένα (1) έως χίλιους (1000) τόνους υλικού την ημέρα.

Ο απαλτούμενος χρόνος για τη λιπασματοποίηση των οργανικών κυαλίνεται από μερικές εβδομάδες έως 6 μήνες, ανάλογα με τη μέθοδο, την τεχνική, τις συνθήκες, τα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά των οργανικών.

3.4.7. Εμπειρία στην Ελλάδα

■ Ο Ενιαίος Σύνθεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής, στην προσπάθειά του για την ανάπτυξη έρευνας σχετικής με θέματα διαχείρισης σιουπιδιών, οργάνωσε το πρόγραμμα: "Έρευνα για τη χρήση ως εδαφοθετικού, υλικού που προέρχεται από τα Οινικά Απορρίμματα". Γιά την υλοποίηση αυτού του προγράμματος συνεργάστηκε με το Υπουργείο Γεωργίας/Ινστιτούτο Εδαφολογίας Αθηνών, την Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών/Εργαστήριο Μητροβιολογίας Εδάφους και τη Λέκτορα Μ. Λοΐζεδου του ΕΜΠ. Επιστημονικός υπεύθυνος και συντονιστής του προγράμματος ήταν ο Βιομηχανικός Χημικός του ΕΣΔΚΝΑ κ. Ε. Καπετάνιος. Η υλοποίηση του προγράμματος άρχισε στις 2.5.85 και οράτησε 38 μήνες. Στο πρόγραμμα πλετήθηκαν διαφορετικοί μέθοδοι και συνθήκες για την παραγωγή, έλεγχο, δοκιμή του εδαφοθετικού από τα οινικά απορρίμματα της Αττικής, καθώς και οι φυσικές, χημικές, φυσικοχημικές και μητροβιολογικές παράμετρος, σε διαφορετικά εδάφη.

■ Η μονάδα ανακύλωσης με μηχανική διαλογή (PILOT PLANT) που λειτούργησε στη χωματερή Ανω Λιοσίων ιδρούτιζε, σε τιμές 86, κάπου 60 εκατ. δρχ. (άλλες προσφορές έφταναν μέχρι τα 160 εκατομμύρια δρχ.), είχε δυναμικότητα επεξεργασίας 16 τόνων απορριμάτων το θωρ έργασίας και απασχολούσε 7 άτομα για χειρωνακτική διαλογή.

Τα απορρίμματα εικενώνονται απ' ευθείας από το απορριμματοφόρο δίκτυο σε μιά τάφρο υποδοχής τους, από οπλισμένο σιγουρόδεμα. Ένας υδραυλικός γερανοβραχίονας με πολύποδα αρπαγή, εγκατεστημένος στο πλευρό της τάφρου μεταφέρει τα απορρίμματα σε ένα σύγιρότημα, όπου οι πλαστικοί σάκοι σχίζονται και στη συνέχεια προωθούνται με ταντομεταφορέα, όπου γίνεται οπτική χειροδιαλογή. Στη συνέχεια υπόκεινται σε πρωτοβάθμιο λειτομεχανισμό και με ηλεκτρομαγνήτη αφαιρούνται τα σιδηρούχα αντικείμενα. Τα υπόλοιπα διαχωρίζονται μέσω ενός περιστρεφόμενου ιδσικινου στο οργανικό και μη ιλάσμα. Το οργανικό θα γίνει εκτός γραμμής επεξεργασίας και μεταφέρεται μέσω φορτωτή σε άλλο υπόστεγο, όπου εναποτιθέμενο σε σειράδια, παραμένει για ένα μήνα ώστε να σταθεροποιηθεί με τη βοήθεια βεβιασμένης κυκλοφορίας αέρα, από το εσωτερικό των σειράδων. Το υπόλοιπο ιλάσμα των απορριμάτων μέσω

θημιουργίας υποπλεσης αέρα, απάνεται από την έξοδο του ιδούμενου και αφού διαχωριστεί σε κυκλώνα, υπόκειται σε δευτεροβάθμιο λειτουργικότερο αποτελώντας υλικό για καιύση ή εναπόθεση σε χωματερή. Το οργανικό ιλάσμα μετά την πρώτη βιομηχανική σταθεροποίηση του οδηγείται σε μια δεύτερη γραμμή μηχανικής επεξεργασίας, διοχετεύεται μέσω μιάς τάφρου υποθοχής μεταλλικής κατασκευής, εφοδιασμένης με μηχανισμό βραύσης των αβόλων σε δονητικό ιδούμενο. Εκεί διαχωρίζεται από τα πλαστικά και άλλα ελαφρά αντικείμενα. Σε δεύτερη φάση διαχωρίζεται από τα βαριά αντικείμενα μέσω δονητικής βαρυμετρικής τραπέζης. Το οργανικό ιλάσμα που απομένει είναι ραφιναρισμένο και απαλλαγμένο από ανεπιθύμητα υλικά. Μπορεί να είναι ραφιναρισμένο και απαλλαγμένο από ανεπιθύμητα υλικά. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εθαφοβελτιωτικό, αφού βιοσταθεροποιηθεί σε υπαίθριο χώρο.

Το ΕΛΚΕΠΑ προωθεί στη Σητεία Κρήτης πρόγραμμα για την χουμοποίηση οργανικών αποβλήτων από ελαιουργεία, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί και για την χουμοποίηση οργανικών από οικιακά απορρίμματα. Το πρόγραμμα απαιτεί ένα καταρχήν διαχωρισμό στην πηγή και προβλέπει οικονομικότερες λύσεις για την εγκατάσταση λιπασματοποίησης των οργανικών και την πιθανή παραγωγή βιοαέριου για ενέργειακές ανάγκες. Η μέθοδος που δοκιμάζεται είναι αυτή της υγρής λιπασματοποίησης (χουμοποίησης), κατά την οποία στα προς επεξεργασία απορρίμματα προστίθεται ποσότητα νερού, ώστε να δημιουργηθεί μια υγρή μάζα ("λάσπη") και στη συνέχεια ο διαχωρισμός πραγματοποιείται στην υγρή φάση. Καταρχήν υπάρχει διάταξη για αναερόβια ζύμωση (χώνευση) κατά την οποία παράγεται βιοαέριο, σε ποσότητα που τασδιναμεί με πλειτρική ταχύτητα περίπου με 10 W ανά κάτοικο. Η λάσπη που παραμένει οδηγείται σε διάταξη λιπασματοποίησης (χουμοποίησης) από την οποία παράγεται εθαφοβελτιωτικό, ανάλογο με το υλικό για λουλούδια πουκαλοφορεί στο εμπόριο: • τύρφες, "οργανοχουμινά", ήλπι.

Το ιδότος της εγκατάστασης υπολογίζεται στα 50 εκατ. δρχ. για συμμετοχή 10.000 κατοίκων, ενώ το βιοαέριο που παράγεται μπορεί να αξιοποιηθεί, έτσι ώστε να αντισταθμίζεται η ενέργεια που καταλώνεται από τα μηχανήματα και το λειτουργικό ιδότος της όλης εγκατάστασης.

Οι ερευνητές υπολογίζουν ως ιδότος για συμμετοχή 10.000 κατοίκων:

α. Κόστος εγκαταστάσεων

-συστήματος βιαλογής	31 εκατ. δρχ.
-σύστημα επεξεργασίας οργανικών	19 εκατ. δρχ.

β. Λειτουργικό ιδότος

νερό, αεβέστης, συντήρηση εργατικά	2 εκατ. δρχ./έτος
	8-12 εκατ. δρχ./έτος

ΣΥΝΟΛΟ

10-14 εκατ. δρχ./έτος

γ. Λειτουργικό δόμησης

-από Βιοδέριο	4- 5 εκατ. δρχ./έτος
-από Λιπασμα (12-16 δρχ./ιιλό)	6- 8 εκατ. δρχ./έτος
+από ανακυκλωμένα υλικά (γυαλί, ι.α.)	2 εκατ. δρχ./έτος
ΣΥΝΟΛΟ	12-15 εκατ. δρχ./έτος

Στην περίπτωση που το εθαφοβελτιωτικό χρησιμοποιηθεί στο Ποικίλο Όρος, δεν θα υπάρχει το υπολογιζόμενο έσοδο των 6-8 εκατ. δρχ./έτος, αλλά θα υπάρξει μία εξοικονόμηση χρημάτων που δίνονταν σαν Τέλο στη χωματερή για τη διάθεση των σιουπιθιών. Αυτό στο μέλλον θα αποτελεί σημαντικό ποσό, λόγω της δύσκολης εξεύρεσης νέου χώρου για χωματερή στην Αττική, την ανάγυρη λήψης αυστηρότερων περιβαλλοντικών μέτρων, κλπ.

Για πληθυσμό 100.000 κατοίκων υπολογίζεται το ίδιοτο:

α) Κόστος εγκατάστασης	165000000 δρχ..
β) Λειτουργικό ίδιοτο	27500000 δρχ./χρόνο
γ) Κόστος διαλογής	95000000 δρχ./χρόνο
+Λειτουργικό ίδιοτο	+49000000 δρχ./χρόνο

Για πληθυσμό 200.000 κατοίκων υπολογίζεται το ίδιοτο:

α) Κόστος εγκατάστασης	310000000 δρχ..
β) Λειτουργικό ίδιοτο	70000000 δρχ./χρόνο
γ) Κόστος διαλογής	163000000 δρχ..
+Λειτουργικό ίδιοτο	+ 97000000 δρχ./χρόνο

3.4.8. Η Διεθνής Εμπειρία

- Η λιπασματοποίηση των οργανικών (ιομπόστ) από τα απορρίμματα κοινωνήτων έχει μεγάλη παράδοση στην Ολλανδία και φτάνει πιο ώριμα στις αρχές του 20ου αιώνα. Η λιπασματοποίηση των οργανικών είχε ευρύτατη εφαρμογή στη γεωργία, η προώθηση δύναται χημικών λιπασμάτων περιόρισε την εφαρμογή της στη γεωργία. Η δυσκολία εξεύρεσης χώρων για χωματερές και η χρησιμοποίηση του εθαφοβελτιωτικού για βελτίωση των εθαφών σε πάρια έδωσε νέα ώθηση στη λιπασματοποίηση, σε συνδυασμό με αυστηρότερους ελέγχους για την ποιότητα του υλικού σε σχέση με σύσταση του εθαφών, όπου γίνεται χρήση.
- Στην Ολλανδία το 50% του εθαφοβελτιωτικού, που παράγεται σήμερα, προέρχεται από τα σιτιστικά απορρίμματα, ενώ το υπόλοιπο 50% προέρχεται από άλλες πηγές (βιομηχανία, γεωργία κλπ.).

■ Στη Γαλλία, ο επεξεργασία 1,5 εικατ. τόνων σκουπιδιών (από ένα μόνο μέρος των εταιριών που ασχολούνται με λιπασματοποίηση) το χρόνο δίνει περίπου 180.000 τόνους εθαφοβελτιωτικού το χρόνο, που χρησιμοποιείται κυρίως για τη βελτίωση εδαφών σε πάρια και βουνά. Η σχολή μάλιστα ENCREF της Γαλλίας ασχολείται συστηματικά με την εκπαίδευση πάνω στη χρήση εθαφοβελτιωτικού από αστικά απορρίμματα σε αγρούς και στο εθνικό πάριο στο Port-Cros.

■ ΣΤΙΣ ΗΠΑ πολλοί δήμοι και κοινότητες χρησιμοποιούν για τη βελτίωση εδαφών σε πάρια και άλλους δημόσιους χώρους εθαφοβελτιωτικό που προέρχεται από λιπασματοποίηση οργανικών υπολειμμάτων και απορρίμματων. Τελευταία στο Τμήμα Οικολογίας της Ουδαγικτού υποβλήθηκε σχέδιο λιπασματοποίησης των οργανικών υλικών (3.714 τόνοι) από τα οικιακά σκουπίδια που καταλήγουν στη χωματερή (12.380 τόνοι), το οποίο προβλέπεται να έχει σαν αποτέλεσμα την εξοικονόμηση 10.000 δολλαρίων/χρόνο (2,38\$ ανά τόνο), από τις δαπάνες εναπόθεσης στη χωματερή. Το πρόγραμμα λιπασματοποίησης προβλέπεται να κοστίσει 100.000 δολλάρια και να χρησιμοποιήθει σαν οικονομικό μοντέλο και για άλλες πολιτείες.

■ Στο Βελγιο λιπασματοποιείται το 5-15% των συνολικού όγκου οργανικών υπολειμμάτων, ενώ το κόστος λιπασματοποίησης υπολογίζεται σε 850 Βελγικά φράγμα ο τόνος για εγκαταστάσεις επεξεργασίας 25.000 τόνων το χρόνο, ενώ για εγκαταστάσεις για 100.000 τόνους το χρόνο το κόστος πέφτει στα 640 Βελγικά φράγμα ο τόνος.

Πάνω από 26 ευρωπαϊκές και αμερικανικές εταιρίες ασχολούνται σήμερα με τεχνολογίες λιπασματοποίησης των οργανικών από τα σκουπίδια. Ποτέ πιο πρίν τόσες πολλές χώρες και πόλεις δεν έψαχναν την ίδια στιγμή και το ίδιο βιαστικά για τις δυνατότητες λιπασματοποίησης των οργανικών από τα σκουπίδια.

■ Στην Ελβετία παράλληλα με τα προγράμματα λιπασματοποίησης οργανικών υπολλειμμάτων σε επίπεδο γειτονιάς και στους κήπους των σπιτιών από τους Έβρους τους πολίτες, πρωθυΐνται εγκαταστάσεις λιπασματοποίησης για τα οργανικά απορρίμματα κοινοτήτων και πόλεων. Τα προγράμματα αναινίλωσης υλικών και λιπασματοποίησης στηρίζονται κυρίως σε διαλογή στην πηγή. Στον πίνακα φαίνεται ενδεικτικά η ποσότητα υλικών που μαζεύεται ανά κάτοικο το χρόνο (μέσος όρος) σε περιοχές που γίνεται αναινίλωση και λιπασματοποίηση.

Γυαλί	:	20,5 χιλγρ.
Χαρτί	:	32,6 χιλγρ.
Μέταλλα	:	9,9 χιλγρ.
Άλουμινιο	:	95 χιλγρ.
Οργανικά	:	40 χιλγρ.

3.5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑΔΑΣΩΣΗΣ

- Η αναδάσωση του Ποικίλου Όρους, όπως προκύπτει από τα μέχρι τώρα αναφερόμενα, είναι επιτακτική ανάγκη και θα απαιτήσει οικονομικές θυσίες. Αυτές πρέπει να γίνουν, αφού προορίζονται για την επαναφορά - αποκατάσταση των διασιών διαπλάσεων και την επαναφορά - αποκατάσταση των ιλιματιών συνθηκών της περιοχής. Με βάση τα οικονομικά μεγέθη θα πρέπει να εξεταστούν και οι διάφορες άλλες λύσεις ή άλλοι τρόποι παρέμβασης στην περιοχή, στον τομέα της φύτευσης έλτε στον τομέα της λίπανσης.
- Στον τομέα της φύτευσης άλλη πρόταση που υπάρχει είναι η δημιουργία δάσους ή τεχνική φύτευσης με τη μέθοδο του Ι.Καλλιστρατού. Αυτή η μέθοδος δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο Ποικίλο όρος, και γενικότερα σε αναδασώσεις γιατί είναι μια σημειακή παρέμβαση δηλαδή σε ίαποτο σημείο του εδάφους κάνεις μια παρέμβαση και δημιουργείς τεχνητές συνθήκες. Όμως το δάσος είναι εντατικό οικοδόμηση, με τον υπόροφο του, με βλάστηση διαφόρων ειδών ιλιπ. και σαν τέτοιο μελετάται.
- Η μελέτη αναδάσωσης μιάς περιοχής αναλύει όλους τους συντελεστές του περιβάλλοντος που την συνθέτουν (εδαφικές-υδρολογικές συνθήκες, φυσιογραφία βλάστησης, ιλπ.) γιατί στοχεύουμε στην οικολογική επαναφορά της περιοχής. Γι' αυτό και πρέπει να αποκλειστεί ιάθε λύση που μιλάει για σημειακές παρεμβάσεις. Ενας επί πλέον λόγος που μας οδηγεί στην λύση του αποκλεισμού είναι και το οικονομικό ιδότος μιάς τέτοιας λύσης, το οποίο είναι πολύ υψηλό. Επίσης σε ότι αφορά τη λίπανση, στην αγορά υπάρχουν διάφορα λιπάσματα και εδαφοβελτιωτικά συστήματα, που βέβαια δεν μπορούν να αποκλειστούν εαν δεν μελετηθούν και αποδειχθεί η χρησιμότητά τους ή όχι.
- Συγκεκριμένα η άποψη του Δασολόγου-εδαφολόγου Ι. Γ. Νάκου για τα εδαφοβελτιωτικά που υιολοφορούν στο Ελεύθερο εμπόριο, και που διατηρώθηκε σαν απάντηση σε πρόταση χρησιμοποίησης ιαποτού εδαφοβελτιωτικού από το Υπουργείο Γεωργίας στις αναδασώσεις, ήταν η εξής: υιολοφορούν πολλοί τύποι σχετικά αικριβών εδαφοβελτιωτικών με ποικίλα αποτελέσματα. Γι' αυτό για να χρησιμοποιηθεί ιαποτού εδαφοβελτιωτικό, θα πρέπει να αξιολογηθούν σε πρώτη φάση:
 - α. Οι φυσικοχημικές και βιολογικές ιδιότητες σε σχέση με τα διαφοροποιημένα είδη της χώρας, για τυχόν τοξικές επιδράσεις και
 - β. Τα τυχόν ευνοϊκά αποτελέσματα (2-3 ετών) χρησιμοποίησης τους σε αναδασώσεις ξηροθεραπειών περιβάλλοντων.Και αν τα παραπάνω ιριθούν ευνοϊκά, τότε, σε δεύτερη φάση, θα πρέπει να γίνουν επιβεβαιωτικές δομιμές από τα Ιδρύματα Δασικών Ερευνών στα ξηροθεραπεικά περιβάλλοντα της χώρας μας. Μόνον τότε μπορεί να προταθεί η χρησιμοποίηση ή όχι ιαποτού εδαφοβελτιωτικού.

ΟΙ ΕΙΓΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΥΔΑΙΚΟΙ ΘΕΑΤΡΟΙ τύποι λιπαντικών σιευδομάτων, οι οποίοι, πριν χρησιμοποιηθούν, θα πρέπει να εξεταστεί "τι" έβαφος βελτιώνουν;" και "τι" έβαφος έχουμε εμείς;"
Υπάρχει παράδειγμα λιπαντικού σιευδομάτου ασβεστίου-μαγνητού, το οποίο αναφέρεται ότι είναι κατάλληλο για κεκαμένα εδάφη. Είναι όμως γνωστό ότι στη χώρα μας τα περισσότερα εδάφη, όπου παραπρούνται πυρκαγιές, είναι αλκαλικά και συχνά με περίσσεια ασβεστίου και μαγνητού.

Επομένως θεωρείται ότι πρέπει να χρησιμοποιείται κάποιο σκεύασμα πριν να μελετηθεί και αποδειχθεί η χρησιμότητά του.

3.6. ΚΟΣΤΟΣ-ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

(κατά την επόμενη φάση)

3.7. ΕΠΙΛΟΓΗ ΦΥΤΩΝ

■ Οι Γενικές αρχές που πρέπει να τηρηθούν στις αναθασώσεις είναι οι εξέις:

- να μην αλλιωθεί η φυσιογραφία του χώρου αλλά να επιβιώνεται με την αναδάσωση ο τονισμός των φυσιογραφικών χαρακτηριστικών.
- Η σύνθεση της βλάστησης να είναι αισθητικά και οικολογικά σωστή και να διατηρείται η ποικιλότητα.

■ Τα προτεινόμενα να φυτευθούν είδη σε κάθε περιοχή είναι ουνδυασμός των παραπάνω παραμέτρων.

- a. του εδάφους
- b. του μηιροπεριβάλλοντος
- c. του επιβιωνόμενου αισθητικού αποτελέσματος
- d. του επιβικού-αν υπάρχει- σιοπού.
- e. της ανάλυσης του τοπίου.

(πληκτρώσεις Αρ. Α. Τραχιδη) Μιανια είδη προτεινόμενα για το Β. Αιγαίον
ΠΛΑΤΙΦΥΛΛΑ

Αριθμός:	Φυλλοβόλα:
1	<i>Laurus nobilis</i>
2	<i>Ceratonia siliqua</i>
3	<i>Pistacia lentiscus</i>
4	<i>Olea oleaster</i>
5	<i>Ligustrum vulgare</i>
6	<i>Retama sphaerocarpa</i>
7	<i>Quercus coccifera</i>
8	<i>Achillea millefolium</i>
9	<i>Baileya obliqua</i>
10	<i>Artemisia pubescens</i>
11	<i>S. acutifolius</i>
12	<i>Pitcairnia coccinea</i>
13	<i>Vitis vinifera caerulea</i>
14	<i>Cercis siliquastrum</i>

KONOBORA

- Pinus halepensis*
Cupressus sempervirens
Juniperus phoenicea

ΞΕΡΙΔΑ

- Cupressus sempervirens*
Robinia pseudoacacia
Pistacia lentiscus
Sophora japonica
Brachychiton
Melanthus glandulosus
Nelumbo nucifera
Hibiscus syriacus

ANAPDIXΗΣΗΑ

- Hedera helix*
Lonicera periclymenum
Polygonum balschiuanicum

Οι προτεινόμενες αναδασώσεις θα γίνουν με είδη όπως στον πίνακα που ακολουθεί, και μέσα απ' αυτά θα διαλεχτούν εκείνα τα είδη που ιιανοποιούνται παραπάνω παραμέτρους.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΔΩΝ ΓΙΑ ΦΥΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΜΕΛΕΤΟΥΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ**

1. **ORATACEOUS PYRAUNTHIA ή P. COCCINEA** (κυρδιανόδος). Θα δύσει διοργάνωση με την δυνη του και ιδικινο χρώμα το θεινόπωρο με τους παρπόδους του. Ακόμη με τους παρπόδους του διατίθεται στην προσέλκυση διαφόρων ειδών πουλιών. Το είδος αυτό είναι πατάλληλο και για δημιουργία ζωντανών γραντών.
2. **MERICUS OLEANDER** (πικραδόνη). Θα δύσει με τη δυνη του διοργάνωση με ρόδινα χρώμα (ανδλογά με την κοινιλία) πατάλη σχεδόν τη διάρκεια του παλαιότερος και μέχρι τις πρέξεις του θεινόπωρου.
3. **PRUNUS ALYGDALIFORMIS** (αμυγδαλιδί). Ήμερη τα δύσει ρόδινο-διοργάνωση σταθερή του χειμώνα.
4. **CERCIS SILIQUASTRUM** (κουτσουκίδι). Θα δύσει μέρι χρώμα την δυνη με τη δυνη της.
5. **OLEA EUROPEA** (αγριελιά). Θα δύσει γκρίζο χρώμα κίτρινο με τα φύλλα, και λιγότερο με τα πλαϊδιά και τους παρπόδους.
6. **ELAEAGNUS ANGUSTIFOLIA** (μοσχοχοτίτιδη). Θα δύσει ανοιχτό μέτριο χρώμα την δυνη και σιδηροευχάριστη μυρουδιά δύο διαφορετικών απόδοσεων.
7. **ROBINIA PSEUDACACIA** (ψευδακακία). Θα δύσει με τη δυνη της διοργάνωση χρώμα την άνοιξη.
8. **ACACIA CYANOPHYLLA** (κυανέψιδλη σιακίδη). Θα δύσει γκρίζο χρώμα με τα φύλλα της.
9. **LAVURUS KORNILIS** (δάμηνη). Είδος πατάλληλο για φύτευση πουτίδας σε οινοποιεία.
10. **COTONEASTER**. Θα δύσει διοργάνωση με τη δυνη το Ιανό - Ιούλιο και ιδικινο με τους παρπόδους στο τέλος του θεινόπωρου και το χειμώνα. Είναι υραζό για να φυτεύεται πουτίδα σε βρύχια.
11. **AUBELANCHIER**. Θα δύσει διοργάνωση την δυνη με τα δύνη και λαμπρό ιδικινο το θεινόπωρο με τα φύλλα.
12. **MEDICAGO ARBOREA**. Θα δύσει μέτριο χρώμα την δυνη με τα δύνη.
13. **HIPPOPHAE RHAMNOIDES**: Θάρινος που αναπτύσσεται σχεδόν σε όλη τη σεζόν, παλιό ανθεκτικός στους ανέμους, το πλέον κατεσημένη ξηρασία. Έχει παρπόδους με πορτοκαλί - μέτριο χρώμα.
14. **JUANINUS SP.** Αναπτύσσεται σε διάφορες τάπες των εβαρέων. Έχει πράσινους ιδικινους και αργότερη μυρουδιά παρπόδους το θεινόπωρο.
15. **CERATONIA BILICA** (χυλοκερατίδη).
16. **YITEX AGNUS CASSIUS** (Λαγαθίδη)
17. **HEDRIA HELIX** (κιτσάδη)
18. **LOHICERA PERICYCLINUM** ή.α. είδη LOHICERA.
19. **JASMINUM OFFICINALE**. Ήμερη πολύ πράσινη μυρουδιά ανθέων το θεινόπωρο και το χειμώνα.
20. **BIGNONIA ή CALYCIS** (τρισκεπτά) με μερικά περιόδους ιδικινούς δύο και λιγότερο πουτίδα σε πρόχειρη και τοπίους.
21. **PRUNUS ANTONII** και **PRUNUS MAHALIS** (πυριοκερατίδη). Ήμερη διοργάνωση χρώμα την δυνη με τη δυνη τους, μέτριο-ιδικινο χρώμα το θεινόπωρο με τα φύλλα τους και διαφορετικές πουλιά με τους παρπόδους τους.
22. **CELTIS AUSTRALIS**. Θα δύσει γκρίζο χρώμα με τους παρπόδους και τα φύλλα με τα προσταλμένα πουλιά με τους παρπόδους.
23. **CYTOMIA SP.** Θα δύσει πορτοκαλί-ιδικινο χρώμα με τη δυνη και είναι πατάλληλο για να φυτεύεται πουτίδα σε τοπίους.
24. **SYRINGA VULGARIS** (πιασχαλίδη), με διάφορα χρώματα ανθέων (δρυπρό, ιδικινο, ανοιχτό μπλε).
25. **EUCALYPTUS SP.**
26. **QUERCUS PUDESCENS**
27. **ACER CAMPESTRIS**. Λαντάχει σε αραβή είδη με δέρι χρυσομέτρινο χρώμα φύλλων το θεινόπωρο.
28. **ENAXINUS ORNIUS**, με διοργάνωση δύο την δυνη μεταξύ των ιδικινων φύλλων το θεινόπωρο.

** Ο πίνακας ενσωματώθηκε στην παρέμβαση από αντίστοιχη μελέτη για το Πεντέλικο δρός που συνέταξε ο δασολόγος Δρ. Δ. Τρακόλης

■ Ο φυτευτικός συνδεσμός, καθώς και η θέση των δενδρυλλίων, θα καθορίζεται από τους χώρους που προτείνονται για αναδάσωση.
Βέβαια μιά αναδάσωση που έχει ειπώς των άλλων σαν ακούσι και την αισθητική του χώρου θα πρέπει να έχει τα διάφορα είδη σε αρμονική μετέξη χρωμάτων, αναλογία επιφανειών, εναλλαγή, ήλπι.
Στο Ποικίλο όρος οι γενικές αρχές σύνθεσης φυτεύσεων και μετέξη είναι οι παρακάτω:

- α. Ομαδοποιημένη μετέξη ειδών και όχι ματ' άτομο.
- β. τονισμός ή δημιουργία αντίθεσης στα κυριαρχούντα φυσιογραφικά στοιχεία.
 - β.α. τονισμός χαραδρώσεων με σημαντική διάταξη των φυτεύσεων, που να ακολουθεί τη δυναμική κίνηση των ρευμάτων.
 - β.β. Παρακολούθηση της φόρμας λοφωδών εξάρσεων με επιλογή ειδών με στρογγυλή κόμη, όπως και χρωματικό συνδυασμό.
 - γ. Δημιουργία χρωματικού περιγράμματος βάσεως λόφων, χαραδρώσεων με τις φυτεύσεις σε ζωνική φορά.
 - δ. τονισμός με βλάστηση τσχυρών μεμονωμένων στοιχείων του τοπίου, π.χ. βραχώσεων ή αποκατάσταση θιγέντων χώρων (λατομεία-εγκερωώσεις-σκοπευτήριο).
 - ε. Μετέξη ευφλέκτων ειδών με τη δημιουργία ζωνών με λιγότερα εύφλεκτα είδη.
 - ζ. Ενίσχυση της υπάρχουσας βλάστησης με συμπληρωματικές φυτεύσεις με είδη της φυσικής ιλίμανας.
 - η. φυτεύσεις δενδροστοιχιών και σε χώρους που προορίζονται για υπαίθρια αναψυχή.

3.8. Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΑΣ

■ Όπως προιύπτει από τη μέχρι τώρα ανάλυση των στοιχείων, στόχος μας είναι η οικολογική επαναφορά του Ποικίλου ορούς. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από παρέμβαση ευρείας ιλίμανας, παρέμβασης που θα απαιτήσει σημαντικούς οικονομικούς πόρους και χρόνο.
Στα πλαίσια της παρέμβασης αυτής εντάσσεται και η αναδάσωση της περιοχής, εφόσον στοχεύουμε στη δημιουργία πραγματικού δάσους με όλα τα ευεργετικά αποτελέσματα για τους κατοίκους της περιοχής και γενικότερα της Αθήνας.
Οι εργασίες αναδάσωσης θα στηρίζονται βέβαια σε συγκεκριμένη μελέτη και σχέδιο, των οποίων, στην παρούσα φάση, μπορούμε μόνο να καθορίσουμε τους βασικούς άξονες. Μετά λοιπόν από μιά ολοιληρωμένη εθαφολογική-βλάστητική και φυσιογραφική ανάλυση του χώρου που πρέπει να γίνει, οι αναδασωτικές εργασίες θα πρέπει να ακολουθήσουν τις παρά κάτω φάσεις.

Σημειώνουμε ότι οι φάσεις είναι χωρικές, δηλαδή αφορούν τις εκτάσεις και την κατανομή τους στο χώρο, ενώ χρονικά μπορούν να λειτουργήσουν παράλληλα.

Αυτό που πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα είναι ότι η προστασία των εκτάσεων από τη βοσιή θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσουμε να έχουμε αποτελέσματα στις αναδασωτικές εργασίες. Τό επισημαίνουμε για να γίνει κατανοητή η σοβαρότητα του θέματος και να ληφθούν, και από τους δήμους της περιοχής, μέτρα προστασίας του Ποικίλου όρους, πέρα δηλαδή από την προστασία που σανεί η Δασική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας.

■ Οι επεμβάσεις στην περιοχή, όπως αυτές αποτυπώνονται κατ'εκταση στο σχετικό χάρτη, θα μπορούσαν να χωρίσουν στις εξής φάσεις: (Βλ. χάρτη Γ7).

α. Επέμβαση σε ήδη αναδασωμένες εκτάσεις, με περιποληση της υπάρχουσας βλάστησης, καλλιεργητικές φροντίδες (ιλαθεύσεις, αραιώσεις, ιλπ.) στοχεύοντας στην αραιώση των πυκνοφυτειών που υπάρχουν. Επιλεκτική τημπατική επιχωμάτωση και εγκατάσταση συστήματος άρδευσης, αφού προβλεφθούν οι θέσεις εγκατάστασης των υδατοδεξαμενών.

Επίσης θα πρέπει να γίνονται οι απαραίτητες λιπάνσεις, για να δοθεί η δύο το δυνατόν μεγαλύτερη βοήθεια για την ανάπτυξη των δενδρυλλίων που θα μείνουν μετά τις καλλιεργητικές επεμβάσεις.

β. Εκτάσεις άμεσης αναδάσωσης. Εδώ συμπεριλαμβάνονται οι εκτάσεις οι οποίες πρέπει να αναδασωθούν γιατί είναι άμεσης προτεραιότητας για τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, καθώς και οι εκτάσεις οι οποίες έχουν τη δυνατότητα άμεσης αναδάσωσης από άποψη συνθηκών (έδαφος, υδρολογικές συνθήκες, ιλίσεις, ιλπ.).

Οι εκτάσεις αυτές είναι οι εξής:

- ιαμένες εκτάσεις
- εκτάσεις που βρίσκονται στα όρια των δήμων
- χωματερή
- η έκταση που είχε προβλεφθεί να γίνει το Σημειευτήριο.
- το Στρατόπεδο Χαϊδαρίου (πεδίο Βολής ιλπ.).
- έκταση όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του ΟΔΔΥ
- έκταση όπου σταθμεύουν τα παλαιά στρατιωτικά αυτοκίνητα.
- έκταση που βρίσκεται μεταξύ Ποικίλου Όρους και Λάρνηθας.
- έκταση που βρίσκεται στα όρια του Δήμου Περιστερίου και τμήμα της διειδικείται ιδιοκτησιακά από τον ί. Αγαπητό.

-Σ' αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και τις δενδροστοιχίες που θα φυτευτούν αριστερά και δεξιά των δρόμων που διασχίζουν το Βουνό, καθώς και τις επεμβάσεις στα λατομεία, οι οποίες βέβαια, θα γίνουν με γνώμονα πάντα την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και τη φύτευσή τους, όπως αναλυτικά αναφέρεται στο ειδικό κεφάλαιο της μελέτης που αφορά τα λατομεία.

Στην παρούσα φάση δεν θα γίνει αναλυτική μελέτη αναδάσωσης των εκτάσεων που αναφέρονται, αλλά επισημαίνεται ότι οι εκτάσεις αυτές θα επιχωματώθουν και θα προβλεφθεί η άρδευσή τους μέσα από ένα δίκτυο υδατοδεξαμενών που θα εγκατασταθεί στο Βουνό.

Η ολοκλήρωση των εργασιών της φάσης αυτής θα αλλάξει κυριολεκτικά τη φυσιογνωμία της περιοχής. Αρκετά να αναφερθεί ότι, μόνον η έκταση που είχε προβλεφθεί να γίνει το Σκοπευτήριο και σήμερα προτείνεται να αναδασωθεί είναι διπλάσια του Εθνικού Κήπου!

γ. Εκτάσεις υπάρχουσας αναδάσωσης προοριζομένης για εμπλουτισμό με μεγάλα δέντρα. Στις εκτάσεις αυτές και όπως εμφανίζονται στον χάρτη που αιολούθει θα γίνει επιλεκτικός εμπλουτισμός με μεγάλα δέντρα, αφού πρώτα εξασφαλιστεί η τημπατική επιχωμάτωση τους, η λίπανση και άρδευσή τους.

δ. Εκτάσεις, μελλοντικής αναδάσωσης. Στη φάση αυτή έχουν ενταχθεί εκτάσεις που παρουσιάζουν δυσκολίες από άποψη εδαφικών συνθηκών, ανάγλυφου και πρόσθιασης.

■ Οι φάσεις εργασίας όπως αποτυπώνονται κατ' έκταση στο χάρτη Γ7 καθορίστηκαν με βάση τους συντελεστές περιβάλλοντος της περιοχής (εθαφολογικές, υδρολογικές, κλπ.) καθώς και τις προτεραιότητες και ανάγκες των Δήμων της περιοχής.

Ο ρυθμός χρηματοδότησης θα είναι ο καθοριστικός παράγοντας χρονικού καθορισμού των φάσεων εργασίας και ολοκλήρωσης του έργου.

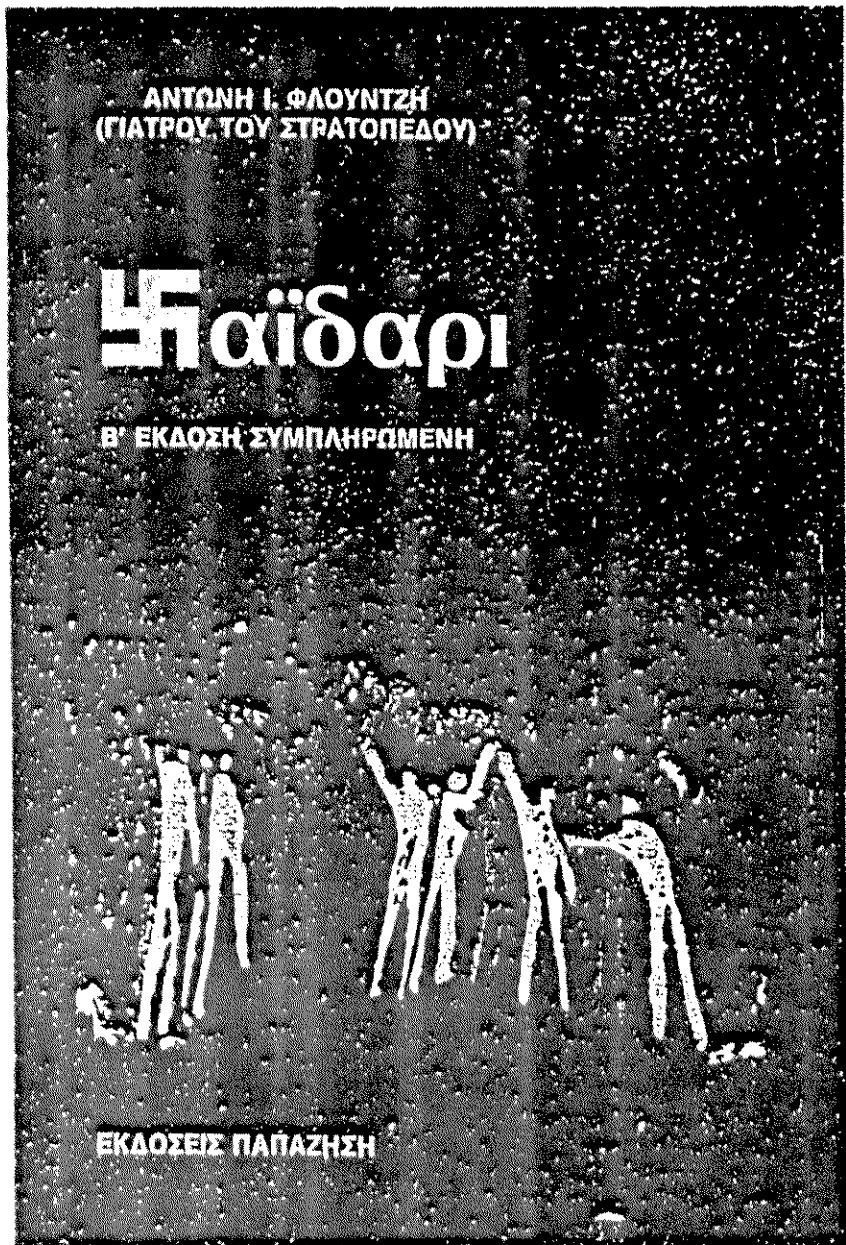
Ακοφή του Ποικίλου Όρους.
Η κοιλάδα των εκτελέσεων.

ΚΕΦ. 4. ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

4.1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ

- Το στρατόπεδο του Χαϊδαριού έχει περάσει στην πρόσφατη ελληνική ιστορία σαν τόπος μαρτυρίου για τους αγώνιστες της Εθνικής Αντίστασης και ταυτόχρονα πρωικής αντιμετώπισης του ξένου κατακτητή από τους απλούς μαχητές για την Ελευθερία, τη Δημοκρατία, την Ανεξαρτησία.
- Το Χαϊδάρι από την εποχή του Καραϊσκάκη (1826) είχε συνδιαστεί με τις μάχες των αγωνιστών του "21" για την Ελευθερία. (βλ. κεφ. 1, παραγ. 1.3.2.). Το έτος 1936 ο Μεταξάς επιλέγει τη θέση "Καραϊσκάκη" για τη δημιουργία στρατώνα. Άργοτερα οι Ιταλοί και ματόπιν οι Γερμανοί το μετατρέπουν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης και βασανισμού μελών της Εθνικής Αντίστασης, σε λειτουργική ενότητα με το φοβερό όντρο της Μέρλιν. Τα βασανιστήρια που επιβάλλονταν στους αγωνιστές είχαν σκοπό να λειτουργήσουν σαν προπαγάνδα τρόμου στην ανερχόμενη Αντίσταση κατά του κατακτητή.
- Θεωρούμε ενδεβετγμένο, να μη χρησιμοποιήσουμε δικές μας εικόνες, αλλά να παρουσιάσουμε σύντομα την ένδοξη αυτή περίοδο του στρατοπέδου παραθέτοντας αυτούσια μαρτυρίες αγωνιστών που έζησαν οι ίδιοι τα γεγονότα αυτά. Από τα βιβλία του Θέμου Κορνάρου "Το Στρατόπεδο του Χαϊδαριού" (βλ. βιβλ. 46), του γιατρού Αντώνη Φλούντζη "Χαϊδάρι-Κάστρο και Βιαμός της Εθνικής Αντίστασης" (βλ. βιβλ. 49) και άλλα συντομότερα ιστορήματα επιλέξαμε, με την οπτική γωνία της προβλεπόμενης διαμόρφωσης του απωρινού στρατοπέδου ΚΕΒΩΠ-ΚΕΔΒ, ελάχιστα αποσπάματα. Με στόχο μηρίως να διερευνηθεί η πολιτιστική-ιστορική αξία των συγκεκριμένων ιτιρίων και τοποθεσιών του στρατοπέδου που είναι περισσότερο από τα άλλα συνδεδεμένα με γεγονότα τραγικά και πρώτια, με βασανιστήρια και εκτελέσεις. Ήδη το μπλοκ 15 έχει μπρούχθει ιστορικά διατηρητέο από το Υπουργείο Πολιτισμού.
- Οπως λέει και ο πολιτής μας:
"Οι μνήμες που οδήγουν με το πέρασμα του χρόνου πάνω στους ανθρώπους είναι λως κάτι αναπόφευκτο. Όμως οι χώροι μπορούν να αντέξουν στο πέρασμα του χρόνου και να θυμίζουν τα γεγονότα, να δίνουν συνέχεια στην ιστορία. Το στρατόπεδο του Χαϊδαριού, το στρατόπεδο συγκέντρωσης, είναι αναπόσπαστα δεμένο με την ιστορία, τις μνήμες, τη ζωή και το θάνατο. Γι' αυτό θα πρέπει να ξαναδοθεί στην ιστορία".

Στον αριθμό του βιβλίου του "Χαϊðαρι - Καστρο και Βωμος της Εθνικης Αντίστασης" (βιβλ. 49, σελ.11) ο γιατρος Α. Φλουντζης λεει:

Το στρατόπεδο του Χαϊðαριού είναι αναπόσπαστα συνδεμένο με τη γερμανο-ιταλική κατοχή και ειδικότερα με τα γερμανικά Ές - Ες (SS) και τη Μέρλιν, που το διηρθυγαν, το τροφερούσαν με κρατουμένους κι ήταν κυρίαρχοι της μοίρας του. Μα το Χαϊðαρι δεν ήταν απλός ένα στρατόπεδο, ένας δηλαδή χώρος που περιόριζεν δύσεις έπιαναν οι Γερμανοί. δεν ήταν μια απλή φυλακή.

Το Χαϊðαρι ήταν αναπόσπαστο μέρος της Εθνικής Αντίστασης του ελληνικού λαού κατά την κατακτητή. Αγωνιστές της αντίστασης ήταν η συντριπτική πλειοψηφία των κρατούμενων και ιράξεις άφθιαστου μεγαλείου, ηρωισμού και αυτοθυσίας διαδραματίζονταν σ' αυτό.

Οι κατακτητές δε χρησιμοποιούσαν το Χαϊðαρι απλώς για να κρατούν σ' αυτό και να εξοιδετερώνουν τους επικίνδυνους γι' αυτούς αγωνιστές την εθνικοαπελευθερωτικού μας αγώνα, ούτε και για να τους θασανίζουν, διας και δοσ ήθελαν, ή να τους εκτελούν. Άλλος ήταν ο κύριος στόχος και ο οκοπός τους.

Το Χαϊðαρι το θέλαν για φόβητρο. Με την ύπαρξή του, με τις διαδόσεις για τα θασανιστήρια και τα εγκλήματα που γίνονταν στο Χαϊðαρι, αποσκοπούσαν να τρομοκρατήσουν το λαό, να πνίξουν κάθε αντίσταση εναντίον τους, να μεταβάλουν τον ελληνικό λαό σε άθονλος σκλάβους, άτομα δειλά και πειθήγια, αγίκανα να υπερασπίσουν τον εωτό τους και την πατρίδα τους και πρόδυμοις εκτελεστές των ευτολών τους.

Και οι κρατούμενοι του Χαϊðαριού διατηρώντας αλόγιστο το μαχητικό τους πνέυμα, συνεχίζοντας την ανίσταση κατά την κατακτητή και κάτω από τις αφάνταστα σκληρής συνθήκες του στρατοπέδου, μη υποκύπτοντας στη δία, τραβώντας με το μέτωπο ψηλά στο εκτελεστικό απόσπασμα, ανέτρεπαν τα σχέδια των κατακτητών. Αποτελούσαν υπόδειγμα αγωνιστών, έδιναν θάρρος στον ελληνικό λαό, θέριεναν την αποφασιστικότητα και τη μαχητικότητά τους και τους έδειχναν το δρόμο για τον οργανωμένο και σκληρό εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα.

Το ήθελαν εμπόδιο, φράγμα, οι Γερμανοί και γινόταν χαράκιωμα κι ορμητήριο για τον αγώνα του λαού μας, σύμβολο παλικαριάς και αυτοθυσίας, κι εγερτήριο σάλπισμα για την αντίσταση και την έφοδο στη μάχη για τη λευτεριά.

Δε χωρεί, επομένως, κανένας διαχωρισμός ανάμεσα στην κατοχή και το Χαϊðαρι. Και δεν μπορεί να μιλάμε για την Κατοχή και να ξεχνάμε το Χαϊðαρι. 'Όπως και το αυτίστροφο. !'

Συνολικά στοιχεία για το Χαϊδάρι

Έγκαινιάστηκε στις 3 Σεπτέμβρη 1943 με 590 κρατούμενους – 243 Ακροναυπλιώτες και 20 Άναφιτες παλιούς αγωνιστές και 327 ιταλοκρατούμενους (οι 200 κατάδικοι), που μεταφέρθηκαν από το στρατόπεδο της Λάρισας.

Ως τα μεσάνυχτα της 9-9-43 είχε ιταλική διοίκηση. Έπειτα το πήραν οι Γερμανοί. Από τις 10-9-43 μέχρι τις 29-11-43 ήταν παράτημα των φυλακών Άθερωφ. Μετά το πήραν τα Εξ-Ντε και από τις 29-11-43 υπαγόταν στη Μέρλιν.

Διοικητής από τις 29 Νοέμβρη 1943 ήταν ο ταγματάρχης των Εξ-Ντε Ραντόμουκ. Στις 27 Φλεβάρη 1944 τον αντικατέστησε ο υπολοχαγός των Εξ-Ντε Φίσσερ και δια της 8 με 10 Σεπτέμβρη 1944 έφυγαν τα Εξ-Ντε ανέλαβε τη διοίκηση του στρατοπέδου ένας γαλλομαθής υπολοχαγός της Βέρμιαχτ.

Το στρατόπεδο διαλύθηκε στις 27 Σεπτέμβρη 1944.

Ο αριθμός των κρατούμενων κυμαίνονταν από μέρα σε μέρα και μήνα σε μήνα, ανάλογα με τις αποστολές που γίνονταν προς το Χαϊδάρι ή απ' το Χαϊδάρι, στις εκτελέσεις και τις απολύσεις. Ο μεγαλύτερος αριθμός κρατούμενων – 15.000 περίπου – σημειώθηκε στις 20 Αυγούστου 1944 με τα μπλόκα. Πέρασαν δρος από το Χαϊδάρι μαζί με τους Εθραίους πάνω από 21.000.

Από το Χαϊδάρι έγιναν 9 αποστολές στη Γερμανία και Πολωνία. Έξι χριστιανών και τρεις Εθραίων.

Χριστιανοί: 1) Στις 25-5-44 από 850 άνδρες και 61 γυναίκες, σύνολο 911. 2) Στις 10 με 15-7-44 η λεγόμενη των παρτιζάνων με 100 απ' το Χαϊδάρι και άλλους 1.000-1.200 από άλλα μέρη. 3) Στις 27-7-44 με 441 γυναίκες. 4) Στις 10-8-44 με 54 γυναίκες. 5) Στις 21 με 22-8-44 με 1.500 πιασμένους στα μπλόκα. 6) Στις 25-8-44 με άλλους 1.500. Αυτούς τους απόλυσαν στη Θεσσαλονίκη.

Εθραίοι: 1) Στις 2-4-44 από 1.300 - 1.500. Ανάμεσά τους ήταν πολλοί ξένοι υπάκουοι (Ισπανοί, Πορτογάλοι, Ιταλοί, Τούρκοι). 2) Στις 20-6-44 από 2.425 κυρίως Εθραίους της Κέρκυρας. 3) Στις 4-8-44 από 1.900 Εθραίους της Ρόδου.

Συνολικά πάρθηκαν 5.625 ή 5.825 Εθραίοι και 4.011 χριστιανοί (οι 1.500 απολύθηκαν) και στάλθηκαν στη Γερμανία 8.196 ή 8.396.

ΕΚΤΕΛΕΣΣΕΙΣ: Κατά τα επίσημα στοιχεία, από το Χαϊδάρι πάρθηκαν και εκτελέστηκαν 1.800 και άλλοι 300 θαυματώδηκαν κατά τις ανακρίσεις στη Μέρλιν και στο Χαϊδάρι. Συνολικά 2.100. Άλλα οι Γερμανοί δεν έδιναν πάντοτε τα ονόματα. Συχνά έδιναν μόνο τον αριθμό των εκτελεσθέντων ή δεν υπακούντων πίστε. Μετά από πολλές προσπάθειες κατόρθωσαν να θρών και αναφέρω 1.440 σαν εκτελεσθέντες στο Χαϊδάρι. Έχω σχεδόν όλες τις ημερομηνίες, δχι δήμως, και διλα τα ονόματα. Δεν τα δίνων και δεν τα θρήκω από άλλες πηγές. Τα παραθέτω:

1943. Στις 7/12 έγινε η πρώτη εκτέλεση – του Λεβή. Στις 12/12 εκτέλεσαν 10. Στις 15/12 τους 27 Βυρωνίτες. Στις 16/12 εκτέλεσαν 20 και στα τέλη Δεκέμβρη 4, απ' αυτούς οι δύο ήταν γυναίκες. Συνολικά το 1943 εκτέλεσαν 62.

1944: Γενάρης. Στις 7/1 εκτέλεσαν 30. Στις 11/1, 50. Στις 19/1, 20 και στις 29/1, 52. Σύνολο 152. Από τις 29/1 αρχίζει το γδύσιμο των μελλοθανάτων.

Φλεβάρης: Στις 4/2, 8. Στις 10/2, 25 (οι 17 ανάπτηροι). Στις 24/2, 7. Συνολικά 40.

Μάρτιος: Στις 9/3 – 50 (οι 37 Κοκκινιώτες).

Απρίλιος: Στις 5/4 κρέμιασαν 5. Στις 8/4 εκτέλεσαν 50 (οι 25 Αναφιώτες).

Στις 11/4 – 35. Στις 19/4 εκτέλεσαν στο Γουδή 35. Στις 20/4 – 20. Στις 27/4 – 20. Συνολικά 165. Η ζωή άρχισε να μετριέται με τα 24ωρα.

Μάης: Πρωτομαγιά 200 (παλιοί Ακροναυπλιώτες, Αναφιώτες και μερικοί νέοι). Στις 2/5 – 41 (οι 6 γυναίκες). Στις 3/5 – 60 (οι 10 κρεμάστηκαν). Στις 4/5 – 50. Στις 10/5 – 92 (οι 10 γυναίκες). Στις 18/5 – 100 (οι 87 ανάπτηροι). Στις 23/5 – 3. Στις 27/5 κρέμιασαν 10. Συνολικά 556 (οι 16 γυναίκες). Άπο το Μάη επέρχεται σοβαρή αλλαγή στο στρατόπεδο: 1) Ο Φίσσερ οργανώνει δίχτυ κατασκόπων, κυρίως από Εθραίους. 2) Παίρνουν και τα θράδια και η ζωή μετριέται με τα 12ωρα.

Ιούνιος: Στις 3/6 παίρνουν 10 και στις 14 άλλους 20. Συνολικά 30.

Ιούλιος: Την 1/7 παίρνουν 10. Σε 1-2 μέρες άλλους 20. Στις 7/7 μια κοπέλα. Και στις 21/7 κρέμιασαν 54. Συνολικά 85.

Αύγουστος: Στις 2/8 εκτελούν 22. Στις 3/8 – 11 (μία γυναίκα). Στις 9/8 – 50. Στις 24/8 – 21 και στις 25/8 – 17. Συνολικά 121.

Σεπτέμβρης: Στις 5/9 εκτελούν 50 (οι δύο κοπέλες). Στις 8/9 – 72 (οι 8 γυναίκες). Στα μέσα Σεπτέμβρη 39 (πολλοί ήταν συνεργάτες τους). Στις 20/9 – 6 και στις 29/9 – 17. Συνολικά 184.

Οχτώβρης: Στις 6/10 εκτέλεσαν 25.

Γενικό σύνολο εκτελεσθέντων που θρήκω 1.440.

Στις 12 του Ιούνη έγιναν για εκτέλεση 50, αλλά τους πήγαν στις φυλακές Άθερωφ και τους έβαζαν στις «κλούθες» των τρένων.

Στην Καισαριανή εκτελέστηκαν 600: Το 1942 – 12. Το 1943 – 147 και το 1944 – 440.

Ονόματα εκτελεσμένων γυναικών: 2-5-44: Ανυσίου Σούλα, Δανιηλίδηον Έλσα, Πανέτη ή Μπενέτη Λ., Χατζηδάκη Μαρί, Χατζηδάκη Φρόσω 73 χρ., Χωραφά Φιφή. 10-5-44: Βιτιθίλια Καΐτη, Μάστρακα Μάρω, Μηλιώτη Μαρία, Μηλιώτη Τούλα, Ντάκουρη Βάσω, Ντερή Στέλλα, Ντερή Φρόσω, Ξανθοκόύλον (ή Οικονόμου) Μαρία, Παύλοβιτς Πάσουλα, Σαββαΐδηον Άννα. 7-7-44: Θωμάκου – Παυλάκου Άννα, μαθήτρια. 3-8-44: Λεμονή Χρύσα. 5-9-44: Κωνσταντοκόύλου Ηρώ, Χατζηζεμέρ ή Χατζηεσθήρ Αθηνά, μαθήτριες. 8-9-44: Δημιοπούλου Μάρτζορη, Κυραγιάδην Λέλα,

Μίκαν Αννη, Μεγίστελοπούλου Μερία, Νικολετοπούλου Ακριθή, Χατζόπούλου Μανταλένα, Φραγκέα Σίνα.

Συνολικά εκτελέστηκαν στο Χαϊδάρι 30 γυναίκες το λιγότερο.

Από τις δι πρώτες ομήρους, δεν επέστρεψαν δύο: Η Μαρούλα Κουρή, που πέθανε από φυματίωση και η Βαγγελιώ Ρήγου, που τρελάθηκε και την έκαψαν στο κρεματόριο.

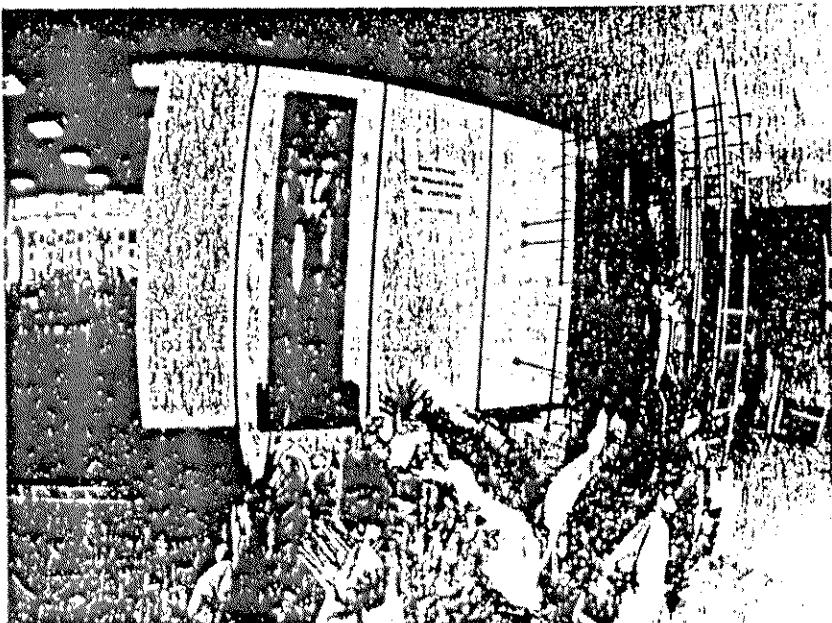
Στο Χαϊδάρι μετέφεραν στις 13-1-44 324 αναπήρους. Απ' αυτούς εκτέλεσαν 104.

Από τους νέους που έπεσαν στην κατοχή, αναφέρω: 190 φοιτητές, 40 μαθητές και 90 εργατούπαλλήλους.

Οι μαζικές απολύτεις δραχισαν στα τέλη Αυγούστου 1944 με την απόλυτη 1.000 περίπου από κείνους που κρίθηκαν ανίκανοι, και πήραν εντονότερο ρυθμό στις αρχές του Σεπτεμβρίου. Ή πιο μεγάλη, από 6.500 περίπου, ήγινε στις 6/9. Δεύτερη μεγάλη από 1.500 περίπου, ήγινε στις 9/9. Οι άλλες ήταν μικρότερες, από 150 μέχρι 400 ή 500 άτομα.

Το Χαϊδάρι έκλεισε στις 27-9-44 με τη μεταφορά των υπολοίπων 150 στις Φυλακές Αθέρωφ, απ' όπου απολύθηκαν στις 7 Οχτωβρη.

(Βιβλ. 49, σελ. 748 - 751)

Μνημείο στην είσοδο της Μέρλιν 6.

Το κτίριο της Μέρλιν 6, που στα υπόγεια κελιά και στα ανακριτικά του γραφεία υποστήκαν απάνθρωπα χιλιάδες αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης και στο πάτωμα και τους τοίχους του υπήρχαν άφθονα ίχνη από τις σάρκες και το αίμα τους. Το κτίριο που οι τοίχοι και οι πόρτες των κελιών του ήταν γεμάτι με τις τελευταίες παραγγελίες, νουθεσίες για κείνους που θα 'ρχονταν μέτα ακ' αυτούς και μηνύματα με Εθνικό Πατριωτικό, παλμό. Το φοβερό κτίριο των γερμανικών Ες-Ες, που σ' αυτό ξεψύχησαν από τα βασινιστήρια πάνω από 300 Έλληνες πατριώτες. Αυτό το κτίριο, αντί να κρίθει διατηρητέο σαν σπουδαίο ιστορικό μνημείο της Εθνικής Αντίστασης, κατεδαφίστηκε. Κι διώς ανέφερε από την ΕΡΤ-1 στις 12.1.84 στα «Βικαστικά» ο παρουσιαστής: «Βρήκαμε διατηρημένα με σεβασμό αρκετά μηνύματα στους τοίχους του, αλλά για οικονομικούς (!!!) λόγους, δεν μπορέσαμε να τα αφαιρέσουμε και διατηρήσουμε και οι πόρτες των πέντε κελιών του υπογείου πάρθηκαν από τους συνταγματάρχες». Στη θέση του υψώνεται τώρα ένα μεγαλοπρεπές μέγαρο με κρυστάλλινη είσοδο. Το μόνο που υπάρχει για να θυμίζει το φρικτό παρελθόν του, είναι το μνημείο που στήθηκε στην είσοδο του δεξιά και εγκαινιάστηκε στις 23.4.1983. Παραμένει όμως το φοβερό γεγονός: *Η Μέρλιν δεν υπάρχει πια.* Όταν οι Γερμανοί μετέτρεψαν τα τρομερά και απαλιά στρατόπεδά τους με τα κρεματόρια σε μουσεία, εδώ στην Ελλάδα εξαφανίζονται τα ίχνη των εγκλημάτων τους. Γκρέμισαν, αντί να ανακηρύξουν iερό και διατηρητέο χώρο τη Μέρλιν. Το Σκοπευτήριο της Καισαριανής, που μετά την απελευθέρωση είχε χαρακτηριστεί «ιερός τόπος» και ονομάστηκε «ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ», παραμένει ακόμα σκοπευτήριο. Και το Χαϊδάρι, το φοβερότερο γερμανικό στρατόπεδο στην Ελλάδα, παραμένει στρατιωτική βάση και με μεγάλη δυσκολία επιτρέπεται τα τελευταία τέσσερα χρόνια στο Δήμο Χαϊδαρίου να οργανώνει ένα ολιγάνθρωπο με κούλμαν, προσκύνημα μπροστά στο φοβερό μπλοκ «15».

Τιμάει το Δ.Σ. του Χαϊδαρίου η παραγγελία απόφασή του της 27.4.84 με την οποία ζητάει: «Να απομακρυνθεί το στρατόπεδο από το Χαϊδάρι. Να ανεγερθεί μνημείο στον ίδιο της θυσίας». Και «να δοθεί ο χώρος του στρατοπέδου στο Χαϊδαριώτικο λαό». Το στρατόπεδο είναι στην περιοχή του Δήμου και κάθε πρωτοβουλία, κάθε ενέργεια του Δ.Σ. και των μαζικών φορέων του Δήμου είναι αξιέπαινη.

Όμως το Χαϊδάρι έχει πιο πλατιά, έχει πανελλαδική και παγκόσμια σημασία. Είναι το γερμανικό Νταχάρου στην Ελλάδα. Ο ΒΩΜΟΣ της θυσίας του λαού της. Είναι ταυτόχρονα και το ΚΑΣΤΡΟ της. Το Πανελλαδικό Κάστρο. Το μετερήμι των αγωνιστών της Αντίστασης δλης της χώρας.

(Βιβλ. 49, σελ. 140 - 142)

Ο Θεμος Κορναρος στο 1970 του αφηγηματος

*Στρατοκεδό του Χαιδαρίου (Βιβλ. 46 σελ. 48-49) γράφει:

Ρίχνω μιὰ ματά στήν περιοχή του Στρατοπέδου. Τύχω - γύρω τοῦχος, δυὸς μέτρα θύφος. Κάθε διακόσια μέτρα οκοπία, μὲ 'Ιταλοὺς απάνιν καὶ πολυβόλα στραφίμενα πρόστιν αὐλή. Στρατώνες καινούριοι, ἀνετοι, τρίπατοι. Παραθύρια μεγάλα, πολλά. πρός δλες τις μεριές. Αὐλή ευρύχωρη. Κάθε χτίριο ἔχει τὸ νούμερό του. 'Αριστερά μου θέλω τὸ «τρία». Μπροστά τὸ «τέσσερα» καὶ τὸ «εἷκοσιένα». Άλγο κιδί μπρός, τὸ «20», φρεσκοασθεστικόν, μὲ διακομητικό κήπο μπροστά. Είναι τὸ Διοικητήριο. Στὸ βάθος κλείνει τὸν κύκλο ἡ οικοδομὴ «16», ποὺ ἔχωριζει μὲ τὸ μικροσκοπικὰ σιδερόφραχτα παραθυρίων καὶ τὸ μουχλιασμένο ἔξωτερικό. Σεπροβαίρνει ἀπὸ τὸ βάθος τὸ χτίριο αὐτό, σὰν φοβέρα. Είναι ἡ ἀπομόνωση. 'Ο τόπος τῶν βασινιστηρίων. Μνῆμα! Καὶ σὰν δακτυνας — φρυνοῦρδς τῆς κόλασης αὐτῆς — στέκει, στήν πόρτα ποὺ χάσκει, ζνας κοντοστρούμπουλος ἀνθρωπός, μὲ μελανὰ ἔπιλυμένα μάτια.

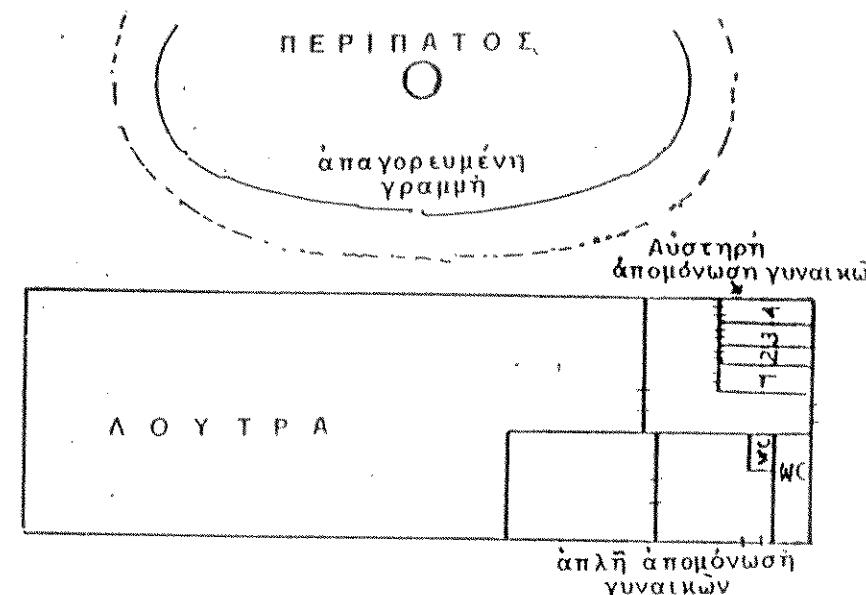
Ο κατάδικος ποτὲ δὲ μεταχειρίζεται τὴ λέξη εἰπομόνωστρο. Λύτῃ δὲ λέει τίποτα. "Οταν θὰ πει «16», θόλος ένδιαιφέρονται νὰ μάθουντε τὸ συμβαλεῖ. Γιατὶ εἰπε «16» τὸ γυρεύει στὴ μέση τὸ «16»; "Αξεχώριστος ἀπὸ τὴν κατάσταση ποὺ ἐκφράζει τὸ νούμερο αὐτό, εἶναι ὁ 'Αντρέας. "Ετοι τὸν λένε τὸν ἀρχιθαυσανιστὴ τῆς ἀποικίωσης.

Τρία νούμερα δὲ θὰ σθήσουν ποτὲ ἀπὸ τῇ μνήμῃ τῶν ἀνθρώπων ποὺ πέρασαν ἀπὸ τοῦτο τὸν τόπο: Τὸ «15», τὸ νούμερό τοῦ μπλὸκ ποὺ ἔμενε, καὶ τὸ «21».

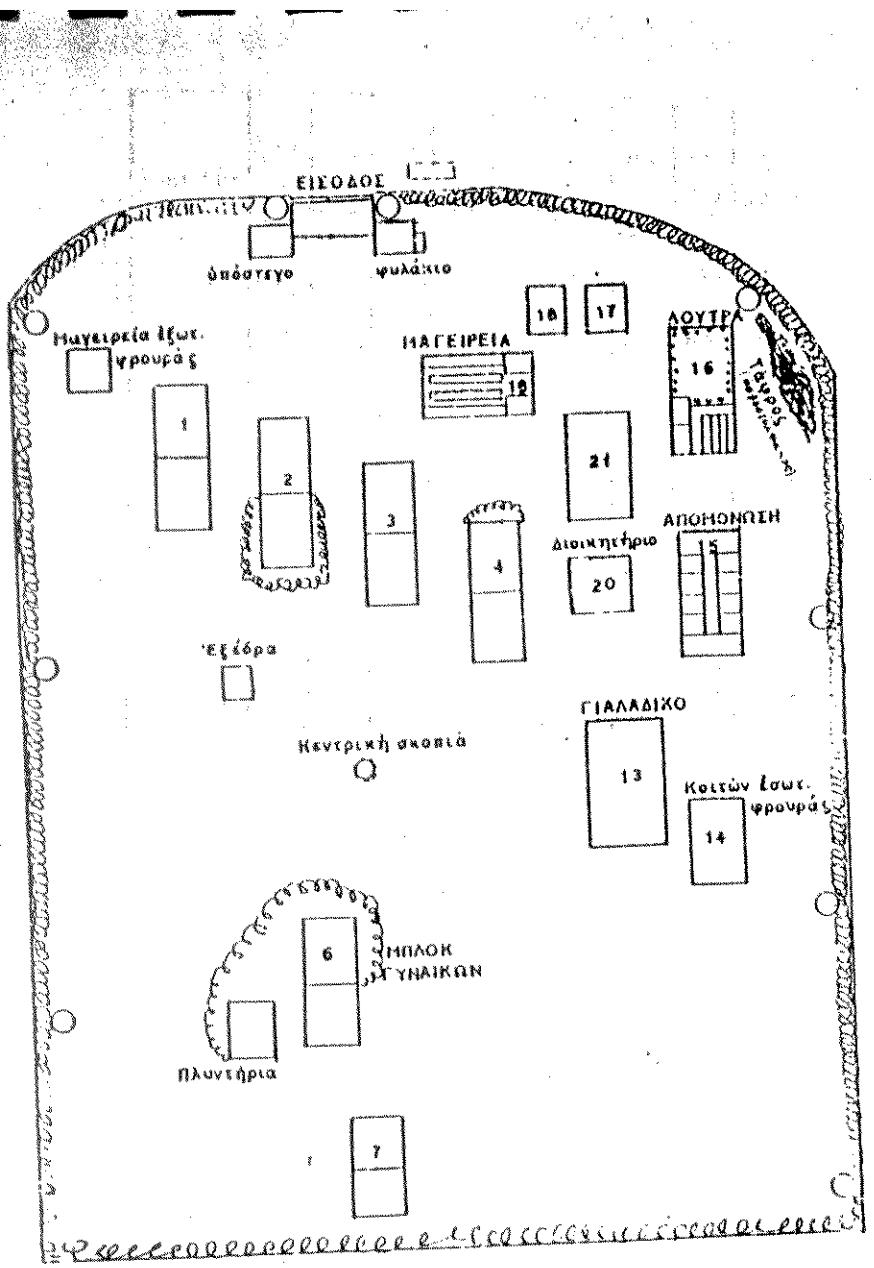
Στὸ «21» στεγάζονται δλες οἱ εἰδικὲς θητηρεσίες, ταὶ συνεργεῖα, δπως τὰ συνηθίσαμε. Ἀπὸ τὸ κυριεῖο ὡς τὸ ρολογγάδικο. Ἀπὸ τὸ σιδερᾶ ὡς τὸ φάριη. «Ολα τὰ ἔπαγ- γέλματα, δλες οἱ τέχνες, δλες οἱ πιὸ ἀπίθανες εἰδικότητες γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς φρουροῦς τῶν ΕἼ. - Β.»

Σάλαμος	26	27	28		WC	15	16	17	Σάλαμος
	κε	λλ	ιά	σκαλα		κε	λλ	ιά	
25									18
	κε	λλι	ιά	22	29	WC	κε	λλιά	19
	24	23	22				21	20	

	κελλιά	WC	κελλιά	
Σαλαμος	12 13 14		1 2 3	Σαλαμος
11	4 4		4 4	4
	κελλιά	WC	κελλιά	
	10 9 8	ΕΙΣΙΔΟΣ	7 6 5	
	φυλακή			

Επωτερική διαρρύθμιση των μελών «ΙΣ» (πιποδόνωση) και «Ιδ» (Πουτρά-άλογοδν. γυναικών)

Εσωτερική διαρρύθμιση του κυρίου στρατοπέδου:

(Βιβλ. 49, σελ. 26)

ΦΩΝΕΣ ΑΠ' ΤΑ ΜΠΟΥΝΤΡΟΥΜΙΑ

Αφιερώνεται στην παιδιόλια
μι ύδος μεγάλη ηρωίδα
Κική Σουλάκου

Μέσα εκεί πώς να φτάσει του ήλιου το χάδι;
Παραθύρια δεν έχουν οι τάφοι ποτέ.
Πεθαμένα κεράκια φαντάζονται οι αυγές
και γιομάτο φαντάσματα πέφτει το δράδυ.

Μακριά και τις ζέστας τα χάδια φευγάτα.
Ο σγέρας μιας σάπιας ζωής μυρουδιά.
Κι δικας θγάλινει απ' τους τοίχους η ογρή παγωνιά
στα μπουντρούμια βαθιά παραδέρνουν τα νιάτα.

Ο στα μαύρα κελιά πόσα νιάτα στοιχειώνουν
και το κρίμα τους ήταν μια δίκαια κραυγή.
Να χαρίσουν πιο ανθρώπινη λίγο ζωή
ε' αυτούνος κας οι άνθρωποι κι οι νόμοι σκλαβώνουν.

Θαρρεία της θυσίας το δρόμο ανεβαίνουν.
Κάθε αυγή πόσο πένθιμα η θύρα αντηχει.
Κάθε αυγή μπροσ σ' απόσπασμα πόσοι νεκροί.
Μα πιο αποάλινοι ακόμα μετοινοί και απομένουν.

Μα είναι κι: άλλα βαριά και σκληρότερα ακόμα.
Πρέπει ο πόνος αψύς να χωμεί στην καρδιά.
Το κορμί τους ξεσκίζουν, τους καίνε φριχτά,
τους χιωπούν ώσπου οι σάρκες να γίνουνε λιώμα.
Τις πληγές τις αφήνουν για λίγο να γιάνουν
κι αφού ακόμα τα χελιά απομένουν κλειστά,
ξυνά τους ξεσκίζουν οι ανθρώποι - θεριά
φρενιασμένοι γιατί τις ψυχές δεν τις φτάνουν.

Δεν αντέχει χλωρό το κεφάλι λυγίζει.
Μα απ' τα μάτια τ' αγνά και βαθιά απ' την ψυχή
ένα φως λαμπερό σα φλογάτη αστραπή
του σκληρού μαρτυρία τη νύχτα ξεσχίζει.

Και ξανά στη φωτιά, και ξανά στο μαχαίρι.
Μα αυτοί αγδγγυστα παν ανεβαίνουν ψηλά.
Κι αρχινά απ' τις κορφές του φριχτού Γολγοθά
τις χρυσής λευτεριάς ν' ανατέλλει τ' αυτέρι.

(Βιβλ. 49, σελ. 417 - 418)

Περιγραφή του Στρατοκέδου

Η είσοδος του Χατδαριού.

(Φωτογραφία παρμένη μετά την απελευθέρωση)

<< * *

Ο συνοικισμός του Χατδαριού θρίσκεται σε απόσταση 8 χιλιομέτρων βΔ της Αθήνας και δεξιά της Ιεράς οδού. Το στρατόπεδο είναι στους πρόποδες της οροσειράς του Λιγάλειο (λόφου Κασκαντάν) και καταλαμβάνει μια πολύ μεγάλη έκταση. Χτίστηκε για στρατώνας επί Μεταξά. Το στρατόπεδο περιβαλλόταν από ψηλό μαντρότοιχο με θωράκια εξοπλισμένες σκοπιές, κάθε 200 περίπου μέτρα, τριπλή σειρά συριατοπλέγματα προς τα ξε, καθώς και πυκνότατο συριατόπλεγμα μέσα από το μαντρότοιχο. Η είσοδος του θρίσκεται στη δυτική πλευρά και έχει διπλές σιδερένιες πόρτες. Η εξωτερική, από λαμπρίνα, είναι διπλή συρόμενη και έχει ένα πορτάκι στη μια πλευρά. Η εσωτερική είναι κιγκλιδωτή. Από την κάθε πλευρά της είσοδου θρίσκεται ένα μικρό κτίριο για τη φρουρά της. Το δεξιό, προς το νότο, ήταν υπόστεγο ανοιχτό και το αριστερό, προς τα μαγειρεία, ευρύχωρο φύλάκιο, που κοντά του ήταν η σκοπιά της πύλης και αριστερότερα συριατοπλέγματα και τα αποχωρητήρια των μαγειρείων.

Στα ΝΑ της είσοδου ήταν το κτίριο της εξωτερικής φρουράς και τα μαγειρεία της και στα ΒΔ της τα μαγειρεία του στρατοπέδου και οι αποθήκες τροφίων.

Το στρατόπεδο αποτελείται από συγκροτήματα πολλών κτιρίων. Εκείνα που χρησιμοποιούνταν για στρατώνες, χτίστηκαν κατά κλιμακωτή σειρά

από τη δυτική είσοδο προς τα ανατολικά. Ήταν αριθμητέα και, εκτός από το ημιύπόγειο, είχαν δύο πατώματα με πολλά μεγάλα παράθυρα από όλες τις πλευρές. Κάθε κτίριο (μπλοκ) χωρίζεται σε δύο τελείως ανεξάρτητα μέρη – ανατολικό και δυτικό – με δική του το καθένα είσοδο, στη ΝΑ και ΝΔ του πλευρά.

Ανατολικά από τις αποθήκες ήταν το κτιριακό συγκρότημα No 21, διπου επί Εξ-Εξ είχαν εγκατασταθεί τα συνεργεία, ο Θάλαμος τιμαλφών και διάφορες αποθήκες. Ανατολικά από το 21, στο No 20 ήταν το Διοικητήριο φρεσκοισθετισμένο και με διακοσμητικό κήπο. Μαρτσά και προς τα θύραια, στο 16, τα λουτρά. Σ' αυτά, στο ανατολικό τους μέρος, τα Εξ-Εξ εγκατέστησαν την απλή απομόνωση γυναικών, προς το νότο και προς βορρά, μέσω σε λουτρά χωρίς λουτήρες, την συστηρή απομόνωση γυναικών του στρατοπέδου. Όσες θάζανε εκεί, δεν τις έβλεπε κανείς. Ανατολικά από τα λουτρά, το No 15 – πρώην πειθαρχείο – μεταβλήθηκε επί Εξ-Εξ στη φοβερή απομόνωση. Αυτό έχει μικρά ψηλά σιδηρόδρομα παραθυράκια και απεριπολητό εξωτερικό. Ανατολικά του 15, στο No 14, θρίσκευταν οι κοιτάνες της εσωτερικής φρουράς και το μαγειρείο της. Προς τα ΝΑ του 14, το 13 – ένα μονόφυρο μεγάλο κτίριο – χρησιμοποιούνταν σαν αποθήκη για δύο πράγματα άρπαζαν από την Αθήνα και από τα πολλά γυαλικά οι κρατούμενοι το έλεγαν «γναλάδικο». Στα ΝΑ από το 14 και το 13, ανατολικά και σε απόσταση από το μπλοκ 4, αλλά στην ίδια περίπου κλιμακωτή σειρά με τα κτίρια στρατώνες, θρίσκευταν δύο συριατόφραχτα κτιριακά συγκροτήματα, που στο πρώτο (No 6), στο δυτικό μισό του, είχαν θάλει τις γυναίκες. Στο υπόγειο τις Εβραϊτες και στο πρώτο πάτωμα τις Χριστιανές. Στο δεύτερο πάτωμα ήταν ένα δωμάτιο με γυναικολογικό κρεβάτι για απτείο, καθώς κι ένα άλλο με διο κρεβάτια, που το χρησιμοποιούσαν για αναρρωτήριο γυναικών. Σε δύο άλλα δωμάτια ήταν εκείνες που εργάζονταν στο διοικητήριο και στο κτίριο της φρουράς. Νότια από το 6 ήταν τα πλυντήρια.

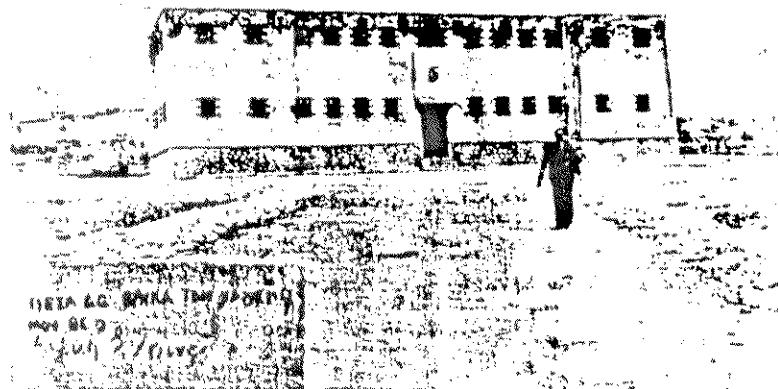
Λανάμεσα στα μπλοκ 4 και 6 υπήρχε μια πολύ ψηλή πυργωτή σκοπιά (η κεντρική του στρατοπέδου), που οι σκοποί της απογόρευαν στους άνδρες να πλησιάσουν, έστω και στα 100 μέτρα, το συριατόπλεγμα των μπλοκ των γυναικών.

Ο χώρος, που συνήθως κινούνταν οι κρατούμενοι, εκτεινόταν από τη σκοπιά αυτή και προς τα ΝΔ, νότια από τα μπλοκ 4 και 3 και δυτικά ως τα μαγειρεία. Στα άλλα μέρη κυκλοφορούσαν δύο εργάζονταν στα συνεργεία και κατά την ώρα της αγγαρείας. Στο χώρο του στρατοπέδου δεν υπήρχε ούτε ένα δέντρο. Τώρα άλλαξε ριζικά.

* * *

Το Μάλοκ 15

Τα εγκαίνια του μπλοκ 15, της φοβερής απομόνωσης (Τσούτχανους) έγιναν στις 7 του Δεκέμβρη 1943, ημέρα Τρίτη, από καμιά τριανταριά άνδρες, που έφεραν δύο μεγάλα φορτηγά αυτοκίνητα. Μετά από μια θδομάδα έφεραν και την πρώτη γυναίκα. Ήταν η Ηλέκτρα (κατ' άλλους Αλίκη) κατοκινή κ. Δούκα. Το μπλοκ 15 πρέπει να ήταν και επί Μεταξά στρατιωτική φυλακή ή πειθαρχείο. Αυτό θγαίνει από τον τρόπο που είναι χτισμένο. Βρίσκεται στα βορεινά και σε αρκετή απόσταση από το Διοικητήριο και το μπλοκ 4 και Ανατολικά των λουτρών. Η πόρτα του βλέπει προς το Νότο και έχει 5 σκαλιά. Αμέσως μετά την είσοδο αριστερά βρίσκεται το φυλάκιο, η «Βάχε». Αποτελείται από δύο πατώματα, το ισόγειο (λίγο υψηλόνερο) και το πάνω πάτωμα. Και τα δύο έχουν την ίδια διαρρύθμιση. Αποτελούνται από δύο μεγάλους θαλάμους, έναν ανατολικά κι ένα δυτικά, διαστάσεων 4 X 7 μέτρων και από δώδεκα κελιά, έξι από κάθε πλευρά, διαστάσεων 1 X

2½ μέτρα και ένα εσωτερικό διάδρομο πλάτους 2 μέτρων, που χωρίζει τα κελιά και φθάνει ως τους δύο μεγάλους θαλάμους. Στο μέσον, απέναντι από την είσοδο, είναι η σκάλα και δεξιά απ' τη σκάλα και το φυλάκιο από μία τουαλέτα με 3-4 τούρκικες λεκάνες και 4 νιπτήρες και πλάι τους μια τουαλέτα ανδρών. Δύο πυρόμοισες είναι στο πάνω πάτωμα. Τα πυράθυρα δύλ

είναι μικρά σιδηρόφραχτα και κοντά στο ταβάνι. Στο πάνω πάτωμα, νότια, στο χώρο που πιάνει η σκάλα και το φυλάκιο, υπάρχει ένας μετρίου μεγέθους θάλαμος, ο Θάλαμος Νο 29. Το πάτωμα είναι από τοιμέντο και οι τοίχοι γυρνοί. Οι πόρτες έχουν μια μικρή τετράγωνη τρύπα, που κλείνει με μια συρτή λαμαρίνα, για να διέλεπουν μέσω οι οκοποί.

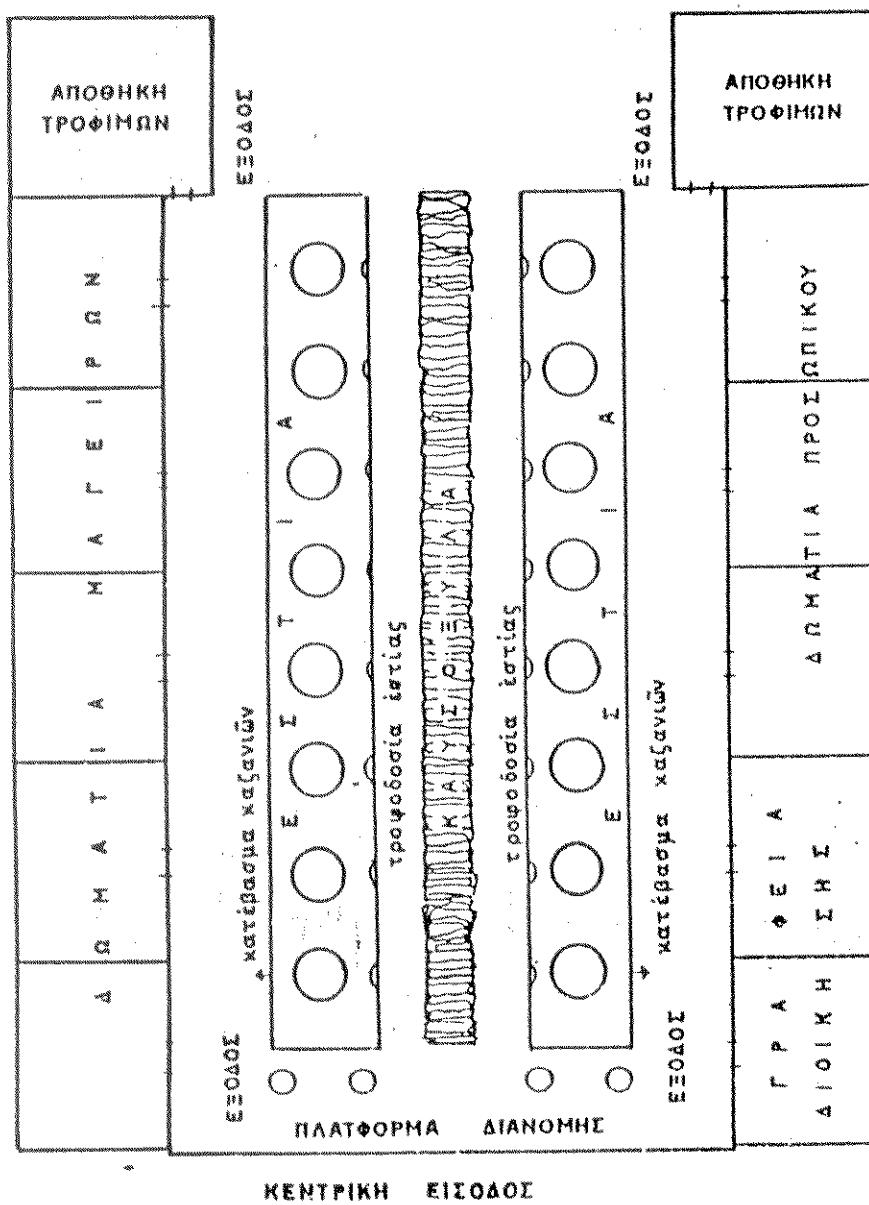
Στα κελιά απομόνωναν έναν - έναν τους κρατούμενους. Σπάνια έβαζαν δύο και τρεις. Στους θαλάμους έβαζαν πολλούς μαζί. Στην αρχή μέχρι 50 στον καθένα και όστερα, ιδιαίτερα στο θάλαμο 11, που έφτιασαν ξύλινα πατάρια, στρίμωχναν 80-100 ή και πιο πολλούς. Κάτω ήταν οι θαλάμοι 4 (ανατολικά) και 11 (δυτικά) και πάνω οι 18 και 25 αντίστοιχα. Στο φυλάκιο έμεναν 3 σκοποί, όλοι βάρβαροι κι αγριάνθρωποι. Μα πιο άγριος, πραγμα-

Οι συνθήκες διαβίωσης ήταν ανυπόφορες. Το πρόγραμμα της ημέρας ήταν το ακόλουθο, χειμώνα καλοκαίρι: Στις πέντε το πρωί έγερση. Σήκωμα της τάβλας του υπνου και τοποθέτηση της ορθής στον τοίχο. (Η τάβλα ήταν μια στενόμακρη βάση από αραιοκαρφωμένες πάνω σε δύο καρδνία συνίδες κπσονιών, που έβαλαν σε κάθε κελί πολύ αργότερα). Προσεχτικό διπλωμα της κουβέρτας και σκούπισμα του κελιού. Ύστερα έξοδος ένας - ένας, ή δυο και τρεις στην τουσλέτα. Εκεί, κάθε ανάγκη έπρεπε να τελειώσει σε 2-3 το ίαντο λεπτά. Από τον κάθε θάλαμο τους έβγαζαν όλους μαζί και έπρεπε να τελειώσουν σε 15 λεπτά το πολύ. Το ίδιο γινόταν και στις 4½ το απόγευμα. Στις 5 έτιχε κατάλιση. Όλη την ημέρα, ολόκληρο το 12ωρο, οι κρατούμενοι ίδιως στα κελιά έπρεπε να στέκονται δρθιοί και με πυντηχτό το πυράθυρο, ανεξάρτητα από τον καιρό. Ακόμια και το φας τους οι έτρωγαν ωροί. Καθε παράθυρη τιμωρούνταν με άγριο μαστίγωμα μέχρις αίματος, μέχρι λιποθυμίας. Το φοβερό κρύο το χειμώνα κι η αφόρητη ζέστη το καλοκαίρι αποτελούσαν άλλο μεγάλο μαρτύριο. Το χειμώνα τουρτούριζαν δύο το 24ωρο και μάλιστα δυο πιάστηκαν καλοκαίρι και είχαν ελαφρά ρούχα. Μα πολύ υπέφεραν τη νύχτα, υποχρεωμένοι όπως ήταν να ξυπλώνουν στο τοιμέντο ή και στη σανιδένια βάση αργότερα, με μοναδικό στρώμα και σκέπασμα μια ή και μισή τρίχηνη κουβέρτα, απ' απές που είχε δώσει για τους φυλακισμένους η ΕΟΧΑ.

Τη 12ωρη μαρτυρική ορθοστασία της ημέρας διαδεχόταν η θασανιστική αύπνια και τα αδιάκοπα στριφογυρίσματα και κουβαριάσματα τη νύχτα. Έτσι, που ο κρατούμενος μέρα - νύχτα δεν έθρισκε ούτε ησυχία ούτε ξεκούραση.

Και σαν να μην έφθαναν αυτά, είχαν και τα καψόνια των σκοπών, που χτυπούσαν με τους θούρδουλες τις πόρτες, ανοιγόδειναν τα φιλιστρίνια ή τις κλειδαριές, έβγαζαν αγριοφωνάρες και τους κρατούσαν σε διαρκή αγωνία και τρόμο. Το καθετεί έπρεπε να γίνεται με μεγάλη ταχύτητα, αλλιώς δούλευε άγριο μαστίγωμα και η αρβύλα των σκοπών. Μεγάλο θάσανο ήταν το νερό. Στην αρχή νερό δεν είχε το στρατόπεδο. Μας έδιναν μια ώρα την ημέρα ή και καθόλου. Μα και αργότερα στην απομόνωση νερό τους έδιναν πολύ λίγο και, πολλές φορές, τους άφηγαν ολόκληρη μέρα ή και δύο και μια φορά 7 μέρες χωρίς νερό. Και σαν να μην έφτιανε αυτό, οι Γερμανοί συνήθιζαν να ρίχνουν με τις χούφτες το υλάτι στο καζάνι του «15» πριν γίνει η διανομή.

Με το φαγητό η κατάσταση ήταν ακόμα πιο τραγική. Ο Ραντόμακυ έθαλε σ' ενέργεια κείνο που μου είπε ο «Καληνύχτας». Στην απομόνωση, και ίδιως στα κελιά, εφόρησε τον αργό θάνατο από την πείνα. Στους θαλάμους έδιναν μισή μερίδα φαγητό το μεσημέρι και το βράδυ και μισή μερίδα φωμί το πρωί. Στα κελιά έδιναν μόνο λίγο φωμί το πρωί και μισή μερίδα φαγητό το μεσημέρι. Ενώ το ελεύθερο στρατόπεδο έπαιρνε ολόκληρες μερίδες και το πρωί αντί ρόφημα είχε, πολλές φορές, ζυμαρικά ή σουκι του μπακάλη (μικρούγομφρειδή), απ' αυτά που έφερε ο Ερυθρός Σταυρός. Ήπολη χαρακτηριστική για την κατάσταση των κρατούμενων στα κελιά του «15».

Εσωτερική διαρρύθμιση μαχαιρίων - Γραφεία Διοίκησης (Μπλοκ 19).

Τα μάγειρεα – Οι μάγειροι και η προσφορά τους

Τα μαγειρέλα είχαν προσανατολισμό από το νότο, όπου θρισκόταν και η κύρια είσοδός τους, προς το βορρά. Στο νότο υπήρχε μια υψηλότερη ως ένα μέτρο πλατφόρμα, απ' την οποία γινόταν η διανομή. Κατά μήκος της ανατολικής και της δυτικής τους πλευράς, υπήρχαν δωμάτια που χρησιμοποιούνταν τα δύο πρώτα, στη ΝΔ πλευρά, για γραφεία της διοίκησης και τα υπόλοιπα για υπνοδωμάτια του ανώτερου προσωπικού (διερμηνέας, διαχειριστής, αρχιμάγειρας κλλ.) και των μαγειρών. Όλα τα δωμάτια είχαν έξοδο σ' ένα πλατύ διάδρομο. Ο διάδρομος αυτός προς το κέντρο του κτιρίου κατέληγε σε μια στενόμακρη, εκτεινόμενη από τη μια ως την άλλη άκρη, τοιμεντένια θάση με 8 εστίες για τα καζάνια. Ανάμεσα από τις δύο αυτές θάσεις εκτεινόταν μια σειρά στοιβαγμένα ξύλα για την τροφοδότηση των εστιών. Τα καζάνια ήταν πολύ μεγάλα (600 - 700 μερίδων). Το κυτθασιά τους γινόταν προς τους διαδρόμους των δωματίων και παρουσίαζε μεγάλη δυσκολία. Περνούσαν ένα κοντάρι στις δύο λαβές του καζανιού και, από τη μια μεριά, έπιανε ένας, ο Μανώλης Μαντέπουλος ή ο Λαζαρίδης, οι μόνοι που χάρη στη μεγάλη σωματική τους αντοχή τα κατέφερναν, κι από την άλλη δυο. Η μεταφορά των καζανιών από κει ως την πλατφόρμα για τη διανομή ήταν εύκολη. Τα μαγειρέλα είχαν έξοδο και προς το βορρά. Από κει έφερναν τα τρόφιμα και τα ξύλα και προς τα κει, διανεμούσαν τα προϊόντα στα στρατοπέδηα, έθιγαζαν καζάνια για διανομή.

Το συνεργείο των μαγειρών αποτελούνταν από 40 περίπου και ήταν χωρισμένο σε τρεις θάρδιες. Η πρώτη έπιανε δουλειά τα μεσάνυχτα και εργάζοταν ως τις 6 το πρωί. Η δεύτερη στις 7.30' ως τις 12 το μεσημέρι. Και η τρίτη δουλευει από τη μία ως τις 4.30'. Αρχιμάγειρας ήταν ο Νίκος Αραμπατζής και επικεφαλής στις τρεις θάρδιες ήταν ο Κώστας Βοτάνης, ο Μανόλης Μαντόπουλος και ο Ευγένιος Ξενίδης. Η διανομή γινόταν το μεσημέρι την ίδια πάντα ώρα, στη μία. Η ώρα τις πρωινής και θραδινής διανομής άλλαζε ανάλογα με την εποχή. Το χειμώνα γινόταν στις 7 το πρωί και στις 4.30' το απόγεια και το καλοκαίρι στις 6.30' και 5.30' με 6, αντίστοιχα. Το θραδινό κλείσιμο στους θαλάμους γινόταν το χειμώνα στις 5.30' με 6 και το καλοκαίρι στις 7.

Η διαρρόθμιση των μπλοκ – Το αναρρωτήριο

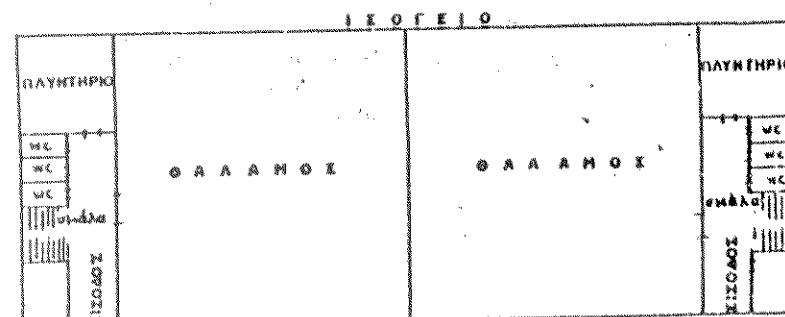
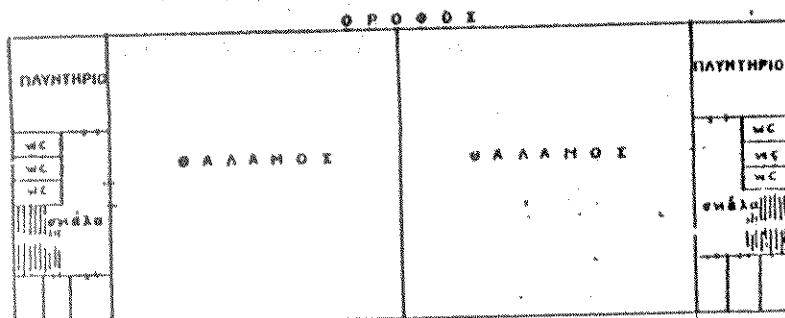
Οι κρατούμενοι άνδρες μέναμε στα μπλοκ № 3 και 4, που ήταν μεγάλα ορθογώνια κτίρια, χωρισμένα σε δυο ανεξάρτητα τμήματα (ανατολικό και δυτικό) με ένα ημιυπόγειο και δύο άλλα πατώματα, που αποτελούνταν από μια μεγάλη αίθουσα, 2 - 3 αποχωρητήρια, κλυντήριο με πολλές βρύσες και μια ταμεντένια δεξιωμένη. Είχαν, επίσης, το πρώτο ένα μικρό δωμάτιο, διπλά στην πόρτα, και το δεύτερο πάτωμα 2 - 3 δωμάτια στην ίδια πλευρά. Η είσοδος ήταν προς το νότο δύο άκρες με 8 - 10 σκαλοπάτια. Τα υπόγεια, εκτός από την εσωτερική, είχαν κι άλλη είσοδο -- το ένα προς την ανατολή και το άλλο προς τη δύση -- και μπορούσαν ν' απομογωθούν από το λοιπό κτίριο.

Τις τέσσερις γυναίκες τις έβαλαν στο μικρό κτίριο, που ήταν στο αριστερό μέρος της είσοδου, προς τα μαγειρεύσια.

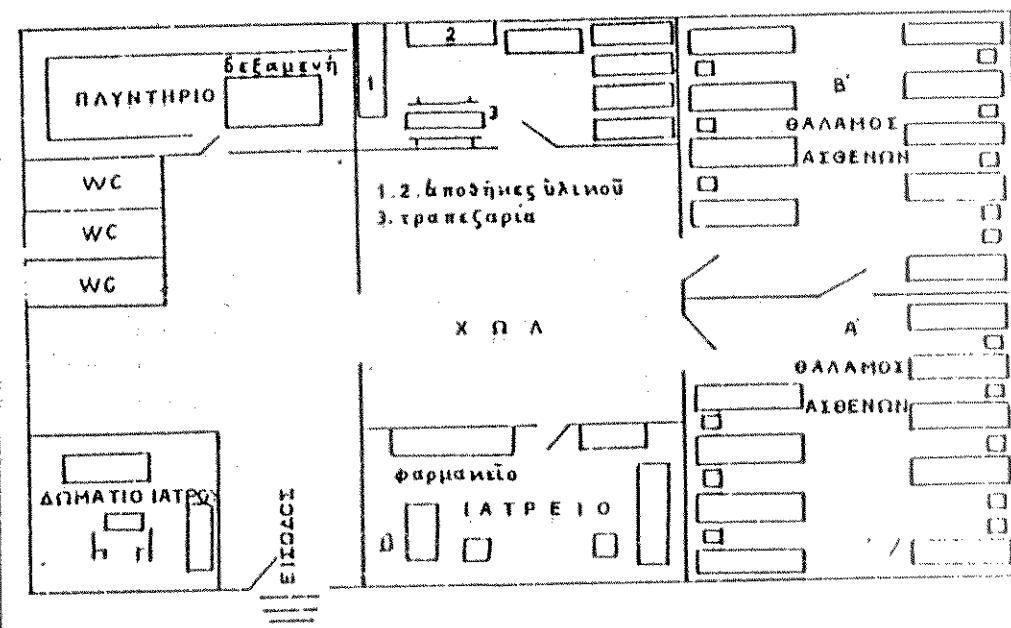
Το αναρρωτήριο ήταν στο δυτικό τμήμα του μπλοκ 3, στο πρώτο πάτωμα. Η μεγάλη του αίθουσα ήταν χωρισμένη με τοίχο ως το ταβάνι σε δυο

ορθογώνιες αίθουσες, ακό τις οποίες η ανατολική ήταν χωρισμένη σε δύο θαλάμους, που ο καθένας τους μπορούσε να χωρέσει ως 15 κρεβάτια και η δυτική με δυο κτιστά ημιδιαφράγματα χωρίζονταν σε τρία μέρη. Ένα μεγάλο χολ στη μέση και δύο δωμάτια, που το νότιο χρησιμοποιούταν σαν ιατρείο και το βορεινό σαν τραπεζαρία, αποθήκη υλικού και υκνοδωμάτιο του προσωπικού. Έγινεν στο ξεχωριστό δωμάτιο που ήταν δίπλα στην πόρτα.

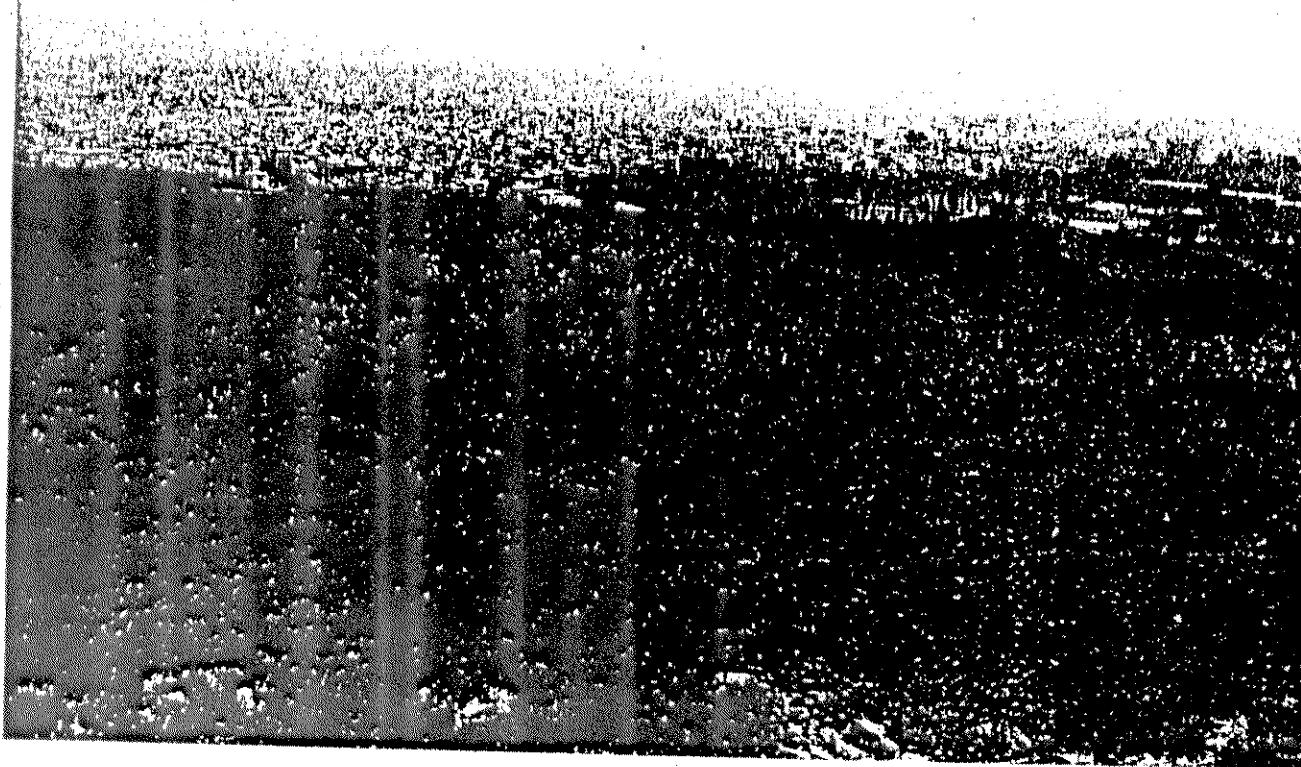
Το αναρρωτήριο το δημόθυνε ένας Ιταλός ανθυπόλατρος και, εκτός από μένα, σαν προσωπικό είχε τον αρχινοσοκόδημο του στρατοπέδου της Λάρισας Βασίλη Δελαθίνια και δύο νοοκόδημα: τον Οδυσσέα και τον Ηρακλή. Δε θυμάμαι τα επίθετά τους. Οι φυματικοί, που στη Λάρισα έμεναν σε ξεχωριστό θάλαμο, στο Χαϊδέρι έμεναν στο ημιυπόγειο του μπλοκ 3, κάτω από το αναρρωτήριο.

Εσωτερική διαρρόθμιση μπλοκ.

Εσωτερική διαρρόθμιση μνημρωτήριου.

Άκοψη της κοιλάδας των εκτελέσεων. Στο βάθος το στρατόπεδο Χαϊδαρίου.

"ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΙΕΣ"

— Βιβλιοθήκη του Λαού —

ΑΘΗΝΑ, 1963

4.2. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ, ΣΗΜΕΡΑ.

■ Ποιά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του ιστορικού "στρατοπέδου Χαϊδαρίου", σε σχέση με την περιοχή του σήμερα, από την τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα;

-Πρόκειται, μέσα στα όρια της πυκνοκτισμένης πρωτεύουσας, για μια απέραντη έκταση -3.600 στρεμμάτων!- που είναι ιδιοκτησία της ελληνικής πολιτείας. Που πρέπει νάναι, δηλαδή, στη διάθεση του αθηναϊκού λαού.

-Βρίσκεται σε αύξηση επαφή με ένα Βουνό 28.000 στρεμμάτων, που έστω κι αν είναι τώρα πιο πολύ βράχος παρά δάσος, έχει σίγουρες προοπτικές (-αν επιβιωθεί επίμονα, με επιστημονική αρτιότητα και αισθητικά ευθύνης) να γίνεται πραγματικός πράσινος πινεύμονας της πρωτεύουσας μας, μέσ' από μέση της πυκνής από ξελόματα και ανθρώπους δυτικής Αθήνας.

-Η θέση του στην καρδιά μιάς ιδιαίτερα υποβαθμισμένης περιοχής της Αθήνας, της Δυτικής, φορτώνει το χώρο του στρατοπέδου με οιβαρότατα κοινωνικά (και όχι... στρατιωτικά, όπως τον καιρό του Κλουταχή) καθήκοντα και υποχρέωσεις.

-Η έννοια "στρατόπεδο Χαϊδαρίου" έχει βρει τη θέση της στη νεοελληνική ιστορία, ο χώρος έχει μια σημαντική πολιτιστική αξία, δεμένος με τα ιδανικά της δημοκρατίας, -της Ελευθερίας- της Ανεξαρτησίας-της Εθνικής Αντίστασης.

-Αποτελεί βασικό συντατικό στοιχείο (ποσοτικά -3.600 στρεμ.- και ποιοτικά -εδάφη επίπεδα και πιο πρόσφορα για βλάστηση) σε πλήρη επαφή με τον αστικό ρυθό, ενός απ' τα τέσσερα βουνά που ψυκλώνουν από 3 μεριές την Αθήνα και που σήμερα, αντί να αποτελούν ένα "πέταλο" αναψυχής-υγείας-χαράς-ψυχαγωγίας..., μάλλον επιστρένωνουν την περιβαλλοντική κατάσταση της πρωτεύουσας (νέφος, ήλιο).

- Η σημερινή λειτουργία του, σαν Στρατιωτικό Κέντρο Εκπαίδευσης και μάλιστα ΒΑΡΕΩΝ ΟΠΛΩΝ (ΚΕΒΟΠ), (μέσα σε πυκνοκατοικημένη περιοχή της πρωτεύουσας!) ικανά σχέση δεν έχει με τα παραπάνω.

Οπωσδήποτε δεν υπάρχουν λόγοι αυφάλειας ή άμυνας για την τέτοια χρήση του. Είναι φανερό πως βα μπορούσε, το ΚΕΒΟΠ καθώς και το ΚΕΔΒ, να βρίσκονται έξω από τα όρια της Αθήνας, ανταποκρινόμενοι πλήρως στις υποχρέωσεις του.

■ Νομίζουμε ότι είναι πιά καιρός να αρχίσουν να πραγματοποιούνται αυτά που "συμπεριλανούνται" και "προτείνονται" και "αποφασίζονται" εδώ και κοντά σαραντά χρόνια γιά την Αθήνα, που πνίγεται και σβύνεται, σε όλα τα σχετικά Συνέδρια και Επιστημονικές Συγγεντρώσεις, αυτά που πιεστούν προτείνονται

από το Τ.Ε.Ε. (Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας) και το ΣΑΔΑΣ (Σύλλογο Αρχιτεκτόνων), αυτά που προβλέπουν τα κατά καιρούς Ρ.Σ.Α. (Ρυθμιστικά Σχέδια Αθήνας) και τα Γ.Π.Σ. (Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια) των Δήμων της περιοχής αυτά που εξαγγέλλουν τα Υπουργεία (βλ. υποκεφ. 4.5.) όποτε νάχουμε τουλάχιστον ένα παράδειγμα εφαρμογής, προς μίκητα, στην Αθήνα των 4.000.000 ψυχών...

4.3. ΤΟ "ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ" ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

4.3.1. Ανάγκες της Δυτικής Αθήνας σε κοινωνικής εξυπηρετήσεις β' βαθμού

■ Σε μιά πόλη σαν την Αθήνα (όσο μεγάλη ήταν αν είναι) παρουσιάζονται πολλές ανάγκες και λειτουργίες σε καθημερινή βάση. Γι' αυτές, όχι μόνο δικαιολογείται, αλλά επιβάλλεται να υπάρχουν τα αντίστοιχα κτίρια και ελεύθεροι χώροι σε σχετικά μικρή απόσταση από το σπίτι του καθένα σε κάθε δήμο.

-Υπάρχουν, από την άλλη μεριά, ανάγκες και λειτουργίες που παρουσιάζονται αριετά σπάνια γιά τον κάθε κάτοικο και θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν υπτροπολιτικής κλίμακας (μοναδικές δηλαδή γιά όλη την πρωτεύουσα) ή και εθνικής κλίμακας (μοναδικές γιά όλη τη χώρα). Αυτές λογικό είναι να βρίσκονται στο κέντρο της πρωτεύουσας.

-Ενθάλμεσσα όμως υπάρχουν και ανάγκες-λειτουργίες που παρουσιάζονται στους κατοίκους περιοδικά, κάθε εβδομάδα ή κάθε μήνα έστω, και, ενώ δεν δικαιολογείται να βρίσκονται σε κάθε δήμο γιατί ξεπερνούν το επίπεδο των δυνατοτήτων του, δεν είναι ανάγκη και να βρίσκονται στο κέντρο της πόλης των 4.000.000 κατοίκων. Δεν μπορούν δηλαδή να ζήσουν και "να προκόψουν" (όχι μόνο οικονομικά, αλλά και κοινωνικά) με μιά πελατεία 50.000-100.000 κατοίκων, χωρίς βέβαια να απαιτούν πελατεία 4 εκατομμυρίων! Ας πούμε σχηματικά ότι γιά 500.000-1.000.000 κατοίκους θα ήταν από κάθε άποψη λογικό να υφίστανται τα κτίρια και ελεύθεροι χώροι γιά τις αντίστοιχες "περιοδικές" εξυπηρετήσεις.

■ Οι τρεις αυτές βαθμίδες εξυπηρέτησης, σε μιά πόλη τόσο πολυάνθρωπη αλλά και τόσο υπερβολικά απλωμένη, όπως η Αθήνα, σε μιά πόλη υδρομέφαλη, πρωτεύουσα μιάς χώρας υδρομέφαλης, θεωρούνται απαραίτητες γιά να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των σοβαρότατων προβλημάτων της.

- Τόνωση των πρωτοβάθμιων κοινωνικών εξυπηρετήσεων (κέντρο κοινωνικής ζωής του δήμου).

- Ξαλάφωμα των τρίτοβάθμιων κοινωνικών εξυπηρετήσεων στο κέντρο της πόλης, να μη χρειάζεται να κατέβεις στην Ομόνοια ή το Σύνταγμα για να εξυπηρετηθεὶς για καθημερινές ή περιοδικές ανάγκες.
- Δημιουργία ζωντανών-ελιτικών-αποδοτικών δευτεροβάθμιων κοινωνικών εξυπηρετήσεων σε, ενθάλμεσσα, δευτερεύοντα κέντρα κοινωνικής ζωής.

Είναι σχεδόν αυτοπόδειλο, πως οτις τρεις βαθμίδες εξυπηρέτησης της ζωής των κατοίκων πρέπει να αντιστοιχούν απόλυτα οι μονάδες πολεοδομίας και διοικητικής οργάνωσης της Αθήνας. Οι τρεις βαθμοί Αυτοδιοίκησης πρέπει απαραίτητα να γίνουν ζωντανή πραγματικότητα. Είναι ευτύχημα πως, από ότι φαίνεται, η κατάσταση ωρίμασε πιά τόσο, που βρισκόμαστε στα πρόθυρα της δημιουργίας τουλάχιστον της δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης, έστω και τυπικά.

4.3.2. Αποκέντρωση + συγκέντρωση

Η αρχή της μετατροπής της μονοκεντρικής δομής της απέραντης Αθήνας σε πολυκεντρική έχει πιά αναγνωριστεί από όλους όσους ασχολούνται με την τύχη της υδροκεφαλής πρωτεύουσας. Με τα λόγια τουλάχιστον... Γιατί, όπως προσπαθούμε να παρουσιάσουμε αντικειμενικά στο υπομεφ. 4.5. συστατικά πολύ διαφέρουν οι κατά κατρούς προτάσεις που υπήρξαν για την πραγματοποίηση της πολυκεντρικότητας αυτής.

Εμείς, συμφωνώντας με την ιονική πρόταση για τη δομή της Αθήνας που κάναν οι 9 μελετητές του Ρ.Σ. Αθήνας το 1980-81 (βλ. υπομεφ. 4.5.) στην οποία όλλωστε συμβάλλαμε όσο μπορούσαμε (και με τη συγκειριμμένη μελέτη του Βου διαιρείσματος -βλ. Βιβλ. 5B), πιστεύουμε πως η Αθήνα έχει αφεθεί απόλυτα στην τύχη της... και στο θέμα αυτό. Το άμεσο ατομικό επιχειρηματικό χρηματικό ιερδος ρυθμίζει την εξάπλωση του πολύποδα των εμπορικών ήλιπ. "κέντρων" κατά μήνας της ροής των εικανοντάδων χιλιάδων τροχοφόρων, χειροτερεύοντας καθημερινά την κατάσταση.

Η αποκέντρωση των λειτουργιών του κέντρου της Αθήνας, δηλαδή η καταπολέμηση της συμφόρησης σε ορισμένα σημεία, που παραλύει τη ζωή, δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο με τη συγκέντρωση αντιστοιχών (ποσοτικά και ποιοτικά) λειτουργιών σε 3 έστω, καλά επιλεγμένα σημεία, και να μην διασημοποιηθεί σε ... 19! Η συγκέντρωση αυτή ομως, που αποτελεί τον πόλο έλξης για να πετύχουμε την αποκέντρωση, πρέπει να γίνει με πλήρη γνώση των δινατοτήτων μας, καθώς και των απαιτήσεων που έχουν τέτοια κέντρα οιμερα, σε έκταση πλούτο λειτουργιών- θύναμη να αποτελέσουν το "κάτι άλλο".

Η συνήθεια να κατεβαίνει κάθε Αθηναίος γιά ψύλλου πήδημα στο κέντρο της Αθήνας δεν καταπολεμιέται εύκολα, όσο κι αν αγανακτούμε για τις καθυστερήσεις στα λεωφορεία, για την έλλειψη parking, για το χαμένο χρόνο και τη συνεχή ταλαιπωρία, για το νέφος που αντινέσουμε, όσο κι αν έχοιμε τη συναίσθηση ότι συμβάλλουμε έτσι στα βασικά δεινά της πρωτεύουσας. Ω

πρέπει να προσφέρθει στον ίδιον κάτι αλλιώτικο, κάτι που να συγκεντρώνει την ποιότητα και ποιότητα που προσφέρουν οι κεντρικές εξουπρετήσεις της Αθήνας, μαζί με την συναρπάζουσα των αρνητικών τους πλευρών. Ενώ, αντίθετα, το κέντρο του γειτονικού μας Δήμου, "δυναμωμένο" γιατί επιλέχθηκε νάναι στα 19 "τυχερά", θα συνεχίσει νάναι: δρόμοι με χιλιάδες αυτοκινήτων, μαγαζιά στα τούφελα των πολυόροφων πολυκατοικιών από τις δύο μεριές του δρόμου, πάρκινγκ σχεδόν ανύπαρκτα, πράσινο λειψό, μιά πλατεία κάπως μεγαλύτερη ήσσα από τις συνηθισμένες (που θάχει κι ένα συντριβάνι στη μέση)...

■ Δεν θάταν περίττο να τονιστεί πως, δύο και αν Βασικός στόχος της δημιουργίας δευτερεύοντων -διαδημοτικών κέντρων στην Αθήνα (να τα λέμε "σύμμαχα" κέντρα ήσσας, γιατί συστασιά δεν έχουν σιωπό να αντιπαλαίσουν το κέντρο της Αθήνας αλλά αντίθετα να το βοηθήσουν να αναπνεύσει), είναι και η συμβολή στην αποκέντρωση του κέντρου της Αθήνας προς την περιφέρειά της, (για να μετατραπεί η πόλη από μονοκεντρική σε πολυκεντρική), δεν μπορεί κανένας να τοχυτιστεί ότι το σημερινό κέντρο της Αθήνας θα πάψει ποτέ να πατάξει τον πρωτεύοντα ρόλο του. Το κέντρο αυτό της πρωτεύουσας και της χώρας ολόκληρης είναι φυσικό να συγκεντρώνει Βασικά τις περισσότερες σπάνιες λειτουργίες, οχι μόνο παναθηναϊκής (μπροπολιτικής), αλλά και πανελλαδικής σημασίας. Στόχος της αποκέντρωσης δευτεροβάθμιου κοινωνικού εξοπλισμού της Αθήνας είναι και η ποιοτική τόνωση και προβολή αυτών των τρίτοβάθμιων κοινωνικών και οικονομικών εξουπρετήσεων.

4.3.3. Το δευτεροβάθμιο κέντρο κοινωνικής ζωής των Δήμων της Δυτ. Αττικής

Η ανάγκη να αποκτήσουν οι μόνιμα αδικημένες και υποβαθμισμένες Δυτικές Συνοικίες της πρωτεύουσας μας ένα δικό τους, σωστό, διαδημοτικό κέντρο, που να προσφέρει όλες τις δευτεροβάθμιες κοινωνικές (και οικονομικές) εξουπρετήσεις τις οποίες χρειάζεται σήμερα ο ίδιος μιάς πόλης σαν την Αθήνα, δεν μπορεί εύκολα να αντιρρουστεί.

Φυσικά αυτό το άρτιο κέντρο κοινωνικής ζωής της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης πρέπει να συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις επιτυχίας:

- να μην ανήκει σε ένα Δήμο, αλλά σε όλους...
- να διαθέτει τις απαραίτησης σημαντικές εγκάρδιες (από 3 μέχρι 7 τ.μ.
έστω ανά ίδιον). Το θέμα αντιμετώπιζεται ενδεικτικά στο υποκεφ. 4.)
- να "χωράει" εκτεταμένο κέντρο έλευθερης αθλητικής απασχόλησης.
- να διαθέτει επαρκείς θέσεις για τη στάθμευση αυτοκινήτων (πάρκινγκ).
- να ανταποκρίνεται σε στάση μετρό.
- να έχει ιάποια διεσπαρτήσεις σε τις περισσότερες συγκοινωνιακές-λεωφόρεις με γραμμές που εξυπηρετούν τους Δήμους του Διαμερίσματος.

·να · έχει δυναμικό για να φιλοξενήσει ακόμα και λειτουργίες μητροπολίτικης σημασίας, που δεν χωρά στο κέντρο της Αθήνας, γιατί, εκτός των άλλων, απαιτούν μεγάλη έκταση.

Είναι σίγουρο πώς τις προϋποθέσεις αυτές δεν μπορεί να τις προσφέρει κανένα υφιστάμενο κέντρο Δήμου της πρωτεύουσας, δύο "εντοχυμένο" και, αν το φανταστούμε,

Δεν πιστεύουμε να βρεθούν πολλά επιχειρήματα που να αρνούνται την απόλυτη άμεση υποχρέωση να μπει ο χώρος του στρατοπέδου Χαϊδαρίου στην υπηρεσία των κατοίκων των Δήμων δυτικής Αθήνας, και γενικότερα δυτικής Αττικής. Εάν αρχίσουν άμεσα οι ενέργειες για τη μεταφορά του Κέντρου Εκπαίδευσης Βαρέων Οπλών Πεζικού (ΚΕΒΟΠ) και του Κέντρου Εκπαίδευσης Διαβιβάσεως (ΚΕΔΒ), σε δύο χρόνια μπορεί ναχει διαμορφωθεί η καινούργια έκταση που θα επιλεγεί.

Ας μην υποτιμάμε το όφελος που θάχει γενικότερα η Αθήνα από τη δημιουργία του δευτεροβάθμιου κέντρου κοινωνικής ζωής δυτικής Αθήνας. Μιά ματιά στο χάρτη πείθει πόσο σημαντικό θάναι να αναστραφούν δεκάδες χιλιάδες μετανινήσεις που γίνονται καθημερινά προς τα ανατολικά (Ν.Α.) και να κατευθύνονται προς τα δυτικά (Β.Δ. & Ν.Δ.). Κυρίως αν αυτό αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση.

4.3.4. Ρόλος του κέντρου Β' βάθμιας μονάδας Αυτοδιοίκησης. Προϋποθέσεις επιτυχίας.

■ Το κέντρο της δευτεροβάθμιας μονάδας αυτοδιοίκησης αποτελεί το καθοριστικό του στοιχείο, το μόνο σχεδόν που δεν αντιστοιχεί σε ένα δήμο, αλλά σε όλους τους δήμους της περιοχής αυτής της πόλης. Είναι το σημείο που συνδέει φυσιολογικά τις ουνοικες-θήκους του ίδιου διαμερίσματος μεταξύ τους.

Ρόλος του κέντρου της Β' βάθμιας Τ.Α. είναι:

- να λειτουργεί οαν συνδετικός κρίκος μεταξύ των δήμων, δηλαδή να συμβάλει στη συγκρότηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης ώστε να αποκτήσει ουτότιπη και αυτοτέλεια.
- να πλησιάσει το δευτεροβάθμιο κοινωνικό εξοπλισμό της πόλης πιο κοντά στον ιάτοικο, βελτιώνοντας την εξυπηρέτηση όλων, πολιτικά και ποστικά.
- να αποφαρτίσει το κέντρο της Αθήνας από τις "υποχρεωτικές και προαιρετικές" λειτουργίες που εξυπηρετούν, σε βαθμό ανώτερο από αυτή του Δήμου, τους κατοίκους της περιοχής μελέτης. Η αποφαρτίση αυτή, που αφορά κυρίως τον τομέα των υπηρεσιών, πρέπει να συνδυαστεί με την αναδιάρθρωση-αποκέντρωση και των λοιπών τομέων παραγωγής.

- να επιπρεύσει αποφασιστικά τη "δουλή" της ομάδας των Δήμων και γενικότερα της υδρομέσαλης πρωτεύουσας.
- να συμβάλει στην αναισθίωση του όλου κυκλοφοριακού συστήματος της στην αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού προβλήματος ιδιαίτερα του κέντρου της Αθήνας, με αποτέλεσμα τη μείωση του νέφους.
- να δημιουργεί νέους πόλους έλξης των κατοίκων της περιμέτρου της πρωτεύουσας, προς κατευθύνσεις αντίρροπες των κινήσεων προς την Ομόνοια και το Σύνταγμα. Οι επιθυμητές αυτές ιεντρομόδες δυνάμεις μπορούν σημαντικά να ενισχυθούν από τέλεια κυκλοφοριακή πρόσβαση και επικοινωνία, από το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό "αναγκαστικών" λειτουργιών, από τη μεγάλη ποικιλία προσφερομένων δυνατοτήτων απασχόλησης, από υψηλής ποιότητας πολιτιστικό εξοπλισμό και αντίστοιχους ελεύθερους χώρους.
- να παραλάβει και ορισμένες λειτουργίες μητροπολιτικού επιπέδου (λειτουργίες δηλ. που εξυπηρετούν το σύνολο των Αθηναίων) ή και λειτουργίες εθνικού επιπέδου (που εξυπηρετούν δηλ. το σύνολο των Ελλήνων), πάντοτε με στόχο την απομέντρωση του κέντρου της Αθήνας και την καλύτερη εξυπηρέτηση.

■ Βεν είναι λώς υπερβολή να ταχυριστεί κανένας ότι "κέντρο χωρίς μονάδα δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης μπορεί να υπάρξει, ενώ δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση χωρίς κέντρο δεν έχει νόημα". Εννοώντας Βέβασι, ότι τα τυπικά όρια της ομάδας Δήμων που αποτελούν την Β' Βάθμια Τ.Α. του διαμερίσματος μικρή σημασία έχουν, μπρος στην αιτία ενέργειας που δημιουργεί αυτή καθ' εαυτή η ιεντρομόδα δύναμη που θα αναπτύξει το κάθε συγκεκριμένο κέντρο. Στην επιτυχία του κέντρου δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, άρα και του όλου συστήματος, συμβάλλουν ορισμένοι παράγοντες:

- Η ύπαρξη σημαντικής έκτασης (όπως είπαμε), για λειτουργίες που απαιτούν πολύ χώρο: το διαδημοτικό πάριο, το ελεύθερο αθλητικό κέντρο, εξυπηρετήσεις ανασυχής και ψυχαγωγίας, το διαδημοτικό νοσοκομείο, τυχόν τεχνολογικό εργαστηριακό κέντρο, το πράσινο μόνωσης, επαρκή πάρινγι...
- Η ζωντάνια, για εξασφάλιση ελιτισμής μανότητας.
- Η ύπαρξη ενός ευρύτατου φάσματος λειτουργιών κοινωνικού εξοπλισμού, ώστε να είναι πολυλειτουργικό, να προκαλεί ποικίλο ενδιαφέρον και να εξυπηρετεί ολόπλευρα.
- Η προσφορά πληθώρας τόπων απασχόλησης, ίσως του τρίτογενή τομέα παραγωγής, αλλά και του δευτερογενή (συνήθως βιοτεχνικό πάριο, ίσως και με οχλούσα βιομηχανία).
- Η ύπαρξη της καλύτερης δυνατής επικοινωνίας του κέντρου με κάθε Δήμο-συνοικία της μονάδας Β' Βάθμιας Αυτοδιοίκησης. Άλλα και η απ' ευθείας καλή κυκλοφοριακή-συγκοινωνιακή επαφή με τις άλλες περιοχές της Αθήνας δεν πρέπει να υποτιμάται.

ο τυχόν συνθυσαμός με υφιστάμενο γραμμικό ήντρο Δήμου.

- Η ύπαρξη ιδιοκτητών εικάσεων του Δημοσίου ή του Δήμου.

- Η λειτουργία ζωντανής, ουσιαστικής β' βάθμιας Αυτοδιοίκησης.

4.4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΩΜΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

4.4.1. Γενικά για το περιεχόμενο

■ Για το περιεχόμενο του διαδημοτικού ήντρου πρέπει να τονίσουμε ιδιαίτερα ότι δεν επιτρέπεται να μιλάμε μόνο για "εμπορικό ήντρο" ή "θιοκητικό ήντρο" ή "πνευματικό ήντρο"... Πολύλειτουργικότητα σημαίνει ότι οι εξυπηρετήσεις του δευτεροβάθμιου κοινωνικού εξοπλισμού αναφέρονται τουλάχιστον σε:

- θιοκητική δημόσια, κινητική, δημοτική.
- εμπόριο λιανικό και χοντρικό
- υγεία-πρόνοια-περιβαλλοντική
- δικαιοσύνη
- εκπαίδευση-μόρφωση ανώτερης και ανώτατης βαθμίδας
- πολιτιστικές-πνευματικές εκδηλώσεις
- αναψυχή, ψυχαγωγία, εστίαση, τούρισμο
- πράσινο, αθλητισμό,
- υπηρεσίες διάφορες (όπως ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, ΔΕΗ, ΙΔΠ).
- γενικά ό,τι έχει σχέση με τον "ΕΛΕΥΘΕΡΟ χρόνο".

Κάτι που δυσκολεύει μάπως τον ιαθορισμό του περιεχομένου του δευτεροβάθμιου ήντρου είναι ότι προσπαθούμε να μη δεχόμαστε ότι, αυταπόθεετα, τα αγαθά που προσφέρει η σημερινή καταναλωτική κοινωνία είναι αυτά που έχει πραγματικά ανάγκη ο άνθρωπος. Σίγουρα δεν είναι εμαρκές να στίκουμε έναν κατάλογο λειτουργιών που συνηθίζεται να προσφέρονται στα ήντρα των πόλεων. Καλό θα ήταν να κάτσουμε να σκεφτούμε, τι είναι αυτά που δεν έχει (και που ίσως δεν τα θέλει μαν ο κάτοικος, άμα τον ρυθμούς, γιατί δεν τα έχει συνηθίσει), αλλά που πιεστεύουμε πραγματικά πως σε ένα κοντινό μέλλον θα θεωρούνται απαραίτητα για την ποιότητα ζωής μας. Και να προβλέψουμε να υπάρχει και γι' αυτά η δυνατότητα να χωρέσουν στο δευτεροβάθμιο ήντρο. Δίνοντας ιδιαίτερη σημασία σε εκείνα που δεν φέρνουν χρηματικό μέρδος στον φορέα τους, γιατί αυτά είναι που δύσκολα δημιουργούνται.

■ Δεν είναι φυσικά αντικείμενο της παρούσας μελέτης να δώσει το πρόγραμμα και το σχέδιο του ήντρου δευτεροβάθμιου κοινωνικού εξοπλισμού ήντρου της δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης ήντρου κοινωνικής και οικονομικής ζωής Δυτικής Αττικής. Υπεισέρχονται πολλοί παράγοντες σ' αυτό

το σχεδιασμό και προγραμματισμό, που δεν είναι γνωστοί σήμερα (έτοις π.χ. όχι μόνο το τοπογραφικό του στρατοπέδου δεν επιτρέπεται να μας βοηθεί, ούτε τα υψηλά μέσα υπέρα, για να μπορέσουμε να υπολογίσουμε την επιφάνεια και τον όγκο που καταλαμβάνουν, αλλά ούτε καν να το επιλογεθούμε δεν καταφέραμε (!). Οπωρθήποτε πάντως, επειδη αυτές οι διοικητικές - μελετητικές διαδικασίες και ενέργειες είναι χρονοβόρες, δύσκολα γίνεται αρχή τόσο μαλάτερα. Κάθε προσέγγιση είναι χρήσιμη. Εμείς αρκούμαστε να δώσουμε απλώς μιά τελείως ενδεικτική ιδέα, κατά μεγάλο ποσοστό μόνο θεωρητική, για το πλούσιο περιεχόμενο ένος τέτοιου κέντρου κοινωνικής ζωής. Με κάποιους ενδεικτικούς αριθμούς αναγνώρισης εκτάσεων για υψηλά μέσα και υπαίθριες εγκαταστάσεις καθώς και μιά πρώτη προσέγγιση για την ενδεχόμενη δομή του κέντρου αυτού της "υπό εκπόλαση" δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης. Για να αρχίσει το θέμα να συζητείται κάπως συγκεκριμένα. (Βλ. παραγρ. 4.4.2. μέχρι 4.4.9 καθώς και πλ. 8/1).

4.4.2. Διοίκηση (Δημοτική-Δημόσια-Ιθιωτική) – Υπηρεσίες

- Γιά τις ανάγκες της διοίκησης του διαμερίσματος (αυτοδιοίκηση Β Βαθμού και δημόσια διοίκηση) 50 στρέμματα γιας είναι υπεραριθμητά. Μιά πρώτη διερεύνηση γενικά των διοικητικών υπηρεσιών, που θα αντιστοιχούσαν σε μονάδα 800.000 περίπου κατοίκων, μας δίνουν τις παραπάνω πληροφορίες. Μένει δέβεται να καθοριστεί επακριβώς το περιεχόμενο της Β Βάθμιας αυτοδιοίκησης, και ποιές υπηρεσίες θα περάσουν σ' αυτήν. Ενδεικτικά αναφέρουμε:
 - Υπηρεσία (θιεύθυνση) πολεοδομίας και εφαρμογής του ρυθμιστικού σχεδίου σε άμεση επαφή με τον "Οργανισμό της Αθήνας" (καθώς και συνεχούς συλλογής στοιχείων για την ανατροφοδότηση των δεδομένων του, ώστε η διαδικασία συνεχούς σχεδιασμού και υλοποίησης του ρ.σ. να αποκτήσει συστατικό περιεχόμενο), Βιομηχανίας, εμπορίου, γεωργίας, εργασίας, συγκοινωνιών, ιτηματολογίου, κοινωνικών υπηρεσιών, ιτηνιατρικής, θασών, εντελλομένων εξόδων, χρηματών, εφορία καπνού, τελωνείο, ταμείο εσόδων IKA, και άλλες διοικητικές λειτουργίες... (25 στρεμ.).
 - Υπηρεσία δικαιοσύνης, πρωτοβιοείο-ειρηνοδικείο, υποθηκοφυλακείο, συμβολαιογράφοι, τουριστική αστυνομία, αστυνομική υποθεύθυνση, τμήμα τροχαίας, πυροσβεστικός σταθμός, ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ, ΕΛΤΑ, Ανώτερη Ειπαρχευτική περιφέρεια μέσης εκπαίδευσης, Α.Ε.Π. δημοτικής εκπαίδευσης, Α.Ε.Π. επαγγελματικής τεχνητής εκπαίδευσης, μπρόπολη, ιλπ... (25 στρεμ.).
 - Γιά την "Ιθιωτική διοίκηση", δηλαδή τα γραφεία των ελεύθερων επαγγελματιών-επιχειρηματιών και εταιριών, για τις τράπεζες, υπηρεσίες, ιτλ. Θα μπορούσαν να διατεθούν μέχρι και 100 στρέμματα γιας. Η έκταση δεν είναι υπερβολική, γιατί και ο συντελεστής δόμησης θα είναι οπωρθήποτε χαμηλός, αλλά και η επιβλωτική δημιουργίας πολλών θέσεων απασχόλησης στο μέντρο του διαμερίσματος παραμένει ένας από τους βασικούς στόχους μας.

Στα 150 αυτά στρέμματα γιας θα μπορούσαμε να υπολογίζουμε μέχρι και 8.000-10.000 απασχολούμενους!

4.4.3. Εμπόριο-Εστίαση

- Το εμπόριο είναι κατεξοχήν η λειτουργία που ρυθμίζεται και χωρίζεται με βασικό κριτήριο το μεγαλύτερο δυνατόν εμπορικό κέρδος. Η πολιτεία όμως έχει ενθαφέρον να κατευθύνει κάπως τη δημιουργία εμπορικών ιεντρών και με κριτήριο την επιθυμητή ταστική και τασόρροπη εξυπηρέτηση των κατοίκων. Τα θετικά κίνητρα είναι βέβαια πολύ πιό αποτελεσματικά από τα αρνητικά (θηλαδή την απαγόρευση εγκατάστασης καταστημάτων σε ορισμένους δρόμους και περιοχές). Συγκεκριμένα μπορούμε να σκεφτούμε:
 - τη δημιουργία "πιάτας", που είναι το μόνο αποδοτικό όπλο. Άυτή τη δυνατότητα την έχει η πολιτεία, αν χρησιμοποιήσει σωστά πολεοδομικά μέτρα και διαμορφώσεις.
 - την εύνολη προσέλαση, τις δυνατότητες στάθμευσης, τη δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος με πεζοθρόμους, πράσινο ήλπι.
 - την προσέλκυση των κατοίκων με τη γειτνίαση άλλων "κατευθυνόμενων" κοινωνικών λειτουργιών, όπως τη δημόσια και διαδημοτική διοίκηση, τους δημόσιους οργανισμούς ήλπι.
 - την καλή τεχνική υποδομή, πριμοδότηση-δανειστοδότηση των εμπόρων, φορολογικές διευκολύνσεις, ήλπι.
- Οι ανάγκες εμπορικών εξυπηρετήσεων δεύτερου βαθμού διαχωρίζονται ψυστολογικά σε λιανικό και χοντρικό εμπόριο.
 - Για το λιανικό εμπόριο, δύον αφορά τις εβδομαδιαίες, ή μηνιατικές περιοδικές ανάγκες, ας υπολογίσουμε 75 στρέμματα γιας. Σ' αυτό καλό είναι να περιλαμβάνεται και ένας χώρος για λαϊκή αγορά, γιατί παρόλο που αυτή είναι καθαρά ήλιμαινας δήμου ή γειτονιάς, δεν είναι διόλου ακριβότητα και στο ιεντρό του διαμερίσματος, αφού θα μπορεί να χρησιμοποιείται και για παζάρια, ήτλ. Οι απασχολούμενοι μπορούν να φτάσουν τις 7.000.
 - Για το χονδρεμπόριο (λαχαναγορά ήλπι.), ενώ είναι φανερό ότι πρέπει να υπάρχει σε περισσότερα από ένα σημείο στην Αθήνα, δεν είναι λογικό να υπάρχει σε κάθε διαμέρισμα. Στο διαμέρισμα Δυτικής Αθήνας, θα μπορούσε να περιληφθεί στο πρόγραμμα, γιατί υπάρχει χώρος (θέλει ή αιμιά δεκαπενταριά στρέμματα τουλάχιστον), όμως δεν είναι βέβαιο αν η πιό κατάλληλη θέση θάταν στο χώρο του στρατώνα, δύο ή αν απομονωθεί με λωρίδες πράσινου. Ας υπολογίσουμε σε 1.000 τους απασχολούμενους σ' αυτό.
 - Θα μπορούσε κανένας να σκεφτεί τουριστικές ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, αν και μοιάζει λίγο παραγινθυνευμένο, σήμερα που το Βουνό είναι πιο πολύ βράχος παρά δέντρα. Ιως αργότερα να δινόταν η δυνατότητα να δημιουργηθούν 5.000 θέσεις απασχόλησης με τη διάθεση 300 στρέμμάτων για αυτό το σκοπό.

4.4.4. Πράσινο - Αθλητισμός

■ Σε 500 από τα 3.600 στρέμματα του "στρατοπέδου" θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα θαυμάσιο διαδημοτικό πολιτιστικό πάρκο, με χρήσεις αναψυχής-ψυχαγωγίας-πολιτιστικών εκθηλώσεων. Άλλα 500 στρέμματα τουλάχιστον επιβάλλεται να αποτελέσουν βάσος υψηλής ποιότητας, και τουλάχιστον 1000 στρεμμάτων για συνεχόμενο δροσερό δάσος.

■ Σε πλήρη επαφή με το διαμερισματικό πάρκο, ένα "ελεύθερο αθλητικό κέντρο", ("κέντρο μαζικού αθλητισμού" όπως ονομάζουν μερικοί), σε έκταση έστω 200 στρέμμάτων, θα έδινε τη δυνατότητα να γίνει για τον καθένα "η άθληση ευχάριστηση-αθλητισμός γιορτή". Το διαδημοτικό κέντρο ελεύθερης αθλητικής απασχόλησης θαν έχει στόχο να γυμνάζονται "επαγγελματικά" φτασμένοι αθλητές και πρωταθλητές, αλλά να έλιεται και να παίρνει μέρος ο κάθε νέος ή ενήλικας που το επιθυμεί, στις πιο ποικίλες αθλητικές δραστηριότητες.

Τα 200 αυτά στρέμματα εξοπλισμένου πράσινου θα βρίσκονται στην υπηρεσία δύο τη δυνατόν ευρύτερου κοινωνικού φάσματος ανθρώπων οποιαδήποτε ηλικίας, φύλου ή ασχολίας και κυρίως της νεολαίας και των εργαζομένων, χωρίς να παραγγωρίζεται η σημασία του αγωνιστικού αθλητισμού. Μελάνε δηλαδή για αθλητικές ενικαταστάσεις άμεσης και ελεύθερης πρόσβασης για το κοινό, που ξεφεύγοντας τις περισσότερες φορές από ιάποια αυστηρά πλατούλα αθλητικών κανόνων, θα δίνουν τη δυνατότητα με τη συνύπαρξη αθλητισμού με άλλες κοινωνικές δραστηριότητες να χρησιμοποιηθεί και να αξιοποιηθεί ο ελεύθερος χρόνος. Δεν είναι γυμναστήριο, με λίγο πράσινο γύρω-γύρω. Δεν είναι ένα κοινό πάρκο, που μέσα στο πράσινο έχει ιάπου ένα βόλεϊ και ένα μπάσκετ. Δεν δημιαριογεί σε καμιά περίπτωση επισημη, μνημειακή, αλλά αντίθετα ζεστή-πολύ φιλική- ζωντανή ατμόσφαιρα. Να μπν ξεχνάμε όμως ότι οι νεολαίοι έντυπωσιάζονται και έλικονται, από μερικές "πολυτέλειες", όπως όμορφα φανταχτερά αθλητικά όργανα, μπασιέτες, μεγάλη επιφάνεια νερού (που τη θεωρούμε ως εμείς απαραίτητη για πολλούς λόγους). Δεν θα προσφέρεται ψυσικά κανένα θέμα σε παθητικούς θεατές, αντίθετα θα δίνονται οι δυνατότητες συμμετοχής σε ποικιλία αθλημάτων, παχνιδιών κλπ. με οργανωμένη βοήθεια μάλιστα από τους αθλητικούς συνεργάτες της διεύθυνσης.

Το ότι η μεγάλη έκταση πρασίνου δίνει τη δυνατότητα να δημιουργηθεί ένας μακρύς διάδρομος για τρέξιμο ("ανώμαλος δρόμος"- "τζόγκινγκ") δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι δεν θάπερε να γίνει και ένας κανονικός στίβος, 200 μέτρων λως. Αυτός, σε συνδυασμό με μια ευθεία τουλάχιστον 100 μ. θα επαριούσε πλήρως για το σκοπό μας δύο αφορά τον ιλασικό αθλητισμό, γιατί χωρίς στο εσωτερικό του άνετα τα άλματα και μια ρίψη, δίνοντας χώρο και για αθλοπατίθιες.

Το θέμα του ποδοσφαίρου είναι δύσκολο. Γιατί, ενώ ένα κανονικό γήπεδο θα μάζευε αριετούς νέους ιάποια Κυριακή, πι ατμόσφαιρα με τη μονοπωλιακή αυτή χρήση δεν τατιρίζει με το στόχο μας. Ιως η λύση να είναι ιάποιος

ελεύθερος χώρος, όπου, έτσι από άλλες ειδηλώσεις αθλητικής ή πολιτιστικής μορφής, θα μπορούσε να γίνεται και προπόνηση ποδοσφαίρου σε "μονότερμα" (ένα είδος πολυλειτουργικής "αλάνας" λως, με κατάλληλο έδαφος). Άλλωστε στην περιοχή υπάρχουν όμι αλλαγές ... "μονοπωλιακά" γήπεδα ποδοσφαίρου.

■ Στο "πράσινο" θάπρεπε να υπολογίζουμε και τουλάχιστον 150-200 στρέμμα διαθέσιμα για "πράσινο μόνωσης" χρήσεων που, όσο νάνι, είναι ελαφρώς οχλούσες.

■ Γιά γειροταφείο δεν πρέπει βέβαια να μιλάμε εδώ, ούτε γιά αστέλο.

■ Μπορούμε να λογαριάζουμε τουλάχιστον 300 εργαζόμενους στον τομέα "πράσινο-αθλητισμός".

4.4.5. Αναψυχή-ψυχαγωγία-πολιτιστικές ειδηλώσεις

■ Γιά ένα μεγάλο διαδημοτικό πολιτιστικό κέντρο θα χρειαστούν τουλάχιστον 40 στρέμματα. Το συγκρότημα αυτό ιτιρίων - ελεύθερων χώρων θα δημιουργηθεί (ιατ' αρχήν) με επιλογή από τα υφιστάμενα ιτιρία, και μάλιστα εκείνα που είναι συνθετικά περισσότερο με τις ιστορικές μνήμες του τόπου. Το "μπλοκ 15" είναι ήδη ικρυγμένο διατηρητέο. Βέβαια το πολιτιστικό αυτό κέντρο δεν θα αιτινοβολεί μόνον στους Δήμους της Δυτικής Αθήνας, μα σε όλη την πρωτεύουσα. Ιδιαίτερα, φυσικά, θα αφορά την περιοχή Θριασίου (υπόλοιπη Δυτική Αττική) αλλά και καθέναν, ξένο ή ντόπιο, που μπαίνοντας στην πρωτεύουσα απ' την πόρτα του Δαφνιού, θα προτιμήσει συχνά να μην προχωρήσει προς το κέντρο της Αθήνας. Βλέποντας από την λεωφόρο Καβάλας/Αθηνών το διαδημοτικό κέντρο, σε απόσταση αναπνοής θα επιλέξει να εξυπηρετηθεί πολύπλευρα ο' αυτό.

40 στρέμματα και 150 απασχολούμενοι είναι νούμερα που δίνουν κάποια προσέγγιση.

■ Σε συνδυασμό με το πολιτιστικό αυτό κέντρο θα μπορούσε να εξεταστεί η σικοπιμότητα συγκρότησης ενός γενικότερου (μητροπολιτικής ή και διεθνούς ιλίμανας) κέντρου αναψυχής-τουρισμού (στενά δεμένου και με την αναβαθμισμένη τουριστική ζώνη Δαφνιού), σπουδαία να υπάρξουν λως και ολιγώροφα ξενοδοχείανα συγκροτήματα.

Θα χρειαζόντουσαν τουλάχιστον 20 στρέμματα χωρίς ξενοδοχεία και άλλα 200 (έστω) στρέμματα για γίγνουν και ξενοδοχεία, με δυνατότητα να αυξηθούν αριετά, αν χρειαστεί, πάντα βέβαια σε πλούσιο ψηλό πράσινο. Οι απασχολούμενοι θα ξεπερνούσαν σίγουρα τους 3.000-4.000, αν υπήρχαν και ξενοδοχεία, ειδάλλως γύρω στους 200.

■ Τέλος γιά θέατρα-κινηματογράφους-μουσεία-βιβλιοθήκη-εκθέσεις-γκαλερί-κέντρα νεότητας και άλλο εξοπλισμό αναψυχής-εστίασης-ψυχαγωγίας ... δεν θα επαρκεύσαν ιατά περίπτωση άλλα 20 στρέμματα (με 250 απασχολούμενους). Μια ειδική περίπτωση είναι να αντιμετωπιζόταν η

θημιτουργία μιας μεγάλης έκτασης πρασίνου υψηλής ποιότητας, με περιεχόμενο ψυχαγωγίας-αναψυχής-περιπέτειας (adventure playground) τύπου Disneyland σε συνδυασμό απαραίτητη με εκτεταμένη επιφάνεια νερού (λίμνη, όπου το νερό να ανακυκλώνεται ή λοις να εξυπηρετεί και τις αρδευτικές κας ανάγκες). Εαν βέβαια δεν προτιμούμε για το παναθηναϊκός και πανελλαδικής σημασίας αυτό συγκρότημα αναψυχής ο χώρος που προτείνουμε στη δυτική πλευρά του Ποικίλου (περιοχή λατομείων πρώην Μουσαμά-Ασφαλτοτεχνικής-Αλικιώνας).

Πάντως χρειάζονται οπωδήποτε ανοιχτοί χώροι για παζάρια, λουνα παρί, κλπ.

4.4.6. Υγεία - πρόνοια - περιθαλψ

■ Η Δυτική Αθήνα έχει τις διαβημοτικές ανάγκες της στον τομέα αυτό, που δεν είναι φυσικά απαραίτητο να καλυφθούν στο μέντρο της. Πάντως η έκταση των 3.600 στρ. (ή μάλλον 4.000 στρεμμάτων με τους γειτονικούς του στρατοπέδου διαθέσιμους χώρους), θα μπορούσε άνετα να διαθέσει τα 100 (ή κατ 200) στρέμματα που χρειάζονται για ένα γενικό διαβημοτικό νοσοκομείο 1000 έστω κατινών. Αν δεν υπάρχουν λόγοι να προτιμούθει άλλη περιοχή, (πράγμα που θα καθοριστεί από τη διερευνητική μελέτη που έχει αναθέσει ο Α.Σ.Δ.Α.), η καλή υιολοφορταική-συγκοινωνιακή σύνθεση του μέντρου, καθώς και οι πολύπλευρες κοινωνικές εξυπηρετήσεις του είναι σοβαροί λόγοι που συνηγορούν για τη χωροθέτηση αυτή.

Φυσικά, αν γίνεται εδώ το νοσοκομείο, θα είναι τριγυρισμένο με μιά γερή ζώνη μόνωσης από κάθε ενόχληση, υπόλικο πλούσιο πράσινο, τύπου δάσους. Αν υπολογιζαμε 350-500 απασχολούμενους στο νοσοκομείο αυτό με τα εξωτερικά ιατρεία του, κλπ. (ιατρικό-νοσηλευτικό-βοηθητικό προσωπικό) ο αριθμός θα ήταν μάλλον συντηρητικός.

■ Για τις πολλές εξυπηρετήσεις υγείας-πρόνοιας-περιθαλψης που προβλέπονται (και απαιτούνται) για πληθυσμό 800.000, (μέντρο υγείας, σταθμός Α' Βοηθειών, ΙΚΑ, κλπ.) γίνεται προσπόθετα να διατεθεί χώρος 10 στρεμμάτων.
Απασχολούμενοι μπορούν να υπολογιστούν 100.

4.4.7. Εκπαίδευση-μόρφωση

■ Στη μονάδα δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης αντιστοιχούν μονάδες ανώτερης (ΤΕΙ, κλπ.) και ανώτατης εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια...). Άς προβλέψουμε έστω, κατ' αρχήν, 200 στρεμ. για την ανώτερη (γύρω στους 100 απασχολούμενους) και άλλα 300 στρεμ. αν υπάρξει περίπτωση π.χ. Αττικού Πανεπιστημίου (με άλλους 100 απασχολούμενους) ή το πιθανότερο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου.

50 στρ. (με 150 απασχολούμενους). Θα επαρκούσαν για την πανεπιστήμιο, συνεχίζομενη εκπαίδευση.

4.4.8. Τεχνολογικό-εργαστηριακό κέντρο

■ Απ' τη μία μεριά υρίνεται απαραίτητο να δημιουργηθούν στο διαθημοτικό δευτεροβάθμιο κέντρο θέσεις απασχόλησης και στα πλαίσια του δευτερογενή τομέα παραγωγής. Σημαντικά μπορούν να συμβάλουν, οχι μόνο στην κοινωνική αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας, καθώς και στο δραστικό περιορισμό περιττών καθημερινών μετακινήσεων προς το κέντρο της Αθήνας, ήλπι.

Απ' την άλλη μεριά είναι δικαιολογημένος ο σκοπτικός όρος, επηρεασμένος από την υπάρχουσα εμπειρία, όταν ακούν τη λέξη "μεταποίηση-δευτερογενής τομέας παραγωγής-βιομηχανία-βιοτεχνία", βλέπουν μπρός στα μάτια τους την απαράδεκτη εικόνα που προσφέρουν ορισμένοι δρόμοι και περιοχές, με έντονη οπτική ήλπι. ρύπανση και ενόχληση.

■ Επιβάλλεται λοιπόν τα 200-250 στρέμματα που θα επιλεγούν για το "τεχνολογικό - εργαστηριακό κέντρο", (μικρά βιοτεχνικά εργαστήρια) με τους εστω 5000 απασχολούμενους, να μελετηθεί και οργανωθεί απ' την πρώτη στιγμή έτοι, που να αποδώσει τα μέγιστα, μειώνοντας στο ελάχιστο τις αρνητικές πλευρές.

Χρειάζεται:

- σωστή χωροθέτηση
- πειθαρχία στα περιβαλλοντικά υριτήρια
- αποκόμνωση με ζώνες υψηλού πρασίνου
- προσεκτική επιλογή των ελαφρών εργαστηριακών-χειροτεχνικών βιοτεχνιών που προκειται να υποδεχτεί το παραγωγικό αυτό κέντρο
- εις των προτέρων δημιουργία της κατάλληλης τεχνικής και κοινωνικής υποδομής
- στενή παρακολούθηση και μόνιμο έλεγχο (κατά τη λειτουργία του παραγωγικού αυτού κέντρου) της τήρησης των προδιαγραφών...

■ Για την επιλογή των βιοτεχνιών τεχνολογικών εργαστηριών-χειροτεχνιών, που θα φιλοξενηθούν θα χρειαστεί να γίνει ειδική διερεύνηση, στηριζόμενος και στην εμπειρία άλλων βιοτεχνιών κέντρων που δημιουργούνται, όπως π.χ. το "Κέντρο Παραδοσιακής βιοτεχνίας" Ιωαννίνων.

■ Αυτονότο είναι ότι ένα τέτοιο κέντρο θα στηριχτεί κατά πολύ στην υψηλή τεχνολογία, θα προσφέρει στους επι μέρους φορείς ενιαίο μηχανογραφικό κέντρο, τεχνικό μηχανισμό, ποικίλες κοίνες εξυπηρετήσεις.

4.4.9. Βομβά του Κέντρου Κοινωνικής Ζωής Δυτικής Αθήνας

■ Είναι λογικό, όπως γράφουμε στο 4.4.1., ότι δεν μπορεί να γίνεται εδώ λόγος για σχεδιασμό ή προγραμματισμό του δευτεροβάθμου κέντρου κοινωνικής ζωής Δυτ. Αθήνας. Οπως δώσαμε όμως μιά ενδεικτική εικόνα των μύρτων λειτουργιών κοινωνικού εξοπλισμού που θα μπορούσαν να φιλοξενηθούν, ας πούμε και δύο λόγια για την ενδεικτική βομβή του κέντρου αυτού.

Η βομβή θα επηρεαστεί σοβαρά:

- από τις φυσικές συνθήκες της έκτασης των 3.600 στρεμμάτων (ιλισεις του εδάφους, αποστάσεις, φύση εδάφους, βλάστηση, ιλπ.).
- από τους στόχους που θα οριστούν, τις τειλομορφίες και πρωτοθέσεις επιτυχίας και καλύτερης εξυπηρέτησης της ίδιας λειτουργίας, σε σχέση και με τις γειτονικές της, το άμεσο περιβάλλον, το Βουνό, τη βλάστηση, τη δυνατότητα προσαρμογής στο πέρασμα του χρόνου.
- από τα ήδη υφιστάμενα ιτίρια και άλλες εγκαταστάσεις, σε σχέση και με την ταστρία του τόπου και τις διατηρητέες μνήμες (π.χ. το μπλοι 15 ή η κοιλάδα των εκτελέσεων).

■ Η καθοριστική λειτουργία για ολόιληρο το χώρο είναι το πράσινο: πλούσιο-υψηλής ποιότητας- καλά μελετημένο και φροντισμένο, θα καλύπτει όλο το φάσμα πράσινου (θέντρα-θάμνοι-άνθη-πρασινάδα...). Θα καταλαμβάνει σαν συγκεντρωμένο- ενιαίο πράσινο, πολύ πάνω απ' το μισό κέντρο: 2.350 στρεμ. (Ας θυμηθούμε πως ολόιληρος ο Εθνικός Κήπος φτάνει μόλις τα 160 στρέμματα και το Πεδίον του Αρεως τα 210 στρέμματα!).

Αλλά εκτός απ' το "συγκεντρωμένο" πράσινο, σε πιό περιορισμένη ιλιμανά θα υπάρχει, συνδυασμένο με όλες τις άλλες κοινωνικές λειτουργίες: (αναψυχή-πολιτιστικά-τουρισμός-ψυχαγωγία-υικλοφορία-εκπαίδευση ιτλ.,ιτλ.), αιόμα πιό φροντισμένο πράσινο.

■ Θα μπορούσαμε, σχηματικά, από τώρα να μιλάμε για 4 "ζώνες" στη βομβή του μέντρου:

- Έχουμε τη ζώνη όπου υπάρχουν σήμερα τα ιτίρια του στρατοπέδου ΚΕΒΟΠ και ΚΕΔΒ -Π.Σ.Ε.Α. Είναι το Ν.-Ν.Α. τμήμα της έκτασης, πολύ μοντά στην Εθνική Οδό - Καβάλας, όπου οι ιλισεις είναι κατα πολύ ομαλότερες από τα υπόλοιπα. Εθώ, κατ' αρχήν, είναι λογικό να φιλοξενηθούν όλες οι λειτουργίες που απαιτούν στέγη, δηλαδή ιτίρια.
- Οι τρεις άλλες ζώνες, παράλληλες προς την πρώτη, αποτελούνται κατ' αρχήν μόνο από "πράσινο", διαφορετικού είθους. Αρχίζοντας απ' τα χαμηλότερα υψόμετρα (γύρω στα +130 μ.) και ανεβαίνοντας στο Βουνό έχουμε το περιποιημένο "αστικό" πάριο, μετά το τελείωτερα φροντισμένο "ήμερο" δάσος αφιερωμένο στον ελεύθερο ("μαζικό") αθλητισμό (γ' ζώνη). Στην-στηνά, αντιφορτίζοντας, μπαίνουμε στην

Τέταρτη ζώνη, με πιό από τομες ιλαστικής, μέσο υψόμετρο 200 μ., "φυσικό" άγριο δάσος, που ξεχωρίζει απ' το υπόλοιπο βουνό από το ότι είναι ιδιαίτερα εντοχυμένο σε ποικίλη βλάστηση και διαθέτει αρκετές γνωστές μικροαναψυχής ιλπ., καθώς είναι συσταστικά και η ιύρια είσοδος στο βουνό.

Από μέσα από το δευτεροβάθμιο κέντρο κοινωνικής ζώνης Διυτικής Αθήνας ένεν περνάει κανένας δρόμος διαμπερής. Η Ανατολική Περιμετρική του Ποικίλου (που θα εξυπηρετεί, μαζί με τη θηβών, την επαφή των κατοίκων της περιοχής αμέσως επιτροπής με το κέντρο) σταματάει στα Βορειοανατολικά όρια του σημερινού στρατοπέδου. Ξαναρχίζει στα νότια όρια του σημερινού στρατοπέδου, γιατί να εξυπηρετήσει τις νότιες-νοτιανατολικές-νοτιοδυτικές περιοχές, ταυτόχρονα με όσους ενθιαφερόμενους χρησιμοποιούν τη λεωφ. Καβάλας.

Είναι φανερό πως η καλύτερη εκ πρώτης όψεως λύση είναι η διαπλάτυνση της οδού Ηρακλεους, που συνδέει σήμερα την είσοδο του στρατοπέδου με τη λεωφ. Καβάλας και η δημιουργία παραπλεύρων ζωνών πεζοδρόμων, με χαμηλό πράσινο, έτοιμο να υπάρχει φυσική και οπτική σύνθεση από την Εθνική Οδό και τις περιοχές κατοικίας. Φυσικά θα πρέπει να εξαντληθούν κατ' οι δυνατότητες της οδού "Άγωντοσών Στρατοπέδου Χαϊδαρίου".

Θα μπορεί βέβαια κανεὶς να βρίσκει ιάποιους δρόμους γιατί να μεταβεί από τη βορειοανατολική είσοδο στη νότια. Αυτή η διαδρομή θάνατος σύμως τόσο "περιπεπλεγμένη", που θα αποκλείει ιάθε εξωτερική-υπεραστική χρήση της. Γιατί το υικλοφορτιακό δίκτυο για οχήματα μέσα στο κέντρο θα είναι σασ σύνετα πιό περιορισμένο, γιατί να εξυπηρετεί μονάχα τις απόλυτα αναγκαίες λειτουργίες, και μάλιστα στην πρώτη ζώνη με τα ιτίρια. Δρόμοι αποκλειστικά για τους πεζούς θα συμπληρώνουν την υικλοφορτιακή εξυπηρέτηση μέσα στο κέντρο.

Παράλληλα θα υπάρχει πλήρης επάρκεια θέσεων στάθμευσης, σε μεγάλα παρκινγκ, σασ γίνεται στην περιμετρο του κέντρου.

■ Η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση έχει ιδιαίτερη σημασία, μιά και σήμερα όλες οι λεωφορειακές γραμμές Διυτικής Αθήνας, είναι ρυθμισμένες να συνδέουν τους επί μέρους Δήμους της περιοχής με το ... κέντρο της Αθήνας. Δείπνει ο εσωτερικός στόχος πων θα αποτελούσε πόλο ελέγχου και για τα λεωφορεία. Βέβαια κάλοςσιτα σημασία για την κοινωνικο-οικονομική επιτυχία του κέντρου μας θα έχει η σύνθεση του με το δίκτυο του μετρό. Πρώτη, ενδεικτική προσέγγιση της δυνατότητας δημιουργίας σταθμού μετρό μέσα στο σημερινό στρατόπεδο, πέρα απ' τον Άγιο Ιερόθεο, έδωσε θετικά αποτελέσματα. Άλλα και η δεύτερη γραμμή μετρό (αφετηρία Μοναστηράκι και πορεία κατά μήκος της Ιεράς Οδου) θα έχει τέρμα στο Δαφνί.

4.7. ΤΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΕ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΒΟΙ?

■ Οι ανάγκες και ελλείψεις σε κοινωνική υποδομή των γύρω από το Ποτικό περιοχών κατοικιάς και η έντονη πλεον και διεκδίκηση των Δήμων ανάγκασαν το Υπ. Εθνικής Αμυνας να παραχωρεί σταθικά μικρά τμήματα του στρατοπέδου για κοινωφελείς χρήσεις. Ήταν πρότερο να επισημάνουμε πως το στρατόπεδο αποτελεί, στην περιοχή, το μόνο δημόσιο χώρο που, λόγω της υφιστάμενης υποδομής, μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα για εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού ("γρήγορης απόδοσης").

Αν και η διεκδίκηση και πλεον των Δήμων ήταν και είναι για οριστική και συνολική μεταφορά του στρατοπέδου, το Υπ. Εθνικής Αμυνας, τεμαχίζοντας το πρόβλημα, παραχωρεί κάθε τόσο ένα μικρό τμήμα, εκτονώντας την πλεον και διατηρώντας με τον τρόπο αυτό τη μεγάλη έκταση του στρατοπέδου (3.600 στρ.) από την οποία χρησιμοποιεί σήμερα μικρό της τμήμα (1.000 στρ.). Οι χώροι που έχουν μέχρι σήμερα παραχωρηθεί είναι κατά μήκος των ορίων του στρατοπέδου, σε επαφή με τον αστικό τοπό, μικροί και ασύνδετοι μεταξύ τους, σε τρόπο που δεν μπορούν να αποτελέσουν ενότητα και πολύ περισσότερο πυρήνα κοινωνικής ζωής. Απλά καλύπτουν ανεπαριώς τις άμεσες και πιεστικές ανάγκες, ενώ σε πολλές περιπτώσεις, (όπως π.χ. στα εγκατεστημένα σχολεία) δημιουργούν προβλήματα λόγω της μικρής επιφάνειάς τους.

■ Αναλυτικά οι παραχωρήσεις, με χρονική σειρά, είναι οι ακόλουθες:

α) το 1978 έγιναν παραχωρήσεις:

- 9 στρ. στον ΟΣΚ, όπου εγκαταστάθηκε το 6ο Γυμνάσιο.
- 7 στρ. στον ΟΣΚ, όπου εγκαταστάθηκε το 10ο Δημοτικό Σχολείο.
- 12 στρ. στο Υπ. Οικονομικών, όπου σε συνεργασία με το Δήμο (έχει τη χρήση) δημιουργήθηκε παιδικός σταθμός.

β) Το 1986 έγιναν παραχωρήσεις:

- 45 στρ. στο Δήμο Περιστερίου για εγκαταστάσεις υγείας και αναψυχής.
- 15 στρ. στη Γ.Γ.Ρ. Αθλητισμού για εγκαταστάσεις αθλητικές (ήδη κατασκευάζονται). Η έκταση βρίσκεται στα ορια του Δήμου Χαϊδαρίου.
- 90 στρ. στη Γ.Γ.Α. (στο Βόρειο τμήμα) για εγκατάσταση αθλητικών δραστηριοτήτων.

γ) το 1988 έγινε παραχώρηση:

- 70 στρ. στον Οργανισμό Αθηνας και το Δήμο Χαϊδαρίου για δημιουργία Πάρκου Νεολαίας.

■ Αιόλη, στην περίμετρο του στρατοπέδου, υφίσταται (στα Ασπρα Χώματα στα ορια Δ. Περιστερίου) άροι επίταξης 102 στρεμ. σε ιδιώτες και βορειότερα, στην Ανθούπολη, έχουν καταπατηθεί 26 στρεμ.

Πλ. 4/1 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

α/α	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ ΓΗΣ	ΑΣΠΑΣΧΟΔΟΥΜΕΝΟΙ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1 1.1 1.2	ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑ + ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΟΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	40 } 100 }	10.000	
2 2.1 2.2	ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΝΙΚΟ (περιοδικές ανάγκες) ΧΟΝΤΡΙΚΟ	75 15	7.000 1.000	
3 3.1 3.2 3.3 3.4 3.5	ΠΡΑΣΙΝΟ - ΑΒΛΑΝΤΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΔΑΣΟΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΝΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΑΒΛΑΝΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΜΟΝΩΣΗΣ	500 500 1.000 } 200 150 }	300	με πολιτιστικό εξοπλισμό (π.χ. και λιμνή ...) "κέντρο μαζικού παλαιτορίου"
4 4.1 4.2 4.3	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΔΑΪΚΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ - ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	200 300 50	1.000 1.000 150	ΤΕΙ ΗΤΑ.
5 5.1 5.2 5.3 5.4	ΑΝΑΠΥΞΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΕΣΤΙΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΑΤΡΑ - ΚΙΝ/ΦΟΙ - ΜΟΥΣΕΙΑ κτλ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	40 20 20 180	150 200 100 4.000	μητροπολιτικής + εανικής κατρ.
6 6.1 6.2	ΥΓΕΙΑ - ΠΡΟΝΟΙΑ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΗ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣ/ΜΕΙΟ ΔΥΤ. ΑΒ. ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ - ΣΤΑΘΜΟΣ Α' ΒΟΗΘΕΙΩΝ - ΙΚΑ	200 10	500 100	
7 7.1	ΤΟΠΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	250	5.000	
8 8.1 8.2	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ PARKING ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΑΡΤΗΡΙΕΣ	50 } 100 }	200	
	ΣΥΝΔΟΜΙΚΑ	4.000	30.600	

ΙΕΦ. 5 - ΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

5.1. ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

5.1.1. Εδάφος - ηλία - βλάστηση

■ Το Ποικίλο Όρος είναι δομημένο από ιζηματογόνους σχηματισμούς Τριαδικής και παλαιότερης ηλικίας. Το ανώτερο τμήμα αποτελείται κυρίως από ασβεστόλιθους και τα κατώτερα τμήματα από σχιστόλιθους.

Το σύνολο των λατομείων που εξετάζουμε βρίσκεται κυρίως σε ασβεστολιθικούς σχηματισμούς. Το έδαφός τους προέρχεται από την αποσάθρωση του ασβεστόλιθου και σε λίγα σημεία, λόγω πρόσφατων αποθέσεων, η υφή του είναι αιμοαργυτλώδης (TERRA ROSSA).

Η περιεκτικότητα σε οργανικές συστάσεις και θρεπτικά συστατικά είναι καμπλή. Η βλάστηση σχεδόν ανύπαρκτη. Αυτό δικαιολογείται αφ' ενός μεν από τη σύσταση του εδάφους (ασβεστόλιθος, καμπλή περιεκτικότητα σε θρεπτικά συστατικά), αλλά και στο ξερό ηλία που υπάρχει στη γενικότερη περιοχή του Ποικίλου Όρους και ειδικότερα στους χώρους των λατομείων, που μπορεί να χαρακτηρίσεται σαν ξηροθερμικό με μέση ετήσια θερμοκρασία γύρω στους 19 βαθμούς και ετήσιες βροχοπτώσεις γύρω στα 395 mm περίπου.

Η κατανομή όμως των βροχοπτώσεων είναι άνιση κατά τη διάρκεια του έτους. Ετοι από το Μαρτίο μέχρι το Σεπτέμβριο, που οι βροχοπτώσεις είναι ελάχιστες η κατάσταση στην περιοχή χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα διαμενής γιά την ανάπτυξη της φυσικής βλάστησης.

Στους λατομικούς χώρους, εκτός εξαιρέσεων, κυριαρχεί η θαμνώδης και ποώδης βλάστηση με κύριο αντιπρόσωπο την ασφάκια (είδος φρυγάνων).

■ Αναλυτικότερα τα φυτά που αναγνωρίστηκαν ώστερα από επιτόπιες έρευνες στο χώρο των λατομείων είναι : (βλ. βιβλ. 41).

<i>Pinus Halepensis</i>	Χαλέπιος πεύκης
<i>Olea oleaster</i>	Ελιά
<i>Quercus coccifera</i>	Πουρνάρι
<i>Juniperus oxycedrus</i>	
<i>Juniperus communis</i>	
<i>Juniperus phoenicea</i>	
<i>Pyrus amygdaliformis</i>	Γιορτοτά
<i>Calycotome Villosa</i>	
<i>Erythronium europaeum</i>	Ευώνυμο
<i>Teucrium polium</i>	Τεύκριο
<i>Phlomis fruticosa</i>	
<i>Erica Verticillata</i>	Ρελικί
<i>Erica arborea</i>	

Elymurus leontodontoides
Corydalis capitatus
Urginea maritima
Balotta acetabulosa
Phagnalon rupestre
Asparagus aphyllus
Thymus capitatus

Ευφορβία

Επαράγγια
θυμάρια

■ Στους λατομικούς χώρους μπορούμε να διακρίνουμε:
τα πρανή (μέτωπα) που δημιουργήθηκαν κατά την διάρκεια της εξόρυξης,
και τον πυθμένα (πλατεία), που μπορεί να θεωρηθεί ο "ωφέλιμος" χώρος, ο
οποίος στα περισσότερα λατομεία ευρίσκεται σε διάφορα επίπεδα ανάλογα με
τον τρόπο εξόρυξης.
Η σημερινή κατάσταση των πρανών (μετώπων) παρουσιάζει υψηλό βαθμό
επικινδυνότητας, λόγω του κινδύνου κατολισθήσεων και των καρυκιών
φαγνούμενων σε ορισμένα σημεία λόγω της χρήσης ειρηνικών κατά την διάρκεια
της λατομίας ειμετάλλευσης και της φύσης των πετρώματων.

5.1.2. Μορφή και αίτια που διαμόρφωσαν την υφιστάμενη κατάσταση

■ Το Ποικίλο Όρος είναι προέκταση των ασβεστολιθικών σχηματισμών της
Πάρνηθας με περίμετρο, κυρίως στην δυτική πλευρά, οδοντωτή και με πολύ
ανώμαλους πρόποδες.

Σε αντίθεση με την Πεντέλη και τον Υμηττό, που τα πετρώματα τους
αποτελούνται από μάρμαρο, το Ποικίλο προσφέρεται για την εξόρυξη αδρανών
υλικών για οικοδομική χρήση.

Ετοιμη απρογραμμάτιστη και άναρχη θόμηση των δεκαετιών του 50-60 είχε
αποτέλεσμα την εντατική και ανεξέλεγκτη σήμερα ουσία ειμετάλλευσης όλών των
ασβεστολιθικών σχηματισμών, λόφων και ορεινών δύκιων του λεκανοπεδίου.

Σε πιο χρονικό διάστημα το ένα υταμάρι "Ξεφύτρωνε" μετά το άλλο. Ετοιμη
ήδη από το 1950, άρχισε η περιβαλλοντική και αιοθητική παραμόρφωση του
Ποικίλου, που είχε παράλληλα με την αύξηση της εωτερικής μετανάστευσης από
την επαρχία προς το κέντρο -και τελείτερα προς τις δύτικες συνοικίες της
Αθηνας- μια αλιμανώδη πληθυσμιακή αύξηση.

Αποτέλεσμα της αύξησης ήταν η ανεξέλεγκτη, κυρίως στην αρχή, αυθαίρετη
θόμηση με φτηνά οικοδομικά υλικά σε χαμηλό ιδιότητα.

■ Οι μεγάλες αυτές ανάγκες είχαν σαν συνέπεια και την υπερειμετάλλευση
των λατομείων αδρανών υλικών, χωρίς όρους και όρια. Οι παράγοντες, λεπτόν,
που διαμόρφωσαν την υπάρχουσα κατάσταση στα λατομεία και που παίζανε ρόλο
στην αρνητική σημερινή εικόνα του Ποικίλου, είναι:

- Η αλόγιστη και χωρίς ουσιαστικό έλεγχο επέκταση των λατομείων σε βάρος του φυσικού και αισθητικού περιβάλλοντος.
- Η μεγάλη ζήτηση σε αδρανή υλικά για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών.
- Η μη τήρηση στοιχειωδών ιανόνων που αναφέρονται στον τρόπο εξόρυξης και την περιβαλλοντολογική αποκατάσταση των λατομικών χώρων.

5.1.3. Ρόλος των λατομείων στη διαμόρφωση του Ποικίλου

■ Τα λατομεία που υπάρχουν σήμερα στο Ποικίλο Όρος αποτελούν για τη μελέτη μας ιύριο άξονα παρέμβασης. Η μορφή τους, όπως παρουσιάζεται σήμερα, σε θέα εικαστικών κατοικιών του λειμανοπεδίου, αποτελεί πρόβληση για την περιβάλλοντική αποκατάστασή τους. Παράλληλα όμως η άμεση επαφή τους με τις συνοικίες της Δυτικής Αθήνας, οπου ζούν εικαστοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, αποτελεί κίνητρο για επέμβαση, με στόχο την καλύτερη αξιοποίησή τους.

■ Οι επιδράσεις των λατομείων στους γύρω οικισμούς χαρακτηρίζεται από δύο περιόδους:

- την περίοδο που λατομεία λειτουργούσαν, και
- την περίοδο μετά το 1975 που τα λατομεία, το ένα μετά το άλλο, έπαψαν να λειτουργούν.

Η πρώτη περίοδος χαρακτηρίζεται από έντονες οχλήσεις (θόρυβο από τα σιαπτικά μπχανήματα, ειρήξεις δυναμίτιδας, σιόνη, εκτινάξεις υλικών, συχνές μεταινύσεις φορτηγών μεταφοράς υλικών, κλπ.) με συνέπεια, εκτός από τη βασική αισθητική και οικολογική ανταρροτία, του φυσικού περιβάλλοντος, τη δημιουργία συνθηκών απαγορευτικών για την αναπτυξη κατοικιας.

Παρ' όλες τις αρνητικές συνθήκες, όμως, και μάτω από την πίεση στεγαστικών αναγκών, η αυθαίρετη δύνητη γρήγορα περικύλωσε τα λατομεία.

■ Με την απαγόρευση λειτουργίας των λατομείων έπαψαν και οι αποτρεπτικοί παράγοντες για την εξάπλωση της κατοικίας προς το βουνό. Ετοι ειπεταμένες περιοχές εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλεως, πλησιέστερα προς αυτό.

Υπάρχουν όμως οι τεράστιοι ιρατήρες με την αφιλόξενη ώση τους που αποτελούν απολιθώματα μιας κατάστασης που πρέπει γρήγορα να ανατραπεί.

Οι λύσεις είναι δύο. Η να γίνουν έργα επιχωμάτωσης, ώστε να επανέλθουν στις χώρες στην αρχική τους μορφή ή να αξιοποιηθούν κατάλληλα με την "φιλοξενία" χρήσεων συμβατών με την κατοικία.

■ Οι απαιτήσεις σε έργα μοινωνικής υποδομής στις περιοχές γύρω από τα λατομεία δεν πρέπει να μας παρασύρει σε βιοαστικές προτάσεις. Οι τάσεις των δήμων της Δυτικής Αθήνας για εξεύρεση κατάλληλων χώρων για μοινόχρηστες λειτουργίες σε τμήματα του Ποικίλου Όρους περικλείουν πολλούς κινδύνους. Ο κυριότερος είναι η "εξαφάνιση" των τελευταίων τμημάτων που μπορούν να αποτελέσουν πηγή ανάσας για τους κατοίκους, όχι μόνο των δυτικών συνοικιών αλλά ολόκληρου του Λεκανοπεδίου.

5.1.4. Δυνατότητα σε σχέση με το φυσικό και τεχνητό περιβάλλον

■ Η εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα τα λατομεία είναι αυτή της εγκατάλειψης, έστω και αν τα τελευταία χρόνια οι γύρω από το Ποικίλο Όρος δήμοι προσπάθησαν να χωροθετήσουν ορισμένες λειτουργίες (χωρίς γενικότερη επιτυχία).

Οι αιτίες που διαμορφώνουν αυτήν την αρνητική εικόνα είναι:

- Οι απότομες κλίσεις και οι μεγάλες υψομετρικές διαφορές.
- Ο υψηλός βαθμός επικινδυνότητας από κατολισθήσεις των πρανών, λόγω των κατριών φαινομένων.
- Το τελείτερο μικροκλίμα (Επροθερμικό) που επιτελένεται από τις εσωτερικές αντανακλάσεις, την έλλειψη βλάστησης και νερού.
- Το μεγάλο κόστος που απαιτείται για έργα αποκατάστασης, αναδάσωσης και διαμόρφωσης των λατομικών χώρων.
- Η αμφισβήτηση του τελειοποιητικού καθεστώτος.
- Η έλλειψη συντονισμού των προσπαθειών των γύρω δήμων για ενιαία αντιμετώπιση των προβλημάτων αποκατάστασης και αξιοποίησης των λατομικών χώρων.
- Η γενικότερη αδιαφορία των ιρατικών φορέων για χρηματοδοτήσεις έργων περιβαλλοντικού χαρακτήρα, ειδικότερα στις δυτικές συνοικίες της Αθήνας.

Προϋπόθεση λοιπόν για την αποκατάσταση των λατομικών χώρων είναι η εξάλειψη των παραπάνω αρνητικών παραγόντων.

■ Τα λατομεία, σαν ομαντικό τμήμα του Ποικίλου, πρέπει βασικά να πρασινιάσουν, με ψηλά δέντρα.

Επειδή όμως αποτελούν, ταυτόχρονα, και τα σημεία επαφής της κατοικίας με το βουνό, να γίνουν κατάλληλες διαμορφώσεις ώστε να αποτελέσουν τα κύρια σημεία εισόδου προς αυτό.

Παράλληλα μπορούν να "φιλοξενήσουν" ποικίλες δραστηριότητες, ώστε να γίνουν πόλοι έλξης για τους κατοίκους, όχι μόνο των γύρω περιοχών αλλά για την ευρύτερη περιοχή επιρροής την Αθήνα.

■ Αξονές αυτής της μελέτης είναι οι προτεινόμενες χρήσεις να περιοριστούν στις απόλυτα αναγκαίες, σε συγκεκριμένους λατομικούς χώρους με τις εξής προϋποθέσεις.

- Ότι για τα λατομεία που είναι κοντά σε κατοικημένες περιοχές οι χρήσεις πρέπει να είναι ποικίλες, ώστε να συγκεντρώνουν τα ενδιαφέροντα περισσότερων, το δυνατόν, ατόμων.
- Οι μονοσήμαντες χρήσεις, όπως π.χ. ένα ποδοσφαιρικό γήπεδο, πρέπει να αποφεύγονται. Ακόμη περισσότερο πρέπει να αποφεύγονται χρήσεις που λόγω της φυσιογνωμίας τους απαιτούν εικετεμένους, σε σύγκριση με τους άλιμα διατιθέμενους, χώρους όπου δεν είναι δυνατή δεντροφύτευση.
- Ανεξάρτητα από την χρήση τους, οι λατομικοί χώροι θα πρέπει να περιλαμβάνουν πράσινο σε ποσοστό 90-95% της συνολικής επιφανείας του πυμένα.
- Τα λατομεία που ευρίσκονται μακριά από κατοικημένες περιοχές θα πρέπει να προορίζονται για χώρους πράσινου ή για χρήσεις οχλούσεως για τον άνθρωπο, όπως, π.χ. Σταθμός μεταφορτωσης απορριμάτων ή περιοχές επεξεργασίας και εμπλουτισμού εδάφους (compost-humus) ιτλ., περικυκλωμένους όμως από πυκνές ζώνες φηλού πρασίνου.

5.2. ΤΑ 12 ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ

5.2.1. Γενικά

■ Τα λατομεία στην ευρύτερη περιοχή μελέτης που καταμετρήθηκαν είναι 17. Από αυτά, τα 12 βρίσκονται στο Ποικίλο και τα υπόλοιπα κατά μήκος του οδικού και σιδηροδρομικού διεύθυνσης Ανω Λιόσια-Σιαραμαγιά. Από τα 12 λατομεία του Ποικίλου, τα 3 έχουν ήδη επιχωματωθεί και 4 άλλα έχουν διαμορφωθεί πρόχειρα από τους γειτονικούς Δήμους σε αθλητικούς χώρους ή υπαίθρια θέατρα.

Αναλυτικότερα ο κατάλογος των λατομείων είναι:

1. Το λατομείο Χαϊδαριού, στα όρια του Δήμου Χαϊδαριού.
2. Το λατομείο "πρώην Μαλατέστα", στα όρια του Δήμου Περιστερίου.
3. Το λατομείο "πρώην Δέτση", στο Φοίνικα Πετρούπολης (επιχωματώθηκε εν μέρει και δημιουργήθηκε ένα μικρό υπαίθριο θέατρο).
4. Το λατομείο "πρώην Βάσσου", στην Κηφισόπολη (διαμορφώθηκε σε μικρό αθλητικό γήπεδο ποδοσφαιρου).
5. Τα λατομεία "πρώην Γάτου" (επιχωματώθηκαν) στα διοικητικά όρια του Δ. Πετρούπολης και Περιστερίου.
6. Το λατομείο του Θεάτρου Πέτρας, "πρώην Μαρασλή" στο δήμο Πετρούπολης.
7. Τα λατομεία "πρώην Τσίγκου", στα όρια των Δ. Πετρούπολης και Ν. Λιοσίων, όπου σήμερα διαμορφώνονται από το Δήμο σε αθλητικό κέντρο.

8. Το λατομείο "πρώην Μουσαμά" στο Δήμο Καματερού που διαμορφώθηκε σε αθλητικό χώρο.

Στο εσωτερικό του Ποικίλου, μακρύτερα από την περιοχή κατοικίας, ευρίσκονται:

9. Το λατομείο "πρώην Μουσαμά" στο Δήμο Ανα Λιόσια (οπή δυτική πλευρά του Ποικίλου).

10. Το λατομείο ουγυρότημα "πρώην Μπινιέρη" (Ασφαλτοτεχνική-Αλισών-Δ.Πετρούπολης).

11. Το λατομείο "πρώην Αναγνωστάκη", Δ. Καματερού.

12. Το λατομείο "πρώην Γρηγορίου" που διαμορφώθηκε πρόχειρα σε αθλητικό χώρο.

13. Φράγκου (στα δυτικά του βουνού, δυτικά του άξονα Ν.Λιόσια-Σιαραμαγκά)

14. Σειανδάρης " " " " " " " " " "

15. Φλωραβέλλα " " " " " " " " " "

16. Παγανόπουλου " " " " " " " " " "

17. Ράζιου " " " " " " " " " "

5.2.2. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Α'

ΟΝΟΜΑ: "Χαϊδαρίου" (ιδιωτικό λατομείο Χαϊδαρίου, "πρώην Μπουσάτη").

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα όρια του Δήμου Χαϊδαρίου, νεκτονιά 6 (κατά Γ.Π.Σ.)

ΕΚΤΑΣΗ: Η έκταση που καταλαμβάνει είναι 15 στρέμματα περίπου, μαζί με τα πρανή.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Λειτουργούσε σαν λατομείο αδρανών υλικών και σταμάτησε να λειτουργεί το 1976.

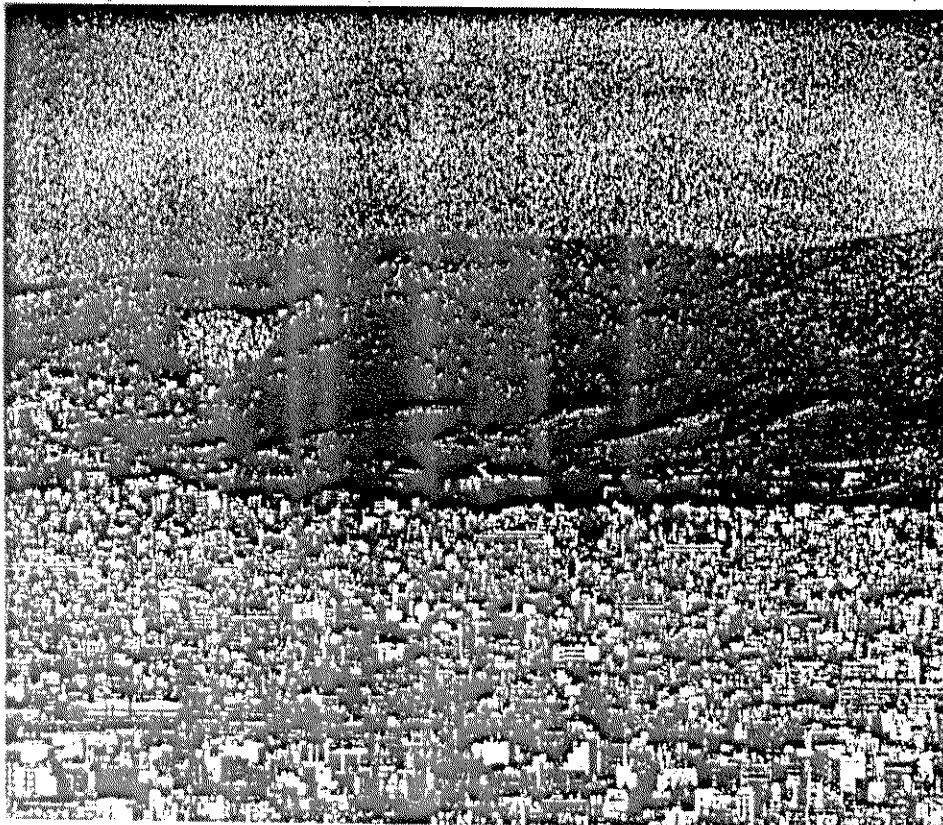
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Έχει σχήμα γηγενικότερο (αμφιθεατρικό) με βραχώδη απότομα πρανή μεγάλου ύψους προς το κύριο μέτωπο της εξόρυξης.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Σήμερα ο πυθμένας του λατομείου έχει επιχωματωθεί-διαμορφωθεί σε πολλά σημεία και έχει αραιή φύτευση. Επίσης υπάρχουν 4-5 πρόχειρες κατασκευές. Το λατομείο βρίσκεται σχεδόν μέσα στα όρια του σχεδίου πόλεως του Δ. Χαϊδαρίου ανάμεσα σε Ο.Τ. που προορίζονται για κατοικία (ένταξη 1985). Το γεγονός αυτό προκαλεί αρνητικά συναντιθήματα στους κατοίκους της περιοχής. Ανάλογα συναντιθήματα προκαλούνται και σε ευρύτερη ιλίμανα λόγω των ύψους των πρανών που πλησιάζουν τα 70 μ. και της θέσης του λατομείου, που είναι ορατό σε μεγάλη απόσταση από τους κατοίκους του λεκανοπεδίου. Επιπλέον η έντονη και απότομη διακοπή του ανάγλυφου του βουνού, εκτός των διασμένων εντυπώσεων, αποτελεί εστία κινδύνου για τα παιδιά και τους επισκέπτες του Ποικίλου.

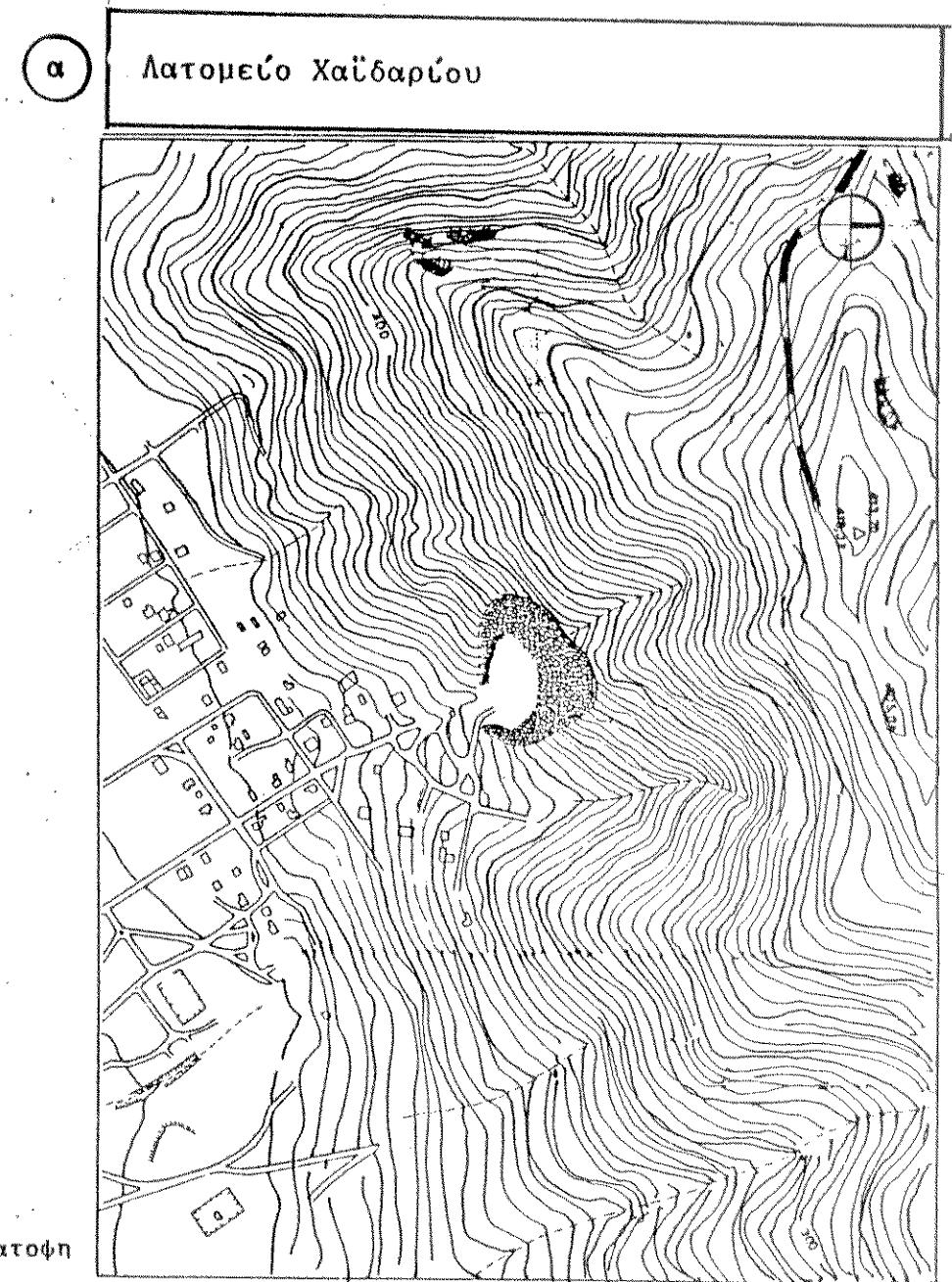
ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Σήμερα ο χώρος είναι περιφραγμένος και χρησιμεύει σαν ιδιωτική αγροτική. Υπάρχουν 4-5 αυθαίρετα ιτιάματα. Φερόμενος ιθιοκτήτης είναι από την οικογένεια Τσαλιαμά, από τους διεκδικητές του ιτιάματος "Χαϊδαρίου", που προβάλλουν δικαιώματα στην έκταση, βάσει διανεμητηρίου συμβολαίου του 1954.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Δεν έχουν γίνει γνωστές, εκτός της ΑΝΔΗΠ που προτείνει την ένταξη του λατομείου στο περιβασικό πράσινο ή τη διαμόρφωσή του σε χώρο αναψυχής επιπέδου γειτονιάς. Επίσης από το Δήμο, και στα πλαίσια του Γ.Π.Σ., προτείνεται η οριοθέτηση Ζ.Ο.Ε. πλάτους 200 μ. περίπου, κατά μήνιος του ορίου του αστικού ιστού με το Ποικίλο.

ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: Τόσο η θέση του λατομείου, όσο και η εικόνα που παρουσιάζει, μας προδιαθέτει για την άμεση περιβαλλοντική αποκατάστασή του. Η γειτνιάση του με αθλητικούς χώρους, ανατολικά του Δάμους Χαϊδαρίου και με τον χώρο του Στρατοπέδου που θα ικανοποιεί μελλοντικά τις ανάγκες της περιοχής σε ελεύθερους χώρους, μας επιτρέπουν να προχωρήσουμε στην πρόταση για διαμόρφωση με κύριο μητήριο τη δεντροφύτευσή του.

ακοφη λατομείου "Χαϊδαρίου" από το Λυκαβηττό
δεξιά το πεδίο βολης του στρατοπέδου Χαϊδαρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Εθνικής Τράπεζας, "πρώην Μαλατέστα".

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στον Δήμο Περιστέρου, στα Ασπρά Χώματα, εκτός σχεδίου (συνοικία V κατά Γ.Π.Σ.) και σε απόσταση από κατοικημένες περιοχές.

ΕΚΤΑΣΗ: Η έκταση του είναι περίπου 46 στρεμμάτα συνολικά, μαζί με τα πρανή.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: λειτουργούσε σαν λατομείο αδρανών υλικών.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ-ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Το λατομείο βρίσκεται βόρεια του στρατοπέδου Χαϊδαρίου και δεν είναι σε μεγάλο βαθμό ορατό από το κέντρο της Αθήνας, λόγω της θέσης του. Ο πυθμένας του λατομείου είναι σε ύψος επίπεδα, με υψομετρική διαφορά 20 περίπου μ. Τα πρανή είναι με πολύ απότομες καλύσεις και φτάνουν στο ύψος μέτωπο της εξόρυξης τα 70 μ. Γενικά ο χώρος δεν είναι καθόλου φτελινός γιά τον επισκέπτη, λειτουργικά και μορφολογικά. Ήπως όλα αυτά λόγω των έντονων αντιθέσεων του τοπίου ο χώρος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενθαλαφέρον.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Ο χώρος του λατομείου σήμερα ανήκει στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, είναι περιφραγμένος και φυλάσσεται μόνιμα από φύλακες.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Δεν έχουν γίνει γνωστές, εκτός της ΑΝΔΗΠ που προτείνει:

1η ΠΡΟΤΑΣΗ: δημιουργία κέντρου νεότητας, που θα περιλαμβάνει:

- εντευκτήριο
- αιθουσα πολλαπλών χρήσεων
- εκθεσιακούς χώρους υπαλλήλους και στεγασμένους
- πιστίνα αναψυχής (στον υποχώρο που δημιουργείται στο χαμηλότερο επίπεδο).

2η ΠΡΟΤΑΣΗ: Μουσείο εξόρυξης, με την αξιοποίηση των υπαρχουσών εγκαταστάσεων όχι μόνο με την χρησιμοποίησή τους γιά την στέγαση των ειθεμάτων, αλλά και με τα ίδια τα ιτίρια που θα αποτελούν μέρος τους. Ταυτόχρονα ο ενεργός χώρος του λατομείου δημιουργεί ιδανικές προϋποθέσεις γιά την επέκταση των δραστηριοτήτων του μουσείου στην ύπαιθρο. Επίσης θα περιλαμβάνει και τους αναγκαίους χώρους γιά την εξυπηρέτηση του ιονιού, όπως για παράδειγμα αναψυκτήριο-bar.

ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: Επειδή το λατομείο έχει διασανάλογες διαστάσεις, μεγάλο και απότομο ύψος πρανών, μεγάλο ύψος και στενό πλάτος, παρουσιάζει διασκολίες γιά την φύτευση του τουλάχιστον στο εσωτερικό τμήμα του. Ο χώρος του λατομείου έρχεται σαν συνέχεια του χώρου όπου βρίσκονται τα στρατόπεδα Χαϊδαρίου. Αρα, οποιαδήποτε επέμβαση γίνεται, θα πρέπει να λάβει υπόψη της την πρόταση που αναφέρεται στην αξιοποίησή του χώρου του στρατοπέδου.

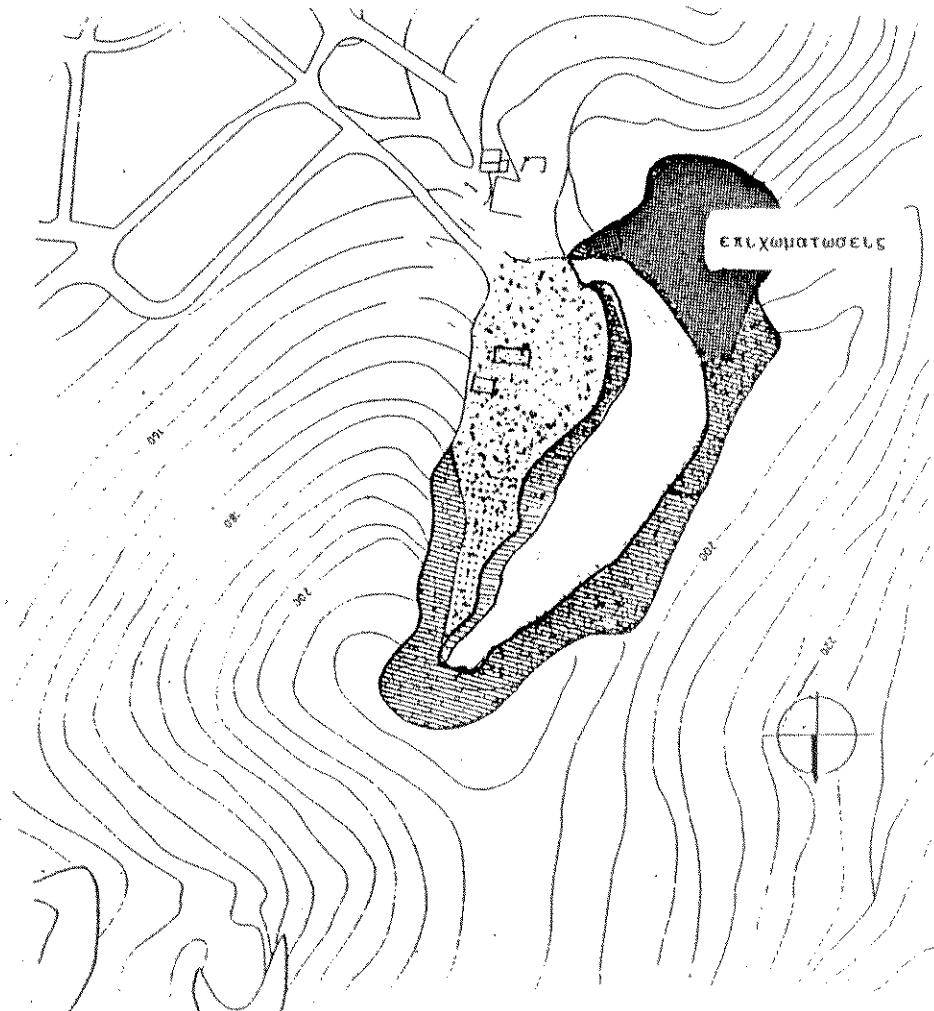
Η πρόταση της ΑΝΔΗΠ γιά κέντρο νεότητας, μας βρίσκει επιφυλακτικούς, διότι η δομή των πετρωμάτων των πρανών παρουσιάζουν προβλήματα συνοχής και θα κρειαστούν ειδικά έργα γιά την σταθεροποίησή τους, με αποτέλεσμα να μην έχουμε σαφή εικόνα της τελικής μορφής του χώρου που θα δημιουργηθεί.

απόφη λατομείου της Εθνικής Τραπέζας
„πρώην Μαλατέστα“

β

Λατομείο πρώην Μαλατέστα" στο Περιστέρι

κατοφη λατομείου

5.2.4. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Γ'

Πρώην "Δέτση", στο Φοίνικα Δ. Περιστερίου

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα όρια του Δήμου Περιστερίου.

ΕΚΤΑΣΗ: Η έκταση που καταλαμβάνει είναι περίπου 45 στρέμματα, μαζί με τα πρανή.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Από το λατομείο γινόταν εξόρυξη αδρανών υλικών, αλλά τώρα ο χώρος επιχωματώθηκε και διαμορφώνεται από το Δήμο Περιστερίου.

Λειτουργούσε σαν λατομείο μέχρι το 1969.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ-ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Ο χώρος του παλιού λατομείου δεν είναι πλέον ευδιάκριτος και η περιοχή γύρω από αυτό έχει δενδροφυτευτεί με πρόσφατες προσπάθειες του Δ. Περιστερίου. Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτές οι αναδασώσεις έχουν γίνει πάνω σε χώμα και μπάζα, μεταφερόμενα σε μεγάλη απόσταση γύρω από το χώρο του λατομείου.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ: Δημιουργία μικρού θεάτρου και αθλητικών εγκαταστάσεων από το Δήμο Περιστερίου.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Ο χώρος έχει διαμορφωθεί από το Δήμο Περιστερίου σε αθλητικό κέντρο. Το Γ.Π.Σ. προτείνει για την περιοχή τη δημιουργία κολυμβητηρίου-γυμναστηρίου και αθλητικών γηπέδων.

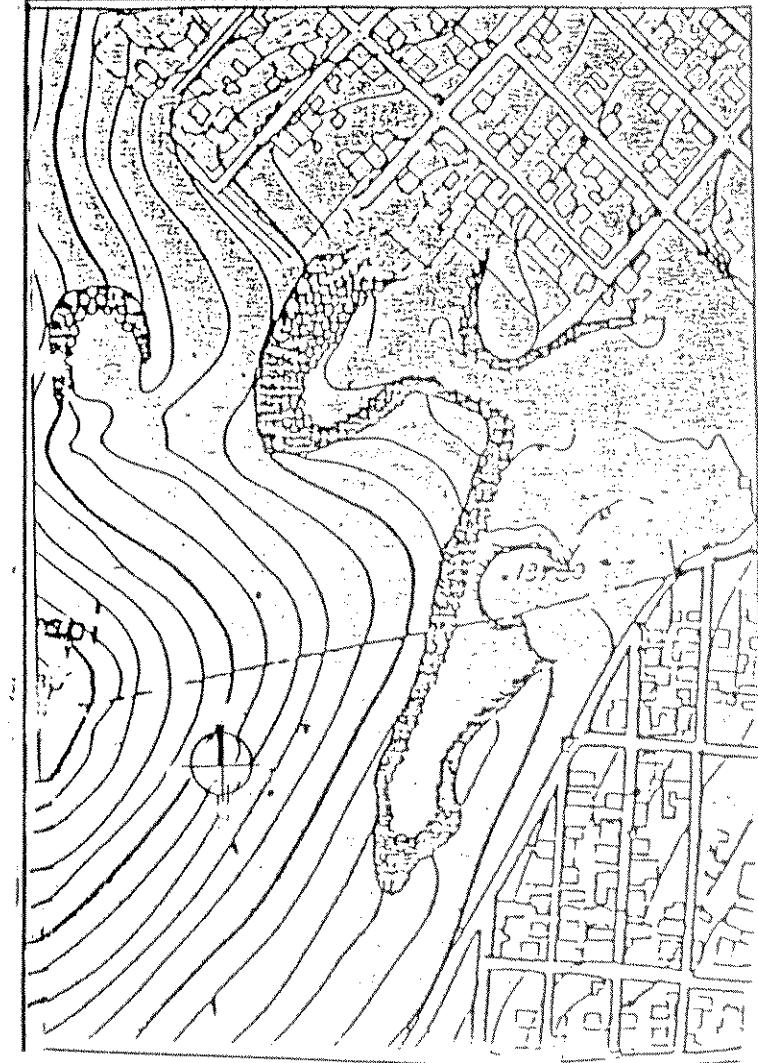
ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: Η άποψή μας είναι ότι, όπως και σε όλα τ' άλλα, πρέπει να εξασφαλισθεί η σύνετη επικοινωνία του βουνού με τους κατοίκους και να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στο πράσινο, εντός και εκτός των υπό διαμόρφωση χώρων.

γ

Λατομείο „πρώην Δέτση“ στο Φούντικα

ακοφή πρώην λατομείου χώρου στη θέση
Φούντικα Περιστερίου

κατοφή του λατομείου

5.2.5. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Δ'-Ε'

Λατομεία πρώην "Βάσσου", πρώην "Γάτου" και "Μπαράκου".

ΘΕΣΗ: Βρίσκονται στα δύρια του Δ. Πετρούπολης με τον Δήμο Περιστερίου στην περιοχή της Κηφούπολης και εφάπτονται της κατοικίας.

ΕΚΤΑΣΗ: Περίπου 70 στρέμματα συνολικά.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Το λατομείο πρώην Βάσσου, έχει διαμορφωθεί σε γήπεδο ποδοσφαίρου. Τα άλλα έχουν επιχωματωθεί και αναδασωθεί.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Το λατομείο πρώην Βάσσου έχει ωφέλιμο χώρο περίπου 7 στρέμματα, από τα συνολικά 12. Ο χρήσης του έχει μεγάλες υψημετρικές διαφορές, 30 μ. περίπου, και λόγω της θέσης του προκαλεί αισθητικά την περιοχή σε μεγάλη απόσταση.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ-ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Το λατομείο πρώην Βάσσου έχει διαμορφωθεί σε γήπεδο ποδοσφαίρου και την χρήση του έχει πιο τοπική ομάδα. Ο χώρος αν και έχει υπριχθεί δημόσια δασική έκταση και αναδασωτέα (με την υπουργ. απόφ. 108424/1934 ΦΕΚ 133B/16.10.34), εντούτοις διειδυκείται από τη Μονή Λαμίας.

Το λατομείο πρώην Γάτου έχει επιχωματωθεί και έχει γίνει προσπάθεια από το Δήμο Περιστερίου για τη φύτευσή του.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Ο Δήμος Περιστερίου για το λατομείο πρώην Βάσσου δεν έχει προς το παρόν συγκεντριμένη πρόταση. Για το λατομείο πρώην Γάτου προτείνεται την αναδάσωσή του. Η ΑΝΔΗΠ προτείνει την επέκταση του αθλητικού χαρακτήρα του χώρου στο λατομείο πρώην Βάσσου ή την διαμόρφωσή του σε χώρο πρασίνου.

Το Γ.Π.Σ. της περιοχής προτείνει την δημιουργία ενδιάμεσης κέντρου με αθλητικά γήπεδα, γυμναστήριο και κολυμβητήριο.

ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: Επειδή ο χώρος του πρώην λατομείου Βάσσου βρίσκεται σε μιά περιοχή όπου ο οικισμός έχει αναρριχηθεί σε βάρος του Ποικιλού σε μεγάλο βαθμό (πάνω από τα 200 μ. υψόμετρο), προτείνουμε τη συνολική αναδάσωση της περιοχής και τη σύνδεσή τους με τον ευρύτερο χώρο του Βουνού, εξοπλίζοντάς τον ταυτόχρονα με κατάλληλες εγκαταστάσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση της γύρω κατοικίας.

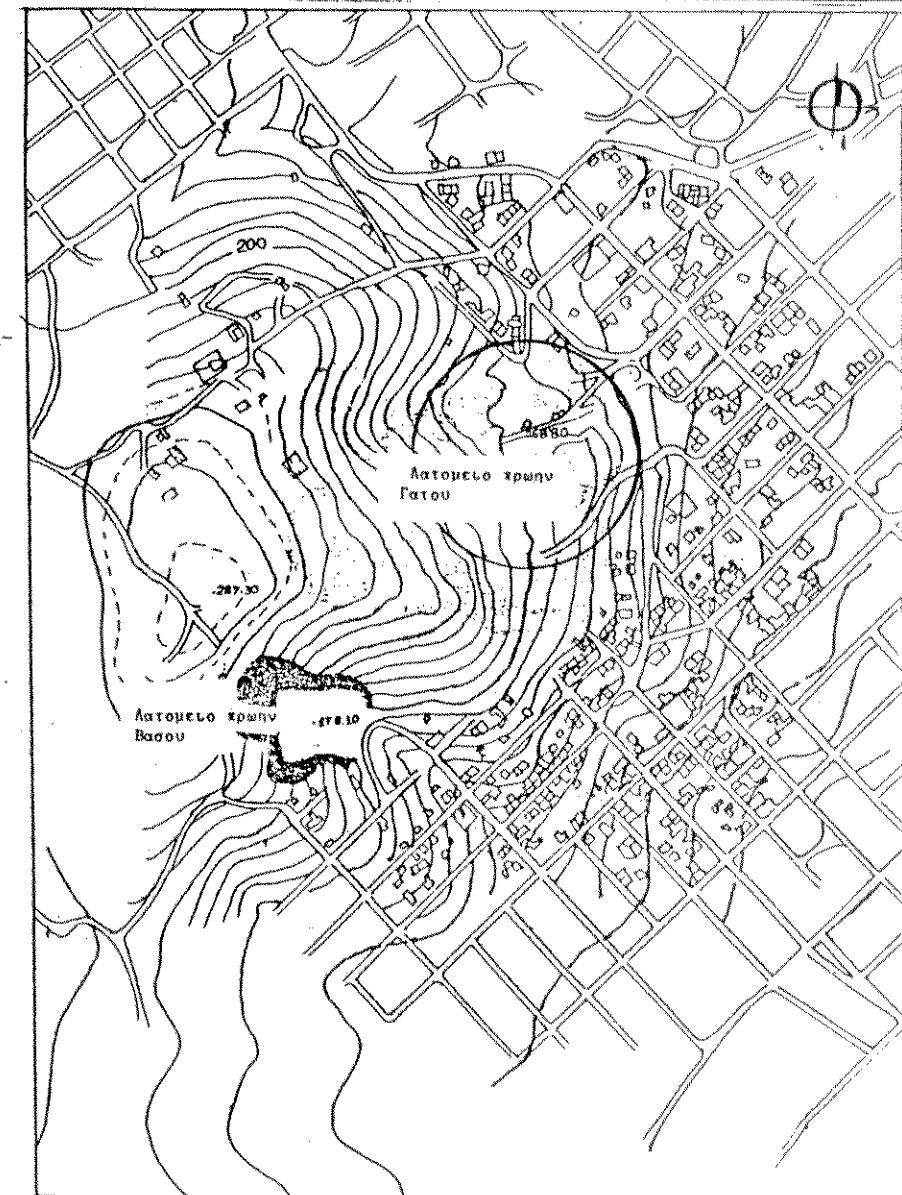
6,ε

Λατομείο „πρώην Γάτου και Βάσου“ στο Περιστέρι

ακόφη περιοχής πρώην λατομειών Γάτου & Βάσου"

Χαροφέλες περιοχών πρώην λατομειών Γάτου & βάσου"

5.2.6. ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΣΤ'

"πρώην Μαράσλη", στον Δ. Πετρούπολη.

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα δύρια του Δ. Πετρούπολης, πολύ κοντά στην κατοικία, σε απόσταση περίπου 150-200 μ.

ΕΚΤΑΣΗ: Η έκτασή του υπολογίζεται συνολικά σε 45 στρέμματα.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: λειτουργούσε σαν λατομείο αδρανών υλικών και σταμάτησε να λειτουργεί το 1976.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Έχει σχήμα αμφιθεατρικό σε διπλή ημικυκλική διάταξη, με βραχώδη απότομα πρανή μεγάλου ύψους προς το κύριο μέτωπο εξόρυξης. Τα πρανή εκσκαφής, διοικούνται από συμπαγή ασβεστολιθικά πετρώματα και μόνον προς την βορειανατολική πλευρά έχουν διαμορφωθεί με βαθμίδες.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: το λατομείο (ιδιαίτερα τα τεχνητά πρανή) είναι ορατά από μεγάλη απόσταση και από πολλά σημεία του λειανοπεδίου της Αθήνας, υπενθυμίζοντας έτσι την περιβαλλοντική υποβάθμιση της περιοχής. Οι κίνδυνοι από τις έντονες υψηλετρικές διαφορές και τις απότομες ήλισεις των πρανών για τους επισκέπτες είναι μεγάλοι. Επιπλέον είναι παρουσιάζονται και στο μακροπλάνο της περιοχής, από την αντανάκλαση των γυμνών ασβεστολιθικών πετρώματων των πρανών εκσκαφής.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Ο χώρος το καλοκαίρι διαμορφώνεται σε υπαίθριο θέατρο του Δ. Πετρούπολης, γνωστό σαν θέατρο Πέτρας. Υπάρχει γενικότερη μελέτη για την αξιοποίηση του χώρου (σχέδιο). Ο χώρος του λατομείου ανήκει στο Δημόσιο.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Εκτός από τον Δ. Πετρούπολης, που έχει έτοιμη την μελέτη για τη δημιουργία δύο ανοικτών θεάτρων, αναψυκτηρίου ήλπ., δεν υπάρχει αλλη συγκεκριμένη πρόταση. Η ΑΝΔΗΠ υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα, λόγω της ύπαρξης του θεάτρου, που διαδραματίζει η συνεκτικότητα των πρανών και εφιστά την προσοχή στις αναγκαίες διαδικασίες για την ενίσχυση τους.

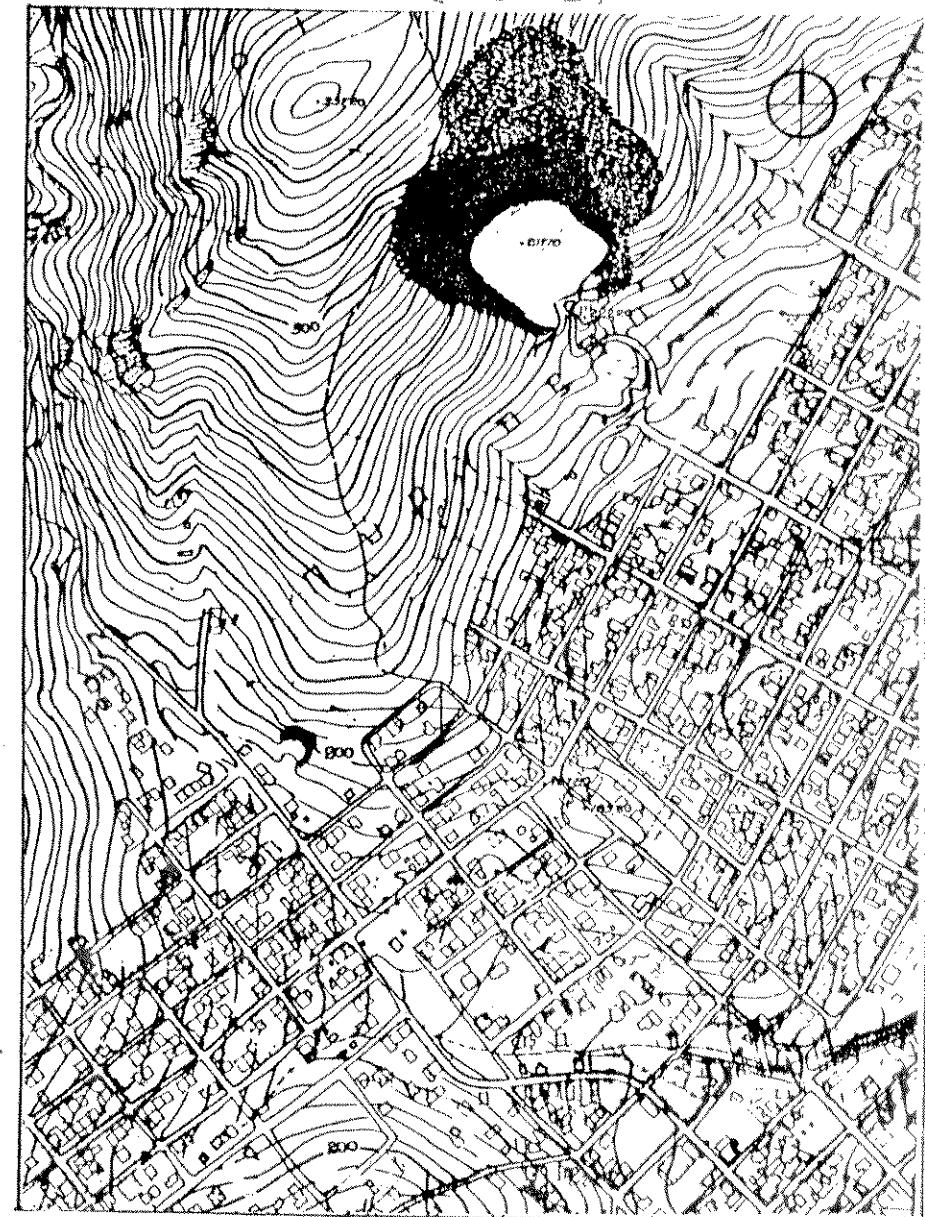
ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: το θέατρο Πέτρας είναι πλέον ένας θεσμός για το Δήμο Πετρούπολης, με αιτινόβολη σε όλο το λειανοπέδιο. Γι αυτούς τους λόγους η σπουδαία πρόταση ναχεί σαν στόχο την καλύτερη ει δυνατόν σύνδεση του χώρου με το βουνό και μηρίως την περιβαλλοντική ενορμάτωσή του.

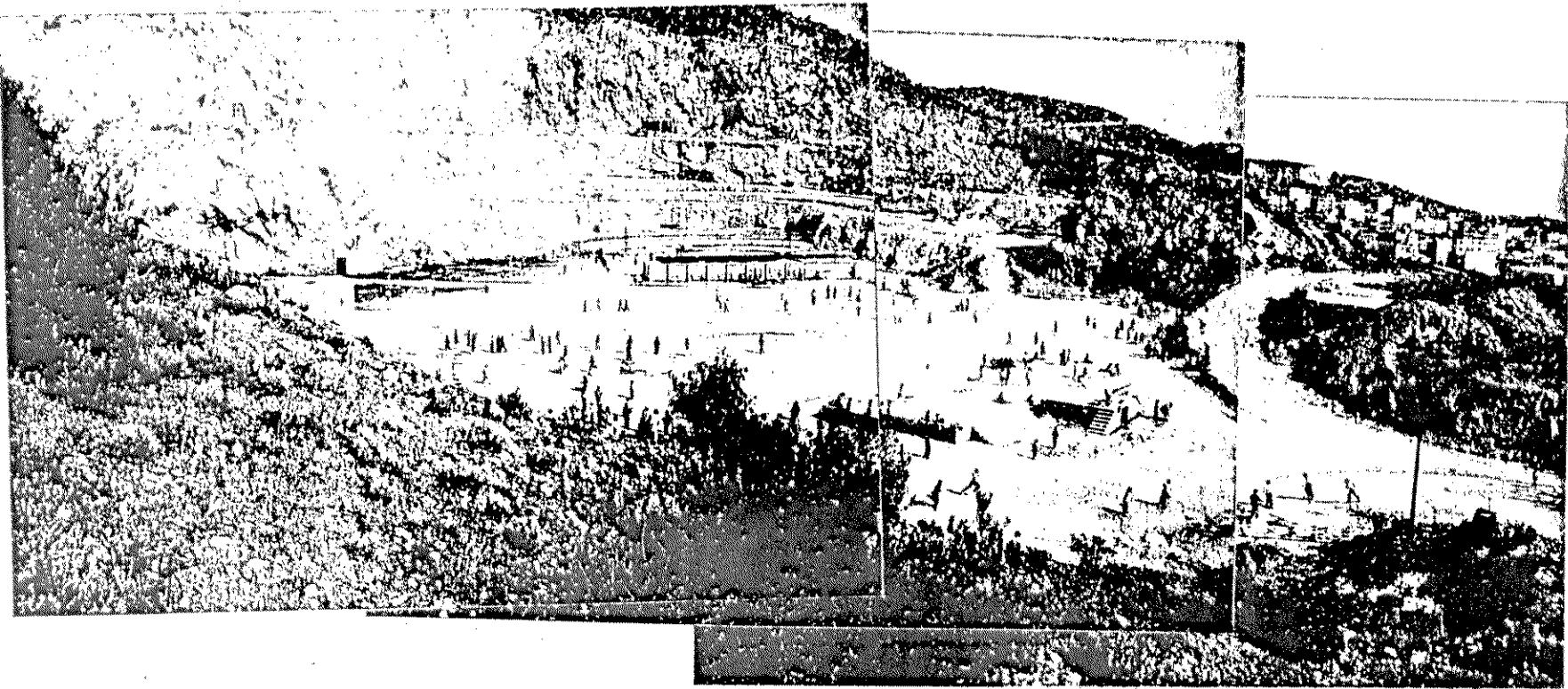
σημερινή οψη πρώην λατομείου Μαρασλή["]
με τις εγκαταστάσεις του Θεατρου Λετρας

στ

Λατομείο „πρώην Μαρασλή“ στην Πετρόύπολη

χατοφη

Γενική άποψη Θεάτρου Λέτρας.

Πρόταση για αξιοκοίνηση του παλιού
Λατομείου Μαρασλή^η στην Πετρούπολη.
(υφιστάμενη προταση)

Ο χώρος του παλιού νταμπού πού διατίθεται για την δημιουργία του θεάτρου είναι ένας μεγάλος κοίλος αριστερής πλευράς που αποτελείται από ένα μεγάλο οριζόντιο επίπεδο (πλάτη) και βραχώδες αποκλίνουσας παρείας.

Ο επισημένης αρέως μετά την είσοδο του στην κοίλο αυτό χώρο υποβάλλεται από την φύση την μύρη και την συντριπτική διασφορή ήλιμης (οι σκέψη με τον άνθρωπο ή και δύο του χώρου, πιστάνεται εκτετερύθρος και δειρένος, περιεχόμενο μες μεγαλιώδους κατεστημάτων εφερόσης).

Η αντανακλία αυτή μεταξύ περιέχοντος (λατομείου) και περιεχομένου (επισημένης) δίνει την δεατρική σχέση στο δίκολο περιβάλλοντος και εγγυούτου.

Για τον λόγο αυτό η δημιουργία ενός μεγάλου ανοικτού θεάτρου σε έναν τέτοιο χώρο αποτελεί την εθεωρέστερη λύση αξιοκοίνησης του.

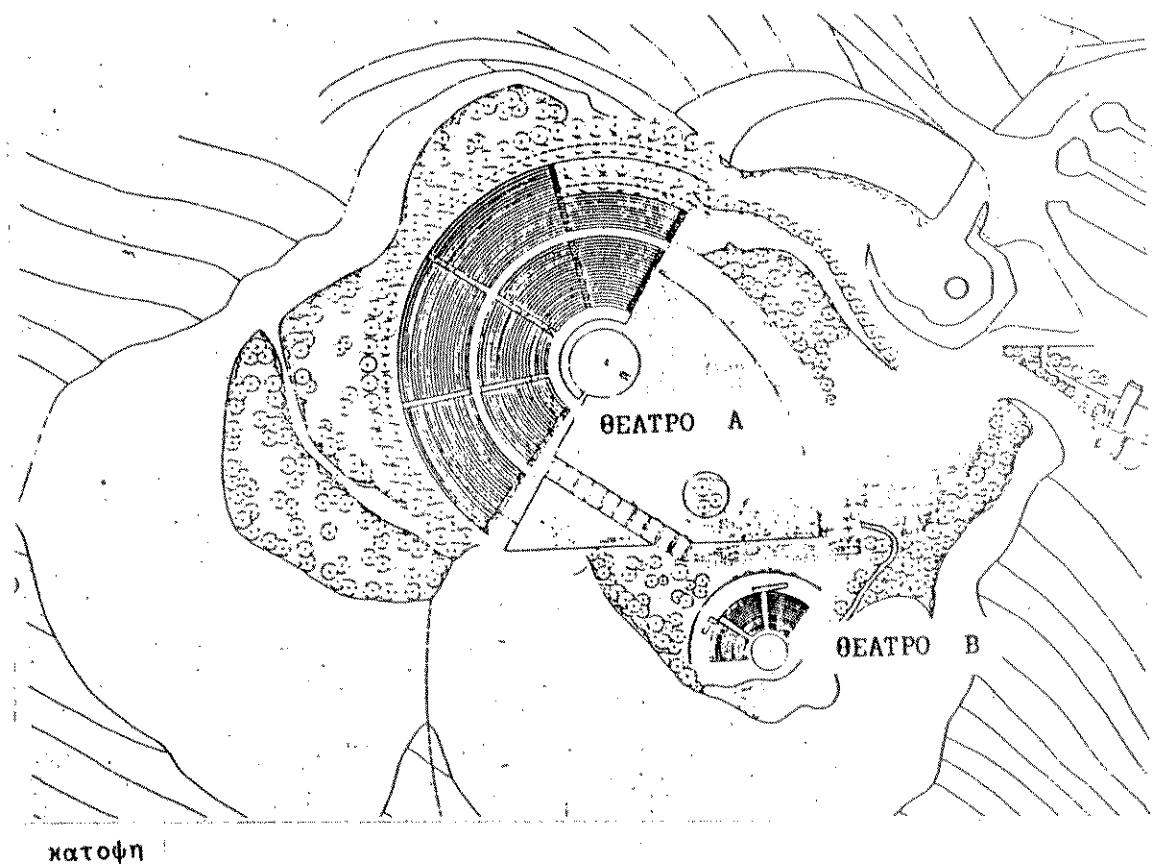
Η δίδια σχέση επιβάλλεται μεταξύ απλή παθού και αντιμετώπισης όπου ο χώρος να μην χάσει την αγνότητα της έκφρασής του.

Η διεπιφράση ενός τρίματος του πρανούς σε κεριάδες ο ορισμός χώρου σημηνίει στο εκίνεδο του πλατώνατος και η προσδήμη ενός νέου σευστού υδάτινου οποικείου, σε αντιπαράθεση στο συμπαγές πέτρινο υπόρκουν συνδέοντας την δύο εθέα της πρότασης.

Η διατήρηση του υπάρχοντος μικρού θεάτρου για μηδότερης ήλιμης δεατρικής επιθηλόσεις αλλά περιεργομένου στον τεντικό χώρο και απομονωμένου από πυκνή βάσειση, παθώς και η δημιουργία τεχνούτο κάταρραντη, δημιουργίαν ένον δεύτερο δεατρικό χώρο μικρής ήλιμανας, που εκτείνεται μεταξύ άλλη δεατρική αντιμετώπιση σε φυσικό περιβάλλον, στην οποία δεν υπάρχει η αισθηση του μεγαλιώδους ή του τραγικού αλλά του πινελού και του ασφαλούς.

Το δεύτερο είναι μοντελική παραστασή, αποτελούμενο από πυκνή σημηνή και δύο διαζώματα δεατών, των 20 κεριάδων το ίδιο, ένα συνολικής χωρητικότητας 7.500 θεατών!

(Ακόσπασμα από την υφιστάμενη μέλετη για την μεταρρύθμιση του λατομείου ΣΤ' σε πολιτιστικό κέντρο).

5.2.7. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Ζ'

Λατομεία "πρώην Τσίγκου" στο άλσος Αγ. Δημητρίου.

ΘΕΣΗ: Βρίσκονται στα όρια του Δ. Πετρούπολης και του Δ. Νέων Αἰγαίου.

ΕΚΤΑΣΗ: Η συνολική έκταση του λατομείου χώρου ήταν περίπου 50 στρέμματα.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Λειτουργούσε σαν λατομείο αδραγάνι μιλινών, τώρα όμως έχει επιχωματωθεί και διαμορφώνεται από τον Δήμο Πετρούπολης σε αθλητικό ιέντρο. Για ένα τμήμα του προωθείται διάταγμα για την ανέγερη σχολικού συγκροτήματος.

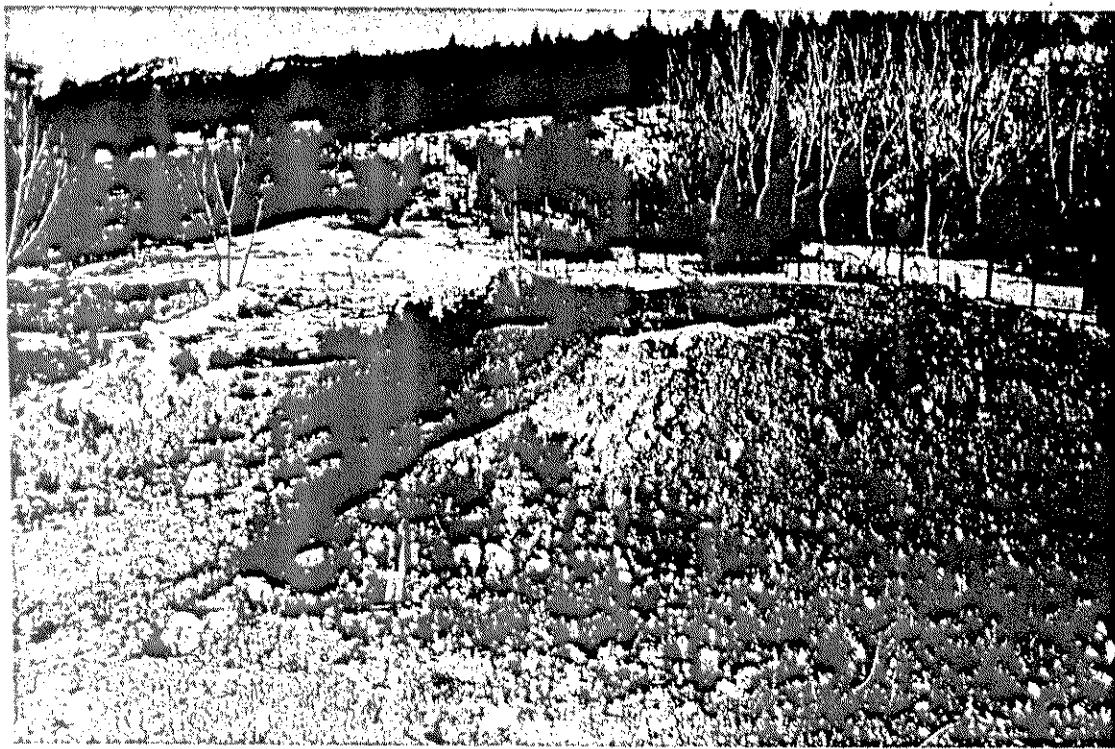
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Ο χώρος βρίσκεται βορειοανατολικά του Άλσους Αγ. Δημητρίου. Τα ίχνη του παλιού λατομείου δεν είναι ευδιάκριτα, λόγω των επιχωματώσεων. Εντός του χώρου που είναι περιφραγμένος με συρματόπλεγμα υπάρχουν πρόχειρα ιτιόματα όπου μένουν τσιγγάνοι. Παράλληλα προχωρούν τα έργα διαμόρφωσης του Δ. Πετρούπολης.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Αυτή τη στιγμή ο χώρος, που αποτελεί φυσική συνέχεια του Άλσους, είναι αποικιαμένος από τον υπόλοιπο Δήμο και η πρόσβαση δύσκολη προς τον κύριο οδικό άξονα τη Δ. Πετρουπόλεως.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Όπως αναφέρθηκε, στην περιοχή προβλέπεται η δημιουργία αθλητικών χώρων (γήπεδο βόλεϊ, μπάσκετ, τέννις και χώρος για πατινάζ), καθώς και η δημιουργία σχολείου. Ο χώρος ανήκει στον Δήμο Πετρούπολης.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΙΕΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Εκτός από τη μελέτη του Δήμου που καλύπτεται εν μέρει από το Γ.Π.Σ. της περιοχής ως προς την εκπαίδευση, δεν υπάρχουν άλλες προτάσεις για την περιοχή.

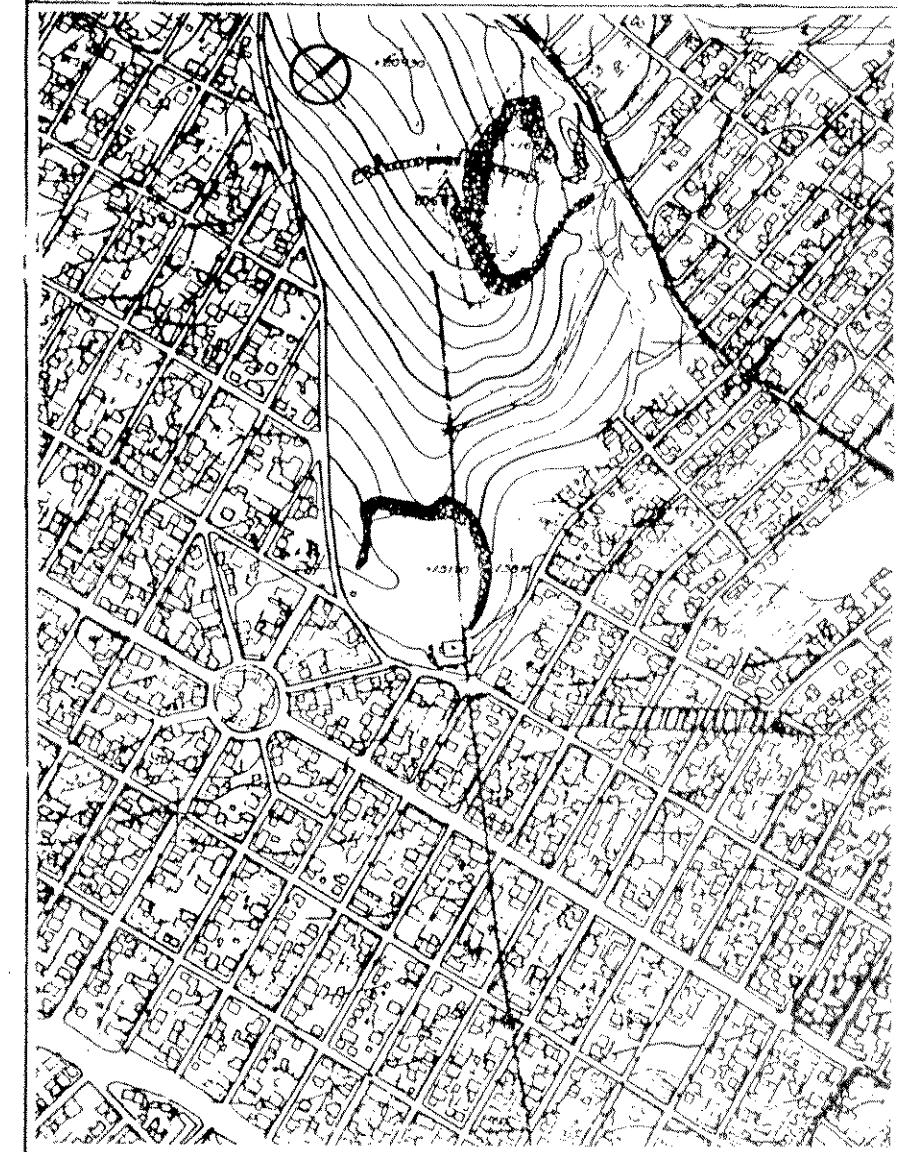
ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: Ο χώρος του παλιού λατομείου, σαν συνέχεια του Άλσους Αγ. Δημητρίου που αποτελεί αξέιδλον φυσική προέκταση του Ποικιλού έντός του αστικού ιστού, έχει μεγάλη σημασία για την περιοχή, σαν πνεύμονας πρασίνου. Θα πρέπει λοιπόν να γίνουν όλες οι δυνατές προσπάθειες ώστε ο χώρος του άλσους να επεκταθεί και προς τα βορειοανατολικά, καλύπτοντας δύο το δυνατόν μεγαλύτερη έκταση. Σ' αυτή την περίπτωση οποιαδήποτε ανέγερση ικιρίων μας βρίσκεται αντίθετης, πολύ περισσότερο όταν προηγείται αποχαρακτηρισμός τημπάτων του άλσους που ήταν χαρακτηρισμένα "πράσινο".

Αποφη του „πρώην λάτομείου Τσύγκου“
από τον Αγιο Δημήτριο

5

Λατομείο „πρώην Τσύγκου“

5.2.8. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Η'

Λατομείο στο Καματερό, "πρώην Μουσαμά"

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα όρια του Δ. Καματερού με τον Δήμο Ανω Λιοσίων και σε απόσταση 200μ. από κατοικημένες περιοχές.

ΕΚΤΑΣΗ: Περίπου 45 στρέμματα.

ΔΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Σήμερα ο χώρος λειτουργεί σαν αθλητικό κέντρο (γήπεδο ποδοσφατρου, υπάκιετ, βόλει, κλπ.). Παλιότερα ήταν λατομείο αδρανών υλικών.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Ο χώρος βρίσκεται στο βόρειο άκρο του Ποινίου και σε υψόμετρο περίπου 100 μ. διαμορφωμένος σε βαθμίδες. Εχει πανοραμική θέα προς την Πάρνηθα, την Λευκάδη και τα βόρεια πρόστια της Αθήνας. Βρίσκεται πολύ κοντά στον οδικό άξονα Ελευσίνας-Αθήνας.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Ο χώρος του λατομείου είναι επιχωματωμένος και διαμορφωμένος από τον Δήμο Καματερού σε αθλητικό κέντρο. Εποι, γύρω από το λατομείο χώρο έχει γίνει προσπάθεια για αναβάσωση, με τη δημιουργία μεγάρης παιδικής χαράς. Τα τεχνητά πρανή στο μεγαλύτερο μέρος τους καλυμμένα από την επιχωμάτωση, δεν προκαλούν ιδιαίτερα αρνητικά συναντιθήματα στους επισκέπτες.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Ο χώρος, όπως διαμορφώθηκε, λειτουργεί ήδη σαν αθλητικό κέντρο του Δήμου, αλλά έχει παραχωρηθεί στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού για την παραπέρα αξιοποίησή του.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΦΟΡΕΩΝ: Μελέτη της Γ.Γ.Α. για τη δημιουργία οργανωμένου αθλητικού κέντρου. Το Γ.Π.Σ. της περιοχής προτείνει την δημιουργία αθλητικού σταδίου.

ΆΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ δεν έχουν γίνει γνωστές.

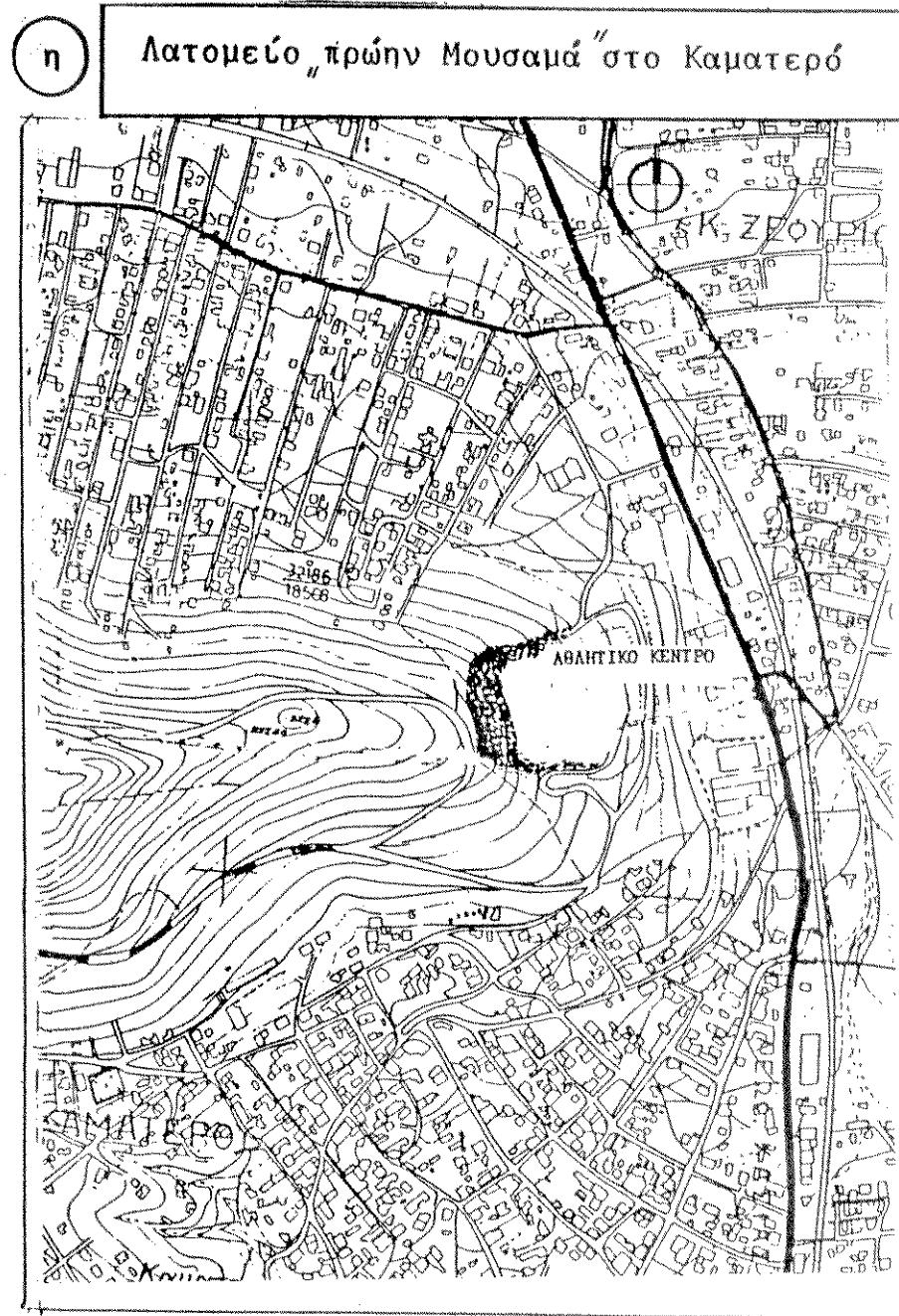

Άκοφη διαμορφωμένου άλσους από το Δήμο Καματερού κοντά στο καλύ λατομείο.

αποφη „κρωην λατομειου Μουσαμα στο
Δημο Καματερου

κατοφη

5.2.9. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Θ'

Το λατομείο, "πρώην Μουσαμά", στη δυτική πλευρά του Ποικίλου.

ΘΕΣΗ: στα διακυπτικά όρια του Δήμου Ανω Λισσίων και μακριά από τα όρια του σχεδίου πόλεως.

ΕΚΤΑΣΗ: Η έκταση που καταλαμβάνει είναι περίπου 300 στρέμμα.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: λειτουργούσε σαν λατομείο αδρανών υλικών.

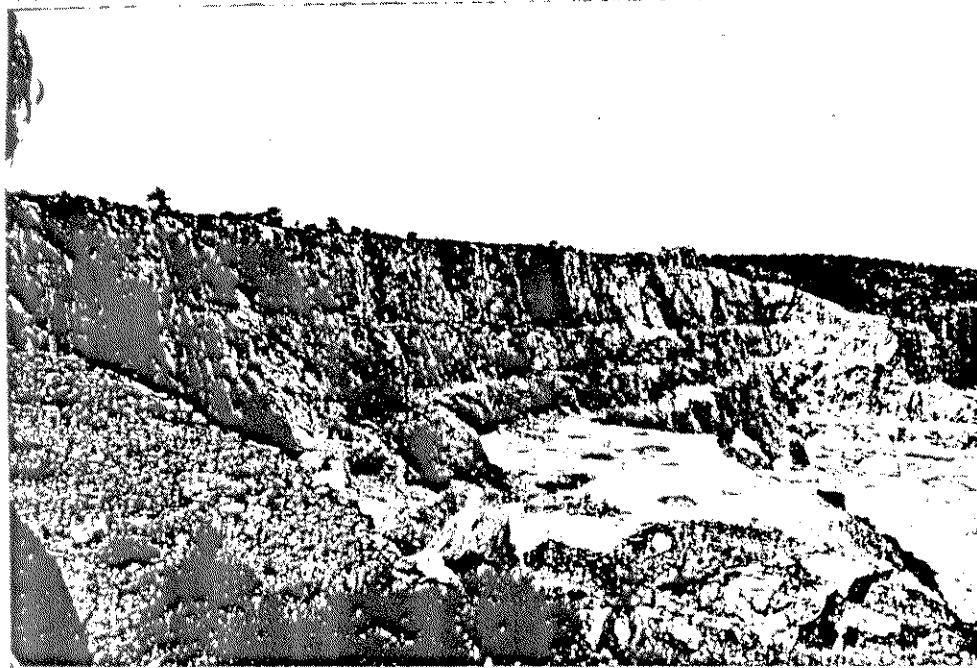
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Πρόκειται για το μεγαλύτερο σε έκταση λατομείο που λειτουργούσε στο Ποικίλο. Τόσο λόγω του μεγέθους του, όσο και του ύψους των πρανών του, είναι το λατομείο που έχει προκαλέσει τη μεγαλύτερη αλλοίωση στο ανάγλυφο του βουνού.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Είναι το μοναδικό λατομείο στη δυτική πλευρά του Ποικίλου και δεν είναι ορατό από το λειανοπέδιο της Αθήνας. Επίσης, λόγω της θέσης του και της διαμόρφωσης των πρανών του δεν είναι εύκολα ορατό για τον επισκέπτη του Ποικίλου. Στην πλατεία του λατομείου (πυθμένη) βρίσκονται αριετά αιτίζματα που χρησίμευαν ως χώροι για την επεξεργασία του υλικού και τον καταυλισμό του προσωπικού. Τέλος ιδιαιτέρων κίνδυνοι υπάρχουν για τον επισκέπτη του Ποικίλου από τα απέτομα, σχεδόν κατακόρυφα και σε μεγάλο ύψος διαμορφωμένα πρανή του λατομείου.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: το λατομείο σήμερα δεν λειτουργεί. Η χρήση του έχει σταματήσει βάσει του Διατάγματος που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ. Ο χώρος είναι χαρακτηρισμένος σαν δασική έκταση και αποτελεί τμήμα του βουνού που έχει χαρακτηριστεί σαν τόπος ειδικού αισθητικού κάλλους.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: Από το Γ.Π. Σχέδιο της περιοχής, ο χώρος ευρίσκεται ανάμεσα σε ζώνη προτεινόμενη για πράσινο με ιδιαιτερή λειτουργία τον αθλητισμό.

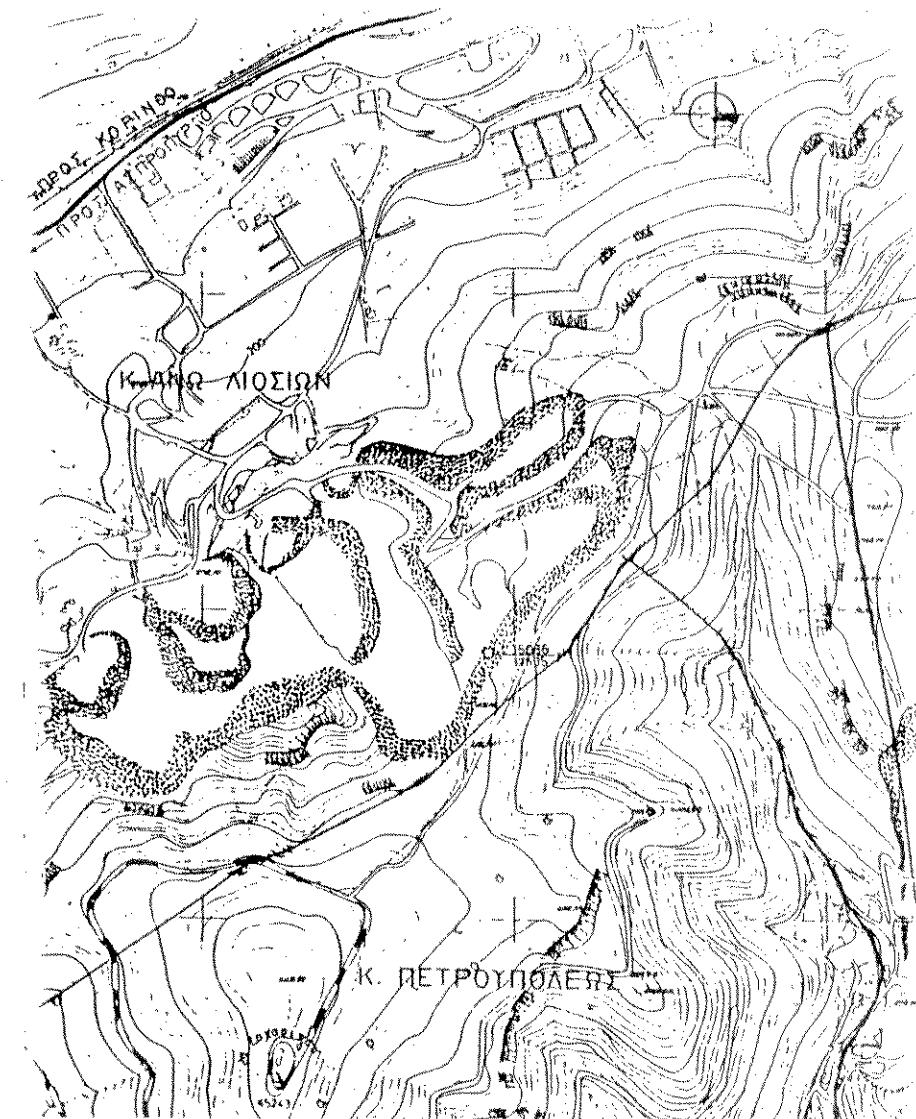
ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: για την παρουσιάζουμε συνδυασμένα για τα λατομεία Θ' και Ι'.

απόφη λατομείου „κρωνή Μουσαμά“ στη δυτική
πλευρά του Ποικύλου στο Δ. Ανω Λιοσίων

κατοφή

Θ
„Λατομείο Μουσαμά“ στα Άνω Λιόσια

5.2.10. ΛΑΤΟΜΕΙΟ Ι'

Λατομικό συγκρότημα πρώην "Ασφαλτοτεχνικής" και "Αλκιών"

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα αύγορα των Δ. Καματερού, Ν. Λιοσίων και Πετρούπολης προς τη δυτική πλευρά του Ποικίλου και μέσα στον ορεινό όγκο του Ποικίλου, σε απόσταση 500 μ. από τα όρια του σχεδίου πόλεως.

ΕΚΤΑΣΗ: Η συνολική έκταση τους είναι περίπου 130 στρεμ. και ο αφέλιμος χώρος περίπου 60 στρεμ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Πρόκειται για δύο ανεξάρτητα συγκροτήματα λατομείων αέρανων υλικών, της Ασφαλτοτεχνικής βορειότερα και της Αλκιώνος νοτιότερα, που τελλιά συνενώθηκαν. Σήμερα δεν λειτουργούν πλέον. Στη θέση τους ο Δήμος Πετρούπολης έχει εγκαταστήσει τα απορριμματοφόρα του Δήμου και σε ένα τμήμα λειτουργεί νειροταφείο.

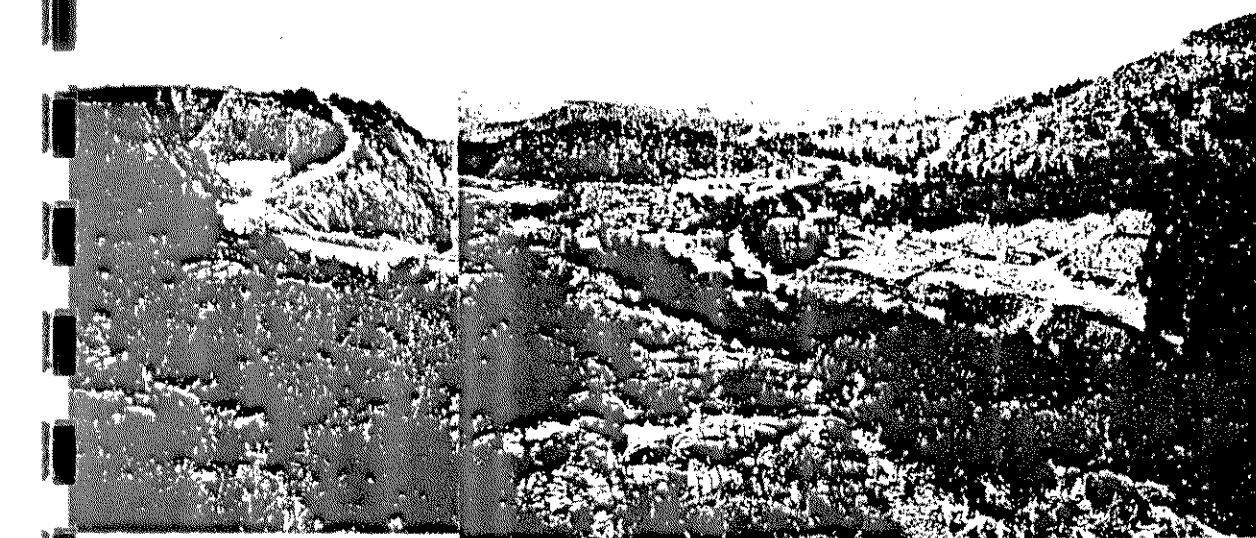
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Οι λατομικοί χώροι εκτείνονται κλιμακωτά σε 4-5 επίπεδα, με μεγάλες υψομετρικές διαφορές που φτάνουν τα 20 μ. Τα πρανή εκσκαφής είναι βραχώδη με έντονα καροτικά φαινόμενα, τσχυρές και απότομες κλίσεις που φτάνουν τα 30 μ. υψόμετρο.

Οι χώροι βρίσκονται στη βορειοδυτική πλευρά μιάς ρεματιάς και τους αντιλαμβάνεται ο επισκέπτης οιγά-οιγά λόγω της ποικιλίας στη διαμόρφωση τους και της φυσικής τους θέσης κλιμακωτά στην πλαγιά του βουνού. Αυτές οι τεχνικές διαμόρφωσης που αποτελούν αυτοτελείς χώρους με σημεία αναφοράς το εωτερικό τους, φυσικά προστατευμένοι από το βουνό, παρουσιάζουν εικόνα αριετά φιλική προς τον επισκέπτη, ενώ ταυτόχρονα τον εντυπωτίζει. Προς τα έξω η θέση προς το λειανοπέδιο είναι αξιολόγη από τα περισσότερα σημεία, ενώ αντίθετα οι λατομικοί χώροι, επειδή δεν είναι ορατοί από το λειανοπέδιο, δεν δημιουργούν αρνητικά συναντήθηματα στον παρατηρητή.

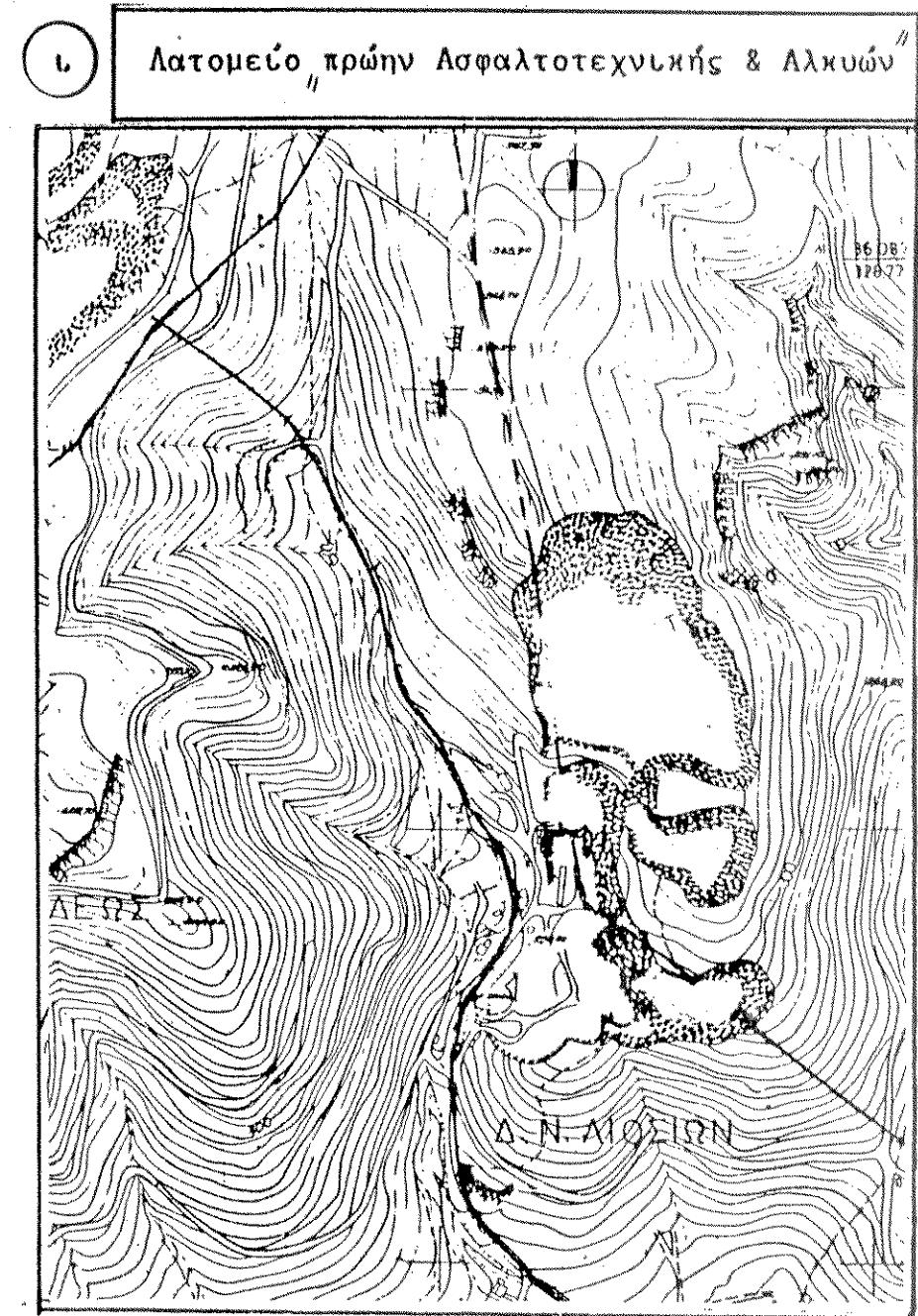
ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Σαν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μπορούν να αναφερθούν, η θέση των λατομείων σε ρεματιά, κατάφυτη από την απέναντι την λατομείων πλευρά και η ύπαρξη τοιμεντένων κατασκευών μεγάλων διαστάσεων, που διασχίζουν κατά μήκος τον λατομικό χώρο. Αιόμη θα πρέπει να αναφερθεί η ύπαρξη του νειροταφείου, προέκταση του λατομικού χώρου που σήμερα έχει επιχωματωθεί σε μεγάλα τμήματα και με τούχο αντιστρίξης δυσανάλογο με το βάρος των επιχωματώσεων.

ΕΙΧΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Ο χώρος σήμερα χρησιμοποιείται από το Δήμο Πετρούπολης σαν σταθμός πιποκινήτων του Δήμου και σαν νειροταφείο. Γίνονται επίσης έργα διαμόρφωσης σε τμήμα του λατομείου από συνεργεία του Δήμου με σκοπό τη δημιουργία υπαίθριων αθλητικών εγκαταστάσεων. Ιδιοκτησιακά ο χώρος ανήκει στο δημόσιο, κατά το μεγαλύτερο τμήμα του. Το υπόλοιπο διεκδικείται από ιδιώτες.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ: Ο χώρος διεκδικείται από τους δήμους Πετρούπολης και Λιοσίων γιά την επέκταση και εγκατάσταση νειροταφείων.

ακοψη του συγκροτημάτος των κραην „λατομείων
Ασφαλτοτεχνικής & Αλκυών“ με το νεκροταφείο
Πετρουκόλης στη δεξιά κλευρά

Το Γ.Π.Σ. της περιοχής προτείνει το νεκροταφείο για γίνεται έξω από το λατομείο προς τα βόρεια και στην ανατολική πλευρά του Βουνού. Οι προτάσεις της ΑΝΔΗΠ για την περιοχή αυτή αναλυτικά είναι:

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ: Κέντρο αθλητικο-πολιτιστικό άλλου τύπου που θα περιλαμβάνει:

- Άναρριχητικά πεδία (μεγάλο λατομείο)
- πλατανάς (μεγάλο λατομείο)
- πεδία εικαστικών εφαρμογών (μικρό λατομείο)
- στένες καλλιτεχνών
- δεξαμενή υδροσυλλογής, σε χώρο κατάλληλο για υποδεχθεί τέτοια χρήση (όπως ο μικρός λατομικός χώρος που σχηματίζεται στα πλαίσια του μεγάλου λατομείου).
- Άλοος (στο χώρο του νεκροταφείου)
- επανάχρηση υπάρχοντος κτιρίου στη ρεματιά και μετατροπή του σε αναψυκτήριο Parking-αφετηρία διειδύνων πεζοπορίας στο Ποικίλο.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:

- Φυτώριο
- Δεξαμενή υδροσυλλογής
- Εκθετήριο φυτών που θα αναπτύσσεται σε υπαίθριους και ιλευστούς χώρους.
- Άλοος αναψυχής (στο χώρο του νεκροταφείου)
- Άναψυκτήριο (υπάρχον κτίριο στη ρεματιά)
- Parking-αφετηρία διειδύνων πεζοπορίας στο Ποικίλο.

ΤΡΙΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:

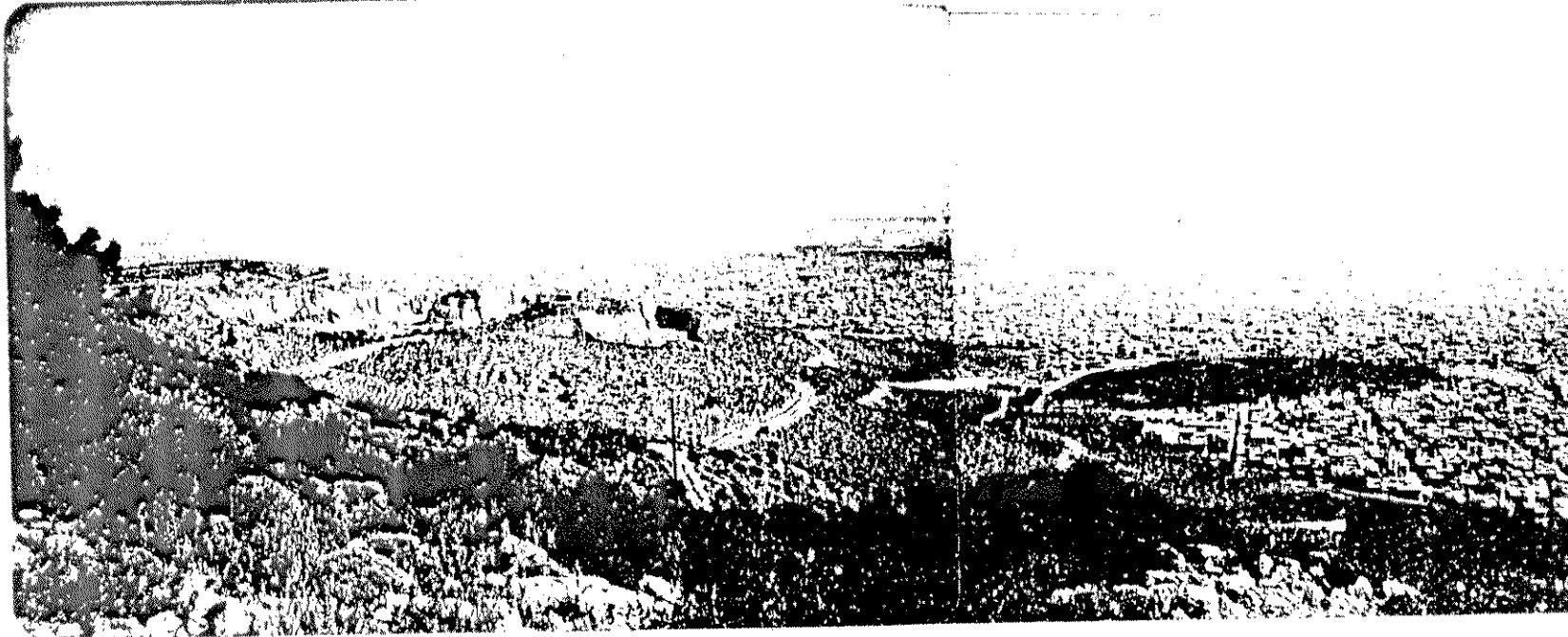
- Ζωολογικός κήπος.
- Μουσείο Αττικής / Πανελίθας (Ζώων που έχουν εξαφανιστεί ή τελνουν να εξαφανιστούν).
- Άλοος στο χώρο του νεκροταφείου
- Άναψυκτήριο (υπάρχον κτίριο στη ρεματιά)
- Parking-αφετηρία διειδύνων πεζοπορίας στο Ποικίλο.
- Δεξαμενή υδροσυλλογής με ιχθυοεπιθειατικό χαρακτήρα.

ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ για τα λατομεία θ' και Ι'

Τόσο η ψυσική θέση των δύο λατομείων (κεντροβαρικά στο Βουνό, με ομαλή βατότητα, με θέα, και με ιδιαίτερα εντυπωσιακή ψυσική και γεωλογική διαμόρφωση), δύο και η έκτασή τους, μας προδιαθέτουν στο να τα θεωρήσουμε σαν μία ενότητα χωροθετώντας σ' αυτά πλούσιες χρήσεις παιδικής αναψυχής. Προτείνουμε δηλαδή τη δημιουργία υπερτοπικών κέντρων διασκέδασης "τύπου Disneyland". Τα δύο αυτά λατομεία θα συνδέονται με πεζόδρομο-μονοπάτι, που διασχίζει πυκνοωτεμένες βασικές περιοχές, ενώ όλη η διαμόρφωση των εγκαταστάσεων θα αποκαλύπτεται μέσου από σπηλιές, λίμνες, έντονες δραστικές εξαρσίες, βράχια, κλπ.

Η χωροθέτηση της υπερτοπικής αυτής λειτουργίας δημιουργείται στο Β. τίμημα του Ποικίλου, ένα πόλο έλξης εντυπωσιακά τσχιρό, αναβαθμίζοντας έτσι όλες τις υπόλοιπες λειτουργίες του και καθιερώντας το λειτουργικό.

Η κυκλοφοριακή ούνδεση γίνεται από την Πετρούπολη, δια μέσου του Άλοος ΑΥ. Δημητρίου, και από τη Διτική Περιφέρεια του Αιγαίου, διά μέσου του λατομείου Μουσαρά. Τελος η Σταυρού-Ελευσίνας επιτρέπει την άμεση ούνδεση και την προσέλευση επισκεπτών από όλο το λεκανοπέδιο.

Γενική άποψη του συγχροτήματος των „πρώην
λατομείων Ασφαλτοτεχνική & Αλκυών.“
Κάτω δεξιά, το άλσος Αγ. Δημητρίου.

5.2.11. ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΙΑ'

Λατομείο "πρώην Αναγνωστάκη"

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα όρια του Δ. Καματερού, στη βυτική πλευρά του Ποικίλου και μακριά από τα όρια του σχεδόν πόλεως.

ΕΚΤΑΣΗ: Η έκταση του, αριστά μεγάλη, περίπου 70 στρεμ. (αν και λόγω κατολισθήσεων, οι αιρίσεις του διαστάσεις είναι συγκεκριμένες).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Λειτουργούσε σαν λατομείο αθρανών υλικών.

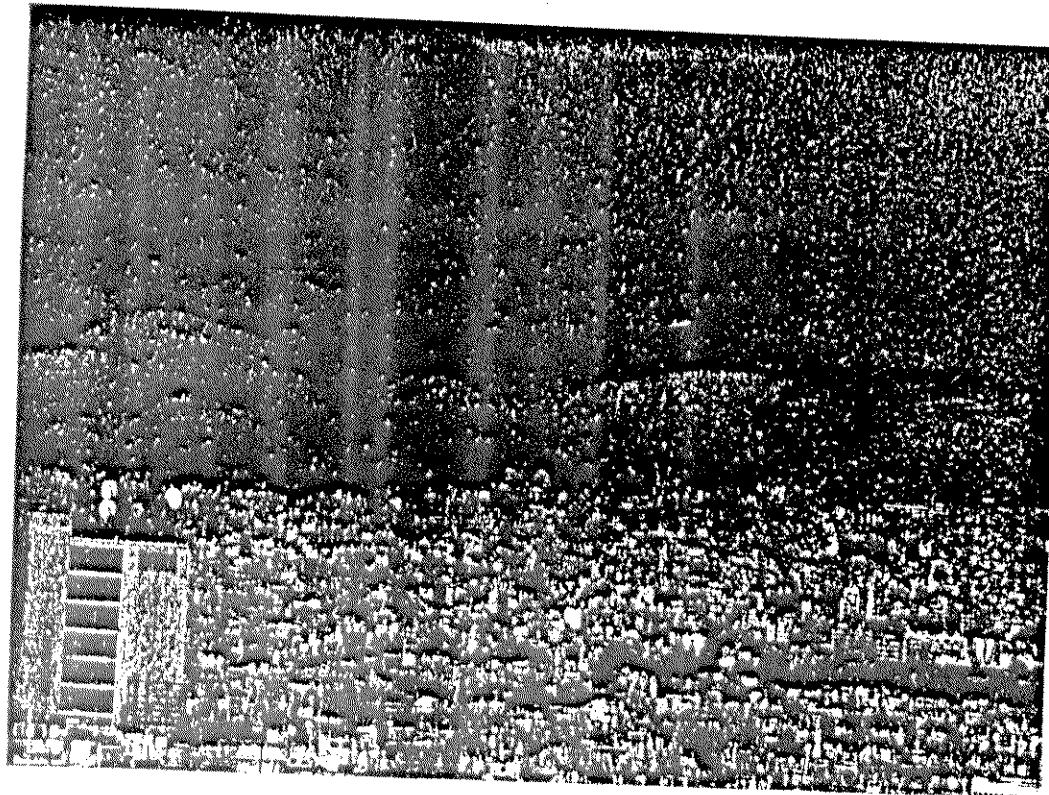
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Έχει σχήμα αμφιθεατρικό στο κέντρο του βουνού, σε ρεματιά περιήρχεται από μεγάλη, βαθυτόποδη αυξανόμενη μέχρι την κορυφή της πλαγιάς. Δεν είναι ορατό σε μεγάλο βαθμό από το λεκανοπέδιο της Αθήνας.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Οι εκτεταμένες κατολισθήσεις και ο κατανεματισμός των πρανών απωθούν τον επισκέπτη. Ο χώρος είναι εγκαταλειμένος, χωρίς δυνατότητα αξιοποίησης, λόγω της επικινδυνότητας του.

ΣΗΜΕΙΩΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Ο χώρος δεν χρησιμοποιείται, όπως αναφέρθηκε προηγούμενα. Αποτελεί τμήμα του Ποικίλου και είναι χαρακτηρισμένος σαν διασικός χώρος.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: Δεν έχουν γίνει γνωστές.

ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ: Λόγω της επικινδυνότητας και των μη φιλικών συναντιθημάτων που προκαλεί στον επισκέπτη, προτείνεται η περιβαλλοντική αποκατάσταση του χώρου με κύριο άξονα τις επιχαμητώσεις και την πλούσια δενδροφύτευση.

Αποψη του „πρώην λατομείου Αναγνωστάκη“
στις φαλνέτες από το Λυκαβηττό

5.2.12. ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΙΒ'

πρώην Γρηγορίου

ΘΕΣΗ: Βρίσκεται στα όρια του Δήμου Πετρούπολης, στο εσωτερικό του βουνού, περίπου στο κέντρο βάρους του σε ρεματιά και σε απόσταση 800 μ. από τον οικισμό.

ΕΚΤΑΣΗ: Ο αφέλιμος χώρος υπολογίζεται 80 στρεμ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: Λειτουργούσε σαν λατομείο αδρανών ολικών και έχει υπαρχήσει πτυν Λειτουργία του. Σήμερα λειτουργεί σαν ποδοσφαιρικό γήπεδο του Αρη Πετρούπολης.

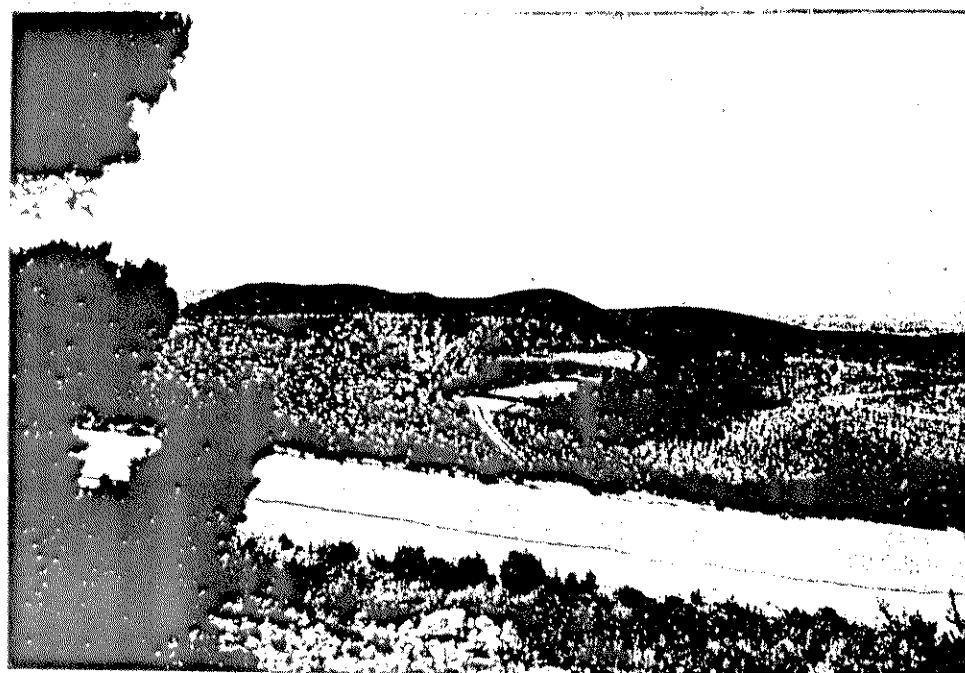
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Η πρόσβαση στην δυτική πλευρά του Ποικίλου γίνεται μέσω ρεματιάς, που ανεβαίνει ομαλά μέχρι τους λατομικούς χώρους οι οποίοι αποτελούνται από δύο επίπεδα σε υψομετρική διαφορά 20 μ. Το πρώτο είναι διαμορφωμένο σε γήπεδο ποδοσφαίρου και το δεύτερο διαμορφώνεται και αυτό σε αθλητικούς χώρους. Η κατάσταση των πρανών είναι γενικά καλή, αν και έχουν παρατηρηθεί κατολισθήσεις σε ορισμένα σημεία. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η έλλειψη πρασίνου και οι αλόγολες επιχωματώσεις που τείνουν να καταστρέψουν κάθε φυσική ομορφιά.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Η σαφής οριοθέτηση της περιοχής του λατομείου και η εσωτρέφεια που παρουσιάζει, δημιουργεί την εντύπωση μιας φιλικής προς τον επισιέπτη εντύπωσης, η οποία όμως κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες με της αντανακλάσεις των πρανών, την έλλειψη βλάστησης, σκιάς και νερού και το έντονο ξηροθερμικό κλίμα, αλλάζει.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΧΡΗΣΗ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ: Ο χώρος είναι στην κατοχή του Δ. Πετρούπολης, ο οποίος προώθει έργα αθλητικού χαρακτήρα. Αυτή η χρήση δεν προβλέπεται από το Γ.Π.Σ. της περιοχής.

Η ΑΝΔΗΙΤ προτείνει την βελτίωση των υπαρχουσών αθλητικών εγκαταστάσεων και την δημιουργία νέων.

ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗ είναι ο επαναπροσθιορισμός των υφισταμένων χρήσεων, με οικοπό τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων που αναφέρθηκαν σε άλλο κεφάλαιο. Οι ελεύθεροι χώροι πρέπει να μπνευτείνονται σε μεγάλες επιφάνειες, αλλά να διαιρούνται από ζώνες πρασίνου. Η επέκταση των αθλητικών εγκαταστάσεων θα πρέπει να γίνεται σε συνδυασμό με την αύξηση της δενδροφύτευσης, με στόχο την αρμονική σύνθεση του βουνού με το χώρο.

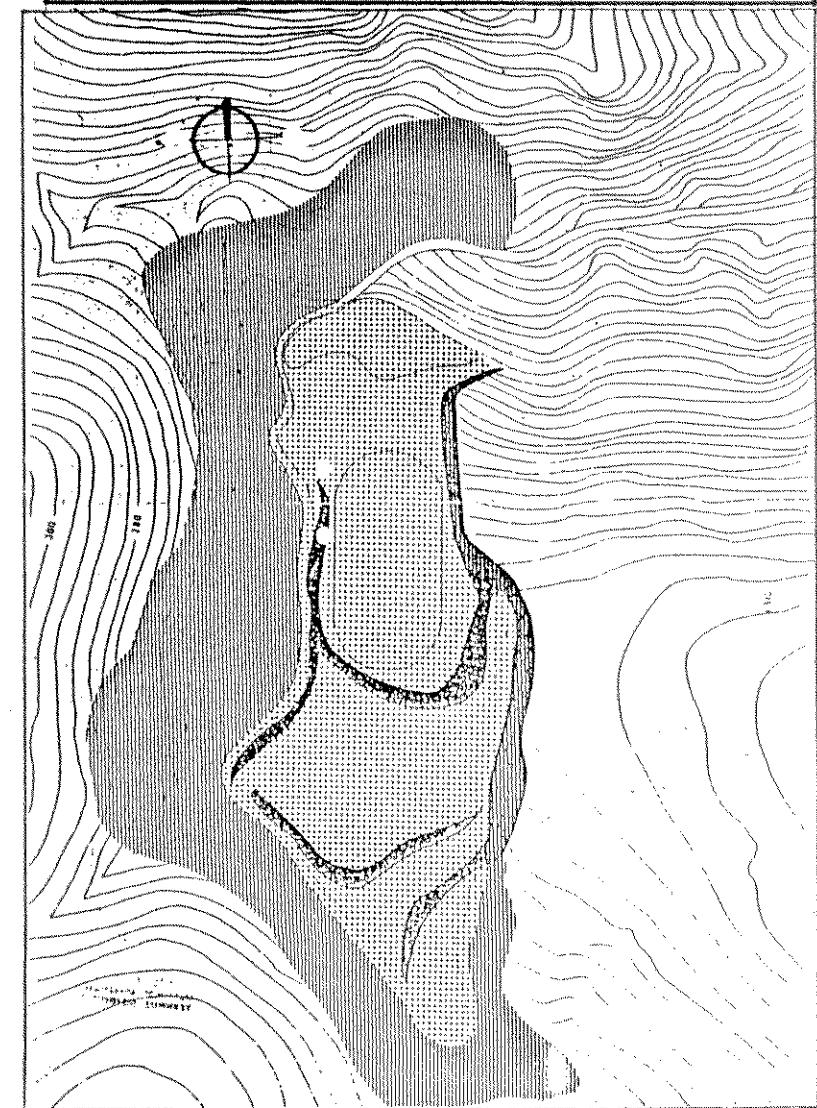

Αποφή χρώνη λατομείου Γρηγορίου["] από κορυφή Ζαχαρέτσα.

Κατοφή του λατομικού συγχροτημάτος που
τώρα χρησιμοποιείται σαν αθλητικός χώρος

εβ

Λατομείο πρώην Γρηγορίου["]

Λατομείο γιά επεξεργασία απορριμμάτων

■ Προτείνουμε, αιδημή, ένα από τα λατομεία που βρίσκονται στα όρια του Δήμου Ανώ Λιοσίων, σε επαφή με τη χωματερή (απέναντι από το Λ. Μουσαμά) να μετατραπεί, με την κατάλληλη επεξεργασία απορριμμάτων, σε χώρο παραγωγής λιπασμάτων γιά τον εμπλουτισμό των εδαφών του Ποικίλου. Ο χώρος που θα απαιτηθεί για τη μετατροπή απορριμμάτων σε λιπασμά είναι σχετικά μικρός και γι' αυτό θα επαρισύσει ένα μικρό σε έκταση λατομείο. Γιά την επιλογή της θέσης του σημαντικού παράμετρος είναι η άμεση πρόσβασή του (γιά τη διακίνηση των απορριμματοφόρων και άλλων απαραίτητων φορτηγών αυτοκινήτων) από τη Δυτική Περιμετρική, η σχετικά απομονωμένη θέση του και η ένταξή του σε πυκνή ζώνη πρασίνου. Η πρότασή μας για την επιλογή ενός από τα λατομεία που βρίσκονται σε επαφή με τη χωματερή, καλύπτει απόλυτα όλες τις παραπόνων παραμέτρους γιατί είναι μικρά και σχετικά απομονωμένα, συνδέονται άμεσα με τη Δυτική Περιμετρική και εντάσσονται στο χώρο περιβαλλοντικής εξυγλανσης και φύτευσης της χωματερής.

ΛΑΤΟΜΕΙΟ κρώνη Γρηγορίου, τώρα αθλητικό κέντρο "Αρη Πετρούχολης", παράδειγμα μεγάλης γυμνής έκτασης στην καρδιά του Ποικίλου.

6.1. ΣΤΟΧΟΙ

■ Στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι ο εντοπισμός, η επιλογή και η οργάνωση χώρων υπαίθριας αναψυχής - ή άλλας "μικροαναψυχής", με την έννοια των μικρών έργων αναψυχής - γιά τους κατόπιν του λειανοπέδου Αττικής, στο Ποικίλο όρος. Ο εντοπισμός και η επιλογή συγκεκριμένων θέσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν χώροι αναψυχής του κοινού, παρουσιάζει αριετές διασχέρετες που οφείλονται στην ύπαρξη προσωρινών -καθοριστικών- παραγόντων γιά την εισαγωγή δραστηριότητων υπαίθριας αναψυχής. Όπως και ο υπόλοιπος ορεινός όγκος, η μελετούμενη περιοχή χαρακτηρίζεται από έντονη οικολογική υποβάθμιση, η οποία εμφράζεται από την παρουσία πενιχρής βλάστησης και από τοπογραφική και μορφολογική διαμόρφωση που περιλαμβάνει τοχυρές ιλισεις, πολλά ρέματα, αποβραχιωμένες εξάρσεις και σημαντική έλλειψη επιπεδών θέσεων.

Η ύπαρξη στρατιωτικών ζωνών με ελεγχόμενη πρόσβαση ιαθώς, και το ιδιόμορφο ιθιοκτησιακό καθεστώς, συντελούν επίσης στη διακολύτα εξεύρεσης κατάλληλων θέσεων γιά την σανάπτυξη οργανωμένων χώρων υπαίθριας αναψυχής.

Ειδικότερα η ύπαρξη στρατιωτικών ζωνών αποκλείει ένα πολύ μεγάλο τμήμα που περιλαμβάνει όλη την γύρω περιοχή του στρατοπέδου Χαϊδαρίου.

Για την επιλογή των θέσεων, βασικά κριτήρια αποτελούν:

- η ύπαρξη κατάλληλης βλάστησης
- η θέση
- η δυνατότητα προσπέλασης
- τα μορφολογικά χαρακτηριστικά ιάθε θέσεως, ώστε να μην δημιουργούνται προβλήματα στην εισαγωγή εξυπηρετήσεων αναψυχής (λατομεία, π.χ.)

Σκοπός των παραπάνω χώρων μικροαναψυχής είναι να δινεται η ευκαιρία στους κατόπιν των γειτονιών περιοχών- αλλά και ολόκληρου του λειανοπέδου, να βρίσκονται σε περιβάλλον τέτοιο που να πρεμούν και να διεισιδύζονται σε φυσικό τοπίο και όσο το δυνατόν ιαθαρότερο βουνότοπο ή δασικό αέρα. Η επιθεώρηση του σκοπού αυτού γιά να πραγματοποιηθεί αωτά, πρέπει απαραίτητα να συνδυαστεί με ορισμένες βασικές αρχές γιά την οργάνωση των χώρων αναψυχής.

Γιατί είναι πολύ σημαντικό να επιτευχθεί, η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και η αποφυγή εισαγωγής ποικίλων δραστηριοτήτων και ευκολιών αναψυχής ή ο υπερβολικός τονισμός τους, που μπορεί να επιφέρουν σαν αποτέλεσμα την άλλοιωση του φυσικού τοπίου. Η διατήρηση ή μάλλον η βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος επιβάλλεται γιά λόγους καθαρά οικολογικούς, που έχουν σχέση με ολόκληρο το λειανοπέδιο.

Οι περιοχές που θα χρησιμοποιηθούν γιά την παροχή εξυπηρετήσεων αναψυχής καλύπτονται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από δασική βλάστηση, μεγάλα δεντρά διαφόρων τύπων. Για τη διατήρηση του χαρακτήρα τους και της αφελιμότητάς τους βασικό είναι να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε οι διάφορες κατασκευές και μηροεγκαταστάσεις που απαλτούνται γιά την οργάνωσή τους να προσαρμόζονται απόλυτα προς το περιβάλλον και το επιβυτό τοπίο του δάσους και να μην αλλοιώνουν τα βασικά χαρακτηριστικά του ή να μη μειώνουν την οικολογική ή περιβαλλοντική αξία του.

Οι οργανωμένες δραστηριότητες χρειάζονται συνήθως την ανάπτυξη ειδικών χώρων και ευκολιών γιά την πραγματοποίησή τους και απαιτούν συγκεκριμένες προδιαγραφές και κανόνες γιά τη συμμετοχή του κοινού σε αυτές, όπως και οι αθλητικές δραστηριότητες ή τα οργανωμένα παιχνίδια (π.χ. ποδόσφαιρο-μπάσκετ-τένις, ήλπ.). Γιά το λόγο αυτό είναι προτιμότερο να αποικετούν από τους προτεινόμενους χώρους μηροαναψυχής. Το ίδιο επιβάλλεται να γίνει και γιά δραστηριότητες ή εγκαταστάσεις που λειτουργούν συνήθως σε επιχειρηματική βάση ή κατά κανόνα προσελιδών πολύ κόσμο που συγκεντρώνεται σε μικρό χώρο, όπως τα εστιατόρια, ταβέρνες και λοιπές παρόμοιες δραστηριότητες που χρειάζονται μόνιμες εγκαταστάσεις και την οικολογική αξία, ιδιαίτερα σε ευαίσθητα δασικά οικοσυστήματα.

Στο Βουνό άλλωστε υπάρχουν λατομεία, όπου θα βρίσκονται τέτοιοι χώροι διαμορφωμένοι με ειδικές προδιαγραφές και εξυπηρετήσεις συγκεντρωμένες, ώστε να εξυπηρετούν σωστά την ψυχαγωγία σε αυτούς τους τομείς.

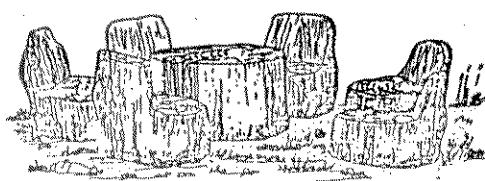
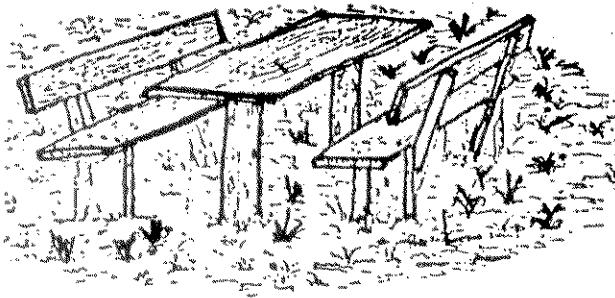
Οι δραστηριότητες και οι ευκολίες αναψυχής που προτείνονται να δημιουργηθούν κατατάσσονται, γιά την καλύτερη περιγραφή τους, στις παρακάτω κατηγορίες:

- πεζόδρομοι γιά πεζοπορία-περιήγηση.
- οργανωμένοι χώροι πμερήσιας αναψυχής (pic-nic)
- θέσεις προσωρινής στάσης με άλλα παιχνίδια.

6.2. ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ ΓΙΑ ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ-ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Τα μονοπάτια και οι πεζόδρομοι δίνουν την ευκαιρία στους επισιέπτες να γνωρίσουν τις ομορφιές και τα χαρακτηριστικά του δάσους, συνδέουν τις κινητικικές εξυπηρετήσεις μεταξύ τους και βοηθούν στην προστασία του δάσους, γιατί ρυθμίζουν την κυκλοφορία μεσα σ' αυτό. Γιά τη διαμόρφωση του καταστρώματος των πεζοδρόμων θα γίνει επιμελής καθαρισμός της βλάστησης και τουπέδωση του εδάφους ώστε να έχουμε το απαραίτητο πλάτος. Θα πρέπει να αποφευχθούν οι μεγάλες κλίσεις καθώς και η επανδληση της ίδιας κλίσης σε μεγάλα μήνη. Το επιβυτό εύρος κλίσεων είναι 0,6%-10%. Σε ορισμένα σημεία μπορούν να διαμορφωθούν μικρά σιαλοπάτια ή ράμπες. Το πλάτος δεν είναι σταθερό και ομοιόμορφο, αλλά κυματίζεται από 1,20 έως 1,60 μ. ανάλογα με τις τοπογραφικές συνθήκες (απότομο έδαφος στενότερο, ομαλό πλατύτερο).

Εξαιρούνται οι πεζόδρομοι που θα χρησιμεύσουν κατ' αριθμό πυροσβεστικών οχημάτων και θα αποτελούν τμήμα του δικτύου πυροπροστασίας. Οι πεζόδρομοι αυτοί, ανάλογα με τις ανάγκες, θα έχουν αναγκαστικά πλάτος μέχρι και 3 μ. Όπου μονοπάτια διέρχονται από ρέματα μπορεί να γίνει απλή ξύλινη χαμηλή γέφυρα ώστε να μην εμποδίζεται η ροή των νερών αλλά και για ποικιλία της διαδρομής, θα δημιουργηθούν επίσης μικρά μονοπάτια πλάτους μέχρι 0,60 μ., θα δημιουργηθούν επίσης, όπου αυτό θα είναι απαραίτητο για λόγους προστασίας ορισμένων τυπών των δάσους ή μαλάτερης καθοδήγησης των επισκεπτών, για την προσπέλαση των επισκεπτών στις διάφορες εγκαταστάσεις μέσα στο δάσος και την σύνδεση μεταξύ τους (βρύσες, τραπεζίδια, ιλπ.). Για την ξένούραση των επισκεπτών κατ' αριθμό πεζοδρόμων, καθώς και σε άλλα σημεία μέσα στο δάσος σε θέσεις που θα διαμορφωθούν ματάλληλα. Προτείνουμε επίσης οι πεζόδρομοι να προσφέρουν κατ' αριθμό περιβαλλοντική "εκπαίδευση" στους περιπατητές, καθώς θα διέρχονται από χαρακτηριστικά σημεία του δάσους, που παρουσιάζουν ξεχωριστό ενδιαφέρον (π.χ. δέντρα με εντυπωσιακή ιόντη, θέσεις με ενδιαφέροντες γεωλογικούς σχηματισμούς, κανάλι, ιλπ.) όπου θα υπάρχουν επεξηγηματικές πλακατίδες.

Υπάρχει χάρτης που σημειώνονται οι χώροι που προτείνονται για αναψυκτήρια, παίχτικες γωνιές, χώροι πιερήσιας αναψυχής καθώς και οι χώροι αθλητικών εγκαταστάσεων που ήδη έχουν προταθεί από τους Δήμους. Τα μονοπάτια κατ' αριθμό πεζόδρομοι θα διθούν στη β' φάση σε μίτιμα που θα μπορούν να είναι περισσότερο λεπτομερής.

Τα σιτάρια στο περιθώριο είναι από το Υπουργείο Γεωργίας, ενδεικτικά. Υπάρχει συγκεκριμένη μελέτη κατασκευή εξοπλισμού παίχτικων χαρών για τα δάση καθώς και άλλες μικροκατασκευές ξύλινες που προσαρμόζονται μαλάτερα στο φυσικό περιβάλλον του δάσους. Ειτεταμένη κατ' πιό αναλυτική, θα είναι η αναφορά σ' αυτές στη β' φάση της μελέτης μας.

6.3. ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ ΧΥΡΟΙ "ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ" (PIC-NIC)

Για την εξυπρέτηση των επισκεπτών που ειδράμουν για να γεματίσουν στο υπαίθριο κατ' αριθμό περιβαλλοντικής παραμονής τους στο δάσος στην διάρκεια της μέρας, θα εγκατασταθούν ειδικές μικροκατασκευές κατ' αριθμό πεζόδρομοι.

Πιο συγκεκριμένα, θα κατασκευαστούν ξύλινα τραπέζια με ξύλινους παγκούς για υπαίθρια γεύματα. Τα τραπέζια θεν θα έχουν όλα τον τύπο προσανατολισμού, θα απέχουν μεταξύ τους αριετά (20 μ. min.) κατ' αριθμό πεζόδρομοι.

Προβλέπεται η κατασκευή πέτρινων κρηνών, που θα βρίσκονται απαραίτητα κοντά στα μέρη υπαίθριων γευμάτων, αλλά και σε άλλα μέρη που σταθμεύουν τα διαδρομών των μονοπατιών.

Προβλέπεται επίσης η τοποθέτηση αποχωρητήρων (απλής κατασκευής), με στέγη κεραμιδένια, ξύλινα κουφώματα και διαμορφωμένο περίγυρο από πλαισιότρωτο με μεγάλο αριθμό, ώστε να αναπτυχθεί η βλάστηση ανάμεσα στις πέτρες. Τα αποχωρητήρια θα πρέπει να εγκατασταθούν σε κάποια απόσταση (50 μ. min.) από τα τραπέζια και θέλεται να βρίσκονται σε καμπλότερο σημείο σε σχέση με τις βρύσες. Το νερό από τις βρύσες θα διοχετεύεται κατάλληλα, ώστε να μην λιμνάζει. Για την αποχέτευση των λυμάτων από τις τουαλέτες, θα κατασκευαστούν ειδικοί απορροφητικοί ή στεγανοί βόθροι, ανάλογα με τις συνθήκες του εδάφους.

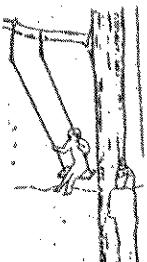
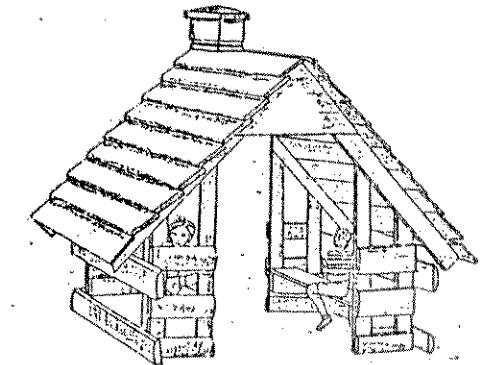
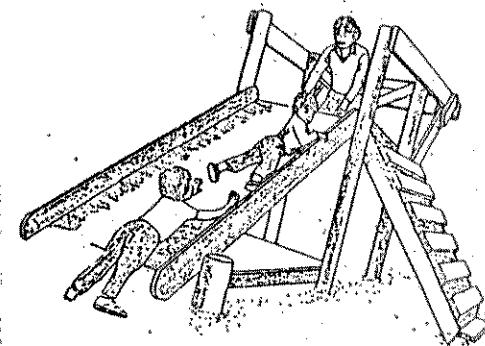
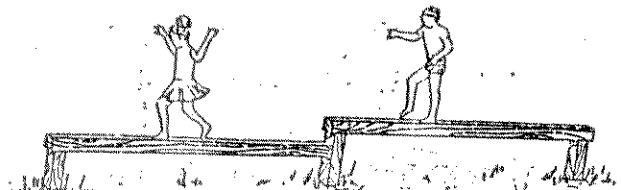
Υπάρχει χάρτης στους οποιούνται οι χώροι που προτείνονται για αναψυκτήρια, παιδικές γυναίκες, χώροι ημερήσιας αναψυχής, καθώς και οι χώροι αθλητικών εγκαταστάσεων που ήδη έχουν πρόταθεί από τους Δήμους. Τα μονοπάτια και οι πεζόδρομοι θα δοθούν στη β' φάση σε ιλίμανα που θα μπορούν να είναι περισσότερο λεπτομερείς.

Τα σκίτσα στο περιθώριο είναι από το Υπουργείο Γεωργίας, ενδεικτικά. Υπάρχει συγκειριμένη μελέτη και κατασκευή εξοπλισμού παιδικών χώρων για τα δάση καθώς και άλλες μειροκατασκευές ξύλινες, που προσαρμόζονται καλύτερα στο φυσικό περιβάλλον του δάσους. Ειπεταμένη και πιο αναλυτική θα είναι η αναφορά σ' αυτές, στη β' φάση της μελέτης μας.

6.4. ΧΩΡΟΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

Το παιχνίδι στο φυσικό περιβάλλον είναι μιά δραστηριότητα που ικανοποιεί παρά πολύ όχι μόνο τα παιδιά αλλά και τους μεγάλους, στους οποίους δίνει την ευκαιρία να εκπονθωθούν και να εξασκηθούν ξεφεύγοντας από την καθημερινή, μυρίως καθιστική, ζωή τους.

Οργανωμένα αθλήματα δεν θα εγκατασταθούν στο δάσος και οι χώροι παιχνιδιών που προτείνονται περιλαμβάνουν μειρή έκταση με διάφορες ξύλινες κατασκευές για μειρά παιδιά, που θα προσαρμόζονται καλύτερα στο περιβάλλον και το τοπίο του δάσους. Προσοχή θα δοθεί ώστε να μη γεμίσει ο τόπος από μειροκατασκευές, αλλά να βρίσκονται διασπαρμένες σε μειρές ένοτητες από 2-3 μονάδες, που θα συνοδεύονται από παιγάκια για την ξεκούραση των επιλογητών, αλλά και για την παραπολούθηση των παιδιών και των παιχνιδιών.

6.5. ΣΗΜΑΝΣΗ

Η σήμανση και καθοδήγηση με τοποθέτηση πινακίδων είναι απαραίτητη γιά την
καλύτερη γνωριμία του βουνού, αλλά και γιά την διευκόλυνση και σοφάλεια των
επισκεπτών. Ετσι καλαιοθητες και καλοσχεδιασμένες πινακίδες θα
τοποθετηθούν, φτιαγμένες από ξύλο και σχεδιασμένες παραστατικά, ώστε να:
-ενημερώνουν γιά την ύπαρξη χώρων αναψυχής
-δίνουν ονομασίες χώρων-περιοχών
-πληροφορούν (χάρτης βουνού, προσανατολισμοί, κλπ.)
-προσδιορίζουν διάφορες ευκολίες (βρύσες, W.C. κ.α.)
-δίνουν πληροφορίες ιστορικής και περιβαλλοντικής σημασίας.

■ Από κείμενο του Δασόλογου Δρα Κ. Καστούμη (15.2.1984) αναδημοσιεύεται
αποσπάματα (σελ. 55-59), τα οποία έχουν στηριχτεί κατά πολύ στην Ειδοσπή
Sentier Sportif Sylvestre "της Εθνικής Υπηρεσίας Δασών της Γαλλίας"
(OFFICE NATIONAL DES FORETS).

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΚΟΠΟΣ ...

Τα μονοπάτια άθλησης = εκγύμνασης σε δασικούς χώρους, αποτελούν ευκαλύπτες υπαίθριας αναψυχής που επιτρέπουν σε όταν κάθε ηλικίας να ασκούνται και να φυχαγωγούνται χωρίς έξαστα, στο φυσικό περιβάλλον του δάσους.

Κάθε μονοπάτι περιλαμβάνει μια διαδρομή μήκους 2 χιλιομέτρων περίπου, σε συγκεκεριμένα σημεία της οποίας υπάρχουν ειδικά διαμορφωμένες θέσεις (σταθμοί) σε υψοστάσεις από 20 μέχρι 300 μέτρα, που προσδιορίζουν τις διάφορες ασκήσεις.

Σε κάθε "σταθμό" μια πινακίδα δείχνει σε σχήμα το είδος των ασκήσεων, καθώς και πόσες φορές πρέπει να επαναληφθούν, οι οποίες είναι διαφορετικές ανάλογα αν πρόκειται για αθλητές ή οικογένειες. Άλλες πινακίδες καθορίζουν τον τρόπο που μπορεί να διανύσει κανείς την απόσταση ανάμεσα σε δύο σταθμούς, ενώ σε οριακά τμήματα υπάρχουν απλά εμπόδια ή δργανά γυμναστικής που είναι επίσης διαφορετικά σε μέγεθος και σχήμα, για τους ενήλικες ή τα παιδιά.

Οι ασκήσεις είναι προοδευτικές και παράλληλα με την φυχαγωγή προσφέρουν ασματική δισκηση που γυμνάζει δύο τα μέρη του σώματος και προσαρμόζεται στη φύση του κάθε ατόμου χωρίς να είναι καταπιεστική. Έτσι ανάλογα με τη φύρμα του, τις δυνατότητες και τη θέλησή του, μπορεί κανείς ελεύθερα να ρυθμίσει τις ασκήσεις του χωρίς κανένα περιορισμό, εκτός από το να μην εναχλεί τους άλλους.

Η διαδρομή θεωρείται σαν μάθημα ασματικής αγωγής δύοντας ή έντονας δίνονται από τις πινακίδες και δχι προφορικά. Στις ασκήσεις μπορεί να λάβει μέρος ο καθένας ατομικά ή ομαδικά (με ή χωρίς γυμναστές) και με την αυμετοχή του ο ασκούμενος επιδιόκει τους παρακάτω ακοπούς :

a) φυσιολογική και διαδοχική προσαρμογή του οργανισμού στις απαιτήσεις μιας αυξημένης προσπάθειας, με προοδευτική ανάπτυξη των μυϊκών και αναπνευστικών λειτουργιών και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του,

b) επίδραση στους φυσιολογικούς παράγοντες της κινητικότητας με την εξασφάλιση εύλυγισμάς των αρθρώσεων και μυϊκή απόδοση και παράλληλα συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων του σώματος, της αναπνοής, της τασσροπας, της σχέσης χώρου χρόνου κ.λ.π.,

γ) τέλος επίδραση στους φυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες καθώς απόμου, κυρίως με την κυριαρχία και πειθαρχία της συμμεριφοράς, την ανάπτυξη της θούλησης, την ενεργητικότητα και την παραπέρα διεύρηση της κοινωνικότητας.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, προβλέπεται οριαμένος αριθμός ασκήσεων χαλάρωσης και έντασης, αναπνευστικές και μυϊκές ασκήσεις, καθώς και ασκήσεις σε κίνηση και υπενθύμηση εμποδίων, ασκήσεις πραγματοποιούνται στη διαδρομή των 2 χιλιομέτρων.

2. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Η δημιουργία ενός μονοπατιού άθλησης = εκγύμνασης, απαιτεί ειδικές προϋποθέσεις που περιλαμβάνουν :

- δυνατότητα προσπλάσης στην έκταση που θα δημιουργηθεί το μονοπάτι, με τα πόδια ή με αυτοκίνητα, που θα μπορεί να σταθμεύει με ασφάλεια σε ειδικούς χώρους για το ακοπό αυτό,
- μια δασική έκταση κατά προτίμηση καλυπτόμενη από δενδρόδο θλάστηση, με εμβαδό τουλάχιστον 5 ha. Η έκταση αυτή θα πρέπει να είναι κατά το δυνατό ελεύθερη από δρόμους, πεζόδρομους ή άλλες εγκαταστάσεις,
- το έδαφος πρέπει να είναι σχετικά σκληρό και οι κλίσεις ήπιες, ή να υπάρχει δυνατότητα σχετικών έργων με μικρή δαπάνη για την διαμόρφωση του εδάφους ώστε να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της διαδρομής.

Εφόσον πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις, χαράσσεται η διαδρομή με τέτοιο τρόπο ώστε μετά από 2 χιλιόμετρα περίπου ο ασκούμενος να τελειώνει κοντά στα σημεία που ξεκίνησε. Έτσι η διαδρομή είναι "κλειστή" και σε οριακά σημεία περιελέγχεται ανάλογα με τους υπάρχοντα χώρους.

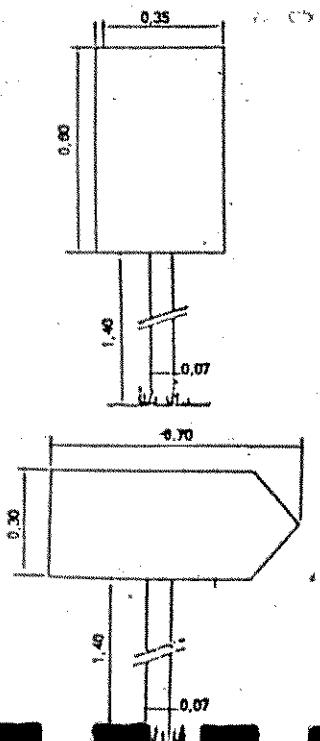
Αποφεύγεται η χάραξη δύο δρουμολόγων πολύ κοντά το ένα στο άλλο, παρά μόνο αν χαρίζονται από πλευρά θλάστησης, ενδιαφέροντας σε σχήμα Β) πρέπει να αποκλείονται. Είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχει μόνο ένα σημείο εκκίνησης, έτσι ώστε να μην μπορεί να μπει κανείς στο μονοπάτι από οποιοδήποτε σημείο, για να μη διακρίπτεται η προσβευτική εξέλιξη των ασκήσεων.

Αν και δεν μπορεί να αποκλειστεί η δημιουργία μονοπατιών διθλησης εκγύμνασης σε υπάρχοντες δρόμους ή πεζοδρόμους μέσα στο δάσος, είναι προτιμότερο να αποφεύγεται για να μη δημιουργούνται προβλήματα συρρικνωτικότητας με όλλες χρήσεις υπαίθριας αναψυχής. Ειδικότερα, οι διαδρομές με τα εμπόδια (που καλύπτουν συνολικό μήκος 600 μέτρα) θα πρέπει να γίνονται σε περιοχές που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για το σκοπό αυτό, ενδ λ για τα υπόλοιπα τμήματα μπαραύν να χρησιμοποιήθουν και υπάρχοντες δρόμοι ή πεζόδρομοι, διαν δεν έχουν μεγάλη κίνηση και είναι κατάλληλοι για το σκοπό αυτό (αποφεύγονται οι υεγάλες ευθείες).

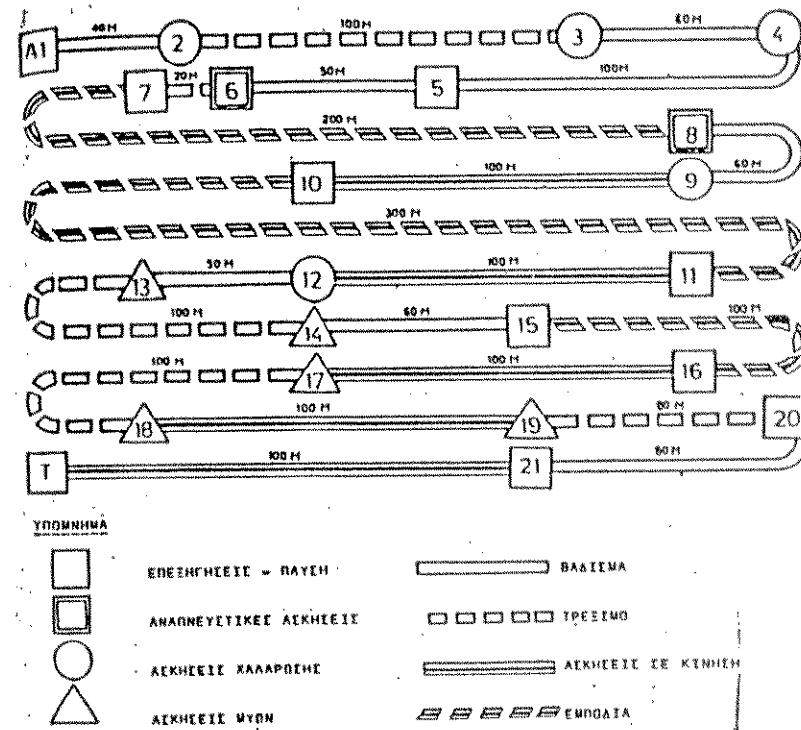
Οι πίνακίδες που τοποθετούνται κατά μήκος της διαδρομής γίνονται από ξύλο πάνω στο οποίο χαράσσονται (συνήθως με πυρογραφία ή ακάλισμα ή βάφονται με στερεά χρώματα, τα γράμματα ή σχήματα που δίνουν εντολή και αδηγίες για τις ασκήσεις. Διακρίνονται δύο ειδών πίνακίδες δημος περιγράφεται παρακάτω, μαζί με τα σχετικά σχέδια που δείχνουν τόπο μέρη γεθος και το σχήμα τους.

a) Οι επεξηγηματικές πίνακες γίνονται σύμφωνα με το διπλανό σχέδιο και δίνουν με σχηματικές παραστάσεις και αριθμήσεις την ίδια κινήσεις που γίνονται σε κάθε "σταθμό".

β) Οι ενδεικτικές πινακίδες (οχέδιο διο δίπλα) καθορίζουν τον τρόπο που πρέπει να διασχίσει ο ασκούμενος την απόσταση ανάμεσα σε δύο "σταθμούς".

Η χάραξη της διαδρομής γίνεται σύμφωνα με το διάγραμμα που δίνεται στη συνέχεια, στο οποίο υπόρχουν οι ενδείξεις των αποστάσεων που πρέπει να τηρούνται ανάμεσα στους διαφόρους σταθμούς, και υπόμνημα με τις επεξηγήσεις για το είδος των αποκήσεων.

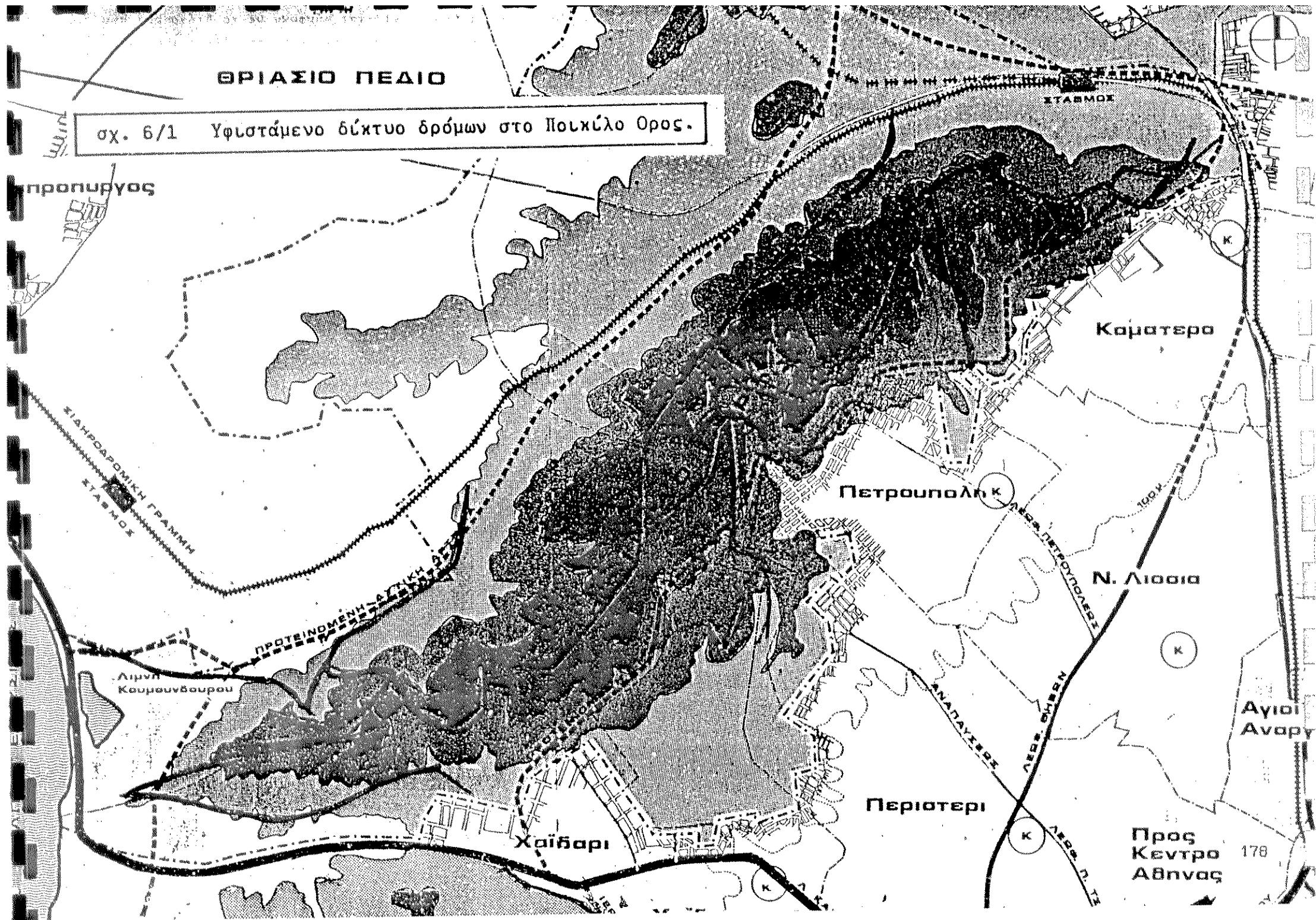

Κατά την χάραξη της διαδρομής δύος δείχνει το διέγραμμα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ότι παρακάτω παρατηρήσεις :

- Οι αποστάσεις ανάμεσα στους σταθμούς μπαρούν να τροποποιηθούν (δχι πολύ σημαντικά) ανάλογα με τις συνθήκες του εδάφους,
 - Η αετρά των ασκήσεων μπορεί να αλλάξει κυρίως ως προς τις διαδρομές των ειποδίων διότε να εκμεταλλεύονται καλύτερα οι ιδιαίτερες συνθήκες κάθε θέσεως,
 - Σημασία έχει το ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΜΗΚΟΣ της διαδρομής να μην είναι αύτε πολύ μεγάλο σύμφωνα μόντορο.
 - Το μονοπάτι άθλησης = εκγύμνασης σε δασικούς χώρους νοείται όταν ΣΥΝΟΛΟ, δηλαδή σαν μία λογική προσδευτική εξέλιξη δύλων των δραστηριοτήτων.
 - "Όταν λαμβάνεται υπόψη μόνο ένα καρμάτι από το μονοπάτι, τότε χάνεται η σημασία του και δεν δικαιολογεί την συναδάσα της.

ΘΡΙΑΣΙΟ ΠΕΔΙΟ

σχ. 6/1 Υφιστάμενο δέκτυο δρόμων στο Ποικίλο Όρος.

7.1. ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΠΟΙΚΙΛΟ

- Η Νομοθεσία που διέπει το χαρακτήρα και τις δραστηριότητες του Ποικιλου βιαζόνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:
 - α. Στους Νόμους και τα Διατάγματα που καθορίζουν την πολιτική για την προστασία και ανάδειξη των Δασών και Δασικών εικάσεων.
 - β. Στο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας με τις εξειδικεύσεις του κατ' ονόμα του Περιβάλλοντος.
- Στην πρώτη κατηγορία, βασικότεροι νόμοι και διατάξεις που αφορούν άμεσα την περιοχή μας και τόπο μας για συνολική αναθάσωση και προστασία του Ποικιλου είναι:
 - ο Ν. 998/79 "Περί προστασίας Δασών και Δασικών εικάσεων της χώρας".
 - ο Ν. 248/76 "Περί Δασικού ιτηματολογίου"
 - το Ν. Δ/γμα 86/69 "Δασικός Κώδικας"
 - ο Ν. 999/79 (στα σημεία που αφορούν τη ρυμοτομία στα Δάση και δασικές εικάσεις).
 - Το Π.Δ/γμα στο ΦΕΚ 669/69 "Κήρυξη του Ποικιλου ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους" κατ' η υπ. αριθμ. 27702/25.1.69 απόφαση του Νομάρχη με τα οποία ιηρύχθηκε η περιοχή "Δασική" και "Αναδασωτέα."
- Επειδή ακριβώς το μεγαλύτερο μέρος του Ποικιλου έχει χαρακτηριστεί "δασική και αναδασωτέα περιοχή", θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντική τις θεομοθετημένες αρχές του Ν. 998/79 (άρθρο 1).
 - * Ότι, τα δάση αποτελούν τυμή του όλου φυσικού περιβάλλοντος της χώρας, αποτελούν εθνικό κεφάλαιο, η προστασία τους αποτελεί υποχρέωση, τόσο του κράτους όσο και του πολίτη, και ότι υπερισχύει κάθε ιδιωτικού συμφέροντος.
 - * καθώς και του έικου κεφαλαίου του ιδίου Νόμου (άρθρα 45-61), που έχουν στόχο κατ' θέτουν σειρά μέτρων για τη διατήρηση, ανάπτυξη και βελτίωση των δασικών εικάσεων, όπως επίσης καθορίζουν τους δρους και τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες τα δάση μπορούν να μεταβάλλουν τη χρήση τους, για λόγους επιβαλλόμενους από δημόσιο και δχι ιδιωτικού συμφέροντος.
- Με βάση το Ν. 998, και τους υπόλοιπους που καταγράψαμε, το Ποικιλο προστατεύεται από κάθε χρήση που έρχεται σε αντίθεση με τη διατήρηση και λειτουργία του δάσους, η δε αξιοποίηση του είναι αρμοδιότητα των Δημοσιών ψφέων και των ΟΤΑ. Επειδή η θεομοθετημένη αυτή δέσμευση ταυτίζεται και με τη δική μας θεώρηση του Ποικιλου σαν προστατευτικού οικοσυστήματος, οι προτάσεις μας ακολουθούν σχολαστικά τις παραπάνω κατεύθυνσεις.

■ Στη δεύτερη ματηγορία καταγράφουμε τους Νόμους:

- Το Ν. 1515/85 Ρυθμιστικό Σχέσιο Αθήνας (Ρ.Σ.Α.)
- Το Ν. 1650/86 Γιά την προστασία του περιβάλλοντος

Από το Ρ.Σ.Α. επιλέγουμε τις διατάξεις που αφορούν την περιοχή μας και που αναλυτικά είναι:

– στο άρθρο 3 παρ. 3.α., που αναφέρει σαν ειδικότερους στόχους και κατευθύνονται: "Η ανάδειξη και προστασία των ιστορικών στοιχείων και η οικολογική ανασυγκρότηση, ανάδειξη και προστασία του αττικού τοπίου, των ορεινών όγκων, των τοπίων φυσικού κάλλους και των ακτών".

– στο άρθρο 3 παρ. 3ε: "Η άμβλυνση των ανταστήτων στην κατανομή του κοινωνικού εξοπλισμού και στην ποιότητα του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος με ανακατανομή χρήσεων, λειτουργιών και επενδύσεων σε σφελος ικαρίας των Δυτικών και των λοιπών υποβαθμισμένων περιοχών".

– στο άρθρο 15, Ζ.3.6: Γιά την αναψυχή-ψυχαγωγία υπερτοπικής σημασίας. "Δημιουργία αισιοδοσίας μεγάλων υπερτοπικών πόλων με ταυτόχρονη ανασυγκρότηση του τοπίου στο Αιγαίον με συνολική ανάπλαση του ορεινού όγκου σε μεγάλο πάριο...".

– Στο Ν. 1650/86 Γιά την προστασία του περιβάλλοντος ειπώς των γενικών κατευθύνονται του άρθρου 1, με βάση τις οποίες τελιμπριώνεται η προστασία του Ορεινού Όγκου (σαν τοπίο και οικοσύστημα) του Ποικίλου, ιδιαίτερη σημασία έχει το άρθρο 21 και το άρθρο 23, με τά οποία, μετά από περιβαλλοντική μελέτη, επιβάλλεται η έκδοση Π.Δ/γματος για το Ποικίλο, που να το χαρακτηρίζει ως ζώνη ειδικών περιβαλλοντικών εντοχήσεων. Το Π. Δ/γμα θα πρέπει να συνταχθεί από τον Οργανισμό Αθήνας.

■ Μετά τα παραπάνω γίνεται φανερό πως, τόσο οι Νόμοι περί προστασίας Δαιδαλίων, όσο και το Ρ.Σ.Α. και ο Νόμος του "Περιβάλλοντος", κατοχυρώνουν και επιβάλλουν τον χαρακτήρα του Ποικίλου σαν βασική περιοχή, πόλο υπερτοπικό Πρασίνου-Αναψυχής και Κοινωφελών Λειτουργιών.

Απαιτείται όμως, για το χαρακτηριστικό κάθε χώρου και επιμέρους χρήσης, η έκδοση Π.Δ/γματος (Ζ.Ο.Ε.) από τον Οργανισμό Αθήνας που θα καταγράφει τις επιτρέπεται σε κάθε σημείο του Ορεινού Όγκου, θα αποτελέσει την εξειδικευμένη θεωρία κατοχύρωσης του χαρακτήρα και του τρόπου ανάπτυξης του Βουνού και το βασικό όπλο για την προστασία του.

Η έκδοση του Π. Δ/γματος προϋποθέτει ολοκληρωμένη μελέτη, που να καλύπτει όλες τις παραμέτρους ανάπτυξης του Βουνού, τις χωροθετήσεις σ' αυτό και τις μεθόδους και διαδικασίες υλοποίησης των παρεμβάσεων. Νομίζουμε ότι η μελέτη που ανέθεσε ο ΑΣΔΑ, και εκπονούμε, καλύπτει συστατικά το μενό αυτό και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν βάση για τη σύνταξη της Ζ.Ο.Ε.

7.2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

- Η χρήματοδότηση της εφαρμογής των προτάσεων πρέπει να γίνει από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, με συμμετοχή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
 - Η αναθάσωση να χρηματοδοτηθεί από το Π.Δ.Ε. του Υπ. Γεωργίας, αφού ενταχθεί στα Μ.Ο.Π. Αττικής.
 - Η δημιουργία στο Στρατόπεδο Χαϊδαρίου Κέντρου Κοινωνικών Εξυπηρετήσεων και Β' Βαθμού Αυτοδιοίκησης από τα Π.Δ.Ε. των αρμοδίων Υπουργείων (Εσωτερικών, Υγείας και Πρόνοιας κλπ.), με αντίστοιχη ένταξη στα Μ.Ο.Π. ή στο Σ.Π.Α. Αττικής.
 - Τα ενωματωμένα Ερευνητικά Προγράμματα, είτε από το MEDSPA, είτε από τα προγράμματα STEP & EPOCH.

7.3. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

- Γιά να μετρηθεί η "προστιθέμενη αξία" της οικολογικής μας παρέμβασης και γιά να βγούν χρήσιμα συμπεράσματα, που θα βρούν εφαρμογή στην διάρκεια υλοποίησης των επεμβάσεων μας στο Βουνό, χρειάζεται να πραγματοποιηθούν ορισμένα ερευνητικά προγράμματα. Τα πορίσματα τους, λόγω της χρονικά παρατεταμένης και σε στάδια προώθησης της αναθάσωσης, θα μπορέσουν να ενωματωθούν, (όχι "κατόπιν εορτής") στις επεμβάσεις μας στο Ποικίλο, βελτιστοποιώντας τες. Ταυτόχρονα θα μπορέσουν να χρησιμεύσουν σαν πιλότος και γιά αντίστοιχες επεμβάσεις στο λειανοπέδιο.
Τα προγράμματα αυτά προτείνεται να είναι τα εξής (σε παρένθεση δίνουμε και πιθανούς φορείς της έρευνας- μελέτης):

- a. Μελέτη των επιπτώσεων της αναθάσωσης στις βιοκλιματικές συνθήκες των Δυτ. ουνοικιών. Πιο ειδικά της παραγωγής και κυκλοφορίας του αέρα, σε σχέση με τη δόμηση και τη διάταξη των δρόμων στις Δυτ. Συνοικίες, με αντίστοιχες προτάσεις γιά τον πολεοδομικό σχεδιασμό (Εργαστήριο Γεωργ. Μετεωρολογίας της Α.Γ.Σ.Α.).
- b. Καλύτερη αξιοποίηση του νερού γιά άρδευση στο Ποικίλο, σε συνδυασμό με τη βελτίωση του εδάφους με χρήση βελτιωτικού εδάφους (Εργαστήριο Γεωργ. Υδραυλικής της Α.Γ.Σ.Α.).
- c. Μελέτη επιπτώσεων "οξενης" βροχής στα οικοσιαστήματα του Ποικίλου Όρους (Εργαστήριο Οικολογίας Α.Γ.Σ.Α.).
- d. Μελέτη της κίνησης των αερορρυπαντών από το θριάσιο στο λειανοπέδιο, με διάφορες μετεωρολογικές συνθήκες (ΠΕΡΠΑ, ΕΜΠ, Πανεπιστήμιο Αθηνας).
- e. Μελέτη των βαρέων μετάλλων στο Ποικίλο και επιπτώσεις τους στην ανάπτυξη των δασικών ειδών (Ινστιτούτο Μεσογειακών Οικοσιαστημάτων).

- στ. Οικολογική χαρτογράφηση υποεπικοινωνιατημάτων. Ποτικλου Όρους
(Ινοτιτούτο Μεσογειακών Οικοσυστημάτων).
- ε. Μελέτη αποικιατάστασης πράσινου λατομείων Ποτικλου Όρους (Ινοτιτούτο
Μεσογειακών Οικοσυστημάτων).
- η. Επιπτώσεις τών φυτών και του πράσινου στους κατοίκους της περιοχής
(Ερευνητική ομάδα Ινοτ. Μεσογειακών οικοσυστημάτων).

ΙΕΦ: 8 - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παυσανίου Περιήγησις - "Α' Αττικά"- μετάφραση Δ. Λαμπέηη, "Ο Ελληνικός", Αθήνα 1935.
2. Μεγάλη Ελληνική Εγκυλοπαίδεια - Εκδ. Π.Γ. Μακρή Τόμος Σως, λήμμα "Αιγάλεω"- Αθήνα, Μάιος 1927.
3. Δ.Γρ. Καυπούρουλου - "Το Δαφνί"- Εκδ. "Τυπογραφείον Εστία"- 1920.
4. Σπ. Τρικούπη "Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης" ιεφ. ΞΔ - 1879
5. Μακρυγιάννη "Απομνημονεύματα" - εκδ. Μπαύρον, 1937.
6. Ιωαν. Τραυλός - Πολεοθομική εξέλιξης των Αθηνών - Αθήνα 1960.
7. Κ. Πασαγιάννη "Αττικός Περίπατος" - εκδ. Ελευθερούδης, Αθήνα 1922.
8. Θ. Κοντέρη - "Ερευνα και οδηγός της Αττικής" - εκδ. Ν. Τιλπέρογλου - Αθήνα 1935.
9. Λευτέρη Παπαδόπουλου - "Επαρχίες της Αθήνας, Χαϊδάρι"- Εκδ. Ερμείας 1975.
10. Γ. Μαυρομάτη - "Επίδραση του δάσους στο κλίμα" Εισήγηση στο Συνέδριο για τα Ευρωπαϊκά Δάση και το Περιβάλλον - Αθήνα, Ιούνιος 1988.
11. Εγκυλοπαίδεια Ηλiou - λήμμα "Αιγάλεως", 1932.
12. Μαρίνα Χατζοπούλου-Adams - "Μελέτη αναπτύξεως πρασίνου μετζονος περιοχής Αθηνών", Υ.Δ.Ε. Ρ.Σ.Α. 66, Αθήνα Σεπτ. 1973.
13. Καραπιέρης Λ. "Αι καλομάτικα συνθήκαι της μετζονος περιοχής της Αθήνας", Αθήνα 1973.
14. Κων. Μπίρη- "Αι Αθήναι από τον 19ον εις τον 20ον αιώνα", Αθήνα 1966.
15. ΥΔΕ - Ζώνες ρυθμίσεως και προστασίας του όρους Υμηττού. Αριθμ. πράξεως Γ 23620/1978- 26 Αυγούστου 1978, ΦΕΚ 544Δ/20.10.78.
16. ΥΔΕ- Γεν. Δ/νση Οικισμού - "Πρωτεύουσα 2000" - εκδ. Απειρου 15 - Απρίλιος 1979.

17. ΤΕΕ - "ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΘΗΝΑ" - εκδ. Ενημ. Δελτίο ΤΕΕ. Κριτική στα αίτια της σημερινής κατάστασης και στα προτεινόμενα Ρ.Σ. - Αθήνα 1965.
18. ΥΧΟΠ Τουρισμούντα - Ιδιοκτησίες - μέθοδος αποζημίωσης - Αθήνα Ιούνιος 1980.
19. Κύκλος Λαϊκών Μελετών "Αθήνα προβλήματα" - φάνελλος 1 - Νοέμβριος 1978.
20. ΤΕΕ σε συνεργασία με ΕΚΚΕ: "Κριτική στη σημερινή δουμή και λειτουργία της Αθήνας και της ευρύτερης περιοχής της" - Αθήνα 1978.
21. ΥΔΕ- Ρ.Σ.Α. 1965-74 (κ. Βασιλειάδη), 1974.
22. κ. Βασιλειάδη - Εισήγηση για το Ρ.Σ.Α. στο Ε' Συνέδριο Αρχιτεκτόνων - Ζάππειο 1966.
23. κ. Δοξιάδη Εισήγηση στο Ε' Συνέδριο του ΣΑΔΑΣ - 1966.
24. ΕΜΟΚΑ - Εταιρεία Μελετών Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης. "Η Ανάπλαση της Αθήνας"- Εισήγηση στο Ε' Συνέδριο Αρχιτεκτόνων στο Ζάππειο, ΣΑΔΑΣ, Γενάρης 1966.
25. Γραφείο Δοξιάδη "Χωροταξικό Πρόγραμμα Περιοχής Πρωτευούσας" Αθήνα 1975.
26. κ. Δοξιάδη - Η πρωτεύουσα και το μέλλον της - Αθήνα, Σεπτέμβριος 1960.
27. URBAN PLANNING RESEARCH "Η διάρθρωση και η θέσις των δευτερευόντων κέντρων εις την Αστικήν Περιοχήν Αθηνών", φορέας ΥΔΕ - Υπ. Οικισμού - Ρ.Σ.Α. 65, Τελική έκθεσης Ιούνιος 1974.
28. Α. Τζια-Χατζόπουλου - "Μελέτη παλαιάς πόλεως Αθηνών" - τεύχος III+IV- Φορέας ΥΔΕ, Υπηρεσία Οικισμού, Ρ.Σ. Αθηνών, Αθήνα 1974.
29. ΥΠΕΧΩΔΕ "Νόμος 1650/86 για την προστασία του Περιβάλλοντος" - ΦΕΚ 160Α/18.10.1986.
30. E. ARRAGON "Στοιχεία προς αναπαράστασιν του τοπίου της Αττικής κατά την ιλλισικήν εποχήν" - από NUOVA RIVISTA STORICA, τ. 51/1967 και τ. 53/1969.
31. Α. Πήγγα-Δ. Δεληθέου-Κ. Μεγαλόφωνου-Γ. Μαυρομάτη-Γ. Νάκου-Κ. Κασσιού- Δ. Μπενίδη "Μελέτη Αναδασώσεως και Διαμορφώσεως του τοπίου του Αιγάλεω" ειδ. Υπουργ. Γεωργίας - Αθήνα, Μάιος 1977.

32.Γ.Σκιαδαρέση = "Το πολεοδομικό πρόβλημα του Κέντρου των Αθηνών" -Περ.
Τεχνικά Χρονικά - αρ. 189/Μάιος 1960.

33.Γ.Α. Σκιαδαρέση και Συνεργάτες "Μελέτη οργανώσεως και ρυθμίσεως
Ευρύτερης περιοχής πρωτεύουσας -θιαμέρτομα 4"- Αθήνα 1980-81, ΥΧΟΠ.

34.ΥΠΕΧΩΔΕ "Ρυθμιστικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Προστασίας Περιβάλλοντος της
Ευρύτερης περιοχής της Αθήνας" -Νόμος 1515/1985-ΦΕΚ 18Α'-18.2.1985.

35.ΥΠΕΧΩΔΕ -Γ.Π.Σ. Καματερού-Πετρούπολης-Ν.Λιοσίων-Περιστερού-Χαϊδαρίου-
Α.Λιοσίων-Ασπροπύργου, 1988.

36.-Ass.Prof. Dr. Aikaterini Chronopoulou-Sereli

-Ass.Prof. Dr. Jannis Chronopoulos

-Prof. Dr. Manfred Horbert

-Dipl. Ing. Annette Kirchgeorg

"Impact of green on the urban atmosphere in Athens". Έκδ. Technical University of Berlin, Department of Bioclimatology + Athens Agricultural University, Berlin-October 1988.

37.Γ.Μαυρομάτη- Δασολόγος-Οικολόγος- "Οικολογική-Εδαφολογική Μελέτη
περιβάλλοντος χώρου Ανεγέρσεως Ιερού Ναού Σωτήρος περιοχής Τουρκοβουνίων"
Αύγουστος 1972.

38.Μαριολόπουλου Η.Λ. "Σημαγραφία του κλίματος των Αθηνών" Αθήνα 1956.

39.GUY BURGEL "Δομικά χαρακτηριστικά του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθήνας
- ανάτυπο από "Κοινωνιολογική σκέψη"- Τόμος Ι, Αθήνα, 1966.

40.ΥΧΟΠ Δ/νση πολεοδομικών μελετών μετζονος πρωτεύουσας -Ειδικιές μελέτες
στα πλαίσια του δομικού σχεδίου της Αθήνας 1983 -Περιβάλλον, ρύπανση (ΠΕΡΠΑ), 1983.

41.ΑΝΔΗΙΤ -Αναπτυξιακή Δήμων Πειραιά Α.Ε. "Μελέτη Αποικιαστασης-Αξιοποίησης
λατομείων Ποικίλου Ορούς" -Ανάθεση ΑΣΔΑ, Α' φάση, Μάρτης 1990.

42.Σπ.Γεωργόπουλου "Η φυσική ασπίδα της Αθήνας" περιοδ. Πόλη και Περιβάλλον
- Αθήνα Ιούντος 1988.

43.Λιλας Λεοντίδης-Εμμανουήλ -"Αθήνα-Οικονομική, Κοινωνική, Οικολογική
Ανάπτυξη του Σύγχρονου Πολεοδομικού Συγκροτήματος" -Ανάτυπο από Εγκυλ.
Λαρούς - Αθήνα 1982.

44. ΣΑΔΑΣ και Υπουργείο Πολιτισμού "Η Αθήνα όπως (θεν) φαίνεται-1945-1985"-
Αθήνα 1985.

45. Δ. Κατοχικανού "Πολιτική αναπτύξεως ευρείας περιφέρειας Αθηνών" - ΚΕΠΕ-
Απρίλιος 1971.

46. Θέμου Κορνάρου "Το Στρατόπεδο Χαϊδαρίου" - Ειτρ. έκδοση Νεοελληνικές
εκδόσεις, 1963.

47. ΣΤ. Σαράφη "Ο ΕΛΑΣ" -Πολιτικές και λογοτεχνικές εκδόσεις-1958.

48. Εθνική Αντισταση -Επίσημα κείμενα-ανανίσεις-χρονικά-οτοιχεῖα. Συλλογή
πεμπτη - Αύγουστος 1963.

49. Γιατρού Αντώνη Φλούντζη- "Χαϊδάρι-Κάστρο και βωμός της Εθνικής
Αντιστασης"- Εκδόσεις Παπαζήση - Αθήνα 1986.

50. "Στρατόπεδα γυναικών 1947-51", Αθήνα 1976.

51. Άλεξ. Φιλαδελφέως "Οδηγός των Αρχαίων Αθηνών" - Αθήνα τυπου. Α.
Μουστόπουλου-1923,

52. ΥΔΕ/Γεν. Διεύθυνση Οικισμού "Ανάπλαση Περιοχής Τουρκοβουνίων
Οικορφαικοτάς"- Αθήνα Δεκ 1979.

53. ΥΠΕΧΩΔΕ -Διεύθυνση Πολεοδομικών Μελετών Μετζονος Πρωτεινούσσης "Παρέμβαση:
Ορεινοί Όγκοι -Ακτές" Ιούλιος 1983.

54. (ΚΙΝΟΥΣΑ) Κλινική για Οικιστική Αυτοδιοίκηση -"Γιά ένα δημοτικό-
κοινωνικό πρόγραμμα Ανάπτυξης" Αθήνα Οκτώβρης 1975.

55. ΤΕΕ "Το πράσινο και οι ελεύθεροι χώροι στις ελληνικές πόλεις, μέσα από
το παράδειγμα της Αθήνας" Εισήγηση στο διεθνές Συμπόσιο της COPISSEE -Πλέβεν
Βουλγαρίας - Οκτώβρης 1979.

56. Η. Τσενέ "Μελέτη Ανάπτυξης και μεσοχρόνιο αναπτυξιακό πρόγραμμα Δήμου
Καματερού Αττικής" Αθήνα 1988.

57. ΥΠΕΧΩΔΕ "Πρόγραμμα Αναγνώρισης του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας
-Νομός Αττικής" Αθήνα 1984.

58. Γρ. Διαμαντόπουλος-Λ. Γεροντάκης-Γ. Χαϊδόπουλος και συνεργάτες "Μελέτη
Οργάνωσης-ρύθμισης Αθήνας -βο διαμέρισμα" Αθήνα- 1980-81 -ΥΧΟΠ.

- 59.Ν.Παπαϊκού "Δασική Εθνολογία" Θεσσαλονίκη, 1985.
- 60.Γ.Τσουμή-Ν.Αθανασιάδη "Συστηματική Δασ. Βοτανική" Θεσ/νίκη 1972
- 61.Δ.Γρ.Καμπούρογλου -"Ο Αναδρομάρης της Αττικής" εκδ. Μ. Σηκάη - Αθήνα 1920.
- 62.Aravantinos, A.: "Griechenland". Στο τεύχος Handwoerterbuch fuer Raumforschung u. Raumordnung. Exδοσηn Akademie f. Raumforschung u. Landesplanung, Hannover. 1970.
- 63.Burgel, G.: "Croissance urbaine et developpement capitaliste, le miracle athenien. Memoires et documents de Geographie". Exδοση Centre National de la Recherche Scientifique, Paris 1981.
- 64.Bourgikos, G.u.a.: "Griechenland vor dem Beitritt zur EG.- Wirtschaftsstruktur, Landwirtschaft, Raumordnung, Staedtebau, Wohnungswesen, Umweltschutz-". Materialien zum Siedlungs- und Wohnungswesen und zur Raumplanung, τόμος 16, Inst. fur Siedlungs -u. Wohnungswesen der Universitaet Muenster. 1977.
- 65.Catsoulis, P.: Windverhaeltnisse im Aegeischen Meer. Dissertation Universitaet Athen. 1970.
- 66.Chronopoulou-Serell, A., J.Chronopoulos, M. Horbert, A. Kirchgeorg (1983) : "Stadtclimatische Untersuchungen in Athen." Exδοση d. Fachbereichs Landschaftsentwicklung der TU Berlin "Landschaftsentwicklung und Umweltschutz" NR. 17. 1983.
- 67.Jendritzky, G., W.Soning, H.-J. Swantes: "Ein objektives Bewertungsverfahren zur Beschreibung thermischen Milieus in der Stadt-und Landschaftsplanung ("Klima-Michel-Modell")" Exδοση Akademie für Raumforschung und Landschaftsplanung 28, Hannover 1979.
- 68.Horbert M.,A. Kirchgeorg, A von Stuelpnagel: "Ergebnisse stadtclimatischer Untersuchungen als Beitrag zur Freiraumplanung". Exδοση Umweltbundesamt Berlin, Texte 18/83, 1983.
- 69.Horbert M., A. Kirchgeorg, A von Stuelpnagel:"On the Method for Charting the Climate of an Entire Large Urban Area". Energy and Buildings, 7, S.109-116 - 1984.

70. Horbert M., A. Krchgeorg, A von Stülpnagel: "Klimakartierung Berlin"
In: Umweltatlas Berlin Band 1, Kap. 04. Hrsg. Senator für Stadtentwicklung
und Umweltschutz, Berlin, 1985.
71. Horbert M., C. Schapell: "Klimatische Untersuchungen an Berghalden im
Ruhrgebiet" Hrsg. Kommunalverbund Ruhrgebiet, Essen, 1985.
72. Horvat I., V. Glavac, H. Ellenberg: "Vegetation Sued-Osteuropas". G.
Fischer Verlag, Stuttgart, 1974.
73. Marcussen L. u.a.: "Settlement in Greece. A report on the politics of
housing and urbanization". FSC Publications, Series B., No 5. The Royal
Danish Academy of Art, School of Architecture, Foreign Students Department.
1978.
74. Walter H., H. Lieth: Klimadiagramm-Weltatlas. Stuttgart 1963.
75. Wedler E.: "Erfahrungen aus einem Medizin-Meteorologischen Testjahr".
Schr. R. des Vereins Wasser-, Boden- und Lufthygiene Berlin, Nr 30, 1970
76. Zech R.: Klimatische Untersuchungen von Grünflächen in Athen.
Diplomarbeit am Fachbereich Landschaftsentwicklung der Techn. Univ. Berlin
1985.
77. Πουλοβασίλης Α.-Καραντινός Μ.-Γιάσσογλου Ν.-Μπαλής Κ.: "Ecological im-
pact of Air pollution in the Attica region and study of possible solutions
for rehabilitation". 1982.
78. Ehrlich/Ehrlich/Holdren -"Humanökologie" /Berlin-Heidelberg-N.York
1975.
79. Μάργαρης Ν., κ.α. "Οι επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη θυμή και
λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων της Αττικής" -Θεσσαλονίκη 1983.
80. ΥΠΕΧΩΔΕ Τεχνική Εκθεση- Δ/νος ΕΑΡΘ-ΠΕΡΠΑ, "Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην
περιοχή της Αθήνας", 1982.
81. Κ. Μπασιώπη Ειδική εφημερούμενη Δασοκομική, Θεσσαλονίκη 1972.
82. Σπ. Ντάφη Δασοκομία, Θεσσαλονίκη 1975.
83. Σπ. Ντάφη Δασική Οικολογία, Θεσσαλονίκη 1975.
84. Γ. Λιβαδά Μετεωρολογία, Θεσσαλονίκη 1976.

85.Π. Γεράκη Σπινέλωσεις Οικολογίας, Θεσσαλονίκη 1983.

86.Γ.Μαλαμίδη "Διατήρηση, Συντήρηση και προστασία του περιβάλλοντος" περ.
Δασικά Χρονικά, Μάρτιος-Ιούνιος 1983.

87.Σπ. Ντάφη "Ο ρόλος του Δάσους στην προστασία του περιβάλλοντος", περ.
Δασικά Χρονικά, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1983.

88.Σ. Βέργου "Δασικό Οικοσύστημα και επίδρασή του στο περιβάλλον", περ.
Δασικά Χρονικά, Μάρτιος-Απρίλιος 1985.

89.Σ.Αλεξανθρή "Βοσιότοποι και περιβάλλον" περ. Δασικά Χρονικά, Μάρτιος-
Απρίλιος 1985.

90.Υπ. Δημ. Εργων, Γεν. Δ/νση Οικισμού, Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας:
Πρωτεύουσα 2000, Απρίλιος 1979; (1.1. η επιστημονική έκδοση, 1.2. η
ειλαϊκευμένη έκδοση).

91.Υπ. Δημ. Εργων Γεν. Δ/νση Οικισμού: Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας, Μέσα
Θεώρηση - χωροταξικών μεγεθών στην Αττική (Αύγουστος 1978) και Σύντομη
περίληψη -Νοέμβριος 1979.

92.ΤΕΕ Το πρόβλημα Αθήνα, (κριτική αντιμετώπιση της Αθήνας και του νέου
ρυθμιστικού της σχεδίου - 4.1. η επιστημονική έκδοση, 4.2. η ειλαϊκευτική
έκδοση-πολύπτυχο) Ιούνιος 1979.

93.Πρακτικά Ε' Πανελλήνιου Συνεδρίου Αρχιτεκτόνων, "Τα προβλήματα της
μελζόνος περιοχής Αθηνών", Αθήνα (έκδοση ΤΕΕ), Ιανουάριος 1966.

94.Δελτίο ΤΕΕ 106/6.8.79, Το πλήρες κείμενο του νόμου για τις Οικιστικές
περιοχές- ΦΕΚ 169/26.7.79., 1979.

95.ΤΕΕ Τελικό κείμενο απόψεων για το νομοσχέδιο περί οικιστικών περιοχών,
έκδοση ΤΕΕ, Μάρτιος 1979.

96. Σχέδιο Νόμου "περί προστασίας του περιβάλλοντος και των εργαζομένων εκ
της ρυπάνσεως της προερχομένης εις βιομηχανικών εγκαταστάσεων", Ιούλιος
1979.

97. Η. "Περί καθορισμού ανώτατου όρου συντελεστού βομβίσεως και ετέρων
τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας"- ΦΕΚ 58 (τεύχος Α),
22.3.1979.

98. Α. Μαρκοπούλου και Συνεργάται (Υπ. Δημ. Εργων-Υπηρεσία Οικισμού Ρ.Σ.Α.): Πολεοδομικαί σταθερα χώρου, 1973.
99. ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών): Πρόγραμμα μακροχρονίου προοπτικής 1970-1985.
100. Π. Μάνδικα (Υπ. Δημ. Εργων-Υπηρεσία Οικισμού - Ρ.Σ.Α.): Οικονομική Ανάλυσης Ρ.Σ.Α., 1973.
101. ΕΚΚΕ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών-Υπ. Δημ. Εργων-Υπηρεσία Οικισμού-Ρ.Σ.Α.): "Κοινωνιολογική μελέτη Μ.Π.Α.", 1973.
102. Τζέραλντ και Μαΐρη Γκούτενοβάγκερ (Υπ. Δημ. Εργων - Υπ. Οικισμού-Ρ.Σ.Α.): Ερευνα χρήσεως χρόνου, 1975.
103. Π. Παππά (Υπ. Δημ. Εργων- Υπ. Οικισμού - Ρ.Σ.Α.): Δειγματοληπτική έρευνα στοιχείων διά την μελέτην χρήσεως χρόνου ματούνων, 1972.
104. Υπ. Χωροταξίας-Οικισμού-Περιβάλλοντος -Δ/νοη Ρυθμ. Σχεδίων: Μελέτη οικοτυπής περιοχής Ελαιώνος (Δημός Αργυρούπολεως-Κοινότης Ελλονικού), Αθήνα, Μάρτιος 1980.
105. Υπ. Δημ. Εργων-Ομάδα Εργασίας: Ειθεσι οιά τη χωροθέτηση νοσηλευτικών μονάδων και εμριμάτων κοινωνικής πρόνοιας (Αποφ. 16955/1955/24.8.78, ΥΦ. Δ.Ε.) 1978.
106. ΤΕΕ: Οι χωροταξίνες και ρυθμιστικές πολεοδομικές μελέτες στην Ελλάδα, Αθήνα 1976.
107. ΤΕΕ: Θεσμικό και διοικητικό πλαίσιο χωροταξίας, Αθήνα 1977.
108. ΤΕΕ: Αριθμιότητες των πολεοδομικών κανονισμών στην Ευρώπη (Αθήνα 1977)
109. ΤΕΕ: Περιφερειακή Ανάπτυξη (Αθήνα 1977)
110. ΤΕΕ: Μεθοδολογία, προδιαγραφές και διαδικασία εκπόνησης ρυθμιστικών- πολεοδομικών μελετών στην Ελλάδα (διάλεξη, Αθήνα 1977).
111. ΤΕΕ: Διερεύνησης της λειτουργίας και οργάνωσης της διοίκησης και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων στον ρυθμιστικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (Αθήνα, Αυγ. 1978).

- 112.ΤΕΕ: Η στέγαση στην Ελλάδα - Μελέτη πηγών, Βιβλιογραφίας, θεσμικού πλαισίου; Αθήνα Ιαν. 1979.
- 113.ΤΕΕ: Λαϊκή κατοικία-ιρατική πολιτική, ύφος, προοπτικές για το 1981 (Αθήνα, Μάρτιος 1977).
- 114.ΤΕΕ: Κοινωνικός εξοπλισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, 1978.
- 115.ΤΕΕ: Μελέτη θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης, 1979.
- 116.ΤΕΕ: Προυποθέσεις για τη δημιουργία τοπικής πολιτιστικής μίνησης σε περιφερειακούς δήμους της Αθήνας, 1979.
- 117.ΤΕΕ: Πολιτιστικές εξυπηρετήσεις - σχολείο και νοινότητα (Αθήνα, Οκτ. 76).
- 118.ΤΕΕ: Ο σημερινός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης (ειδικότερα στον πολεοδομικό σχεδιασμό και προγραμματισμό) Αθήνα 1977.
- 119.ΤΕΕ: Περί ρυθμίσεως χωροταξιών, πολεοδομικών και άλλων συναφών θεμάτων (απόψεις του ΤΕΕ επί του σχεδίου Ν.Δ/τος, Αθήνα 1964).
- 120.ΤΕΕ: Η σύγχρονη πολιτική χωροταξίας (σύσκεψη στρογγυλής τραπέζης του ΤΕΕ), Αθήνα 1966.
- 121.ΤΕΕ: Χωροταξία και προσαστία περιβάλλοντος (οι απόψεις του ΤΕΕ για το Σ.Ν.) 1985.
- 122.ΤΕΕ: Συμβολή στη μελέτη της οικοτικής πολιτικής (Θεο/νίκη, Δεκ. 1976).
- 123.ΤΕΕ: Οικοδομική βραστηριότητα και στεγαστική πολιτική (Σεμινάριο του ΤΕΕ, Αθήνα 1972).
- 124.ΤΕΕ: ΚΕΠΟΣ-ΔΕΠΟΣ σχέδια νόμου ΚΕΠΟΣ-ΔΕΠΟΣ, ειδησεογραφία, ικανική, συζήτηση στη Βουλή, Αθήνα 1977.
- 125.ΤΕΕ: Κριτική ανάλυση του "χωροταξικού σχεδίου και προγράμματος της περιοχής πρωτευούσης" του γραφείου Δοξιάθη (Αθήνα, Οκτ. 1976).
- 126.ΤΕΕ: Διά την γνωμοδότησην επί της έρευνης και μελέτης μικλοφορίας του λεικανοπεδίου Αθηνών (Μελέτη Σμιθ), Αθήνα Ιουν. 1965).

127.ΤΕΕ: Μελέτη των αστικών συγκοινωνιών σε σχέση με την τοπική αυτοδιοίκηση (Αθήνα 1977).

128.ΤΕΕ: Κυκλοφοριακό Αθηνών, θιάνοιξις τμήματος ελευθέρας λεωφόρου Βουλιαγμένης (επιτροπή του ΤΕΕ-Αθήνα, Μάιος 1966).

129.ΤΕΕ: Γνωμοδοτήσεις επί της ερεύνης και μελέτης των δημοσίων συγκοινωνιών, των σταθμών και της στάθμευσης του λειανοπεδίου Αθηνών, της διεξαχθείσης υπό του τμήματος κυκλοφορίας του Υπ. Δημ. Εργων (Αθήνα 1965).

130.ΤΕΕ: Τα κριτήρια χωροθέτησης βιομηχανιών (Αθήνα, Μάιος 1976).

131.ΤΕΕ: Απόψεις για το Σ.Ν. "Περι προστασίας του περιβάλλοντος και των εργαζομένων εκ της ρυπάνσεως της προερχομένης εκ βιομηχανιών εγκαταστάσεων" (Αθήνα, Ιούλ. 1979).

132.ΤΕΕ: Ρύπανση του περιβάλλοντος από τις υφιστάμενες βιομηχανίες στην περιοχή Αθηνών (Αθήνα Ιούνιος 1978).

133.ΤΕΕ: Αρμοδιότητες γενικού οικοδομικού κανονισμού (Αθήνα 1976).

134.ΤΕΕ: Γιά την αντιπλημμυρική προστασία και την αποχέτευση ομβρίων του λειανοπεδίου Αθηνών (Αθήνα, Ιούνιος 1978).

135.ΤΕΕ: Πρόταση επειγόντων μέτρων και έργων γιά την αντιμετώπιση του συγκοινωνιακού προβλήματος της πρωτεύουσας (Αθήνα, Ιαν. 1978).

136.ΤΕΕ: Χωροταξία, πολεοδομία-κατάλογος βιβλίων-περιοδικών (Αθήνα 78).

137.Υπ. Προεδρίας Κυβερνήσεως -Γεν. Δι/νη Αποστολας Διοικήσεως - Ομάδα Εργασίας: Μελέτη χωροταξίνης κατανομής των δημοσίων υπηρεσιών στην περιοχή της πρωτεύουσας και στεγάσεως των σε κτίρια του δημοσίου (Αθήνα, Οκτ. 1978).

138.Ιαν. Μιχαήλ (Υπ. Εσωτερικών-Ενωσις Δήμων και Κοινοτήτων): Τοπική Ανάπτυξις - Πολεοδομική πολιτική δήμων και κοινοτήτων (Αθήνα 74).

139.Νάκα Γ. "Μόλυνση του εδάφους και της βλάστησης στο θριάσιο πεδίο"- εκδ. Ιδρυμα Δασικών Ερευνών Αθήνας, 1980.

140. Societe Central pour l' equipement du territoire -International
(ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ αναπτύξεως Α.Ε.): ETUDE DE DEVELOPPEMENT ET
LOCALISATION DE L' INDUSTRIE DANS LA REGION MAJEURE D' ATHENES (Janvier
1974).

141. E.S.Y.E.: Δεξιεύον των Δήμων, Κοινοτήτων και οικισμών της Ελλάδος (Αθήνα
1974).

142. Γραφείο Δοξιάθη: Χωροταξικό σχέδιο και προγραμμα περιοχής πρωτεύουσας
(Μελέτη για το Υπ. Συντονισμού και Προγραμματισμού - Τελική Ειθεση) Αθήνα,
Μάιος 1975.

143. K. Μπίρη: Ατ Αθήνα από του 19ου εις τον 20ον αιώνα (Έκθοση Καθιερώματος
Πολεοδομίας και τοπολας των Αθηνών - 1966).

144. N. Παππά: Πολεοδομική εξέλιξης των Αθηνών -εσωτερικαί αυλαί και
φωταγώγοι - ύψη οικοδομών (Αθήνα 1948).

145. Deutsches Krankenhausinstitut: REGION ATHEN - KRANKENHAUSBEDARFSPÄNUNG
1968.

146. Guy Burgel: Αθήνα - Η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας (Αθήνα -
Εξάντας, 1976).

147. T. Ιωάννου-Κ. Κάρη-Ε. Παπακωνσταντίνου: Αυτοδιοίκηση και αρχιτεκτονική
(Θεώρεση στο Ε.Μ.Π. - Εθρα Εσωτερικών Χώρων - 1978).

148. ΕΣΚΔΑΝΑ-ΥΠΕΧΩΔΕ/ΠΕΡΠΑ - "Αναλύσεις Οικισμών Απορριμμάτων με στατιστικά
παραθετικές μεθόδους στην ευρύτερη περιοχή Αθηνών" - Αθήνα - Ιανουάριος
1985.

ΗΛΕΞΩΗ
Αγρού 5-6-90
Η. Ε. Λ. Λιγούνα

Ε.Λ.Λ.